

ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี
ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

นายบรมัตต์ ท้าวแก่นสาร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

EFFECTS OF ORGANIZING NON-FORMAL EDUCATION
ACTIVITIES TO ENHANCE THE ABILITY BASED ON ANDRAGOGY
CONCEPT OF CULTURE CONSERVATION OF TAI YAI (CHAN) YOUTH

Mr. Boramut Thaowkaensarn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Non-Formal Education

Department of Lifelong Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิด
แอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของ
เยาวชนไทใหญ่

โดย

นายบรมัตถ์ ท้าวแก่นสาร

สาขาวิชา

การศึกษานอกระบบโรงเรียน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รัชพลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนัสวาศน์ โกวิทยา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา)

..... กรรมการ

(ดร. ยิง กิรติบุรณะ)

บรมัตถ์ ท้าวแก่นสาร: ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่.

(EFFECTS OF ORGANIZING NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITIES TO ENHANCE THE ABILITY BASED ON ANDRAGOGY CONCEPT OF CULTURE CONSERVATION OF TAI YAI (CHAN) YOUTH) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, 246 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) การพัฒนากิจกรรมโดยใช้แนวคิดแอนดราโกจี 7 ขั้นตอน คือ 1. การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ 2. การสร้างโครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม 4. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ 5. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 6. การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7. การประเมินผลการเรียนรู้ และในการจัดกิจกรรมใช้แนวคิดกระบวนการกลุ่ม 4 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นการมีส่วนร่วม 2. ขั้นวิเคราะห์ 3. ขั้นสรุป 4. ขั้นประเมินผล การดำเนินการทดลองกิจกรรมใช้การทดลองแบบ One - Group: Pretest Posttest Design ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) ซึ่งเป็นเยาวชนไทใหญ่ ที่มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปี จำนวน 35 คน การจัดกิจกรรมใช้เวลา 7 วัน รวมทั้งสิ้น 54 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความรู้วัฒนธรรมในด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่ แบบวัดทักษะวัฒนธรรมในด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่ ได้แก่ แบบประเมิน ทักษะการพูดสนทนา แบบประเมินทักษะการอ่านออกเสียง แบบประเมินทักษะการเขียน และแบบวัดเจตคติในวัฒนธรรมด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่

ผลวิจัยพบว่า

1. ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ มี 7 ขั้นตอน สามารถพัฒนาเยาวชนไทใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมให้เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติเพิ่มขึ้น คือ มีความรู้เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 29.17$, S.D.=1.50) มีทักษะการพูดสนทนาเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 85.34$, S.D.= 3.35) มีทักษะการอ่านออกเสียงเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 76.97$, S.D.= 1.71) มีทักษะการเขียนเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 69.17$, S.D.= 3.72) และมีเจตคติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.17)

2. ผลของการจัดกิจกรรม พบว่า เยาวชนไทใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่หลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ในด้านความรู้ ทักษะการพูดสนทนา ทักษะการอ่านออกเสียง ทักษะการเขียน และเจตคติของเยาวชนไทใหญ่เพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากิจกรรมดังกล่าวมีเนื้อหาและกระบวนการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีขึ้น

ภาควิชา การศึกษาตลอดชีวิต.....

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา การศึกษาอกระบบโรงเรียน

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ปีการศึกษา 2555.....

528 34981 27: MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEYWORDS : NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITIES / ORGANIZING / ANDRAGOGY CONCEPT /
CULTURE CONSERVATION/ TAI YAI (CHAN) YOUTH

BORAMUT THAOWKAENSARN: EFFECTS OF ORGANIZING NON-FORMAL EDUCATION
ACTIVITIES TO ENHANCE THE ABILITY BASED ON ANDRAGOGY CONCEPT OF
CULTURE CONSERVATION OF TAI YAI (CHAN) YOUTH. THESIS ADVISOR : ASST.PROF.
WIRATHEP PATHUMCHAROENWATTANA, Ph.D., 246 pp.

The objectives of this research were to 1) study the effects of organizing non-formal education activities based on Andragogy concept towards the ability of culture conservation of Tai Yai (CHAN) youth 2) compare the effects of organizing non-formal education activities based on Andragogy concept towards the ability of culture conservation of Tai Yai (CHAN) Youth before and after the Tai Yai youth participate in the experiment activities. The research was Quasi-Experimental Research. The activities developed by Andragogy theory which has 7 levels; 1) the establishment of climate conducive to adult learning 2) the creation of an organizational structure for participative planning 3) diagnosis of needs for learning 4) the formulation of directions of learning 5) the development of a design of activities 6) the operation of the activities 7) the rediagnosis for learning. The activities organized with group process concept; 1) participatory 2) analysis 3) conclusion 4) evaluation. The experiment design was applied one-group: pretest posttest design. Samplings were Tai Yai youth in the age range 18 - 25 years old. Timeframe of organizing these experiment activities were 7 days or in total 54 hours. Research tools applied this study were knowledge measurement scale, skills measurement scale, and attitude measurement scale.

This research found that;

1. The developed non - formal education activities to enhance the ability based on andragogy concept of culture conservation of Tai Yai (CHAN) Youth included 7 steps help enhancing the participants' knowledge, skills, and attitude. The posttest scores of participants' knowledge were higher than the pretest scores (\bar{X} =29.17, S.D.=1.50); The speaking skills (\bar{X} =85.34, S.D.= 3.35); reading skills (\bar{X} =76.97, S.D.= 1.71); writing skills (\bar{X} =69.17, S.D.= 3.72) increased higher than the pretest. The scores of the attitude were higher than the pretest scores (\bar{X} = 4.36, S.D.=0.17).

2. The result of comparing non-formal education activities based on the andragogy concept towards improving the ability of culture conservation of Tai Yai (CHAN) Youth after the experiment is higher than before the experiment at the statistic significant level .05. Therefore the activities had the content and process that supported the ability culture conservation of TAI YAI (CHAN YOUTH) in knowledge ,skills and attitude.

Department : Lifelong Education

Student's Signature

Field of Study : Non-Formal Education

Advisor's Signature

Academic Year : 2012

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยเหลือ และข้อคิดเห็นต่างๆ ตลอดระยะเวลาการศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวาสน์ โกวิทยา และ ดร.ยิ่ง กิริติบุรณะ ที่ให้เกียรติเป็นประธาน และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ข้อคิด ข้อแนะนำ และตรวจสอบความถูกต้อง แก้ไข และปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ของงานวิจัย อันส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ อาจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล ดร.วิเลชา ลีสุวรรณ นายอัศววัฒน์ ชูดีพัฒน์วรังกูร และนายมนต์ทิพย์ ศิริไทคงชื่น ที่ให้ความกรุณาตรวจพิจารณา และปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัยให้ถูกต้องและสมบูรณ์

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย แก่การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณรุ่นพี่ปริญญาเอก คุณพิทักษ์ กาวีวน คุณโอฬาร จันทร์คำ คุณจุฑาทิพย์ พิทักษ์ คุณประพิมพ์พรรณ สุวรรณภูฏ คุณจายจิ่งต้า และคุณอนุศักดิ์ วงศ์ชัย ที่ช่วยเหลือในการเป็นวิทยากร และแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณเจ้าสิบเอก จรูญ ช่างสุวรรณ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 10 บ้านป่ายางผาแตก คุณอำนวย แก้วตาดีบ กำนันตำบลเวียงพางคำ คณะกรรมการเครือข่ายไทใหญ่ ผู้นำกลุ่มเยาวชนไทใหญ่ กลุ่มเยาวชนไทใหญ่ และผู้เกี่ยวข้องที่อำนวยความสะดวกในการทำวิจัย

ท้ายสุดนี้และขอกราบขอบพระคุณครอบครัว บิดา มารดา ญาติพี่น้อง ที่ช่วยเหลือสนับสนุน และเป็นกำลังใจ จนสามารถจบการศึกษาระดับปริญญาโทในครั้งนี้ ความดีงามใดใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ของข้าพเจ้า ขอมอบให้กับครอบครัวของข้าพเจ้า บิดา นายศรินทร์ นวล ท้าวแก่นสาร และมารดา นางจันทร์คุณ ท้าวแก่นสาร ผู้ให้ความรัก ความเมตตา เลี้ยงดู และอบรมข้าพเจ้าให้เป็นคนดี สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ขอให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเป็นประโยชน์ด้านการศึกษา สืบต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	10
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	11
สมมติฐานของการวิจัย	11
ขอบเขตของการวิจัย	12
นิยามศัพท์	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
ตอนที่ 1 แนวคิดและแนวทางจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	14
1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน	14
1.2 ปรัชญาและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน	17
1.3 ประเภทการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	19
1.4 รูปแบบการจัดกิจกรรมโดยเฉพาะเจาะจง	24
ตอนที่ 2 ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่	25
2.1 ความหมายของผู้ใหญ่	25
2.2 ลักษณะของผู้ใหญ่	26
2.3 ความหมายการเรียนรู้ของผู้ใหญ่	27
2.4 ความสำคัญของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่	28

หน้า

2.5	พัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามขั้นตอนของชีวิต	29
2.6	ทฤษฎีสำคัญในการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่	31
2.7	หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่	32
2.8	วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่	33
2.9	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่	33
2.10	กระบวนการและขั้นตอนการวางแผนงานการจัดกิจกรรม การเรียนรู้การสอนผู้ใหญ่	36
2.11	รูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่	39
2.12	รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในองค์กร	41
ตอนที่ 3	แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม	44
3.1	ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม	44
3.2	จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม	46
3.3	ปรัชญาพื้นฐานของกิจกรรมกลุ่ม	47
3.4	ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม	48
3.5	บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม	49
3.6	คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม	51
3.7	เทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม	52
3.8	ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่ม	54
ตอนที่ 4	แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม	56
4.1	คุณค่าทางวัฒนธรรม	57
4.2	ความหมายของวัฒนธรรม	58
4.3	ลักษณะที่สำคัญและหน้าที่ของวัฒนธรรม	60
4.4	ความสำคัญของวัฒนธรรม	64
4.5	ประเภทของวัฒนธรรม	64
4.6	องค์ประกอบของวัฒนธรรม	66
4.7	การอนุรักษ์วัฒนธรรม	67

หน้า

ตอนที่ 5	ความรู้สึกรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem)	67
5.1	ความหมายของความรู้สึกรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง	68
5.2	ลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเอง	69
ตอนที่ 6	ความรู้เกี่ยวกับเยาวชน	70
6.1	ความหมายของเยาวชน	70
6.2	พัฒนาการของเยาวชนในแต่ละช่วงวัย	71
ตอนที่ 7	ความรู้เกี่ยวกับไทใหญ่	81
7.1	ต้นกำเนิดของชาวไทใหญ่	81
7.2	วิถีชีวิตของชาวไทใหญ่	82
7.3	ไทใหญ่ความสัมพันธ์กับสยาม	84
7.4	ไทใหญ่ความสัมพันธ์กับล้านนา	85
7.5	การศึกษาของชาวไทใหญ่	85
7.6	วัฒนธรรม และประเพณี ของชาวไทใหญ่	86
7.7	อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทใหญ่	89
ตอนที่ 8	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	91
ตอนที่ 9	กรอบแนวคิดในการวิจัย	98
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	99
ระยะที่ 1	การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น	99
ระยะที่ 2	ขั้นเตรียมการจัดกิจกรรม	100
ระยะที่ 3	การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความสามารถ ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่	103
ระยะที่ 4	การดำเนินการทดลอง	106

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	113
ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ของเยาวชนไทใหญ่	114
ตอนที่ 2 ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิด แอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ของเยาวชนไทใหญ่	115
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ของเยาวชนไทใหญ่ก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรม	127
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	128
สรุปผลการวิจัย	128
อภิปรายผลการวิจัย	131
ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย	138
รายการอ้างอิง	139
ภาคผนวก	149
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	150
ภาคผนวก ข กิจกรรมการจัดการศึกษาอกระบบโรงเรียนตามแนวคิด แอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ของเยาวชนไทใหญ่	158
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	216
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม (Focus Group)	231
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	246

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	100
ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิด แอนดราโกจี	100
2	104
กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อ ความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่	104
3	114
สถานภาพทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	114
4	115
แสดงผลการทดสอบด้านความรู้ก่อนเรียนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่	115
5	117
คะแนนทักษะการพูดสนทนาของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม	117
6	119
คะแนนทักษะการอ่านออกเสียงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม	119
7	121
คะแนนทักษะการเขียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม	121
8	123
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเจตคติของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม	123
9	127
การเปรียบเทียบความรู้ ทักษะการพูดสนทนา ทักษะการอ่านออกเสียง ทักษะการเขียน และเจตคติของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่	127

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	98
2 รูปแบบการทดลอง	107

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคนและพัฒนาชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 และในรัฐธรรมนูญได้กำหนด ความสำคัญของการศึกษา เช่น มาตรา 69 ให้บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และมาตรา 81 ให้รัฐจัดการศึกษา อบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งได้นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง การศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษานอกระบบ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2552)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีเจตนารมณ์ที่ต้องการเน้นย้ำว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังส่งเสริม บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันและให้มีการจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และในการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาต้องยึด หลักว่าผู้เรียนนั้นมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต้องส่งเสริมให้ผู้สอน จัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนั้นเราอาจกล่าวได้ว่า การศึกษานอกระบบนั้น กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญกลุ่ม หนึ่งคือกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งในประเทศไทยมีหลายกลุ่ม สำหรับภาคเหนือตอนบน จำเป็นต้องได้ การจัดการศึกษาตามความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ด้วยเช่นกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่าเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม กอปรกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) ได้ให้ความหมายการศึกษานอกระบบว่า เป็นกิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัด และระยะเวลาในการเรียน หรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่น และหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ รัตนา พุ่มไพศาล (2528) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่าเป็นการศึกษาสำหรับผู้ที่มีโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนภาคปกติ เป็นการศึกษาที่จัดให้กับประชาชน เพื่อเขาจะได้ศึกษาเล่าเรียนสิ่งต่างๆ ตามที่เขาต้องการเรียน และสุมาลี สังข์ศรี (2551) ได้ให้ความหมาย การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบ ที่จัดให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ประชากร ก่อนวัยเรียน ประชากรที่อยู่ในวัยเรียนแต่พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระดับต่างๆ และประชากรที่มีอายุพ้นวัยเรียนในระบบโรงเรียนไปแล้วที่ต้องการความรู้เพิ่มเติม เช่น ประชากรวัยแรงงาน จนถึงผู้สูงอายุ โดยไม่จำกัดวัย เพศ พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ ความสนใจ ฯลฯ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทั้งในด้านความรู้ที่เป็นพื้นฐานแก่การดำรงชีวิต การอ่าน การเขียน ความรู้ทางด้านทักษะอาชีพ และข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในเรื่องต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม การศึกษาประเภทนี้ มีความยืดหยุ่นในเรื่องระบบ ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอายุของผู้เรียน ระยะเวลาเรียน หลักสูตร วิธีการเรียน การสอน การวัดผล ประเมินผล สถานที่เรียน ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้เมื่อมีความพร้อม หยุดเรียนได้เมื่อมีความจำเป็นและกลับมาเรียนใหม่ได้เมื่อต้องการ เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและสังคม หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษา ประเภทนี้ไม่จำกัดเฉพาะสถาบันการศึกษา อาจจะเป็นหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

ประเทศไทยได้มีการจัดบริการการศึกษาแก่ประชาชนมาเป็นเวลานานแต่ก็ยังไม่สามารถพัฒนาประชากรได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในชนบทและพื้นที่ห่างไกล ถึงแม้รัฐบาลจะได้พยายามแก้ไขปัญหามาโดยตลอด คือ มีการขยายการศึกษาภาคบังคับ จาก 4 ปี 6 ปี 12 ปี และในปัจจุบันเป็น 15 ปี โดยได้พยายามให้มีสถานศึกษาระดับ

ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กระจายไปอยู่ในพื้นที่ต่างๆ เป็นจำนวนมากขึ้นตลอดจนจัดให้มีโรงเรียนขยายโอกาสเพื่อให้มีการจัดการศึกษาต่อเนื่องจากระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาในท้องถิ่นชนบทหลายแห่ง แต่ก็สามารถแก้ปัญหาได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งมีประชาชนในชนบทส่วนหนึ่งเห็นความจำเป็นส่งบุตรหลานได้ศึกษาต่อถึงระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมในท้องถิ่น แต่ประชาชนอีกส่วนหนึ่งซึ่งยังพบกับปัญหาสภาพความเป็นอยู่ ปัญหาความยากจน เช่น ปัญหาไม่มีอาชีพแน่นอน ไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง มีบุตรหลายคนต้องรับภาระเลี้ยงดู เป็นต้น เด็กที่พลาดโอกาสในการศึกษา พอจบชั้นประถมศึกษาแล้วไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อเหล่านี้จะต้องออกมาช่วยพ่อแม่ประกอบอาชีพ หรือหางานทำในตลาดแรงงานต่อไป สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่มีโอกาสได้ศึกษาต่อถึงระดับมัธยมศึกษาแล้วปรากฏว่า มีจำนวนน้อยมากที่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไปจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะเยาวชนในชนบท ทั้งนี้เพราะปัจจัยหลายประการ เช่น ไม่มีสถานศึกษาในระดับสูงในท้องถิ่น หรือบริเวณใกล้เคียง ถ้าจะศึกษาต่อต้องเดินทางไกลมากหรือไม่ก็พักอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ พ่อแม่ผู้ปกครองจำนวนมากไม่สามารถจะสนับสนุนได้ นอกจากนี้ การศึกษาต่อจะต้องใช้เวลาค่อนข้างยาวนานกว่าจะสำเร็จ และมีงานทำได้ นั่นคือ พ่อแม่ผู้ปกครองต้องมีทุนมากพอสมควร จึงจะส่งบุตรหลานจนเรียนสำเร็จได้ พ่อแม่บางรายอาจจะพอมีกำลังส่งได้แค่ระดับหนึ่งแต่ไม่ตลอด หรืออาจจะเป็นเพราะสาเหตุที่พ่อแม่ผู้ปกครองเห็นตัวอย่างของเด็กในหมู่บ้านในตำบลเดียวกันไปศึกษาต่อแล้วยังหางานทำไม่ได้บ้าง ต้องกลับมาช่วยพ่อแม่ทำไร่ ทำนาตามเดิมบ้าง ทำให้เกิดความท้อแท้ที่จะส่งบุตรหลานของตนเองไปบ้าง ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้มีเด็กจำนวนน้อยที่มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ ผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน (สุมาลี สังข์ศรี, 2540) กลุ่มเป้าหมายทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น มีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามปัญหาและความต้องการ เฉพาะกลุ่มซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมายทางการศึกษานอกระบบด้วยเช่นกัน

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2551) ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มอาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งเกิดจากการอพยพโยกย้ายมาจากที่ต่างๆ และผู้คนเหล่านี้มีความแตกต่างกันเผ่าพันธุ์ ทำให้มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้คนต่างวัฒนธรรม ต่างชนบทร่วมประเพณี จะโดยการใช้กำลังเพื่อขยายอาณาเขต หรือการติดต่อไปมาค้าขายซึ่งกันและกันก็ตาม การเลื่อนไหลถ่ายเทวัฒนธรรมข้ามเผ่าพันธุ์ย่อมมีขึ้นแน่นอน ทั้งในด้านภาษา ธรรมเนียมปฏิบัติ การแต่งกาย การแสดงออก รวมทั้งอาหารการกิน ซึ่งหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยนั้นก็คือชาวไทยใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับมณีมัย ทองอยู่ (2547) ได้กล่าวไว้ว่า ไม่มีประเทศใดที่มีพลเมืองเป็นเชื้อชาติของ

ประเทศตนกลุ่มเดียว ทุกประเทศล้วนแต่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ ในประเทศที่แก้ไขปัญหาชนกลุ่มน้อยได้สำเร็จ ก็ส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศก้าวไปอย่างรวดเร็ว ในทางตรงกันข้ามประเทศที่ยังไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ หรือใช้วิธีแก้ปัญหาอย่างไม่เหมาะสม ไม่เป็นธรรม ก็ทำให้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไม่จบสิ้น ก่อให้เกิดชนวนปัญหาต่างๆ ตามมา ในปัจจุบันเป็นที่ตระหนักดีว่าไม่มีชาติใดหรือประเทศใดประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน หากแต่ประเทศหนึ่งๆ ประกอบด้วยชนชาติพันธุ์และดำรงในสังคมอย่างสงบสุข ภายใต้การปกครองในรัฐธรรมนูญเดียวกันของประเทศนั้น และรัฐบาลของประเทศนั้นเคารพสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคต่อกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหลาย ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและกลุ่มชาติพันธุ์มีการปรับตัว การผสมกลมกลืนของวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องสืบต่อกันมา ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นแบบแผนและเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งประกอบไปด้วย ศาสนา ภาษา วรรณกรรม ศิลปกรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่เป็นแบบอย่างอันดีงาม และเป็นมรดกตกทอดจากอดีตมาจวบจนปัจจุบัน และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีประจำชาติ เป็นเสมือนหนึ่งโครงสร้างหลักที่ยึดเหนี่ยวความเป็นชาติ เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญของมนุษย์ พื้นฐานของวัฒนธรรมที่สามารถสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานานหลายชั่วอายุคนนั้น นอกจากจะแสดงถึงความเจริญด้านจิตใจของชนในชาติแล้ว ยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็ง และความสามัคคีในการรักษาเอกลักษณ์ของชาติไว้ได้ (วิรัตน์ คำศรีจันทร์, 2544) นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ และผลกระทบจากวัฒนธรรมต่างชาติ ตามที่ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติที่ได้บันทึกไว้ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2524 นั้น ซึ่งได้มีการกำหนดนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อเป็นหลักให้หน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชน ร่วมกันรักษา และส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างมีเป้าหมายตรงกัน และประสานสอดคล้องกัน คือ 1. ส่งเสริมการบำรุงรักษาวัฒนธรรมไทยทุกด้านให้เจริญด้วยการศึกษาค้นคว้าวิจัยฟื้นฟู และพัฒนาวัฒนธรรมไทย เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตการพัฒนาประเทศด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการป้องกันประเทศ ป้องกันการทำลายวัฒนธรรม และศาสนา และทำนุบำรุงศาสนาให้บริสุทธิ์ เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาจิตใจประชาชน 2. เผยแพร่วัฒนธรรมไทยทุกด้านนำไปสู่ประชาชนถึงขั้นปฏิบัติให้แพร่หลายยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีต่อเอกลักษณ์ ศักดิ์ศรี ความสามัคคี และความมั่นคงของชาติ ตลอดจนเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ 3. ส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน และฟื้นฟูวัฒนธรรมของกลุ่มชนในท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจ เห็นคุณค่า อันจะนำไปสู่การอยู่

ร่วมกันอย่างมีสันติสุขในชาติ และมีความรัก ห่วงแหนวัฒนธรรมไทยยิ่งขึ้น 4. สนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐ และของเอกชน ที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ได้ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยการระดมสรรพกำลังทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อรักษา และส่งเสริมวัฒนธรรมให้มั่นคง เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตของประชาชน ตลอดจนร่วมกัน และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม เพื่อให้วัฒนธรรมมีบทบาทสนับสนุนในการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง (สรศักดิ์ จันทรสวัสดิ์, 2543) แต่ในความเป็นวัฒนธรรมของชาตินี้ก็ยิ่งแบ่งออกเป็นวัฒนธรรมส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะประชากรไทยประกอบด้วยคนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา เช่น ชาวจีน ชาวอินเดีย ชาวมอญ และกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น ไทโยน (โยนก) ไทยอง ไทเขิน ไทลื้อ ไทใหญ่ เป็นต้น ซึ่งทุกกลุ่มชาติพันธุ์จะมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นของตนเองที่ได้อนุรักษ์สืบทอดกันมานานหลายชั่วอายุคน (อุทัย ปัญญาโกณ, 2547)

ขจัตถัย บุรุษพัฒน์ (2526) ได้กล่าวว่า กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ไม่ว่าจะเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยช่วงใดก็ตาม ทุกคนต่างมุ่งมาดปรารถนาที่จะอยู่อาศัยในประเทศไทย ไม่มีความคิดที่จะหวนกลับไปบ้านเกิดเมืองนอนของตนเลย อีกทั้งการที่รัฐบาลไทยจะผลักดันคนไทใหญ่ที่เป็นชาวบ้านธรรมดาซึ่งเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานให้ออกไปจากประเทศไทยจึงเป็นเรื่องที่ยาก และเป็นไปไม่ได้เลย แต่การแก้ปัญหาด้านการเป็นพลเมืองที่ถูกต้อง การมีสิทธิของความเป็นคนไทย และสิทธิต่างๆ ตามหลักสิทธิมนุษยชน ยังไม่มีแนวทางที่เหมาะสม ดังนั้นรัฐบาลควรกำหนดนโยบายที่เหมาะสมเพื่อให้ชนกลุ่มน้อยผู้อพยพเหล่านี้สามารถดำรงชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีในกรอบของมนุษยธรรม และสิทธิมนุษยชนที่ต้องการให้เกิดขึ้นในทุกประเทศในโลกของเรา เพื่อให้ประสบความสำเร็จของการแก้ปัญหาของชนกลุ่มน้อยที่จะนำมาซึ่งความสุขสงบแก่ชนกลุ่มใหญ่คือคนไทย ในประเทศไทยและยังสามารถนำชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ที่มีความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปได้

ภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายอาศัยอยู่ร่วมกัน ตามประวัติการอพยพโยกย้ายชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จากเมืองทางตอนบนของอาณาจักรล้านนา ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในพื้นที่ราบตามหุบเขานั้นประกอบไปด้วยกลุ่มคนไทเชื้อชาติต่างๆ ทั้งไทโยน (โยนก) ไทยอง ไทเขิน ไทลื้อ และไทใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งที่หนีภัยสงคราม ความเดือดร้อนจากการปราบปรามชนกลุ่มน้อยของทหารพม่ามายังไทย มีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับ 5 ในกลุ่มของชุมชนบนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงรายที่ได้สำรวจไว้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, และองค์กรทุนสำหรับเด็กแห่งสหประชาชาติ, 2546) ชาวไทใหญ่ที่อพยพพลัดถิ่นระหว่างชายแดนไทย-พม่า เริ่ม

ตั้งแต่เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบสังคมนิยมของประเทศพม่า ซึ่งมีผู้ลี้ภัยจากประเทศพม่าในค่ายพักที่อยู่ในเขตแดนไทย มีจำนวนประชากร จำนวนรวม 109,669 คน ซึ่งผู้ลี้ภัยเหล่านี้ทางการไทยไม่ได้อนุญาตให้ทำงาน ยกเว้นงานที่เป็นกรช่วยเหลือกิจการในสถานที่พักพิง อย่างไรก็ตามจำนวนประชากรประมาณ หนึ่งในแสนคนนี้มีได้รวมผู้พลัดถิ่นลี้ภัยที่ไม่ได้อยู่ในศูนย์อพยพด้วย เป็นที่ทราบกันดีว่าผู้หลบภัยจากการสู้รบจากรัฐฉานซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นชาวไทยใหญ่จากรายงานปี 2540 พบว่าผู้หลบภัยจากการสู้รบจากประเทศพม่าอยู่ในประเทศไทยมีประมาณ 350,000 คน (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2546) นอกจากนี้ ชาวไทใหญ่กลุ่มนี้ ยังอยู่อาศัยในสังคมไทยมานานมากแล้ว จากข้อมูลในเอกสารทะเบียนประวัติของชาวไทใหญ่ที่ถือบัตรผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่าประเภทมีถิ่นที่อยู่ถาวรในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่า หลายครอบครัวอยู่อาศัยในอำเภอแม่สายมากกว่า 30 ปี ชาวไทใหญ่ที่ถือบัตรผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่าประเภทที่อยู่ถาวรเกือบครึ่งหนึ่งที่อาศัยตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตควบคุมอำเภอแม่สาย ประมาณ 4,800 คน นั้นคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อพยพหลบหนีจากเมืองเชียงตุง ซึ่งในมิติเชิงประวัติศาสตร์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง หรือเมื่อประมาณ 50 ปี ที่ผ่านมา รัฐบาลโดยกองทัพไทยสมัยนั้นได้เคลื่อนพลเข้าครอบครองผืนดินแดนทางตอนใต้และตะวันออกของรัฐฉานมาเป็นเสมือนจังหวัดหนึ่งของไทย ใช้ชื่อสหรัฐไทยเดิมหรือบ้างก็เรียกกันว่ารัฐไทยใหญ่ มีศูนย์กลางการปกครองและมีการตั้งศาลยุติธรรมอยู่ที่เมืองเชียงตุง รัฐบาลสมัยนั้นมีนโยบายให้ถือว่าราษฎรไทใหญ่ในเขตนี้เป็นคนเชื้อชาติไทย (สร้อยดี อ่องสกุลและโยชิยุกิ มาซุฮาร่า, 2545)

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทใหญ่ “เงี้ยว” หรือกลุ่มชนที่เรียกตนเองว่า “ไต” ที่มีประวัติความเป็นมา สภาพทางสังคม และวัฒนธรรม สัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งนักวิชาการทั่วไปต่างยอมรับกันว่าสภาพสังคม และวัฒนธรรมของมนุษย์นั้น จะมีการเปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาหรือที่เรียกกันว่าพลวัต (Dynamic) ไม่มีสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ กลุ่มใดที่หยุดอยู่นิ่งคงที่ (Static) โดยเฉพาะในกระแสยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีขั้นสูงจนทำให้มนุษย์ในสังคมต่างๆ มีการติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงทุกมุมโลก จนกระทั่งอาจกล่าวได้ว่าไม่มีสังคมมนุษย์ กลุ่มใดบนโลกนี้ที่อยู่โดดเดี่ยวอีกต่อไป ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีบทบาทในการขับเคลื่อนหรือพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคม สร้างความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของล้านนา ทำให้ภาคเหนือของประเทศไทยมีลักษณะเด่นที่ต่างจากภาคอื่นๆ (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, 2551) กลุ่มชาติพันธุ์ คือ กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมย่อย (Subculture) ร่วมกัน คือ มีค่านิยม ความคิด อุดมการณ์ ประเพณี พิธีกรรม ทางศาสนา ระบบสัญลักษณ์ และวัฒนธรรมด้านอื่นๆ ร่วมกันที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมใหญ่

และมักเชื่อมโยงกับการอพยพมาจากประเทศอื่น เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อพยพมาอยู่อาศัยในสังคมใหม่มักมีความสำคัญในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) สูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าอพยพเข้ามาในสังคมใหม่เป็นจำนวนมาก และกลุ่มคนเหล่านี้มักจะถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับการปฏิบัติอย่างอคติ แต่เมื่อเวลาผ่านไปนานๆ ลูกหลานของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มแรกๆ อาจยอมรับวัฒนธรรมใหญ่ และพยายามหาทางเคลื่อนที่ทางชนชั้นให้สูงขึ้นจนในที่สุดอาจจะทิ้งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มตนอย่างสิ้นเชิงก็เป็นได้ (งามพิศ สัตย์สงวน, 2545) ซึ่งรวมถึงวัฒนธรรมทางด้านภาษาของชาวไทยใหญ่ในประเทศไทยที่มักใช้ภาษาของตนเองที่เรียกว่า ความไต หรือ ภาษาไต ในการสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน จากแผนที่ภาษาในประเทศไทยแสดงให้เห็นว่ามีชาวไทยใหญ่ที่พูดภาษาไทยใหญ่กระจายอยู่ตามท้องที่ต่างๆ ของประเทศไทย ดังนี้ 1. อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย 2. อำเภอแม่สาย อำเภอฝาง อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอพร้าว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 3. อำเภอเมือง อำเภอปาย อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 4. อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 5. อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก 6. อำเภอวังทรายพูน อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร (วรรณา จันทนาคม, 2526) แต่ภาษาไทยใหญ่ก็ยังไม่ได้รับความนิยมในกลุ่มชนชาติไทยใหญ่มากนัก อาจเพราะสืบเนื่องมาจากหลายๆ ปัจจัย เช่น ภาษาไทยใหญ่ในรัฐฉานที่อนุญาตให้สอนในอดีตนั้น ภาษาไทยใหญ่เป็นเพียงวิชาเลือก มีการเรียนแต่ไม่มีการสอบ ถึงมีการสอบก็ไม่มีการเอาคะแนนไปสะสมแต่ ว่าไทยใหญ่ก็จะเด็อดร้อนมาก เพราะใช้ภาษาของตนเองไม่ได้เต็มที่ การเรียนหนังสือก็เรียนภาษาพม่าซึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งซึ่งไม่ค่อยคล้ายคลึงกันมาก การเรียนรู้ให้ดีทั้งสองภาษาจึงเป็นไปได้ยาก และเพราะเหตุที่ชาวไทยใหญ่ละเลยภาษาของตนเองมานานนี้เอง การดำรงความเป็นปึกแผ่นในชาติไทยใหญ่จึงเป็นไปได้ยาก เจ้าขุนสาม ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายวัฒนธรรมรัฐฉานในอดีต เคยออกสำรวจคนไทในพม่า พบว่ามีคนไทใหญ่พูดภาษาไทยใหญ่มากมายหลายแห่ง แต่ไม่ได้จำนวนที่แน่นอน เพราะคนไทใหญ่เหล่านั้นจะเรียกตนเองว่าเป็นพม่า พูดภาษาพม่า แต่งกายเป็นพม่า แต่งตัวเป็นพม่า จนกว่าจะไปถึงบ้าน จึงสามารถรู้ได้ว่าพวกเขารักษาภาษา และวัฒนธรรมไทยใหญ่ไว้ได้แค่ไหน

ปัจจุบันสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศ และภาคอุตสาหกรรมต่างๆ มีการเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น จนสามารถเรียกได้ว่าโลกไร้พรมแดน วัฒนธรรมต่างชาติจึงได้หลั่งไหลเข้ามา และมีบทบาทต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นแนวความคิด หรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ จนส่งผลกระทบต่อเยาวชนไทยที่รับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดการทำลายพื้นฐานภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษของชาติได้สร้าง ทำให้ความเชื่อ และการดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลง

ไปมาก อาจจะกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่เคยหยุดนิ่ง หากแต่มีการเปลี่ยนแปลงปรับตัวตลอดเวลา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวขึ้น วัฒนธรรม และประเพณีที่เคยปฏิบัติดั้งเดิมก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้นวัฒนธรรมจึงไม่มีการหยุดนิ่งแม้แต่สังคมปิดที่มีการติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอกน้อยที่สุด เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ก็ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (สุรพงษ์ วรพินธ์, 2544) สังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ราบสูงในประเทศไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การสื่อสารและการคมนาคมมีความสะดวกสบายมากขึ้น ความเจริญก้าวหน้าทั้งหลายนี้ได้หมุนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีผลทำให้เกิดการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาใช้กับวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่จนถ่ายเทประสมปนกัน และมีการลอกเลียนแบบกันเร็วมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ภาษา และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทใหญ่สูญเสียลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะในเวลาอันล่วงเลยมาชนไทใหญ่รุ่นใหม่มุ่งหลง ในสิ่งที่ก้าวล้ำทันสมัยต่างๆ เริ่มไขว่คว้าสับสนหลงลืม และเข้าใจผิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเอง ถ้าเหตุการณ์เช่นนี้ยังคงดำเนินต่อไป อาจมีผลทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทใหญ่สูญเสียอัตลักษณ์ที่ดั้งเดิมประจำเผ่าไปได้ เพราะเยาวชนไทใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนเอง มีค่านิยมที่มุ่งเน้นบริโภคนิยม ทำให้การสืบสาน วัฒนธรรมระเบียบประเพณี และภูมิปัญญาที่ดั้งเดิมของชุมชนผู้กร่อน เพราะยึดผลประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นหลักทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมาอีกมากมาย โดยเฉพาะเยาวชนวัยรุ่นไทใหญ่ได้มีการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติอย่างไม่ลืมหูลืมตา มองว่าวัฒนธรรมต่างชาติเป็นสิ่งที่น่าหลงใหลมีเสน่ห์ และน่าชื่นชม การที่เยาวชนไทใหญ่กำลังเข้าใจผิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนอยู่ในขณะนี้จึงเป็นความคลาดเคลื่อนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทใหญ่ที่อยู่ในอาการ น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ควรได้รับการแก้ไขในกลุ่มเยาวชนที่เป็นกำลังของชาติ ซึ่งสอดคล้องกับมนัสวาสน์ โกวิทยา (2547) เยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่ายิ่งของประเทศ เป็นกำลังสำคัญ และเป็นผู้สืบทอดการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

ด้วยเหตุนี้เยาวชนไทใหญ่จึงต้องให้ความสำคัญด้านการศึกษาร่วมที่จะเรียนรู้เพื่อร่วมกันพัฒนาตนเองและประเทศชาติ ดังคำกล่าวของจามตอง (2554) นักต่อสู้เพื่อชาวไทใหญ่ กล่าวถึงความสำคัญและปัญหาของไทใหญ่เกี่ยวกับการศึกษาว่า การได้รับโอกาสทางการศึกษาถือว่าเป็นช่องทางเพื่อก้าวไปสู่อนาคตที่ดีกว่าของเธอ แต่ยังมีเด็กจำนวนมากที่ไม่ได้รับโอกาสเหล่านั้น พวกเขาไม่มีแม้โอกาสที่จะได้รับการศึกษาในขั้นพื้นฐาน ไม่มีโอกาสได้เรียนภาษาไทใหญ่

การได้เรียนในโรงเรียนไทยทำให้จำต้องเกิดการเปรียบเทียบระหว่างโอกาสทางการศึกษาที่เด็กชาวไทยใหญ่ และผู้ลี้ภัยชาวอื่นๆ เช่นกะเหรี่ยงและคะเรนนี่ ได้รับมากขึ้น

จำต้องได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเยาวชนไทยใหญ่ที่ลี้ภัย พบว่าเด็กไทยใหญ่มีโอกาสได้เรียนน้อยมาก ถ้าเทียบกับเยาวชนในค่ายผู้ลี้ภัย ถึงแม้เด็กที่อยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยจะลำบาก แต่อย่างน้อยพวกเขาก็มีโอกาสได้เรียนภาษาของเขา ได้มีโอกาสเรียนในชั้นพื้นฐาน แต่สำหรับเด็กและเยาวชนไทยใหญ่ไม่มีโอกาสตรงจุดนี้ จำต้องมักบอกนักเรียนของเธอเสมอว่า “การเรียนไม่จำเป็นต้องเรียนในมหาวิทยาลัย ถ้าได้เรียนก็ถือว่าเป็นโอกาสที่ดีมาก แต่ในเมื่อเราไม่มีโอกาส เราก็คงต้องหาทางเลือกที่ดีกว่านั้น เราต้องหาวิธีที่ถึงแม้ไม่สามารถได้เรียนในระบบจริงๆ ก็สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักไฝหาความรู้ที่อยู่นอกระบบการศึกษา รู้จักคิดนอกกรอบและคิดอะไรที่สร้างสรรค์กว่าเดิม เพราะทุกอย่างที่เป็นอยู่ก็ลำบากมากพออยู่แล้ว ถ้าหากจะทำอะไรให้ดีขึ้นก็ต้องเปลี่ยนแปลงจากตนเองก่อน” คำพูดดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยึดถือและปฏิบัติมาโดยตลอด แม้เธอจะจบแค่ ม.3 แต่นั่นไม่ได้เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ของเธอ เพราะเธอเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่ตนเองได้เจอ และจากประสบการณ์ของหลายคนที่เธอได้สัมผัส เธอเรียกการเรียนรู้ดังกล่าวว่าเป็น “การเรียนรู้นอกห้องเรียน เป็นการศึกษแบบพิเศษ”

จากปัญหาดังกล่าว กอปรผู้วิจัยได้สอบถามผู้สูงอายุ และปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นชาวไทยใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่าปัจจุบันวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมค่อนข้างมาก เช่น การสร้างบ้านเรือน การแต่งกาย การแต่งงาน การกิน ดนตรี การแสดง และ ภาษา ฯลฯ เป็นต้น เยาวชนไทยใหญ่ยังไม่เห็นคุณค่า ขาดความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ของตน และเห็นว่าปัจจุบันวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่เริ่มถูกกลืนหายไป ด้วยปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่างๆ อีกทั้งเยาวชนไทยใหญ่ไม่ให้ความสำคัญ หรือให้ความสนใจในวัฒนธรรมของตนเอง เกรงว่าในอนาคตข้างหน้าวัฒนธรรมคงจะหาผู้สืบสานได้ยาก (มนต์ทิพย์ ศิริไทคงชื่น. ภาระหน้าที่ปรึกษาโครงการค้นคว้าประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทยใหญ่, สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2555) อีกทั้งยังชาวไทยใหญ่ในจังหวัดเชียงรายมีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับ 5 ใน 20 ของกลุ่มของชุมชนบนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงราย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญและสนใจในการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน ตามแนวคิดแอนดราโกจีของโนลส์ Knowles (1980) เป็นการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก เพราะผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า ดังนั้นต้องยึดหลักให้ตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้ใหญ่ ซึ่งเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากเยาวชนเป็นวัยที่กำลังเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ โดย Knowles

ได้เสนอขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ไว้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สร้างบรรยากาศ 2) การวางแผน 3) การวิเคราะห์ความต้องการ 4) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 5) การพัฒนากิจกรรม 6) การดำเนินกิจกรรม 7) การประเมินตนเอง และเนื่องด้วยกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มเฉพาะ เป็นผู้ที่ด้อยโอกาสทางสังคม โดยพื้นฐานของแต่ละคนแตกต่างกัน ซึ่งทำให้มีความคิดพื้นฐานทางจิตใจที่แตกต่างกัน กระบวนการกลุ่มจึงเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในการปรับสภาพกลุ่มคน เพื่อสามารถอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มที่จะบีบบังคับพฤติกรรม เพื่อให้กลุ่มแสดงศักยภาพออกมาในทิศทางเดียวกัน และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ นั่นคือเราสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ในระยะเวลาอันสั้น โดยได้นำแนวคิดกระบวนการกลุ่มมาใช้ในการจัดกิจกรรมด้วย ซึ่ง ศุภชาติ บุญญวงค์ (2527) เสนอว่าในการจัดกระบวนการกลุ่มควรประกอบด้วย 1) ขั้นตอนมีส่วนร่วม 2) ขั้นวิเคราะห์ 3) ขั้นสรุป 4) ขั้นประเมินผล และกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรม อาจเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดี ซึ่งเป็นมรดกของชาวไทใหญ่ที่น่าภาคภูมิใจ เพื่อการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้เยาวชนไทใหญ่เกิดความรู้ความเข้าใจ ในวัฒนธรรมของตน สามารถฟัง พูด อ่าน และเขียน ภาษาไทใหญ่ได้ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของตนเอง ไม่ให้ลืมเลือนจนไม่สามารถย้อนดูร่องรอยความเป็นมา หรือรากเหง้าแห่งวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ได้

คำถามการวิจัย

1. ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการ อนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่เป็นอย่างไร
2. ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการ อนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกยี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกยี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรม

สมมติฐานการวิจัย

การจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ และเป็นวัยที่เข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งมีประสบการณ์มากกว่าเด็ก จึงใช้การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ที่เรียกว่าแนวคิดแอนดราโกยี หมายถึง ศาสตร์ และศิลป์ที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ โดยยึดปัญหาของผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มีการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ มีการร่วมกันคิดวิเคราะห์ และวางแผน โดยมีเนื้อหาเน้นการพัฒนาศักยภาพระดับบุคคลและกลุ่ม เทคนิคการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้ใหญ่ได้สำรวจความต้องการของตนเอง วางเป้าหมายของตนเอง มีส่วนรับผิดชอบจัดประสบการณ์รวมทั้งประเมินการเรียนรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นแนวคิดที่ทำให้เข้าใจ เห็นภาพและสร้างเจตคติที่เป็นประโยชน์ในการช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกยีเป็นการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ และเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายแสดงศักยภาพออกมาในทิศทางเดียวกัน และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ นั่นคือเราสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ในระยะเวลาอันสั้น โดยได้นำแนวคิดกระบวนการกลุ่มมาใช้ประกอบในการจัดกิจกรรม โดยให้กลุ่มเป้าหมายได้มีส่วนร่วม มีการร่วมกันคิดวิเคราะห์ สรุป และประเมินผล ในการเรียนรู้ ซึ่งจะทำได้ทำให้สามารถพัฒนาเยาวชนไทใหญ่ให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมได้ ดังนั้นสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้คือ

ดังนั้นสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ คือ

หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ จะส่งผลดังนี้

1. เยาวชนไทใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่อยู่ในระดับมาก
2. เยาวชนไทใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ โดยกำหนดขอบเขตในการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เยาวชนไทใหญ่ทั้งเพศหญิง และเพศชาย อายุ 18 ปี ถึง 25 ปี ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย
2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่
 - ตัวแปรต้น กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี โดยใช้กระบวนการกลุ่มที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่
 - ตัวแปรตาม คะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ของเยาวชนไทใหญ่
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางด้านภาษาไทยใหญ่ หรือ ภาษาไต ได้แก่ พยัญชนะไต อักษรเสริม เลขไต สระ วรรณยุกต์ อักษรควบกล้ำ ตัวสะกด และคำทักทาย

นิยามศัพท์

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของ Knowles (1980) 7 ขั้นตอน คือ 1. การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ 2. การสร้างโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม 4. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ 5. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 6. การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7. การประเมินผลการเรียนรู้

กระบวนการกลุ่ม หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคล ความรู้ ประสบการณ์ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของกลุ่มในการแก้ปัญหาและพัฒนาความรู้ความสามารถ เยาวชนไทใหญ่ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางด้านภาษา ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นการมีส่วนร่วม 2. ขั้นวิเคราะห์ 3. ขั้นสรุป 4. ขั้นประเมินผล

ความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรม หมายถึง การที่เยาวชนไทใหญ่เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย

ความรู้ หมายถึง การรับรู้ เข้าใจ ในด้านวัฒนธรรมทางด้านภาษาไทย

ทักษะ หมายถึง สามารถพูดสนทนา อ่านออกเสียง และเขียนประโยคสั้นๆ ภาษาไทใหญ่ได้

เจตคติ หมายถึง รู้สึกเกิดความรัก และความภาคภูมิใจในภาษาไทย

เยาวชนไทใหญ่ หมายถึง คนไต หรือ เจี้ยว หรือไทใหญ่ ทั้งเพศชาย และเพศหญิง ในจังหวัดเชียงราย ที่มีอายุ 18 ปี ถึง 25 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่เพื่อพัฒนาทางด้านภาษาไทยให้แก่เยาวชนไทใหญ่ให้เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับชาวไทใหญ่ และเครือไทใหญ่ ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทใหญ่

3. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูล ต่อนักวิจัยที่สามารถนำไปขยายผล และสำหรับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง นำไปประยุกต์ใช้ได้ในกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ เพื่อพัฒนากิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนต่อไป

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมในประเด็นการศึกษาและเป็นแนวทางในการทำวิจัย เรื่องผลของการจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่มีดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดและแนวทางจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 2 ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม

ตอนที่ 5 ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem)

ตอนที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับเยาวชน

ตอนที่ 7 ความรู้เกี่ยวกับไทใหญ่

ตอนที่ 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 แนวคิดและแนวทางจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้นในทุกประเทศเพราะ การศึกษามีได้สิ้นสุดลงเมื่อคนก้าวพ้นโรงเรียน หรือการศึกษามีได้จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่ม เพศ หรือวัย หากแต่การศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการและสนใจสามารถเข้าเรียนได้ตามความจำเป็น และด้วยเหตุนี้การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเกิดขึ้นและพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง และได้รับความสนใจมากขึ้น ดังที่หลายคนเรียกว่าเป็นความคาดหวังใหม่ทางการศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถจัดบริการให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลได้อย่างทั่วถึง (วรรัตน์ อภินันท์กุล, 2549)

1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบไว้ดังต่อไปนี้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2538) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กระบวนการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ และเนื้อหาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคม ทั้งกลุ่มผู้ที่ยังมีโอกาส ผู้ขาดโอกาส และผู้ที่พลาดโอกาสจากการศึกษาในระบบโรงเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) หมวด 3 ว่าด้วยระบบการศึกษา มาตรา 15 กล่าวถึงการจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการศึกษาที่แน่นอน

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ ระยะเวลาของการศึกษา การวัด และประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยมีการศึกษาบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งการเรียนรู้

อุดม เชยกิจวงศ์ (2544) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา วัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษาโดยมีเนื้อหา และหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบ หมายถึง การศึกษานอกระบบ เป็นกิจกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบที่จัดให้บริการให้แก่ประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย โดยไม่จำกัดพื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ หรือความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ทางด้านทักษะในการประกอบอาชีพ ตลอดจนความรู้และข่าวสารข้อมูลที่เป็น

ปัจจุบันในด้านต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

อุ้นตา นพคุณ (2546) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า กิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่สถาบันต่างๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการศึกษาเองก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการที่จะรับการเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวดังกล่าวจัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน และทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ค่านิยมที่ดี กิจกรรมทางการศึกษาที่เรียกว่า เป็นการศึกษาอกระบบโรงเรียนจะต้องจัดขึ้นในระยะเวลาอันสั้น หลักสูตรมีความยืดหยุ่น ประหยัด และตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนและปัญหาของชุมชน

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ และวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบหลักสูตร วิธีการจัด และระยะเวลาของการเรียน หรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่น และมีความหลากหลายตามสภาพความต้องการ และศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ที่มีมาตรฐานเพื่อรับรอง คุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

วรรัตน์ อภินันท์กุล (2551) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ในการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น เป็นไปเพื่อให้สอดคล้องกับผู้เรียน โดยมุ่งหมายในการเสริมสร้างและนำความรู้ประสบการณ์ของผู้เรียนมาใช้ให้สอดคล้องกับความจำเป็น ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเองไปตลอดชีวิต

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ได้ให้ความหมาย การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความหมาย ครอบคลุมถึงมวลประสบการณ์การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติ การเรียนรู้จากสังคม และการเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้น นอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ ซึ่งกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนี้เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีได้อยู่ในระบบโรงเรียนปกติ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การฝึกอาชีพ หรือเพื่อพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่อง สำหรับความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายของการศึกษา

นอกระบบโรงเรียนไว้ในลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นการศึกษาที่มีลักษณะยืดหยุ่นไม่ว่าจะเป็นผู้สอน ผู้เรียน กิจกรรม ระยะเวลา และสถานที่เรียน โดยมีควมยืดหยุ่น และสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

Sheffield and Victor (1972) ได้ให้ความหมายการศึกษานอกระบบโรงเรียน ไว้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นคำที่มีความหมายกว้าง และครอบคลุมการฝึกอบรม และการสอนนอกระบบชั้นเรียนเกือบทั้งหมด เริ่มตั้งแต่การเรียนของบุคคล แต่ละบุคคล จากพ่อแม่ จากโรงงาน ไปจนถึงการรณรงค์เพื่อให้ประชาชน ได้รู้หนังสือ การศึกษานอกระบบโรงเรียนควรเป็นการบริการ เพื่อสนองความต้องการ เช่น

1. เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน
2. เพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาจากระบบโรงเรียนแล้วได้มีโอกาสหาความรู้ และได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติม โดยเฉพาะสำหรับการที่จะไปประกอบอาชีพ
3. สำหรับช่วยให้ผู้ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Brembeck and Thompson (1973) ได้ให้ความหมายการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่ก่อให้เกิดทักษะและความรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนอกระบบโรงเรียนตามปกติ เป็นการผสมผสานของกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่มีมาตรฐานแน่นอน และดูเหมือนว่าไม่สัมพันธ์กันเลย โดยมีจุดมุ่งหมายนานัปการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนหาใช่เป็นภาระรับผิดชอบของกระทรวงใดกระทรวงหนึ่งไม่ การบริหารและการควบคุมการศึกษานอกระบบโรงเรียน กระจายกันทั่วไประหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายเอกชน งบประมาณและกำลังคนที่เราทุ่มเท เพื่อการดำเนินการตลอดจนผลที่ได้รับ อาจวัดเป็นมาตรฐานไม่ได้ บางที่การศึกษานอกระบบโรงเรียนอาจถือได้ว่าเป็นระบบที่ไม่มีระบบที่สุดของระบบต่างๆ

Combs (1974) ได้ให้คำนิยามการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบการศึกษาภาคปกติ ไม่ว่ากิจกรรมจะจัดขึ้นเป็นกิจกรรมต่างหาก หรือจัดเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกิจกรรมใหญ่ๆ อื่นๆ หรือเป็นกิจกรรมที่มุ่งบริการกลุ่มผู้เรียน ที่ได้กำหนดเป็นเป้าหมายและอย่างมีความมุ่งหมาย ตัวอย่างเช่น สถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน (ยกเว้นโรงเรียนอนุบาล) โรงเรียนมุ่งให้โอกาสแก่ผู้ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเมื่ออยู่ในวัยที่ควรได้รับการศึกษา หรือที่ต้องออกจากโรงเรียนก่อนกำหนด โรงเรียนผู้ใหญ่ กิจกรรมลูกเสือ อนุภาชาต ยุวกสิกร กลุ่มสนใจศึกษาดนตรี การฝึกฝนอาชีพ กลุ่มกสิกร ฯลฯ

Knowles (1984) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นกระบวนการที่ผู้ใหญ่ได้เรียนรู้ต่อไปหลังจากที่ได้ออกจากโรงเรียนภาคปกติแล้ว และเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นไว้สำหรับผู้ใหญ่ โดยสถาบันต่างๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ

สรุปความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ว่า หมายถึง เป็นกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่บุคคล สถาบัน หรือกลุ่มองค์กรต่างๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้แก่ประชากร ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และปัญหาของผู้เรียนและชุมชน และเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลทุกกลุ่มในสังคมได้รับการพัฒนาทางด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติอย่างทั่วถึง เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น และสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

1.2 ปรัชญาและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น มีปรัชญาในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งใช้ปรัชญาต่างๆ นำมาผสมผสานกัน โดยมีปรัชญาของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเป็นหลัก บุคคลทุกคนมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน มีความต้องการและมีเป้าหมายในชีวิตที่หลากหลาย ถ้าบุคคลบรรลุตามเป้าหมายของตนเองได้ก็จะมีความสุข กระบวนการในการศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาควรเกิดได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ที่พบว่า

- 1) การศึกษานอกระบบ โดยต้องมีความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วถึง เป็นธรรม และมีคุณภาพ เหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน และ
- 2) การศึกษาตามอัธยาศัย ที่ต้องเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

วรารภรณ์ อยู่วัฒนา (2544) กล่าวว่า ปรัชญาและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการจัดการศึกษาที่มีต่อให้ประชาชนได้มีความรู้พื้นฐาน พัฒนาเพิ่มพูนความรู้และรู้จักคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น ต้องการให้เป็นคนดี มีศีลธรรมสูง มีคุณธรรมดี มีความตั้งใจจริง มีมานะอดทนเยี่ยม มีน้ำใจอันดีรู้จักเสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย

เคร่งครัด ตรงต่อเวลา มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออกในสิ่งที่ควร มีมนุษยสัมพันธ์ดี ไม่เป็น
ภาระของสังคม เป็นผู้ที่สังคมต้องการ และเป็นแบบอย่างที่ดี นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ใน
ชีวิตประจำวัน และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พร้อมทั้งให้เป็นคนเก่ง คนฉลาด คนดี และสามารถ
อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สุมาลี สังข์ศรี (2545) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่นำ
ปรัชญาหลายปรัชญามาประยุกต์ผสมผสาน ซึ่งปรัชญาต่างๆ ที่นำมาเป็นหลัก ได้แก่ การศึกษา
ตลอดชีวิต พัฒนาการนิยม มนุษยนิยม คิดเป็น และปรัชญาทางพระพุทธศาสนา โดยหลักการ
จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนยึดหลักการ ดังต่อไปนี้

1. ความครอบคลุมทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย
2. ความเท่าเทียมและเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
3. การเปิดโอกาส สร้างโอกาส และขยายโอกาสทางการศึกษา
4. สนองความต้องการของบุคคลและสังคม
5. การจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้กลุ่มเป้าหมายมีสิทธิเลือก
6. มีความยืดหยุ่น และเข้าถึงได้ง่าย ลดกฎระเบียบ ขั้นตอน และเปิดโอกาส

สำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย

7. จัดบริการให้ใกล้ชิดตัว เข้าถึงตัวผู้เรียน เช่น การใช้สื่อประเภทต่างๆ มีแหล่ง
การเรียนรู้ในชุมชน
8. จัดกิจกรรมให้ผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตไม่ให้เกิดแยกไปจากการดำเนินชีวิต
9. จัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง
10. สร้างแรงจูงใจ สร้างนิสัยใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้แก่

กลุ่มเป้าหมาย

11. ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ เอกชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน
12. ให้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ โดยเริ่มที่ชุมชน และชุมชนเป็นหลักในการ

ดำเนินการ

13. เน้นการเรียนรู้ตามสภาพปัญหา
14. เปลี่ยนภาพการศึกษาจากห้องเรียน การท่องจำ การบอกความรู้มาเป็นภาพ
ของการร่วมเรียนรู้จากการดำเนินชีวิตและสภาพปัญหาจริง

ดังนั้น สรุปปรัชญาและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้ว่า เป็นการจั
การศึกษาที่มีลักษณะยืดหยุ่นสูง มุ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีความเสมอภาคทางการศึกษาอย่าง

ทั่วถึง มีความรู้พื้นฐาน คิดแก้ปัญหาเป็น มีคุณธรรม ทนต่อเหตุการณ์ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงตามปรัชญาของการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เน้นการให้การศึกษาที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เพราะกลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความหลากหลาย ไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และเพื่อสนองความต้องการ ให้กลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว ให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3 ประเภทการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

อุ๋นตา นพคุณ (2523) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมี 5 ประเภท จำแนกโดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายประชากร ดังนี้

1. การศึกษาแม่และเด็กหรือการศึกษาครอบครัว
2. กิจกรรมองค์กรเยาวชน
3. การศึกษาผู้ใหญ่
4. การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชน
5. การศึกษาพิเศษและการศึกษาต่อเนื่อง

Knowles (1950) แบ่งกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามเกณฑ์พฤติกรรมที่ประสงค์จะก่อให้เกิดกับผู้เรียน 5 ประเภท ดังนี้

1. ด้านความรู้ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การอ่าน การบรรยาย การอภิปรายเนื้อหา จากตำรา การอภิปรายเป็นคณะ การใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา
2. ด้านความเข้าใจ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การอภิปรายแก้ปัญหาระหว่างผู้เรียน การยกตัวอย่างเฉพาะกรณี การทดลองให้ฝึกทักษะ
3. ด้านทักษะ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การสาธิตขั้นต้นหรือวิธีการ การฝึกซ้อม การทำแบบฝึกหัด การฝึกงาน การแสดงบทบาทสมมติ
4. ด้านทัศนคติ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การให้อภิปรายอย่างอิสระ การให้คำปรึกษา การยกตัวอย่างเฉพาะกรณี การเล่นเกมต่างๆ
5. ด้านค่านิยม กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การสัมมนา การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ การฟังธรรม การอภิปรายขั้นปรัชญา
6. ด้านความสนใจ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ การจัดทัศนศึกษา การจัดนิทรรศการ การจัดฉายภาพยนตร์ การแสดงละคร

ธีระพงษ์ บุศราวกุล (2544) ได้สรุปประเภทของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยยึดเกณฑ์ในการจำแนกไว้ ดังนี้

1. จำแนกตามปรัชญาแนวความคิดหรือวัตถุประสงค์กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จำแนกออกตามปรัชญาแนวความคิดหรือวัตถุประสงค์ของโครงการคือโครงการที่มีชื่อหรือเน้นปรัชญาและแนวความคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการปฏิบัติงานโครงการหรือกิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคม โครงการพัฒนาการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบผสมผสาน (STEP) การจำแนกประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยยึดวัตถุประสงค์ หรือแนวคิดของโครงการ กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้จำแนกออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1.1 กิจกรรมด้านความรู้พื้นฐาน ได้แก่ โครงการการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ

1.2 กิจกรรมด้านทักษะเพื่อการดำรงชีวิต เช่น โครงการฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ กลุ่มสนใจ

1.3 กิจกรรมด้านข่าวสารและข้อมูลอันได้แก่ โครงการที่อ่านหนังสือพิมพ์ ประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดประชาชน โครงการผลิตเอกสารสิ่งพิมพ์สำหรับชนบท

2. จำแนกตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ให้บริการแก่ประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียนโดยเน้นลักษณะของผู้รับบริการนั้นอาจจำแนกประเภทของกิจกรรมตามลักษณะของผู้เรียนได้เป็นระดับย่อย คือ

2.1 ตามเพศ (Sex) เป็นการให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเพศชาย หรือหญิงโดยเฉพาะสำหรับประเทศไทย กิจกรรมที่ดำเนินอยู่จะจัดขึ้นเพื่อให้บริการแก่เพศหญิง โดยเฉพาะนั้น มีอยู่จำนวนมาก เช่นโครงการอนามัยแม่และเด็ก โครงการการศึกษาสำหรับหญิง บางประเภท โครงการพัฒนาผู้นำสตรี

2.2 ตามอายุ (Age) การจัดบริการให้ความสำคัญในเรื่องวัยและพัฒนาการของผู้เข้ารับบริการ ตลอดจนความสนใจและความต้องการของผู้รับบริการ ซึ่งยึดแนวความคิดและทฤษฎีทางการศึกษา จิตวิทยา และสังคมเป็นอย่างมาก การจำแนกตามวัยสามารถจัดวัยของผู้เรียนได้ ดังนี้

กิจกรรมสำหรับเด็กเล็ก (อายุ 2-6 ปี) ได้แก่ โครงการประเภทศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กิจกรรมสำหรับเด็ก (อายุ 6 – 15 ปี) เช่น โครงการศิลปศึกษาครูณี
โครงการให้การศึกษาดูงานเด็กชายพวงมาลัย โครงการสัญจรทางเท้า-โบราณสถาน โครงการสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมสำหรับเยาวชน (อายุ 15-25 ปี) เช่น โครงการพัฒนาผู้นำเยาวชน
ท้องถิ่น โครงการยุวสัมพันธ์ โครงการเจ้าบ้านที่ดี

กิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่ (อายุ 25-60 ปี) เช่น โครงการการศึกษาผู้ใหญ่
สายสามัญ โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ โครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น

กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ได้แก่ โครงการเสริมสุขภาพ
อนามัย โครงการการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2.3 ตามความสนใจ (Interest) ได้แก่ กิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ที่ให้บริการเพื่อตอบสนองของความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก โครงการประเภทนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจ
ต่างๆ เช่น กลุ่มประกอบและถนอมอาหาร กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้ โครงการฝึกอบรมการถ่ายภาพ
การพิมพ์

2.4 ตามอาชีพ (Occupation) เป็นการจัดกิจกรรมหรือให้บริการแก่ประชาชน
ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนตามลักษณะอาชีพของเขา หรืออาชีพที่เขาต้องการจะไปทำ เช่น โครงการ
การศึกษาค้นงาน โครงการอบรมเกษตรกรรมหมู่บ้าน โครงการพัฒนาช่างอุตสาหกรรมสู่ชนบท
โครงการอบรมเจ้าหน้าที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก โครงการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็ก

2.5 ตามปัญหา (Problems) กิจกรรมประเภทนี้จัดขึ้นเพื่อตอบสนองหรือ
แก้ไขปัญหาของกลุ่มประชากรผู้รับบริการ เช่น โครงการให้การศึกษาดูงานเด็กสลัมคลองเตย โครงการ
การศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญสำหรับนักโทษหญิงบางประเภท เด็กและเยาวชนที่ต้องโทษตามคำสั่ง
ของศาล

2.6 ตามระดับหรือวุฒิทางการศึกษา (Education Level) เป็นกิจกรรมประเภท
ที่จัดขึ้นโดยยึดระดับพื้นฐานความรู้และการศึกษาเป็นเกณฑ์ โดยเฉพาะเกณฑ์ของการศึกษาใน
ระบบโรงเรียน เช่น โครงการการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ
การศึกษาทางวิทยุไปรษณีย์

2.7 ตามลักษณะกลุ่มชนชาติหรือชาติพันธุ์ (Minority or Ethnic Group) ได้แก่
กิจกรรม ที่จัดขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่กลุ่มชนในพื้นที่ใดโดยเฉพาะหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรม
ประเพณีของตนโดยเฉพาะ เช่น โครงการของศูนย์ฝึกอาชีพชายแดน การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ
สำหรับชาวไทยในเขตภูเขา การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวไทยมุสลิม

3. จำแนกตามวิธีการเรียนการสอน การจำแนกโครงการหรือกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามวิธีการเรียนการสอน เป็นการจำแนก เพื่อให้องค์ประกอบและความสัมพันธ์ในด้านกระบวนการเรียนการสอนโดยเฉพาะการ เป็นเทคนิคและวิธีการเรียนการสอน โครงการที่จำแนกตามวิธีการเรียนการสอนเช่นนี้ มีการศึกษาทางวิทยุ ไปรษณีย์ โครงการเยาวชนสัมพันธ์ โครงการฝึกอบรมปฐมนิเทศ และสัมมนา งานเร่งรัดพัฒนาชนบท โครงการสาธิตทางเกษตร โครงการทัศนศึกษา และดูงานผู้นำเยาวชน โครงการจัดนิทรรศการ

4. จำแนกตามเนื้อหาสาระ การจำแนกกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยยึดเนื้อหาสาระ เป็นวิธีการจำแนกที่ทำอยู่เป็นส่วนใหญ่ การจำแนกเช่นนี้ เช่น โครงการฝึกอบรมความรู้ทางรัฐศาสตร์ โครงการอบรมกฎหมายทั่วไปสำหรับประชาชน โครงการศูนย์บริการความรู้ทางยาโรค โครงการให้การศึกษาสังแวดล้อมเคลื่อนที่ และโครงการเผยแพร่ความรู้ในการบริโภคที่ไม่ปลอดภัย

5. จำแนกตามพื้นที่ชุมชนหรือสภาพแวดล้อม การจำแนกกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนบางประเภทยึดพื้นที่ปฏิบัติการและสภาพแวดล้อมของชุมชนในการให้บริการ เช่น โครงการเผยแพร่เทคโนโลยีที่เหมาะสมสู่ชนบท โครงการฝึกอาชีพพิเศษเพื่อประชาชนในแหล่งเสื่อมโทรม โครงการเยาวชนเอเชียอาคเนย์ โครงการห้องสมุดเคลื่อนที่สำหรับชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนเน้น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ไม่มีโอกาสศึกษา และกลุ่มผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา โดยมุ่งไปที่คนกลุ่มในเมืองและกลุ่มในชนบท จึงได้จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในลักษณะของการให้การศึกษาดูตลอดชีวิต กิจกรรมประเภทต่างๆ นี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ดังนี้ (อุดม เขยกิจวงศ์, 2545)

1. กิจกรรมด้านความรู้พื้นฐาน เป็นกิจกรรมให้ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต มุ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีเครื่องมือในการประกอบอาชีพ และรู้จักศึกษาข้อมูลต่างๆ มาประกอบในการคิด การตัดสินใจในชีวิตประจำวัน โดยจัดเป็นการศึกษาผู้ใหญ่เบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3-4 และการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับที่ 1-2 และที่ 5

2. กิจกรรมด้านทักษะเพื่อการดำรงชีวิต เป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้านทักษะอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานและการดำเนินชีวิต เป็นรูปแบบของการดำเนินการศึกษาที่จัดขึ้นตามความต้องการและความพร้อมของประชาชน เป็นการศึกษาคือช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา

อาชีพ มีชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองให้ดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ กิจกรรมประเภทนี้มีลักษณะของการฝึกทักษะอาชีพต่างๆ ทั้งระยะสั้น ระยะยาว โดยจัดในรูปของโรงเรียนอาชีวศึกษาผู้ใหญ่ประจำที่โรงเรียนฝึกอาชีพเคลื่อนที่และกลุ่มสนใจ

3. กิจกรรมด้านข่าวสารและข้อมูล เป็นการช่วยให้ข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ หรือความรู้รอบตัวเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมประเภทนี้จัดขึ้น เพื่อป้องกันการลืมนั่งสือ เพื่อย้ำและส่งเสริมความรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่างๆ โดยจัดในรูปของการให้บริการความรู้ ผ่านสื่อมวลชนทุกชนิด และแหล่งวิชาความรู้ที่สามารถเรียนด้วยตนเองทุกเรื่องทุกเวลา นอกจากนี้ ยังได้จัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด และอำเภอ การจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ จัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ การผลิตเอกสารและสิ่งตีพิมพ์บริการ ด้านโสตทัศนศึกษา ตลอดจนการจัดนิทรรศการความรู้ด้านต่างๆ ทั้งแบบประจำและเคลื่อนที่

จากที่นักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจัดประเภทของกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ผู้วิจัยสรุปว่า ประเภทของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยยึดเกณฑ์ในการจำแนกได้ ดังนี้

1. จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายประชากร การจำแนกกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามกลุ่มเป้าหมายประชากรเป็นการจำแนกโดยคำนึงถึงกลุ่มผู้รับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนเฉพาะกลุ่ม และสามารถจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้หลากหลายตามกลุ่ม ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาครอบครัวแม่และเด็ก กิจกรรมองค์กรเยาวชน กิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่ กิจกรรมการศึกษาชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน กิจกรรมการศึกษาพิเศษ และกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง

2. จำแนกตามพฤติกรรมที่ประสงค์จะก่อให้เกิดกับผู้เรียน การจำแนกกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามพฤติกรรมที่ประสงค์จะก่อให้เกิดกับผู้เรียน เป็นการจำแนก เพื่อให้ทราบพฤติกรรมของผู้เรียน อันเกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมความรู้ กิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจ กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติ กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม และกิจกรรมส่งเสริมความสนใจ

3. จำแนกตามความต้องการของผู้เรียน การจำแนกกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามความต้องการของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ให้บริการเพื่อตอบสนองความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก กิจกรรมนอกระบบโรงเรียนประเภทนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจด้านต่างๆ เช่น กลุ่มประกอบอาหาร กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้ กลุ่มถ่ายภาพ พิมพ์ภาพ

4. จำแนกตามปัญหาของผู้เรียน การจำแนกกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามปัญหาของผู้เรียน เป็นกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองหรือแก้ไขปัญหาของกลุ่มผู้เข้ารับบริการการศึกษาจากระบบโรงเรียน เช่น กิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กสลับคลองเตย กิจกรรมการศึกษาสำหรับนักโทษหญิง ชาย และเด็กและเยาวชนที่ต้องโทษตามคำสั่ง ของศาล

5. จำแนกตามวิธีการเรียนการสอน การจำแนกกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามวิธีการเรียนการสอน เป็นการจำแนก เพื่อให้เข้าใจองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมหลากหลาย เช่น กิจกรรมการศึกษาทางวิทยุไปรษณีย์ กิจกรรมการศึกษารอบรมกิจกรรมการสัมมนา งาน กิจกรรมการสาธิตทางการเกษตร กิจกรรมการทำสวนศึกษา กิจกรรมการดูงาน และกิจกรรมการจัดนิทรรศการ เป็นต้น

1.4 รูปแบบการจัดกิจกรรมโดยเฉพาะเจาะจง

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ได้กล่าวเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมโดยเฉพาะเจาะจง ไว้ดังนี้

1. กิจกรรมชั้นนำ (Introductory Activities)

กิจกรรมชั้นนำเป็นกิจกรรมที่ใช้เพื่อเริ่มต้นเหตุการณ์ของการเรียนรู้ เพื่อให้กิจกรรมมีลักษณะน่าสนใจ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผู้เรียนได้เข้าใจโปรแกรมการฝึกอบรมและเข้าใจกิจกรรมที่จัด ตลอดจนช่วยแนะนำผู้เรียนให้รู้จักกันและกัน เพื่อเริ่มต้นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ และสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีการติดต่อสื่อสารที่เป็นประโยชน์ต่อกันและกัน

2. กิจกรรมละลายพฤติกรรม (Ice Breakers)

กิจกรรมละลายพฤติกรรม (Ice Breakers) หรือกิจกรรมละลายน้ำแข็ง มีความคล้ายคลึงกับกิจกรรมนำ และผสมผสานกลมกลืนระหว่างกันและกันได้บ่อยครั้ง โดยเฉพาะเมื่อผู้ให้การฝึกอบรมมุ่งจัดกิจกรรมชั้นนำของตนเพื่อเป็นกิจกรรมละลายน้ำแข็ง อย่างไรก็ตามกิจกรรมละลายพฤติกรรม (Ice Breakers) โดยทั่วไปมีลักษณะ เป็นกิจกรรมที่มีระยะเวลาสั้น และส่วนใหญ่แล้วเกี่ยวข้องกับผู้เรียนทั้งหมด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแนะนำตนเองให้แก่สมาชิกคนอื่น และช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้สามารถพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และประการสุดท้ายช่วยนำผู้เรียนเข้าสู่กิจกรรมการเรียนที่ปราศจากการบังคับอีกด้วย

3. การสั้นทนาการ (Energizers)

การสั้นทนาการ (Energizers) หรือ Session Shakers มีความคล้ายคลึงกับกิจกรรมละลายน้ำแข็ง ในลักษณะที่เป็นกิจกรรมที่สั้น และมีผลกระทบต่อผู้เรียน หากไม่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของโปรแกรมที่จัด สำหรับความแตกต่างเพียงเล็กน้อยอยู่ที่การนำเสนอกิจกรรมนี้ สามารถนำเสนอได้ช่วงเวลาพักเท่านั้น หากวัตถุประสงค์อยู่ที่ใช้กิจกรรมนี้เมื่อระดับพลังงาน หรือความสนใจของผู้เรียนเริ่มลดลง และผู้ให้การฝึกอบรมต้องการเพิ่มระดับพลังงานและความสนใจดังกล่าว

เนื่องจากกิจกรรมสั้นทนาการส่วนใหญ่ ถูกจัดว่าเป็นกิจกรรมที่เพิ่มเติมไปจากโปรแกรม ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมควรจัดให้สั้น ส่วนใหญ่ถูกจัดหลังจากการพักรับประทานอาหารกลางวัน หรือภายหลังกิจกรรมในโปรแกรมที่จัดค่อนข้างหนัก และเคร่งเครียด หรือวันที่สอบของการจัดกิจกรรม

จากรูปแบบการจัดกิจกรรมดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ต้องมีการให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ และให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อแนะนำผู้เข้าร่วมกิจกรรม และเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พร้อมทั้งจะเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่ปราศจากการบังคับ ควร มีกิจกรรมละลายพฤติกรรม และควรกระตุ้นความสนใจ เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีความตั้งใจ เครียด เมื่อยล้า หรือมีความสนใจลดลง

ตอนที่ 2 ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

2.1 ความหมายของผู้ใหญ่

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2538 ให้ความหมายไว้ว่า ผู้ใหญ่ คือ คนที่มีอายุมาก บุคคลที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์แล้ว คนที่เป็นหัวหน้าในทางาน บุคคลชั้นผู้บังคับบัญชา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2538)

นอกจากคำนิยามตามพจนานุกรมแล้ว ยังมีความหมายของผู้ใหญ่ที่มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย มีการให้ความหมายที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับกิจกรรมและหน้าที่เฉพาะของหน่วยงานนั้นๆ เช่น ทางกฎหมายถือว่าผู้ใหญ่ คือ ผู้ที่มีอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป

นักวิชาการที่ได้ใช้วิธีการพิจารณาความเป็นผู้ใหญ่โดยไม่ใช้อายุเป็นเกณฑ์ เช่น

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ให้ข้อสรุปว่า ผู้ใหญ่ คือ ผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญาตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ตามวัยที่เหมาะสมของตน

Knowles (1980) อธิบายว่า การตัดสินใจว่าคุณจะเป็นผู้ใหญ่หรือไม่นั้น สามารถพิจารณาได้จากปัจจัย 2 ประการ คือ 1) ผู้ที่มีพฤติกรรมและบทบาททางสังคมที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่ 2) ผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) หรือการรับรู้ว่าเป็นผู้ใหญ่

สำหรับจิตวิทยาพัฒนาการ วัยผู้ใหญ่ นับเป็นช่วงระยะเวลาที่ยาวนานมาก คือ เริ่มตั้งแต่การสิ้นสุดวัยรุ่นมีอายุประมาณ 20 ปีขึ้นไป วัยนี้จัดว่ามีพัฒนาการที่สมบูรณ์ หรือกล่าวได้ว่าเป็นวัยที่มีวุฒิภาวะเต็มขั้นแล้ว ระยะเวลาผู้ใหญ่เป็นช่วงเวลานาน นับตั้งแต่สิ้นสุดวัยรุ่น ประมาณอายุ 20 ปีไปจนถึงสิ้นสุดชีวิตนับเวลาโดยเฉลี่ยราวๆ 50-60 ปี (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547)

2.2 ลักษณะของผู้ใหญ่

นักการศึกษาได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่เป็นลักษณะของผู้ใหญ่ ดังนี้

อาชัญญา รัตนอุบล (2540) กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของผู้ใหญ่ ไว้ดังนี้ 1) ผู้ใหญ่จะเป็นผู้ที่มีการรับรู้ต่อตนเองในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาผู้อื่นไปสู่การชี้แนะและพึ่งพาตนเอง 2) ผู้ใหญ่สะสมประสบการณ์ต่างๆ ไว้มากมายที่เป็นทรัพยากรแห่งความรู้ที่มีคุณค่า 3) ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียนโดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาตนเองเป็นสำคัญ 4) ผู้ใหญ่ต้องการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้ทันทั่วๆไปที่ต่อการแก้ปัญหา 5) ผู้ใหญ่มีศักยภาพและความสามารถที่จะเรียนรู้ 6) ผู้ใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ และ 7) ผู้ใหญ่จะตอบสนองต่อแรงจูงใจภายนอกน้อยกว่าแรงจูงใจภายในตนเอง

เศียรศรี วิวิธศิริ (2541) ได้แสดงทัศนะเรื่องลักษณะของผู้ใหญ่ไว้ 11 ประการ คือ

1. มีความเป็นอิสระแก่ตนเองและพึ่งตนเอง
2. สามารถสนองตอบต่อเหตุการณ์และภาวะแวดล้อมได้ถูกต้องโดยอาศัยสติปัญญา การเรียนรู้และประสบการณ์ในอดีต
3. คิดถึงผู้อื่นมากกว่าตนเอง หากทำสิ่งใดให้ผู้อื่นได้จะรู้สึกพอใจ
4. ปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม
5. มีความปรารถนาที่จะเผชิญความจริง
6. มีความอดทนและเข้าใจว่าแต่ละคนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
7. ต้องการใช้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
8. สามารถแก้ไขปัญหาและอดทนต่อความผิดหวังได้
9. มีแผนระยะยาวเป็นสิ่งกระตุ้นในการดำเนินชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ
10. สามารถควบคุมแสดงอารมณ์ต่างๆ ได้

11. มีความเต็มใจที่จะเสียสละถ้าหาญที่จะรับผิดชอบต่อส่วนรวม

Knowles (1980) ได้กล่าวถึงวิธีตัดสินว่าใครเป็นผู้ใหญ่หรือไม่ นั่นก็คือ 1) ผู้ที่มีพฤติกรรมและบทบาททางสังคมเหมาะสมเป็นผู้ใหญ่ และ 2) ผู้ที่มีมุมมองต่อตัวเองว่าเขานั้นเป็นผู้ใหญ่แล้ว

Brookfield (1986) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนผู้ใหญ่ไว้ ดังนี้ 1) ผู้ใหญ่ไม่ใช่ผู้ที่เพิ่งเริ่มเรียนรู้ แต่เป็นการเรียนรู้ตลอดเวลาของช่วงชีวิต ตลอดช่วงของการเปลี่ยนแปลง หรือการพัฒนาของผู้ใหญ่จะมีการเรียนรู้ตลอดเวลา 2) ผู้ใหญ่นำประสบการณ์และคุณค่าของตนเองมากำหนดการเรียนรู้ ประสบการณ์ของผู้ใหญ่จะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และเป็นทรัพยากรในการเรียนรู้อย่างมากสำหรับผู้ใหญ่ 3) ผู้ใหญ่มาเรียนตามความสนใจ จะเรียนรู้ได้ดีในเรื่องที่ตนเองสนใจ 4) ผู้ใหญ่นำความคาดหวังมากำหนดกระบวนการเรียนรู้ และ 5) ผู้ใหญ่สนใจที่จะเรียนรู้เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาชีวิตตนเองและครอบครัว

สรุป คุณลักษณะของผู้ใหญ่ที่กล่าวข้างต้น มีความแตกต่างกันมาก ถ้าหากผู้สอนมีความเข้าใจคุณลักษณะบางประการ ก็จะช่วยให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและดำเนินโครงการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง และเหมาะสมต่อผู้เรียนยิ่งขึ้น

2.3 ความหมายการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

องค์การยูเนสโก ได้ให้คำอธิบายว่า การศึกษาของผู้ใหญ่ เป็นกระบวนการจัดบริการการศึกษาทุกรูปแบบที่นอกเหนือจากการเรียนตามหลักสูตรปกติ ส่วน ปฐม นิคมานนท์ (2528) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นหรือจัดให้มีขึ้นสำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ ตามความหมายศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่ (Andragogy) ซึ่ง Knowles (1980) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นศาสตร์และศิลป์ที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ ยึดปัญหาของผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพระดับบุคคลและกลุ่ม เทคนิคการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้ใหญ่ได้สำรวจความต้องการของตนเอง วางเป้าหมายของตนเอง มีส่วนรับผิดชอบจัดประสบการณ์รวมทั้งประเมินการเรียนรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนรากฐานหลักการและความเชื่อ 4 ประการ ที่ต่างจากการศึกษาของเด็ก คือ

1. ผู้ใหญ่มีทัศนคติรับรู้ต่อตนเองจากฟังพาผู้อื่นเป็นผู้ชี้นำตนเอง
2. ผู้ใหญ่จะสะสมประสบการณ์ความรู้ นับเป็นแหล่งวิทยาการที่มีคุณค่า เปิดกว้างที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เป็นประสบการณ์ที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่หลายประการคือ

2.1 ผู้ใหญ่สามารถแลกเปลี่ยนความคิด และประสบการณ์กับผู้อื่น ขยายโลกทัศน์
 ดังนั้น จึงเป็นแหล่งวิทยาการสำคัญในการเรียนรู้

2.2 ผู้ใหญ่มีประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน และสามารถนำประสบการณ์เดิมนี้อ
 ไปสัมพันธ์กับประสบการณ์ใหม่จึงทำให้ประสบการณ์ใหม่มีความหมายมากขึ้น

2.3 ผู้ใหญ่มีลักษณะฝึ่กับความเคยชินประสบการณ์เดิมจึงเปลี่ยนยาก

3. มีความพร้อมที่จะเรียน เมื่อมีความต้องการนำไปแก้ปัญหาในชีวิตจริง ทั้งใน
 ครอบครัว และการทำงาน

4. มีแนวโน้มต่อการเรียนรู้ เพื่อนำความรู้ไปใช้ทันทีโดยเร็ว มองเห็นคุณค่าของ
 เวลา ยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นผลที่
 เกิดจากทฤษฎีและมโนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เน้นการสอนซึ่งใช้กับเด็ก มาเป็นจุดเน้นที่
 การเรียนรู้ให้เห็นว่า ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การจัดการศึกษาในผู้ใหญ่เน้นให้ผู้ใหญ่
 เกิดการเรียนรู้แทนที่จะมุ่งไปที่วิธีการสอนเหมือนเด็กๆ โดยคำนึงถึงความพร้อมไม่ว่าเป็นด้านร่างกาย
 อารมณ์สังคม สติปัญญาของผู้ใหญ่ หลักความต้องการในขั้นพื้นฐานในแต่ละคน หลักของการ
 เสริมแรงทั้งทางด้านบวก เช่น การให้รางวัล การชมเชย ส่วนด้านลบเช่น การลงโทษ เป็นต้น และ
 หลักในการรับรู้โดยผ่านอวัยวะสัมผัสโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้ใหญ่ในการแปล
 ความหมายสิ่งที่สัมผัสและรับรู้ออกมาได้ว่าเป็นสิ่งใด มีความหมายอย่างไร

จึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้ใหญ่
 เกิดการเรียนรู้ และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดผลสูงสุดต่อการพัฒนาตนเองและสังคม การจัดการ
 เรียนรู้ควรสอดคล้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่คือ อายุ สุขภาพ อารมณ์ ประสบการณ์
 ความพร้อม ความต้องการ แรงจูงใจ การเสริมแรง และความแตกต่างของการรับรู้ในแต่ละบุคคล

2.4 ความสำคัญของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

การศึกษาผู้ใหญ่ เป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 ตามที่องค์กร
 ยูเนสโก มีบทบาทนำการประชุมระดับโลกด้านการศึกษาผู้ใหญ่ ในรอบ 10 ปี ของการประชุม Fifth
 International Conference ในปี 1995 ที่ Free and Hanseatic City of Hamburg ได้ยืนยันชัดเจนว่า
 มีเพียงการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนเท่านั้น ที่ทำให้เกิดการพัฒนาที่
 ยั่งยืน และเป็นธรรม เป็นเงื่อนไขให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยให้การศึกษาผู้ใหญ่เป็นกระบวนการ
 เรียนรู้ทั้งมวลที่จะพัฒนาความสามารถของผู้ใหญ่ เพิ่มความรู้ และปรับปรุงคุณสมบัติเพื่อการ
 ประกอบอาชีพที่ดีขึ้น โดยการเรียนรู้ของผู้ใหญ่นั้นรวมถึงการศึกษาต่อเนื่อง การศึกษานอกระบบ

โรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยในกลุ่มผู้เรียนผู้ใหญ่ และให้ความสำคัญกับการลงมือปฏิบัติ เป็นพื้นฐาน ทั้งนี้การศึกษาผู้ใหญ่มีวัตถุประสงค์สำคัญ กล่าวคือ การพัฒนาความเป็นอิสระในตัวเอง และมีสำนึกที่ดี ทำให้บุคคล สังคมสามารถที่จะควบคุมอนาคต และสังคมตนเอง สามารถเผชิญกับสิ่งท้าทายต่างๆ ได้บนพื้นฐานวัฒนธรรม ค่านิยม และประสบการณ์ของคนในสังคมเอง พร้อมทั้งในที่ประชุมมีข้อเรียกร้องให้ องค์การยูเนสโก มีบทบาทนำในการส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเรียนรู้ของคนทุกหน่วยงาน ทุกชุมชน สังคม และการให้ความสำคัญ ในการที่จะเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่จะเกิดขึ้นได้นั้น องค์ประกอบในการเรียนรู้จะต้องมี ลักษณะของการที่ผู้เรียนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้สึก และความนึกคิด และการเรียนรู้จะต้องเกิดขึ้นโดยผู้เรียนเอง ถึงแม้ว่าผู้ใหญ่จะได้รับการกระตุ้นชักจูงจากภายนอกก็ตาม แต่ผู้เรียนผู้ใหญ่จะต้องรู้สึกว่าเป็นผู้แสวงหาความรู้และเข้าใจขึ้นเอง การเรียนรู้จนถึงจะ กระจายแทรกซึมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม เจตคติและบุคลิกภาพของผู้เรียนได้ (อุ๋นตา นพคุณ, 2527)

2.5 พัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามขั้นตอนของชีวิต

ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่แต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะตัวเอง ทั้งนี้เพราะว่ามนุษย์เรานั้น เป็นผลผลิตของชีวิตที่ผ่านมา นอกจากนั้นแล้วสภาวะของผู้ใหญ่ก็เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากอดีตและย่อมต่อเนื่องไปสู่ในอนาคต ผลของการเปลี่ยนแปลง ด้านชีววิทยาและองค์ประกอบเกี่ยวกับจิตวิทยาและสังคมวิทยาในแต่ช่วงวัยของผู้ใหญ่ จะมีผลต่อ เป้าหมายของการเรียนรู้ ซึ่ง โลเวลล์ (Lovell, 1980) สรุปไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้ในช่วงอายุ 16-20 ปี ระยะเวลานี้เป็นช่วงต่อเนืองระหว่างวัยรุ่น กำลังพัฒนา เข้าสู่ขั้นตอนการเป็นผู้ใหญ่ ยังอยู่ในช่วงการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ สภาพสังคมก็จะมีเปลี่ยนแปลงบทบาทในการพึ่งพา พ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครอง ไปสู่ลักษณะ เป็นตัวของตัวเองมากขึ้นมีความคิดสร้างสรรค์ ชอบเข้าสังคม และมักยึดถืออุดมคติ ดังนั้น การเรียนรู้ควรเป็นความรู้ ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายจากวัยเด็ก ไปสู่วัยรุ่น ตลอดจนแบบอย่างพฤติกรรมที่เหมาะสมไปสู่การเกิดพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน

2. การเรียนรู้ในช่วงอายุ 20-25 ปี เป็นระยะที่ผ่านช่วงที่เป็นวัยรุ่นมาแล้ว บุคคลจะมีการพัฒนาการด้านร่างกาย แต่มีอัตราพัฒนาการด้านการเจริญเติบโตร่างกายลดลงเมื่อเทียบกับ ระยะเวลาแรกเริ่ม พัฒนาการทางสังคม ด้านจิตใจและอารมณ์ผสมผสานกันมากขึ้น ซึ่งวัยนี้ถือว่าอยู่ใน ช่วงของผู้ใหญ่ตอนต้น (Early Adulthood) จะได้รับการยอมรับว่ามีความเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวมากยิ่งขึ้น และเริ่มมีภาระงานอาชีพแน่นอนมั่นคงขึ้น ตลอดจนเริ่มชีวิตคู่ การแต่งงาน และมีภาระทางด้าน

ครอบครัวติดตามมาให้ต้องรับผิดชอบดูแล วิทยาลัยสามารถให้ความช่วยเหลือแก่สังคมได้บ้างแล้ว ดังนั้นการเรียนรู้ควรเป็นความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับครอบครัว ศึกษา การสร้างงาน สร้างอาชีพ เป็นต้น

3. การเรียนรู้ในช่วงอายุ 25-40 ปี คนในช่วงวัยนี้ เป็นช่วงของผู้ใหญ่วัยกลางคน (Middle Adulthood) มีการพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และบทบาททางสังคม ส่วนมากสามารถแสวงหาความมั่นคงและก้าวหน้าทางอาชีพได้แล้ว มีชื่อเสียงและเกียรติทางสังคมมากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นวัยที่กำลังมีศักยภาพที่สามารถจะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ สุขภาพทางด้านร่างกายและสติปัญญาของคนวัยนี้นับได้ว่าพัฒนาจนถึงขั้นสูงสุดแล้ว ดังนั้นการเรียนรู้ควรเป็นทางการด้านการบริหาร การจัดงาน และการเข้าสู่สังคมเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคม เป็นต้น

4. การเรียนรู้ในช่วงอายุ 40-60 ปี คนในช่วงวัยนี้ เป็นช่วงของผู้ใหญ่ตอนปลาย (Late Adulthood) ซึ่งต่อเนื่องจากผู้ใหญ่วัยกลางคน จึงค่อนข้างเป็นระยะที่บุคคลมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสมบูรณ์ที่สุด สภาพทางด้านร่างกายมีการเสื่อมสภาพทางด้านร่างกาย ทำให้เกิดข้อจำกัดต่อการเรียนรู้ ส่วนด้านการประกอบอาชีพการงาน มักจะคิดถึงโอกาสและความก้าวหน้าในการงานอาชีพ ซึ่งนับได้ว่ามีโอกาสน้อยลงไปด้วยหรือแทบไม่มีอีกต่อไป หลายๆ คนมักจะทบทวนถึงอดีตและเปรียบเทียบกับสภาพปัจจุบันในแง่มุมต่างๆ โดยเฉพาะในสิ่งที่เกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อต่างๆ เพื่อปรับสภาพเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของร่างกาย ดังนั้นการเรียนรู้ควรเป็นด้านการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่วัยสูงอายุ และการดูแลรักษาสุขภาพ เป็นต้น

สรุป การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ใหญ่อาจจะมีเหตุผลที่ซับซ้อนร่วมกัน แต่โดยแท้จริงอาจมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เป็นพลังที่สำคัญ เช่น ความก้าวหน้าในอาชีพ ความสนใจในเนื้อหา หรือแม้แต่การได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมกิจกรรม แต่อย่างไรก็ตามควรให้ความสำคัญถึงจิตวิทยาและสังคมวิทยาในแต่ละช่วงวัยด้วย เพื่อให้การจัดกิจกรรมบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และก้าวล่วงพ้นอุปสรรคในการเรียนรู้ เช่น การไม่มีเวลาเพียงพอ การเบื่อห้องเรียน การเข้มงวดในการเข้าร่วม หรือการกลัวว่าจะแก่เกินที่จะเริ่มต้นเรียน เป็นต้น

จากลักษณะและธรรมชาติในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น มีผู้สรุปถึงหลักสำคัญในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้สั้นๆ ดังนี้ คือ

1. ผู้ใหญ่จะเรียนเมื่อเขาต้องการจะเรียนเฉพาะสิ่งที่เขามีความรู้สึกรู้สึกว่ามีความจำเป็นจะต้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียนเพื่อนำไปปฏิบัติ และเมื่อเรียนรู้แล้วจะสามารถแก้ปัญหาได้

2. วิธีการในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ต้องมีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายเพื่อสร้างความสนใจ
3. ผู้ใหญ่เรียนรู้โดยการกระทำได้ดีกว่า รวมทั้งให้ลงมือกระทำด้วย
4. จุดศูนย์กลางในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่อยู่ที่ปัญหา และปัญหาเหล่านั้นจะต้องเป็นจริง
5. ประสบการณ์ที่ผ่านมาส่งผลต่อผู้ใหญ่ในการเรียนรู้ มีผลกระทบกระเทือนต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งคุณและโทษต่อการเรียนรู้
6. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้อย่างดียิ่งในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นทางการ บรรยากาศที่เป็นกันเอง ไม่ใช้วัสดุอุปกรณ์บังคับโดยระเบียบกฎเกณฑ์
7. ผู้ใหญ่ต้องการการแนะนำไม่ใช่การสอน และต้องการการวัดผลด้วยตนเองมากกว่าการให้คะแนน

2.6 ทฤษฎีสำคัญในการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

การพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งการวิจัยในเรื่องนี้ส่วนใหญ่แล้วเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา และในขณะเดียวกันในยุโรป ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ได้เกิดขึ้นจากการใช้ศัพท์คำว่า Andragogy ซึ่งถูกนำมาใช้ให้แตกต่างจากทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็ก หรือที่เรียกว่า Pedagogy การใช้คำศัพท์ Andragogy ได้ถูกนำมาใช้โดย Malcolm Knowles ผู้ซึ่งพัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ให้เป็นระบบระเบียบที่ชัดเจนขึ้น (อาชัญญา รัตนอุบล, 2540)

Andragogy อาจกล่าวได้ว่า เป็นคำเฉพาะของการเรียนและการสอนผู้ใหญ่ ก่อนที่ Malcolm Knowles เผยแพร่คำนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกา Knowles พบว่า มีการใช้คำนี้อยู่บ้างแล้วในทวีปยุโรปตั้งแต่ปี 1833 งานเขียนของ Knowles ที่เผยแพร่ตั้งแต่ปี 1968 เป็นต้นมานั้น แนะนำให้นักการศึกษาผู้ใหญ่ได้รู้จัก และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากนั้นเป็นต้นมา จนอาจมีบางส่วนของนักการศึกษาผู้ใหญ่ที่ยอมรับ Andragogy ว่าเป็นทฤษฎีของการศึกษาผู้ใหญ่ (Theory of Adult Education) อย่างไรก็ตามในระยะเวลาหลังมีผู้ตั้งข้อสงสัยและมีข้อโต้เถียงศาสตร์และศิลป์ในการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy) หลายประการ มีบ้างที่เสนอให้เห็นข้อจำกัดของ Andragogy (Merriam and Brockett, 1997)

2.7 หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

(สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2552) ได้กล่าวถึงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ดังนี้

1. ควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับแรงจูงใจในการเรียน (Motivation to Learn) นั่นคือ บุคคลจะเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากมีความต้องการในการเรียนสิ่งนั้นๆ
2. สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ (Learning Environment) ต้องมีความสะดวกสบายเหมาะสม ตลอดจนได้รับความไว้วางใจและการให้เกียรติผู้เรียน (Trust and Respect)
3. ควรคำนึงถึงความต้องการในการเรียนของแต่ละบุคคล และรูปแบบของการเรียนรู้ (Learning Style) ที่มีความหลากหลาย
4. ต้องคำนึงถึง ความรู้เดิมและประสบการณ์ (Experience) อันมีคุณค่า
5. ควรได้พิจารณาถึงการดูแลและให้ความสำคัญกับเนื้อหาและกิจกรรมในการเรียนรู้ (Learning Content and Activities)
6. ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาที่สอดคล้องกับความจริง (Realistic Problems) และนำการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา
7. ต้องให้การเอาใจใส่กับการมีส่วนร่วมทั้งทางด้านสติปัญญาและทางด้านร่างกาย ในการจัดกิจกรรมเรียนรู้
8. ควรให้มีเวลาพอเพียงในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ๆ การฝึกทักษะใหม่ๆ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
9. ให้โอกาสในการฝึกภาคปฏิบัติจนเกิดผลดีหรือการนำความรู้ไปประยุกต์ได้
10. ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพ หรือ สมรรถภาพในการเรียนรู้จนกระทั่งเขาได้เห็นถึงความก้าวหน้าที่สามารถบรรลุเป้าหมายได้
11. บุคคลจะเชื่อมั่นในความรู้ที่เกิดจากตนเองมากกว่าที่คนอื่นบอก
12. บุคคลจะยอมรับความคิดและพฤติกรรมใหม่ เมื่อบุคคลนั้นยอมรับว่าเป็นสมาชิกของสังคมและได้สื่อสารตกลงถึงความคาดหวังและบทบาทใหม่ร่วมกัน

สรุป ผู้ใหญ่มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ อาทิ ความก้าวหน้าในอาชีพความสนใจในเนื้อหา ตอบสนองความต้องการจากภายนอก ความสนุกสนานที่ได้ใช้ความสามารถทางสติปัญญา และการได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมกิจกรรม หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จะเน้นการชี้แนะตนเองมากกว่า เนื่องจากผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ครูผู้สอนจึงมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ผู้เรียน

2.8 วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่

อาชัญญา รัตนอุบล (2544) ได้กล่าวเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ไว้ว่า

1. เพื่อความเจริญและพัฒนาการส่วนบุคคล ให้มีศักยภาพในตนเอง (Maslow, Rogers, McKenzie และ Knowles)
2. เพื่อพัฒนาส่วนบุคคลและความก้าวหน้าของสังคม (Dewey, Lindeman, Bergevin และ Benne)
3. เพื่อประสิทธิภาพขององค์กร (Argyris, และ Nadler) ออกแบบสร้างโครงการ เพื่อสนับสนุนให้องค์กรบรรลุความสำเร็จ ผ่านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
4. เพื่อการปลูกสร้างสติปัญญา (Lawson และ Patterson) มีวัตถุประสงค์ว่าการเรียนรู้มีคุณค่าในตัวของตัวเอง เมื่อมีการถ่ายทอดความรู้ ก็ยังมีคุณค่า
5. เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (Freire, Illich และ Horton) มีการเปลี่ยนแปลงสังคมที่รุนแรงโดยใช้การศึกษาผู้ใหญ่เพื่อนำไปสู่การปลดปล่อยจากการถูกกดขี่

สรุป วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นแนวคิดที่มีต่อให้นักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เข้าใจ เห็นภาพ และสร้างเจตคติที่เป็นประโยชน์ในการช่วยให้ผู้เรียนผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.9 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

Knowles (1970) ให้ความหมายของ Andragogy ว่าเป็นศาสตร์และศิลปะในการช่วยให้ผู้ใหญ่เรียนรู้ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิด Pedagogy ที่เป็นศาสตร์ในการสอนเด็กแบบดั้งเดิม Knowles ให้ความเห็นเกี่ยวกับ Pedagogy ถึงข้อจำกัดและความไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ทั้งนี้อธิบายโดยข้อตกลงหรือความเชื่อเบื้องต้น (assumptions) ที่ผู้ใหญ่ต่างจากเด็ก ทั้งสิ้นสี่ประการ คือ การรับรู้เกี่ยวกับตนเองหรือมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง (Self-Concept) ประสบการณ์ (Experience) ความพร้อมในการเรียนรู้ (Readiness to Learn) และจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ (Orientation to Learning) ในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่นั้น มีข้อควรพิจารณาสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้ (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2544)

1. เมื่อผู้ใหญ่ตระหนักว่าการเรียนรู้สามารถตอบสนองของความต้องการ (Needs) และความสนใจของตนเอง นั่นหมายถึงผู้ใหญ่ถูกกระตุ้นที่จะเรียนรู้แล้ว จุดนี้นั่นเองเป็นจุดเหมาะสมในการเริ่มต้นกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

2. ผู้ใหญ่มุ่งที่ให้การเรียนรู้เกิดประโยชน์กับชีวิตจริง (Life Centered) ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ควรใช้สถานการณ์จริงในชีวิตเป็นเนื้อหาของการเรียนรู้
3. แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของผู้ใหญ่ คือ ประสบการณ์
4. ผู้ใหญ่มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะชี้นำตนเอง (Self Directing)
5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (individual differences) ของผู้ใหญ่เพิ่มมากขึ้นตามอายุ

Knowles (1980) ได้สรุปพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่ (Modern Adult Learning Theory) ซึ่งมีสาระสำคัญต่อไปนี้

1. ความต้องการและความสนใจ (Needs and Interests) ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมา เขาก็จะเกิดความพึงพอใจ เพราะฉะนั้นควรจะมีการเริ่มต้นในสิ่งเหล่านี้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมทั้งหลายเพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ที่ตนเองต้องคำนึงถึงสิ่งนี้ด้วยเสมอ

2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life Situation) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ดีถ้าหากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน (Life-Centered) ดังนั้น การจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรจะยึดถือเอาสถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญ มิใช่ยึดที่ตัวเนื้อหาวิชาทั้งหลาย

3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis of Experience) เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้น วิธีการหลักสำคัญของการศึกษาผู้ใหญ่ก็คือ การวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียดว่ามีส่วนไหนของประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้บ้าง แล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

4. ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้ชี้นำตนเอง (Self-Directing) ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ก็คือ การมีความรู้ลึกที่ต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เพราะฉะนั้นบทบาทของครูจึงอยู่ในกระบวนการสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกันกับผู้เรียน (Mutual Inquiry) มากกว่าการทำหน้าที่ส่งผ่านหรือเป็นสื่อสำหรับความรู้ แล้วทำหน้าที่ประเมินผลว่าเขาคล้อยตามหรือไม่เพียงเท่านั้น

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละบุคคลเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องจัดเตรียมการในด้านนี้อย่างดีพอ เช่น รูปแบบของการเรียนการสอน (Style) เวลาที่ได้ทำการสอน สถานที่สอน และประการสำคัญ คือ ความสามารถในการเรียนรู้ในแต่ละชั้นของผู้ใหญ่ย่อมเป็นไปตามความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคน (Pace of Learning)

การเรียนรู้ของผู้ใหญ่แตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก เพราะผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า ดังนั้นการเรียนการสอนต้องยึดหลักให้ตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้ใหญ่ นั่นคือ ต้องรู้หลักการศึกษผู้ใหญ่ ซึ่ง Knowles (1980) เรียกว่าการศึกษาผู้ใหญ่นี้ว่า แอนดราโกจี (Andragogy) และ อาชัญญา รัตนอุบล (2542) ได้ให้คำนิยามไว้ว่าเป็น “ศิลป์และศาสตร์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้” ซึ่งประกอบด้วย

1. มโนทัศน์ของผู้เรียน (Self – Concept) ผู้ใหญ่จะมีลักษณะที่เติบโต ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีวุฒิภาวะสูง มโนทัศน์ต่อตนเอง จะพัฒนาจากการพึ่งพาผู้อื่นไปเป็นการนำตนเองเป็นตัวของตัวเอง

2. ประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) ผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะมากขึ้น มีประสบการณ์อย่างกว้างขวางที่จะเป็นแหล่งทรัพยากรอันมีค่าของการเรียนรู้ ขณะเดียวกันก็จะมีพื้นฐานเปิดกว้างที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

3. ความพร้อมที่จะเรียน (Readiness) ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียน เมื่อรู้สึกว่าจะถึงนั้น “จำเป็น” ต่อบทบาทและสถานภาพทางสังคมของตน และ

4. แนวทางการเรียนรู้ (Orientation to learning) ผู้ใหญ่จะยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มุ่งนำความรู้ไปใช้ทันที

วิธีสอนผู้ใหญ่ตามหลักการศึกษผู้ใหญ่ (Andragogy)

ทฤษฎี แอนดราโกจี (Andragogy) ของ Knowles (1980) ได้กำหนดขั้นตอนวิธีการสอนผู้ใหญ่ ดังนี้

1. มโนทัศน์ของผู้เรียน (Self – concept) ประกอบด้วย
 - 1.1 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้
 - 1.2 การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้
 - 1.3 การวางแผนร่วมกัน
 - 1.4 การนำประสบการณ์การเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอน
 - 1.5 การประเมินผลการเรียนรู้
2. ประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) ประกอบด้วย
 - 2.1 ความสำคัญของการนำประสบการณ์มาเป็นเทคนิคในการเรียนการสอน
 - 2.2 ความสำคัญของการนำประสบการณ์ไปปฏิบัติ
 - 2.3 การเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์
3. ความพร้อมที่จะเรียน (Readiness) ประกอบด้วย

- 3.1 เวลาในการเรียนรู้
- 3.2 การจัดกลุ่มผู้เรียน
- 4. แนวทางการเรียนรู้ (Orientation to Learning)
 - 4.1 แนวทางการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
 - 4.2 แนวทางการเรียนรู้ของหลักสูตร
 - 4.3 การออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้

สรุป ทฤษฎีแอนดราโกจี (Andragogy) ของ Knowles (1980) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ โดยยึดหลักให้ตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้ใหญ่ นั่นคือ ต้องรู้หลักการศึกษาค้นคว้า เพื่อช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสม และสนองความต้องการในการเรียนรู้ และสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

2.10 กระบวนการและขั้นตอนการวางแผนงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้ใหญ่

Knowles (1980) ได้เสนอกระบวนการขั้นต้นในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม ไว้ดังนี้

รูปแบบการเรียนแบบกลุ่ม

1. โครงการที่เน้นการปฏิบัติ
2. การฝึก ปฏิบัติเป็นหน่วยงาน คลินิก สถาบัน
3. โปรแกรมขององค์กร
4. การประชุมสัมมนา
5. การเรียนตามหลักสูตร
6. โปรแกรมการสาธิต
7. การจัดงานนิทรรศการ
8. การจัดประชุมใหญ่
9. การออกงานภาคสนาม

Bergevin and Mckinley (1965) ได้เสนอขั้นตอนการวางแผนงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้ใหญ่ออกเป็น 6 ขั้นตอน ซึ่งเหมาะสำหรับการวางแผนในรูปแบบคณะกรรมการมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : พิจารณาความต้องการหรือความสนใจของผู้ที่จะเข้าโครงการ

ความสนใจ คือ สิ่งที่ผู้เข้าโครงการอยากเรียนรู้หรือมีความเข้าใจยิ่งขึ้น ส่วนความต้องการนั้น หมายถึงสิ่งที่ผู้เข้าโครงการยังขาดอยู่ และการเรียนรู้จะช่วยชดเชยได้ ความต้องการและความสนใจมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน เพราะความสนใจส่วนมากจะสะท้อนให้เห็นความต้องการ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพควรจะต้องเริ่มต้นด้วยความต้องการและความสนใจของผู้เข้าร่วมโครงการเป็นประการสำคัญ

ขั้นที่ตอนที่ 2 : การพัฒนาหัวข้อเรื่อง

หัวข้อเรื่อง (Topic) หมายถึง ปัญหาเฉพาะ ประเด็นคำถามและมโนทัศน์ต่างๆ ที่จะจัดขึ้นในกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาหัวข้อเรื่องทำได้โดยการนำปัญหาและความต้องการที่ได้มาแล้วไปวิเคราะห์แยกออกเป็นส่วนต่างๆ ซึ่งจะเรียกว่า “เนื้อหา” (Content) ของโครงการ ต่อไปเป็นเรื่องของการปรับปรุงแก้ไข ขยาย หรือจำกัดขอบเขตของเนื้อหาเท่าที่เห็นสมควร

ขั้นตอนที่ 3 : การกำหนดเป้าหมายกิจกรรมการเรียนรู้

เป้าหมาย (Goal) คือ วัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมของการเรียนรู้ เป้าหมายส่วนใหญ่แล้วมีพื้นฐานอยู่บนค่านิยม และใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการประเมินผลต่อไป นอกจากนี้แล้วเป้าหมายอาจเป็นประโยชน์ต่อการคัดเลือกทรัพยากร เทคนิควิธีการต่างๆ ที่ใช้ในโครงการการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่

ขั้นตอนที่ 4 : การเลือกทรัพยากรที่เหมาะสม

แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ (Resources) หมายถึง บุคคลและสื่อสารทางการศึกษาต่างๆ ที่ใช้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการค้นหาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเนื้อหาของโครงการ และช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้นั้นมีมากมาย อาทิเช่น บุคคล ภาพยนตร์ นิทรรศการ กรณียเฉพาะ รายชื่อหนังสือ แผนภูมิ แผนที่หนังสือ จุลสาร ฯลฯ และรวมทั้งสมาชิกของกลุ่มที่จะมาร่วมโครงการการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 5 : การเลือกเทคนิคและเทคนิคย่อยๆ ในการเรียนรู้

เทคนิคการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ในสถานการณ์การเรียนการสอนที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ ซึ่งได้แก่ เทคนิคการบรรยาย การใช้กลุ่มผู้อภิปราย การดูงาน การสาธิต เป็นต้น ส่วนเทคนิคย่อย (Sub Technique) หมายถึง เครื่องมือทางการศึกษาที่ใช้เพื่อให้เทคนิคใหญ่ที่เลือกมีประสิทธิภาพ อย่างอย่างเทคนิคย่อยได้แก่ การจดบันทึก (Record) การสังเกตกลุ่มย่อย การมีช่วงเวลาซักถาม (Question Period) ฯลฯ

ผู้จัดการศึกษาต้องอาศัยข้อมูลต่างๆ จากขั้นตอนที่ 3-5 ที่เสนอข้างต้น เพื่อประกอบการเลือกใช้เทคนิค และควรพิจารณาปัจจัยต่อไปนี้มีประกอบการเลือกเทคนิคต่างๆ คือ

1. ขนาดของกลุ่มผู้เรียน
2. ลักษณะของผู้เรียน
3. ลักษณะและธรรมชาติทั่วไปของสภาพแวดล้อม
4. ลักษณะและคุณภาพของผู้สอน วิทยากร หรือนำกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 6 : กำหนดวาระการประชุมและมอบหมายหน้าที่ภารกิจ

การประชุมของคณะผู้จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแต่ละครั้ง ควรกำหนดวาระการประชุมและมอบหมายภารกิจหน้าที่ของทุกๆ คน เช่น หน้าที่ในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ การประเมินผล การเตรียมกำหนดการ และวิทยากร เป็นต้น

นอกจากนี้ Brundage (1980) ได้เสนอ 5 ขั้นตอน ในการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนผู้ใหญ่ ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความต้องการและปัญหา
- ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์
- ขั้นตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้
- ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้
- ขั้นตอนที่ 5 การประเมินโครงการและผลผลิต

จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนต่างๆ ที่ Brundage เสนอนั้นคล้ายคลึงกับ Bergevin (1966) แต่สำหรับขั้นตอนที่ 3 ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ นั้น Brundage (1980) ได้ให้รายละเอียดซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

1. การวางแผนพิจารณาและทำการรวบรวมแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ต่างๆ ที่จำเป็น และจะต้องใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน
2. กิจกรรมที่จัดขึ้นควรแสดงให้เห็นว่ามีคุณค่าและสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม
3. กิจกรรมการเรียนการสอนควรประกอบด้วยยุทธวิธีและเทคนิคหลายๆ ประการ
4. กิจกรรมการเรียนการสอนควรสอดแทรกการประเมินผลและการให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสม่ำเสมอ

5. กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นนั้น ควรเป็นไปในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ในเรื่องของการวิเคราะห์ ถ่ายทอด ปรับเปลี่ยน และบูรณาการความรู้
6. กิจกรรมการเรียนการสอนต้องเป็นกิจกรรมที่เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนด้วยดัชนีพื้นฐาน
7. กิจกรรมควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ทดลองพฤติกรรมใหม่ในการเรียนรู้
8. กิจกรรมที่จัดขึ้นควรพิจารณาเรื่องการสร้างบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ การทบทวนและการทำความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการของบุคคลของกลุ่ม และการวางแผนต่อไปในอนาคต

2.11 รูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่

Knowles (1970) ได้รวบรวมจากประสบการณ์การสอนและฝึกอบรมผู้ใหญ่มาสอนเป็นรูปแบบการวางแผนกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Design Models) เพื่อเป็นการจัดประกายความคิดแก่นักศึกษานอกระบบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนผู้ใหญ่ให้ ออกแบบหรือวางแผนกิจกรรม ประสบการณ์การเรียนรู้ได้หลากหลายไปตามสถานการณ์ บริบท สิ่งแวดล้อม นโยบายและความเชื่อและกลุ่มผู้เรียนต่อไป Knowles เสนอตัวอย่างโมเดลไว้ 5 รูปแบบ คือ 1) Organic Model 2) Operational Model 3) Role Model 4) Functional Model และ 5) The Thematic Model สามารถอธิบายโดยสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบตามโครงสร้าง (Organic Model) เป็นรูปแบบมีขั้นตอนชัดเจน 7 ขั้นตอน คือ

- 1.1 การสร้างบรรยากาศ
- 1.2 จัดโครงสร้างทางกายภาพให้เอื้ออำนวยการร่วมกันวางแผน
- 1.3 การร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการ
- 1.4 การร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์
- 1.5 การร่วมกันวางแผนกิจกรรม
- 1.6 การดำเนินการตามแผน และ
- 1.7 การร่วมกันประเมินและวิเคราะห์ความต้องการอีกครั้ง

2. รูปแบบตามขั้นตอนดำเนินการ (Operational Model) เป็นการวางแผนกิจกรรม ประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการแก้ปัญหากระบวนการตัดสินใจ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการหาความรู้ (Procedure in Operation of a Machine) กระบวนการต่างๆ นี้ ต่างมีขั้นตอน

(Step – by Step Procedure) ที่สามารถนำมาวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามลำดับของขั้นตอนดังกล่าวได้เลย ผู้เรียนผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมการเรียนรู้ตาม Operational Model จะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการ

3. รูปแบบตามบทบาท (Role Model) รูปแบบนี้ยึดสมรรถนะ(Competency) หรือ ความรู้ความสามารถ (Performance) ที่จำเป็นในการปฏิบัติภารกิจตามบทบาท (Role) เช่น บทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) บทบาทผู้จัดการฝึกอบรม (Trainer) บทบาทพยาบาล (Nurse) หรือบทบาทผู้นิเทศงาน (Supervisor) เป็นต้น การปฏิบัติงานตามบทบาทเป็นการระบุชนิดของทักษะ ขอบข่ายเนื้อหาความรู้และเจตคติที่ต้องฝึกอบรมและพัฒนาให้กับกลุ่มเป้าหมาย

4. รูปแบบตามหน้าที่ (Functional Model) รูปแบบนี้ยึดภารกิจและหน้าที่ของหน่วยงานในองค์กร (Functions of an Organizational Units) เช่น คณะกรรมการการอำนวยการ (Board) คณะกรรมการ (Committee) เจ้าหน้าที่ (Staffs) เป็นต้น เป็นกรอบความคิดในการจัดเนื้อหาและกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหน่วยงานนั้นขององค์กรอย่างครบถ้วน

5. รูปแบบตามเนื้อหา (Thematic Model) รูปแบบนี้ยึดแก่นสาระ (Theme) ของเนื้อหาเป็นหลักในการจัดวางเนื้อหาและกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน แก่นสาระนี้อาจเป็นดังเช่นนี้ “การจัดการความขัดแย้ง (Conflict management)” หรือ “ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ในยุคปี 2000” หรือ “วิสัยทัศน์ของนักวิชาการศึกษานอกระบบในปี 2010” เป็นต้น

ทั้ง 5 รูปแบบนี้เป็นเพียงตัวอย่างของแนวคิดในการวางแผนกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อผู้เรียนผู้ใหญ่ให้เหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการชี้นำตนเองหรือความพร้อมที่จะเรียนรู้ตามบทบาทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป หรือต้องการหนทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเอง

2.12 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในองค์กร

ตามแนวกระบวนการเรียนการสอนตามหลักวิชาการ การศึกษาผู้ใหญ่ ของ Knowles (1980) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประเมินความต้องการของตนเอง ตั้งเป้าหมายของตนเอง ร่วมออกแบบและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง และได้เสนอแนะขั้นตอน วิธีวางแผนและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็น 7 ขั้นตอน คือ

1. สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ทั้งบรรยากาศที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ห้องเรียน สถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน ความสะอาดสบาย สวยงาม เหมาะที่จะพบปะแสดงความคิดเห็นประสบการณ์ร่วมกัน และสิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยา เช่น การเคารพนับถือ ความสนใจการให้ความรู้สึกปลอดภัย อบอุ่นเป็นมิตร การไว้วางใจ การรับผิดชอบร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหา เป็นต้น

2. จัดโครงสร้างเพื่อการวางแผนร่วมกัน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมหรือผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ และอำนวยความสะดวกให้เกิดการวางแผนร่วมกัน อาจจะทำในลักษณะของ การขอรับข้อเสนอแนะ การประสานงาน การมอบหมายงานย่อยๆ ให้แต่ละกลุ่มได้ร่วมพิจารณา การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อวางแผนการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีตัวแทนผู้เรียนเข้าร่วมเป็นกรรมการ

3. วิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ เพื่อประเมินระดับการปฏิบัติของผู้เรียน ความต้องการของผู้เรียนและกำหนดรูปแบบความสามารถที่ควรได้รับการพัฒนาให้มีขีดความสามารถเท่าใด อาจจะทำการศึกษาวิเคราะห์ในรูปแบบของ การทำวิจัย การสอบถามผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์งาน เปรียบเทียบระดับความต้องการกับระดับความสามารถของผู้เรียนในปัจจุบัน เป็นต้น

4. วางแนววัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ โดยยึดแนวพฤติกรรมนิยม สามารถวัดเป็นรูปธรรมได้และเห็นแนวทางในการพัฒนา

5. ออกแบบประสบการณ์ในการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงหลักการในการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยทั่วไปคือ ต้องมีความต่อเนื่องของกิจกรรม เนื้อหา มีความเชื่อมโยงตลอด ควรเรียงลำดับของเนื้อหาจากง่ายไปยาก เบื้องต้นถึงขั้นสุด และมีบูรณาการ ในการผสมผสานเนื้อหาให้เข้ากัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้ได้

6. ดำเนินการให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ ควรจัดให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ มีด้วยกันหลายวิธี

6.1 วิธีการถ่ายทอดความรู้ เช่น การปาฐกถา การได้วาที การสนทนา การสัมภาษณ์ การอภิปรายเป็นคณะ การสาธิต การทัศนศึกษา การอ่าน การสอนด้วยแบบเรียน โปรแกรม การใช้ชุดสื่อประสม ภาพยนตร์ สไลด์ การแสดงละคร การบันทึกเสียง เป็นต้น

6.2 วิธีให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เช่น การซักถาม การตั้งทีมผู้ฟัง แบบตั้งคณะผู้ซักถาม การแสดงบทบาทสมมติ การประชุมกลุ่ม เป็นต้น

6.3 วิธีอภิปราย เช่น การอภิปรายตามแนวที่กำหนด การอภิปรายตามแนวข้อความในหนังสือ การอภิปรายแก้ปัญหา การอภิปรายกรณีศึกษา กรณีตัวอย่าง เป็นต้น

6.4 วิธีจำลองสถานการณ์ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ กรณีสถานการณ์ตัวอย่าง ทำเกม เป็นต้น

7. ประเมินผลและการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ใหม่ เพื่อให้ทราบว่าการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยประเมินด้วยวิธีต่างๆ เช่น การทดสอบ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น และจากผลการประเมิน สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ข้อใด และควรได้รับสิ่งใดเพิ่มเติมต่อไป

นอกจากนี้ Knowles (1980) ได้สรุปรูปแบบของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ว่าเป็นวิธีการจัดประสบการณ์ให้กับผู้ใหญ่ได้เข้ามารับการศึกษาในรูปแบบต่างๆ กัน 3 ประเภท

1. การเรียนรู้เป็นรายบุคคล โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีแบบแผน ดังนี้

1.1 การเข้ารับการฝึกงานในสถานประกอบการเป็นการฝึกงานในระดับวิชาชีพ ผู้เรียนต้องปฏิบัติงานในความควบคุมของผู้เชี่ยวชาญแต่ละเรื่อง เช่น การฝึกงานของแพทย์ฝึกหัด

1.2 การศึกษาทางไปรษณีย์ ผู้เรียนได้ศึกษาจากเอกสาร ตำราของสถาบัน การศึกษาที่ส่งมา ที่ประกอบด้วยเนื้อหา คำสอน แบบฝึกหัด คำแนะนำ ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง และทำแบบฝึกหัดส่งกลับไปให้ครูผู้ตรวจเพื่อประเมินความก้าวหน้าในการเรียน เช่น โรงเรียนการศึกษาทางไปรษณีย์ สถาบันการศึกษาของทหาร ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องของแพทย์ เป็นต้น

1.3 การให้คำแนะนำปรึกษา เป็นวิธีให้ผู้เรียนได้เข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ดีขึ้น เช่น สังคมสงเคราะห์ สถาบันการแพทย์สาธารณสุขให้คำปรึกษาสุขภาพ เป็นต้น

1.4 การศึกษาด้วยตนเองในลักษณะในการจัดทำรายงาน โครงการต่างๆ การค้นคว้าในห้องสมุด เป็นต้น

1.5 ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสม เช่น ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สิ่งพิมพ์ เทปเสียง วิดีโอ แผ่นเสียง แผ่นภาพ แบบฝึกหัด สมุดทำงาน คู่มือ เป็นต้น

1.6 การสอนแบบสำเร็จรูปและการสอนแบบให้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน อินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกว่า การเรียนผ่านเว็บ (Web Base Learning) หรือ E- Learning เป็นต้น

สรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองในลักษณะเป็นรายบุคคลนี้ จะเรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเรียนได้เร็วหรือช้า ขึ้นกับเวลา ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน และมีการกำหนดแบบแผนในการเรียนเพื่อจะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรืองานประจำที่ผู้ใหญ่มีภาระทางสังคมที่ต้องรับผิดชอบปฏิบัติอยู่

2. การเรียนรู้เป็นกลุ่ม ตามหลักการของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ได้เห็นประโยชน์จากการที่ผู้ใหญ่ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้รับการจูงใจระหว่างกันให้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รูปแบบตัวอย่างที่มักใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบกลุ่ม

2.1 โครงการปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่องค์กร หน่วยงานต้องการจัดทำหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มคนในหน่วยงาน ชุมชนนั้นๆ เช่น การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ชุมชน การสร้างทำโครงการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล เป็นต้น

2.2 การประชุมทางคลินิก ที่เน้นการวิเคราะห์ แก้ปัญหาจากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมประชุม การประชุมแบบสถาบัน ที่เน้นการพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้อง การประชุมแบบปฏิบัติการ ที่มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถของกลุ่มคนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยมาก มักแบ่งผู้เข้าร่วมประชุมออกเป็นกลุ่มย่อยๆ

2.3 การจัดตั้งชมรม กลุ่มจัดตั้ง มักเป็นลักษณะที่ไม่เป็นทางการตามกฎหมาย บางชมรมเป็นอิสระของตนเองไม่ขึ้นกับสถาบันใดๆ แต่บางชมรมก็สังกัดองค์กรระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่น สมาชิกของชมรมได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันในการทำกิจกรรมของชมรมตามวัตถุประสงค์ หรือได้รับรู้แลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสารระหว่างสมาชิกด้วยกัน

2.4 การจัดประชุมปรึกษาหารือ หรือร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง การประชุมในรอบปีของกลุ่มอาชีพใดอาชีพหนึ่ง การประชุมสันนิบาต และประชุมขององค์กร เป็นต้น

2.5 การสาธิตให้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยมีขั้นตอน เพื่อสร้างความตระหนัก ความสนใจ การทดลองใช้ การทดลองทำ การประเมินผล และการรับความรู้ตามแนวทางนั้นมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2.6 อื่นๆ เช่น การดูงานเป็นกลุ่ม การจัดนิทรรศการ การออกร้าน การจัดงาน เทศกาลต่างๆ การจัดเดินทางทัศนศึกษาชมกลุ่ม การท่องเที่ยว เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์เป็นกลุ่ม เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนหลายๆ คน ได้มาพบปะกันมีจุดประสงค์ในการเรียนรู้ร่วมกัน สมาชิกได้มีปฏิสัมพันธ์กันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันและจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ อาจส่งผลดีเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติความเชื่อที่เหมาะสม

3. การเรียนรู้เป็นกิจกรรมของชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน และพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ให้แก่บุคคลในชุมชนโดยมีชุมชนเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ของผู้ใหญ่ในชุมชนในการจัดประสบการณ์เป็นลักษณะ ในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน ดังตัวอย่าง

3.1 การจัดแหล่งวิทยาการไว้ให้ผู้เรียนในชุมชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับ การศึกษาได้เข้ามาเรียนรู้ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ห้องสมุด ห้องเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคคลตัวอย่างในชุมชน หน่วยงานเข้าไปให้ความรู้ในชุมชนในการคัดเลือกพันธ์พืชที่เหมาะสม ท้องถิ่น เป็นต้น

3.2 ส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาขึ้นเองในชุมชนโดยมีองค์กร ในท้องถิ่นรับผิดชอบชี้ปัญหา วางแผน ประสานงาน ดำเนินการ และประเมินผล

3.3 ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาปัญหาของตนเอง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น โรงเรียน วัด หน่วยงาน วิทยากรท้องถิ่น ควรให้กลุ่มผู้เรียนได้ รู้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง วางแผนเองประสานงานติดต่อวิทยากร แหล่งทรัพยากรต่างๆ และ ถ่ายทอดความรู้ระหว่างประชาชนด้วยกัน ให้เป็นไปตามหลักการพึ่งตนเอง

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบชุมชนตามแนวของ Knowles เพื่อให้ ชุมชนมุ่งแก้ปัญหาภายในชุมชน และเพื่อเพิ่มศักยภาพสมาชิกของชุมชนในการเรียนรู้ สมาชิกจึงมี ส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อสิ่งที่เรียนรู้ นั้นเป็นประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม

3.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522) ได้ให้ความหมายของกระบวนการกลุ่ม ว่าหมายถึง ที่รวมแห่งประสบการณ์ของบุคคลหลายๆ ฝ่ายที่มาพบปะสังสรรค์กัน ด้วยความรู้สึกร่วมกัน ฟังพอใจในความสัมพันธ์ในกันและกัน เรียกว่าเกิดการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) การปฏิสัมพันธ์นี้เองช่วยให้ค้นพบวิธีแก้ปัญหาที่น่าพอใจร่วมกัน ทำให้แต่ละคนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในระหว่างกัน และผลลัพธ์ประการต่อมาก็คือทำให้แต่ละคนเป็นแรงจูงใจให้แก่กัน และกัน และมีความเอื้ออารีต่อกันอีกด้วย ผลรวมของประสบการณ์ย่อมเกิดเป็นพลังกลุ่มซึ่งมี ทิศทางมีอัตราความเร็ว และมีปริมาณอยู่ในตัวของมันเอง

อัญชลี ดำรงไชย (2543) ได้กล่าวว่า หมายถึง เทคนิค วิธีการหรือเครื่องมือที่ใช้เป็น สื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ เกี่ยวกับการสำรวจความรู้สึก ความคิด พฤติกรรม ทักษะ และค่านิยมของตนเอง ก่อให้เกิดการรู้จัก เข้าใจ ยอมรับตนเอง ตลอดจนความสามารถที่จะแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในใจ ความสามารถพัฒนาจิตใจให้องงามได้

นिरันตร์ จุลทรัพย์ (2544) ได้กล่าวถึง กระบวนการกลุ่มว่าเป็นกระบวนการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันของบุคคลภายในกลุ่มรวมทั้งกาย วาจา อารมณ์ ความรู้สึก กิริยา ท่าทาง และบรรยากาศภายในกลุ่ม ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลง มีการปรับตัวปรับความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะที่ต่อเนื่องกันเสมอ

กลุ่มสัมพันธ์ มีชื่อรู้จักกันในภาษาอังกฤษว่า “Group Dynamics” หรือ “Group Process” และมีชื่อใช้ในภาษาไทยหลายชื่อ เช่น “พลังกลุ่ม” “พลวัตของกลุ่ม” กลศาสตร์ของกลุ่ม “กระบวนการกลุ่ม” และ “กลุ่มสัมพันธ์” เป็นต้น กลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิทยาการแขนงหนึ่งซึ่งพยายามศึกษาเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มคน เพื่อให้ได้ซึ่งความรู้ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคน (ทิสนา แคมมณี, 2545)

กาญจนา ไชยพันธ์ (2549) ได้กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มนั้นมีชื่อเรียกกันหลายอย่างด้วยกัน เช่น พลวัตกลุ่ม กลศาสตร์ของกลุ่ม กลุ่มสัมพันธ์ พลังกลุ่มและกระบวนการกลุ่ม ซึ่งภาษาอังกฤษจะใช้คำอยู่หลายคำเช่นกัน ได้แก่ Group Dynamics, Group Psychology Human Relations และ Group Process ซึ่งกาญจนา ไชยพันธ์ เลือกใช้คำว่า กระบวนการกลุ่ม ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลมารวมกันเพื่อศึกษาประสบการณ์ของกลุ่มหลายๆ ฝ่าย ศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำ ผู้ตาม ความคิด ฝึกปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และมีการศึกษาจากประสบการณ์ โดยผู้ศึกษาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม (Group Activities) หมายถึง กระบวนการที่เกิดจากบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน มาร่วมกันในการวางแผนกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันและกัน โดยการใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อช่วยให้บรรลุในวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการวิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิกทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและเกิดการพัฒนาตนเองของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่ม

3.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

ประนอม เดชชัย (2531) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมกลุ่มได้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ คือ ความเข้าใจตัวเอง และเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้บุคคลปรับตัวเองให้เข้ากับบุคคลในกลุ่มได้ เกิดการเรียนรู้เรื่องของตนได้ดีขึ้น เช่น รู้ขอบบพร่องของตนเอง หรือรู้ว่าตนเป็นคนอย่างไร เมื่อเทียบกับบุคคลในกลุ่ม เกิดความเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่ม โดยที่สมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกันย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ดี ทราบถึงข้อดีข้อเสีย ขอบบพร่องทั้งของตนเองและคนอื่น อันจะเป็น

แนวทางให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน คิดช่วยเหลือกันตลอดจนการปรับตัวเข้าหากัน

2. เพื่อให้ผู้ร่วมกลุ่มเข้าใจกระบวนการทำงาน หรือแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ประสบการณ์ที่จัดในกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน เพราะไม่มีมนุษย์คนใดอยู่คนเดียวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้นการฝึกกิจกรรมกลุ่มจะช่วยฝึกให้บุคคลเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานและร่วมมือกันในการแก้ปัญหา

3. เพื่อให้ผู้ร่วมกลุ่มฝึกความรู้สึกทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม ในระหว่างการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

Buttun (1974) ยังได้กล่าวถึงว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโตและพัฒนา โดยเฉพาะทักษะด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้นการจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะพยายามช่วยกลุ่มและช่วยบุคคลแต่ละคนเพื่อทำงานไปสู่จุดหมาย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. เพื่อให้สมาชิกมีโอกาสสำรวจตนเอง เสริมสร้างความเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้อง โดยเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นภาพตนเองทุกด้าน
2. เพื่อสร้างความเข้าใจในบุคคลอื่น ซึ่งจะทำให้เกิดการยอมรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา และเปิดโอกาสให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ลักษณะต่างๆ ของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี
3. เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิก โดยจะเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้กับสมาชิกกลุ่ม ให้มีทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตน
4. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการคิดวิเคราะห์ และฝึกทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ
5. เพื่อให้สมาชิกรู้จักนำความรู้และทักษะต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และพัฒนางานของตนต่อไปเรื่อยๆ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า จุดหมายของกิจกรรมกลุ่ม คือ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มีโอกาสสำรวจตนเอง เข้าใจความคิด ความรู้สึก เข้าใจตนเองและผู้อื่น ได้มีโอกาสในการฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังช่วยให้สมาชิกมี

โอกาสปรับปรุงแก้ไข พัฒนาบุคลิกภาพ รวมทั้งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความคิดเห็นต่างๆ ไปในทางที่เหมาะสม

3.3 ปรัชญาพื้นฐานของกิจกรรมกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546) ได้กล่าวถึงปรัชญาพื้นฐานของกลุ่มไว้ดังนี้

1. บุคคลแต่ละคนมีความสามารถพิเศษในตนเองที่แตกต่างกัน ตามหลักจิตวิทยา มนุษย์ที่ว่าแต่ละคนมีความแตกต่างกัน (Individual Difference) และด้วยความแตกต่างกันนี้เอง ทำให้เขาสามารถช่วยกลุ่มได้มาก เพราะแต่ละคนจะได้นำเอาความสามารถ หรือพรสวรรค์ของตน ออกมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อ ประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกัน เพราะหากไม่มีการรวมกลุ่มแล้ว บางครั้งความสามารถ เหล่านั้นก็อาจไม่มีโอกาสนำออกมาใช้อย่างเต็มที่

2. ประสบการณ์ที่ได้รับจากกลุ่ม ส่งเสริมให้สมาชิกได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ พิเศษขึ้นมา แล้วนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่มได้ การที่บุคคลมาอยู่รวมกันทำให้เขา ได้เรียนรู้จักตนเอง และจำเป็นต้องทำอะไรบางอย่างเพื่อกลุ่ม และเมื่อเขามีโอกาสพบกับบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการทำงานร่วมมือกับบุคคลอื่นๆ ได้

3. บุคคลแต่ละคนจะมีอิทธิพลต่อกัน และในขณะเดียวกันกลุ่มก็จะมีอิทธิพลต่อ บุคคล แต่ละคนเช่นเดียวกัน เมื่อบุคคลแต่ละคนมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม สิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ในกลุ่มคือ การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างบุคคลแต่ละคน ทุกคนมีโอกาสแสดงและรับฟัง ความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่นๆ ทำให้ได้ความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นผลดีต่อการ ดำเนินงานจากกระบวนการในกลุ่มนี้ ทำให้สมาชิกทั้ง หลายเรียนรู้การรู้จักให้ (Give) และการรู้จัก รับ (Take)

4. กลุ่มจะช่วยส่งเสริมสมาชิกแต่ละคนให้มีการพัฒนาเจตคติทางด้านสังคมในทาง ที่ดี บุคคลเรียนรู้ว่าตนไม่สามารถอยู่คนเดียวได้โดยลำพังโดยไม่เข้ากลุ่ม จำเป็นที่เขาต้องเรียนรู้ จากสังคม โดยอาศัยการอยู่ด้วยกัน การทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้บุคคลมีโอกาสในการเรียนรู้ที่จะ พัฒนาเจตคติของตนไปในทางที่ถูกต้องดีงาม

จากการศึกษาปรัชญาพื้นฐานของกลุ่ม จะเห็นได้ว่าบุคคลทุกคนมีความสามารถที่ แตกต่างกัน แต่นั่นไม่ใช่ปัญหาในการอยู่ร่วมกัน กลับกลายเป็นความร่ำรวยในความสามารถ หาก บุคคลเรียนรู้และนำประสบการณ์ที่แตกต่างนั้นมาสร้างเสริมกลุ่มให้เจริญ ด้วยการใช้ความสามารถ

ที่แตกต่างนั้นเพื่อสร้างสรรค์กันและกันเพื่อประโยชน์สุขของกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มทำให้บุคคลมีเจตคติที่ดีขึ้น โดยเฉพาะทางด้านสังคม โดยรู้จักทักษะสังคม การทำงานร่วมกัน การยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักพูดคุย รู้จักมารยาท

3.4 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

จำนวนสมาชิกในกลุ่มมีผลต่อปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มตลอดจนการสื่อสารระหว่างสมาชิก โดยมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกของกลุ่มไว้ดังนี้

คมเพชร ฉัตรศุกกุล (2546) ได้กล่าวถึงว่ากลุ่มอาจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ในการพิจารณาธรรมชาติของปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกัน จะทำให้กระบวนการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันไปด้วย ในกลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินไป ความจำเป็น สมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน บางคนคาดหวังว่าจะรับผิดชอบทั้งหมดในขณะที่สมาชิกคนอื่นรู้สึกคับข้องใจที่ไม่มีงานทำ ไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ ขนาดของกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน จะใหญ่เท่าใด ย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่ม และระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

Ottaway (1970) ได้กล่าวถึง จำนวนสมาชิกในกลุ่มว่า ควรีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน ถ้ามากกว่า 12 ก็ไม่ควรเกิน 15 คน โดยเฉพาะกลุ่มที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

Trump & Miller (1973) มีความเห็นว่าสมาชิกของกลุ่มที่จัดกิจกรรมกลุ่มควรมีประมาณ 12-15 คน กลุ่มไม่ควรเล็กกว่านี้ เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง แต่ถ้าขนาดใหญ่ไปกว่านี้ก็ไม่เหมาะ เพราะสมาชิกจะขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

Shaw (1981) ได้สรุปถึงจำนวนสมาชิกในการเข้ากลุ่มว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มที่ต้องร่วมมือในการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม เพราะต้องอาศัยความสัมพันธ์จากสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

จากการที่มีผู้ให้ความคิดเห็นเรื่องขนาดของกลุ่มแตกต่างกันออกไป พอจะสรุปได้ว่า กลุ่มที่ดีและมีคุณภาพนั้นควรมีขนาดเล็ก มีจำนวนสมาชิกไม่เกิน 15 คน โดยเฉพาะกับกลุ่มที่ต้องการ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพราะสมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องมีสัมพันธภาพที่ใกล้ชิด จึงจะส่งผลให้ ทุกคนกล้าแสดงความคิด ความรู้สึกได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้สมาชิกทุกคนจะได้มีเวลา และโอกาสในการร่วมกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยให้การจัดกิจกรรมเกิดผลดี

3.5 บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม

กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549) ได้กล่าวถึงว่า กลุ่มจะดำเนินไปด้วยดีและสามารถดำเนินกิจกรรมให้ถึงจุดหมายหรือไม่นั้น สมาชิกนั้นมีส่วนสำคัญมาก ดังนั้นบทบาทที่สำคัญของสมาชิกต่อกลุ่มพอจะสรุปได้ดังนี้

1. สมาชิกของกลุ่มควรเคารพในสมาชิกคนอื่นๆ เพราะในกระบวนการกลุ่ม เชื่อว่าทุกคนมีศักดิ์ศรี มีคุณค่า มีความสามารถ บางสิ่งบางอย่างที่เรามีในตัวเราอาจเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มรวมทั้ง ความสามารถ ความรอบรู้ ทำให้กลุ่มได้ประโยชน์จากสมาชิก
2. ต้องยอมรับการดำเนินงานภายในกลุ่ม การที่สมาชิกได้ร่วมกันทำงาน แสดงความคิดเห็น แสดงความสามารถต่างๆ ช่วยเหลือบุคคลพลัดภัยในการทำงาน ดังนั้นการทำงานในกลุ่มจะช่วยให้ทุกคนได้รับความรู้สึกที่ได้รับการตอบสนองของความต้องการของตน ดังนั้นสมาชิกต้องยอมรับการดำเนินงานของทุกคนในกลุ่มด้วย
3. การเข้าใจบทบาทของตนเอง การเข้าใจบทบาทของตนเองมีความสำคัญ ทุกคนในกลุ่มจะมีบทบาทของตนเอง ซึ่งบทบาทดังกล่าวจะมีผลต่อกระบวนการกลุ่ม ถ้าทุกคนเข้าใจบทบาทของตนเองดี ย่อมทำให้กลุ่มดำเนินไปด้วยดี
4. สมาชิกทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมภายในกลุ่ม ดังนั้นความรับผิดชอบของสมาชิกจึงเป็นหัวใจสำคัญต่อกระบวนการกลุ่ม ทำให้กิจกรรมภายในกลุ่มดำเนินไปสู่จุดหมาย รวมทั้งผู้นำกลุ่มต้องช่วยให้สมาชิกได้ทำกิจกรรม ไม่ข่มขู่แต่ส่งเสริมความเป็นไปของกลุ่ม
5. สมาชิกของกลุ่มต้องให้การยอมรับ รับฟัง และซาบซึ้งต่อการที่สมาชิกคนอื่นๆ ให้การช่วยเหลือกับกลุ่ม
6. สมาชิกที่ช่วยเหลือกลุ่ม ควรได้รับการชมเชยจากผู้นำกลุ่มและสมาชิกคนอื่นๆ ถ้าหากงานดำเนินไปด้วยดี ดังนั้นควรมอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถเพื่อช่วยให้เขาได้รับความสำเร็จ และควรให้เขาได้รับความชื่นชมจากสมาชิกของกลุ่ม
7. สมาชิกควรร่วมกิจกรรมมากๆ การร่วมกิจกรรมมากๆ ของสมาชิกช่วยให้บุคคลได้มีโอกาสมากขึ้น ได้รับประสบการณ์ที่มีประโยชน์ต่อตนเอง
8. ควรให้ความสนใจต่อปัญหาและกระบวนการในกลุ่ม การให้ความสนใจปัญหาและกระบวนการแก้ไขให้สำเร็จเป็นความสำคัญต่อกลุ่มที่จะทำให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้นสมาชิกควรให้ความสนใจและช่วยกันหาวิธีแก้ไขปัญหาเพื่อให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์
9. ควรนำจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้กับกลุ่ม จิตวิทยาการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้กับกลุ่มหรือกับสมาชิกของกลุ่ม เช่น การใช้แรงเสริมแรงจูงใจ ได้แก่ การใช้แรงจูงใจให้ร่วมกันดำเนินการ

กิจกรรมในกลุ่ม แรงจูงใจได้แก่ การใช้คำพูด ท่าทาง สิ่งของ รวมทั้งแรงเสริมหรือการเสริมแรง ให้แก่สมาชิกเพื่อช่วยให้กลุ่มดำเนินไปจนบรรลุเป้าหมาย

10. ควรทำให้กลุ่มเกิดความมั่นคง สมาชิกทุกคนควรร่วมกันทำให้สมาชิกเกิดความมั่นคงทางอารมณ์ จิตใจ ไม่แสดงอาการท้อแท้ อ่อนแอ เพราะความคงที่อารมณ์จิตใจของสมาชิก มีผลต่อการดำเนินการภายในกลุ่มและผลสำเร็จของกลุ่ม เพราะแต่ละคนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อความเป็นไปของกลุ่ม

11. สมาชิกควรให้ความร่วมมือกับกลุ่ม การให้ความร่วมมือของสมาชิกสามารถทำให้กลุ่มบรรลุไปถึงจุดหมายของกลุ่มที่ตั้งเอาไว้ ช่วยตอบสนองความต้องการที่ซ่อนเร้นในใจของบุคคลได้

12. สมาชิกทุกคนควรคำนึงถึงการสื่อสารในกลุ่ม การสื่อสารเป็นหัวใจข้อหนึ่งของกระบวนการกลุ่ม การสื่อสารที่ดีทำให้เกิดวินัยในกลุ่ม ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน กลุ่มจะดำเนินไปด้วยดีหรือไม่ขึ้นกับการสื่อสาร

13. สมาชิกต้องมีการประเมินผลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม การประเมินผลด้านการทำงานร่วมกัน ผลของงานที่ออกมาที่ได้จากการประเมิน ทำให้กลุ่มทราบว่า กลุ่มดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ

สรุปได้ว่า บทบาทของสมาชิกในกลุ่มเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนรู้ เพราะสมาชิกภายในกลุ่มแต่ละคนจะมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน จะสามารถช่วยเหลือ ส่งเสริม และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นการดำเนินกระบวนการกลุ่ม ทำให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ ทำให้กิจกรรมภายในกลุ่มดำเนินไปสู่ความสำเร็จ

3.6 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรสุภากุล (2546) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการทำกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. คุณค่าในด้านพัฒนาการ (Development Values) กิจกรรมกลุ่มสามารถสร้างพัฒนาการให้กับบุคคลในกลุ่มได้เป็นอย่างดี กิจกรรมแต่ละประเภทสนองความพึงพอใจของบุคคลแตกต่างกันไป คุณค่าด้านพัฒนาการที่เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

1.1 การสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการความปลอดภัย ต้องการการยอมรับจากกลุ่ม

1.2 มีการสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เขาจะได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในสังคม และในขณะเดียวกันเขาจะเรียนรู้เรื่องการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ด้วย

1.3 การพัฒนาด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ และปกติวิสัยทางสังคมในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีการเคารพบุคคลอื่น จึงจะทำให้อยู่ร่วมกับกลุ่มได้ ถ้าหากไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้กับสมาชิกในกลุ่ม นอกจากนี้แล้วในขณะที่บุคคลมีความซาบซึ้งในกิจกรรมต่างๆ อาจจะทำให้พัฒนาความสนใจที่แน่นอนเมื่อมีการปฏิบัติงานในกลุ่ม บุคคลมักจะได้ทำงานบางอย่างซึ่งเท่ากับได้พัฒนาความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลให้ดีขึ้น นอกจากนี้แล้วยังช่วยให้บุคคลที่มาจากครอบครัวต่างกันได้เรียนรู้เรื่องของสังคม สามารถแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสม นั่นหมายความว่ามีความเข้าใจในเรื่องปกติวิสัยของสังคม (Social Norm) ดีขึ้น

1.4 คุณค่าด้านอาชีพ กิจกรรมกลุ่มบางประเภท ไม่ใช่จะให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพเท่านั้น แต่จะให้ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพต่างๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ความสำเร็จในการประกอบอาชีพของบุคคลจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีต กล่าวคือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างประสบการณ์และอาชีพ ถ้าหากความสัมพันธ์นั้นเป็นไปได้อย่างดี ย่อมจะแสดงให้เห็นว่ามีโอกาสจะประกอบอาชีพได้ดี ดังนั้นจึงทำให้เห็นว่าประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน มีคุณค่าต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน

1.5 ความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะในขณะที่นักเรียนได้มีโอกาสทำงาน เป็นกลุ่มนั้น อาจจะได้รับความรู้และทักษะบางประการ ตัวอย่าง เช่น การพูดในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่ม กฎระเบียบในการทำงานเป็นหมู่คณะ การประสานงาน เป็นต้น กลุ่มความสนใจที่นักเรียนเป็นสมาชิกอาจจะเป็นด้านการละคร การเขียน การกีฬา การถ่ายรูป ซึ่งย่อมจะช่วยให้นักเรียนมีทักษะเฉพาะอย่างดีขึ้น

2. คุณค่าด้านการวิจัย (Diagnostic Values) สำหรับผู้นำกลุ่ม เมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่ม จะทำให้มีโอกาสสังเกตสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ทำให้สามารถเข้าใจสมาชิกแต่ละคนได้ดียิ่งขึ้น

3. คุณค่าด้านการบำบัด (Therapeutic Values) ในการรวมกลุ่มของบุคคลจะมีค่าต่อการบำบัดเป็นอย่างดี โรงพยาบาลและคลินิกจะนำวิธีการทางกลุ่มไปใช้รักษาคนไข้ โดยการบำบัดทางจิตวิทยากับคนไข้เป็นกลุ่ม(Group Psychotherapy) สำหรับในโรงเรียน ผู้เรียนที่มีปัญหาคล้ายคลึงกันอาจจะได้รับความช่วยเหลือโดยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group Counseling)

แต่สำหรับผู้มีปัญหาเพียงเล็กน้อย จะได้รับประโยชน์จากกิจกรรมกลุ่ม เช่น การแก้ปัญหาทางอารมณ์ การพัฒนานิสัยของตนเอง เป็นต้น

4. คุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน (Value to the School and Community) ซึ่งนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จะมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชนได้

จากคุณค่าของกิจกรรม ดังที่ได้กล่าวมานั้น สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมกลุ่มทำให้สมาชิกรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นประโยชน์แก่สังคม อีกทั้งรู้สึกว่าตนเป็นที่ต้องการ และได้รับการยอมรับจากกลุ่ม สมาชิกเรียนรู้ที่จะเข้าใจตัวเองและผู้อื่น พร้อมทั้งมีการให้และการแบ่งปันประสบการณ์ที่หลากหลาย ได้รับกำลังใจจากกันและกันในอนาคตที่จะพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า และมั่นคง

3.7 เทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม

สรวงศ์ โค้วตระกูล (2548) ได้กล่าวถึงว่า การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หรือเรียกว่า “การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์” เป็นเทคนิคการสอนที่นักจิตวิทยาได้ทำการทดลองแล้วว่าเป็นการสอนที่สนใจคุณค่านิยม และจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเทคนิควิธีการที่ใช้ในการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์นั้นมีหลากหลาย ดังนี้

1. เกม (Game) หมายถึง กิจกรรมที่สมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้ลงมือปฏิบัติ หรือเข้ามาร่วมในลักษณะบรรยากาศของการแข่งขันแทรกอยู่ด้วย โดยอาจจะเป็นการแข่งขันกับตัวเอง แข่งขันกับเวลา แข่งขันกับบุคคลอื่น หรือแข่งขันกันระหว่างกลุ่ม ภายใต้กติกาหรือเงื่อนไขที่วางไว้ กิจกรรมที่จัดจะทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดการเรียนรู้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น การสร้างความคุ้นเคย การสื่อความหมายการทำงานเป็นทีมสร้างความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ดังนั้นผู้นำจะต้องมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนเสียก่อนที่จะนำเกมต่างๆ มาใช้

2. บทบาทสมมุติ (Role-Play) การจัดกิจกรรมกลุ่มโดยใช้บทบาทสมมุติเป็นการจัดกิจกรรมที่ใช้ตัวละครที่สมมติขึ้นจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรม โดยให้สมาชิกกลุ่มสวมบทบาทนั้น และได้แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเกี่ยวกับบทบาทนั้นออกมา วิธีการนี้ช่วยให้สมาชิกได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนและของผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้ง และช่วยให้สมาชิกเข้าใจในบทบาทและแง่มุมที่แตกต่างไปจากตน

3. กรณีตัวอย่าง (Case) การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างเป็นการสอนที่ใช้กรณี หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริง มาดัดแปลงและใช้เป็นสื่อ ตัวอย่าง หรือเครื่องมือ ในการให้สมาชิกกลุ่มศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายกัน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้ความคิดในการแก้ปัญหาหลายๆ แบบ วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วน นอกจากนั้นยังช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการสอนที่ใช้สถานการณ์ที่จำลองขึ้นให้เหมือนจริงหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมาเป็นเครื่องมือในการสอนโดยการให้สมาชิกเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในสถานการณ์นั้น และใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริงในสถานการณ์นั้น ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ โดยที่การตัดสินใจนั้น จะส่งผลถึงผู้เล่นในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงในการเล่น สถานการณ์จำลองสมาชิกจะมีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งสถานการณ์จริงอาจไม่กล้าแสดง เพราะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับจนเกินไป ประสบการณ์ในการเล่นสถานการณ์จำลอง จะช่วยให้สมาชิกเรียนรู้เข้าใจลึกซึ้งในองค์ประกอบที่ซับซ้อนของสภาพความเป็นจริง

5. การระดมสมอง (Brain Storming) เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการฝึกอบรมในกลุ่มที่เข้ารับการอบรมที่มีความรู้ในระดับเดียวกัน มีความสนใจในเรื่องที่คล้ายคลึงกัน ปฏิบัติงานที่คล้ายกัน มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องเดียวกัน วิทยากรที่จะนำการระดมสมองนี้ จะต้องเข้าใจหลักการระดมสมองและอธิบายให้ผู้รับการอบรมเข้าใจก่อน การใช้วิธีการระดมสมองไม่เหมาะที่จะใช้เป็นวิธีการฝึกอบรมในช่วงเวลาเริ่มต้น เพราะผู้เข้ารับการอบรมยังไม่คุ้นเคยกันจะไม่กล้าแสดงออกทำให้ได้ผลไม่เต็มที่

แนวทางในการจัดฝึกอบรมด้วยวิธีการระดมสมอง (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2544)

1. การเลือกสรรวิทยากรต้องมีความถนัดในการใช้วิธีการนี้ เพราะต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เข้ารับการอบรมกล้าพูด กล้าแสดงออกอย่างเปิดเผย ให้โอกาสทุกๆ คนพูด ปิดโอกาสผู้เข้ารับการอบรมที่พูดมากเกินไปจนผู้อื่นไม่ได้พูด

2. การจัดอบรมด้วยวิธีการนี้เหมาะสำหรับผู้เข้ารับการอบรมจำนวนไม่เกิน 30 คน เพราะถ้าจำนวนมากเกินไป จะทำให้เกิดจุดบอดขึ้นภายในกลุ่มได้

3. การจัดสถานที่ควรเป็นแบบวงกลม แบบตัวยู แบบตัววี แบบสี่เหลี่ยมหรือแบบโค้ง

4. ระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละครั้ง ไม่ควรเกิน 30 นาที

จากเอกสารที่ทำการค้นคว้ามาเกี่ยวกับเทคนิคที่นำมาใช้ในการทำกิจกรรมกลุ่มนั้นมีด้วยกันหลายวิธี เช่น เกม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง การระดมสมอง ซึ่งเทคนิคเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียน ได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นกันอย่างทั่วถึง ได้ฝึกทักษะที่จำเป็น ได้ร่วมมือกันในการทำงาน มีโอกาสแสดงความสามารถในการเป็นทั้งผู้ฟัง ผู้พูดที่ดี จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสามารถนำทักษะและสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงอีกด้วย

3.8 ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่ม

ศุภวดี บุญญวงค์ (2527) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม ระยะนี้นักเรียนจะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม หรือค้นคว้าแสวงหาสิ่งที่ต้องการรู้นั้นด้วยตนเอง ผลจากการเรียนรู้ จะเกิดกับผู้เรียนโดยตรง ผู้ที่มีส่วนร่วมมากก็จะได้รับผลการเรียนรู้นั้นๆ มากขึ้นด้วย ในการทำกิจกรรมจะเป็นการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 ทางด้านร่างกาย คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ หรือกระทำกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 ทางด้านจิตใจ คือ การที่นักเรียนเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัตินั้น อย่างแท้จริง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิดและการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาเป็นอย่างดี และช่วยให้นักเรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 ทางด้านปัญญาหรือสมอง คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รู้นั้น จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแนวความคิดและเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ขั้นวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ทันทีหลังจากที่ลงมือกระทำกิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดี

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบแนวคิด ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเองซึ่งผู้เรียนสามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ในอนาคต หรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์นั้น จะทำได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ หรือพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้นรวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ และเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยในการคิดค้น และประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ขึ้น

4. ขั้นประเมินผล โดยให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มจากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

ประนอม เดชชัย (2531) ได้กล่าวถึง การดำเนินงานกลุ่มว่า ไม่ว่าจะเป็กลุ่มในลักษณะใด จะมีกระบวนการดำเนินงาน เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นรวมกลุ่ม (Forming Stage) เป็นขั้น แรกของการรวมกลุ่มกัน ถ้าไม่รู้จักดีพอ ทุกคนจะสงวนท่าที ไม่ค่อยแสดงออกในระยะนี้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องประสานให้สมาชิกในกลุ่มรู้จัก และคุ้นเคยกันก่อน เช่น อาจจะมีการแนะนำ เป็นต้น

2. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่ม (Normal Stage) เมื่อสมาชิกภายในกลุ่มรู้จักกันแล้ว กลุ่มจะเริ่มคิดถึงเป้าหมายของกลุ่ม และภารกิจของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบในขั้นนี้ ผู้สอนจะมีบทบาทร่วมกับผู้เรียน ในการกำหนดเป้าหมายและเรียนรู้กิจกรรมที่สมาชิกของกลุ่มจะทำงานร่วมกัน

3. ขั้นระดมความคิด (Storming Stage) เป็นขั้นที่บรรยากาศของการทำงานเริ่มจริงจังมากขึ้น สมาชิกภายในกลุ่มพยายามกำหนดร่างกฎเกณฑ์ และระเบียบของกลุ่ม ในขั้นนี้ ผู้สอนอาจมี 2 บทบาท คือปล่อยให้ผู้เรียนดำเนินการโดยลำพัง หรือเข้าร่วมในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

4. ขั้นกระชับความสัมพันธ์ (Reforming Stage) เป็นขั้นที่กลุ่มรู้จัก คุ้นเคย และเข้าใจในบทบาทของตนเองเป็นอย่างดี จึงทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปอย่างดี

5. ขั้นสลายตัว (Disbanding Stage) เป็นขั้นสุดท้ายเมื่อสมาชิกของกลุ่มได้ร่วมมือกันดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย จนบรรลุเป้าหมายแล้ว ภารกิจของกลุ่มเริ่มลดลงไปด้วย ทำให้กลุ่มเริ่มสลายตัว ในขั้นนี้ผู้สอนจะมีบทบาทในการทบทวนการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา เมื่อทำการสรุปผลและเสนอแนะแนวทางในการนำผลไปใช้หรือนำไปศึกษาค้นคว้าต่อไป

จากลำดับของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มนั้นจะประกอบไปด้วย ขั้นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความคุ้นเคย ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์หลังจากที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองและขั้นประเมินผล โดยให้สมาชิกช่วยกันประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้ จากการเข้าร่วมกิจกรรมพร้อมทั้งให้ ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกัน ในการใช้เทคนิคการดำเนินกิจกรรมกลุ่มนั้นสามารถนำแต่ละเทคนิคไปใช้ได้ตามความเหมาะสมของกิจกรรมที่จะจัดขึ้น

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม

ศตริินทร์ ยูธนาทร (2537) ได้กล่าวถึงประเด็นของวัฒนธรรมเป็นบริบทที่วงการการศึกษาทั่วไป ของไทยและต่างประเทศต่างก็ให้ความสนใจ และใส่ใจมากในอดีต เพราะประเทศไทยในอนาคตมีแนวโน้ม และแนวทางการศึกษาเน้นเรื่องของการอนุรักษ์วัฒนธรรม ในขณะที่วงการทางการศึกษาในต่างประเทศให้ความสนใจในประเด็นของการเรียนรู้ให้เกิดความหวงแหนในมรดกประจำชาติ และวัฒนธรรมของชนชาติอื่น ซึ่งนักวิชาการในประเทศสหรัฐอเมริกาบางคนระบุว่าในสังคมที่พวกเขาอาศัยอยู่ประกอบขึ้นด้วยวัฒนธรรมหลายวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีความแตกต่างกันไปตามแนวความคิด ความเชื่อ เชื้อชาติ ศาสนา ลักษณะภูมิประเทศ และความเชื่อทางการเมือง มีการถ่ายทอด และสืบเนื่องกันมาเป็นเวลายาวนาน ดังนั้นวัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีลักษณะเฉพาะ มีความเป็นเอกลักษณ์และเป็นสิ่งที่มีคุณค่าแก่การดำรงรักษา เพื่อสืบทอดให้คงอยู่ตลอดไป วัฒนธรรมที่แสดงออกถึงความเป็นเอกราชของชาติไทย มีการสั่งสมความรู้ และประสบการณ์มาตั้งแต่อดีต มีการถ่ายทอดแก่คนรุ่นหลังรวมทั้งมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนไทยตลอดเวลา เมื่อเป็นเช่นนี้ควรจะมีการศึกษาถึงเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมอย่างละเอียด เพื่อให้เข้าใจถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมและสามารถถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้อย่างเข้าใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย

4.1 คุณค่าทางวัฒนธรรม

นันทนา แรงจริง (2546) ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเอง หรือการยอมรับนับถือตนเอง หรือความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นความสุขทางใจอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้สึกว่ามีคุณค่า มีศักดิ์ศรี ผู้ที่รู้คุณค่า หรือยอมรับนับถือตนเองนี้ จะมีความรู้สึกที่เชื่อมั่น มั่นใจ และมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าต่อไป อย่างไม่ท้อถอย อีกทั้งมีความสามารถที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคมตลอดเวลา

ในทางตรงกันข้ามกับบุคคลผู้ซึ่งสูญเสียความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง มักดำเนินชีวิตไปโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย มีชีวิตอยู่เพียงเพื่อให้ชีวิตผ่านพ้นไปวันหนึ่งๆ เท่านั้น บางคนก็รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่าใดๆ เลย อาจคิดทำลายตนเองได้ หรือในบางคนอาจทดแทนความรู้สึกภายในด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ หรือนินทาว่าร้ายผู้อื่นก็เป็นได้ Hilgard (1962) มีความเชื่อว่า ทุกๆ คนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จในตนเองสูง และต้องการให้ผู้อื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถและมีประโยชน์ต่อสังคม แต่ถ้าความต้องการนี้ถูกขัดขวางก็จะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีปมด้อย หรือเสียหน้าหรือเสียความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งจะไปเกี่ยวข้องกับการปรับตัวของบุคคลนั้นๆ ด้วย

จะเห็นได้ว่าทุกๆ คน ในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จและต้องการให้ผู้อื่นยอมรับนับถือในตนเอง ยอมรับนับถือในความเป็นเผ่าพันธุ์และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป จะเห็นได้ว่าเมื่อคนเราเห็นคุณค่าในตนเองก็จะเห็นคุณค่าในความเป็นเผ่าพันธุ์และวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่ง Weiten (1989) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเปรียบเทียบทางสังคมว่า บุคคลมักจะเปรียบเทียบตัวเขาเองกับผู้อื่น เพื่อที่จะเข้าใจและประเมินพฤติกรรมของตนเอง ในการเปรียบเทียบทางสังคมนั้น ไม่ใช่ว่าบุคคลจะเปรียบเทียบกับใครก็ได้ที่นี้มักจะเปรียบเทียบ แต่การเปรียบเทียบนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาจะเปรียบเทียบกับกลุ่มอ้างอิง (Reference Group)

โดยทั่วไป กลุ่มอ้างอิงที่บุคคลใช้เปรียบเทียบจะมีลักษณะต่างๆ คล้ายคลึงกับตัวของเขาเอง เช่น อายุ อาชีพ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม มีบุคคลบางคนเลือกกลุ่มอ้างอิงที่ไม่สมเหตุสมผล มาทำการเปรียบเทียบกับตนเอง การประเมินผลตนเองได้รับอิทธิพลจากกลุ่มอ้างอิง Weiten (1989) ได้ทำการเปรียบเทียบความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนคล้ายคลึงกัน ที่มาจากโรงเรียนที่มีคุณภาพสูงและโรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำ ผลการวิจัยพบว่าเด็กนักเรียนที่มาจากโรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำ ซึ่งเปรียบเทียบกับตัวเองกับกลุ่มอ้างอิงที่มีความสามารถต่ำกว่า มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กนักเรียนที่มีความสามารถคล้ายกันที่มาจากโรงเรียนที่มีคุณภาพสูง

ดังนั้นเมื่อคนเรามีวัฒนธรรมของตนเอง ควรที่จะยอมรับและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเอง ไม่ควรนำไปอ้างอิงกับบุคคลหรือสังคมอื่น อาจจะทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองลดลง

4.2 ความหมายของวัฒนธรรม

นิยามของคำว่าวัฒนธรรมได้ขยายตัวกว้างออกไป ดังที่ งามพิศ สัตย์สงวน (2543) ได้อธิบายว่า วัฒนธรรมหมายถึงผลผลิตโดยรวมของแต่ละบุคคล กลุ่ม หรือ สังคม รวมทั้ง เทคโนโลยี ศิลปะ วิทยาศาสตร์ และระบบคุณธรรม รวมทั้งพฤติกรรมที่สะท้อนสติปัญญาโดยบ่งบอกถึงความแตกต่างของพฤติกรรมมนุษย์ วัฒนธรรมยังหมายถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นท่ามกลางความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ Tylor (1871) ได้อธิบายว่า วัฒนธรรมเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้มาจากการเรียนรู้ของสังคมและสมาชิกได้มีส่วนร่วมในการใช้สิ่งนั้นๆ สมาชิกในสังคมจะได้รับวัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม ซึ่งสมาชิกอาจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมนั้นๆ เพื่อเป็นมรดกแห่งชนรุ่นหลังต่อไป ในทางสังคมวิทยา คำว่า วัฒนธรรมมีความหมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต แบบแผนแห่งพฤติกรรม และบรรดาผลงานทั้งหมดของมนุษย์ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นตลอดจนความคิด ความเชื่อ ความรู้ต่างๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้และสร้างสมของมนุษย์ และสามารถถ่ายทอดกันได้จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง จากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นต่อไปของสังคม

ความแตกต่างของการให้ความหมายของคำว่าวัฒนธรรมมาจากความเข้าใจที่แตกต่างด้านพื้นฐานแนวคิด ทฤษฎีหรือการใช้เกณฑ์ในการประเมินการประพฤติหรือการปฏิบัติของคนในสังคม นักมานุษยวิทยาก็ใช้คำว่าวัฒนธรรมในความหมายของวิถีชีวิต หมายถึง แบบแผนของการประพฤติปฏิบัติของผู้คนในสังคมที่ได้รับการสั่งสมจากรุ่นซึ่งแสดงออกในรูปของสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความคิด สติปัญญา รวมทั้งระบบคุณธรรม ซึ่งสัญลักษณ์ที่แสดงออกอาจอยู่ในรูปแบบที่จับต้องได้ (เช่น ภาษา การแต่งกาย เทคโนโลยี ศิลปะ กิริยาท่าทาง) และเป็นรูปแบบที่จับต้องไม่ได้ (เช่น ความคิด ความเชื่อ และค่านิยม) (สำนักนโยบาย และยุทธศาสตร์, สำนักงานปลัดกระทรวงทางวัฒนธรรม, 2550)

วัฒนธรรมบ่งบอกถึงประวัติศาสตร์และความเป็นมาของการดำรงอยู่ที่สอดคล้องกับความคิด ความเชื่อ ของคนในสังคมที่แตกต่างกันตามเชื้อชาติ สีผิว เผ่าพันธุ์ หรือลักษณะทางภูมิศาสตร์ การพิจารณาความแตกต่างทางวัฒนธรรมอาจพิจารณาได้จากสถานะทางเศรษฐกิจ การดำรงชีวิต เชื้อชาติ สถานที่เกิด และความรู้สึกเป็นสมาชิกกลุ่ม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรม ไว้ดังนี้

1. สิ่งที่มีอยู่ในตัวคนหรือกลุ่มคน ได้แก่ ความคิด จินตนาการ ความคิดริเริ่ม ความเชื่อถือ ฯลฯ

2. สิ่งที่มีรูปลักษณ์และตัวตน ได้แก่ หนังสือ ภาพวาด เครื่องมือ เครื่องดนตรี สิ่งก่อสร้างและอุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงสถานที่มรดกโลก

3. ความเป็นสถาบัน ได้แก่ กติกาความเชื่อ การยอมรับที่หลายๆ คนเห็นร่วมกัน อาทิ สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

ในสังคมไทยคำว่า วัฒนธรรม ได้ถูกนิยามโดยรากศัพท์ภาษาบาลีและสันสกฤต คำว่า วฒมน (วฒน) หมายถึง ความเจริญงอกงาม ส่วน ธรรม (ธรรม) หมายถึง ความดี ความงาม กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ เมื่อรวมกันเป็น วัฒนธรรม หมายถึง ความดี ความงามที่เจริญเติบโตซึ่งพระยาอนุมานราชธน (2531) ได้อธิบายว่า หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ผลิตหรือสร้างขึ้น มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อความงอกงามในวิถีชีวิตของส่วนรวม สามารถถ่ายทอดสืบต่อกัน ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์อยู่รอดและเจริญสืบต่อไปได้

ในสังคมไทย วัฒนธรรมได้ถูกให้ความสำคัญอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมโดยรัฐบาลได้ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ออกแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (2552) มุ่งให้ประชาชนตระหนักใน อัตลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมลักษณะทางพหุนิยมด้านวัฒนธรรม สิทธิในความแตกต่าง และการรู้จักเคารพวัฒนธรรมของคนอื่น รวมทั้งชนกลุ่มน้อย บทบาทดังกล่าวเป็นบทบาทที่เรียกว่าข้ามพรมแดนของชาติ (UNESCO as an International) ซึ่งมีนัยของการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางวัฒนธรรม

เป็นที่น่าสังเกตว่า ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” บ่งบอกแหล่งกำเนิดจากความสัมพันธ์กับการผลิตที่อิงอยู่กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อมาได้ขยายนิยามไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสังคม ซึ่งความสัมพันธ์ประการหลังนี้มีบทบาทโดดเด่นมาจนถึงปัจจุบัน จนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการผลิตที่อิงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลดน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพของคนในสังคมมีหลากหลายมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวโน้มของสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งเมื่อพิจารณานิยามของกระทรวงวัฒนธรรม พบว่า ได้นิยามความหมายไว้ครอบคลุมคือ “วิถีชีวิตของมนุษย์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์และสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ” ซึ่งหากเสริมความหมายที่บ่งบอกถึงคุณค่าในเชิงความดี ความงาม การนิยามความหมายจะครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ดังที่ อมรา พงศาพิชญ์ (2541) ได้อธิบายไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์และสังคม วัฒนธรรมจึงมีสาระรูปแบบที่เป็นระบบ ความคิด วิธีการ โครงสร้างของสังคม สถาบัน ตลอดจนมีแบบแผนในทุกสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น

4.3 ลักษณะที่สำคัญและหน้าที่ของวัฒนธรรม

ทุกสังคมต้องมีวัฒนธรรมและวัฒนธรรมของแต่ละสังคมย่อมมีลักษณะเฉพาะ และที่แสดงออกให้ปรากฏ ดังที่ ฌ็อง-ฌัก กาลท์ (2539) ได้กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมไว้ ซึ่งประกอบด้วย

1. วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นสิ่งช่วยให้การดำเนินชีวิต ทุกสิ่งทุกอย่าง ที่มนุษย์สร้างขึ้น ล้วนเป็นวัฒนธรรม
2. วัฒนธรรม เป็นผลรวมของหลายสิ่งหลายอย่าง (Integrative) เช่น ความรู้ ความเชื่อ วิถีในการดำเนินชีวิต สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ
3. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้มิใช่เกิดขึ้นเองโดยปราศจากการเรียนรู้มาก่อน และลักษณะข้อนี้เองที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์ กล่าวคือ พฤติกรรมของสัตว์ปราศจากการเรียนรู้มาก่อน หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า พฤติกรรมส่วนใหญ่ของสัตว์เกิดจากการเฝ้าของสัญชาตญาณ (Instinct) ส่วนมนุษย์นั้นมีสมองอันทรงคุณค่าจึงสามารถรู้จักคิด ถ่ายทอดและเรียนรู้ กระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีการติดต่อกับบุคคลอื่นในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของวัฒนธรรม
4. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นมรดกของสังคม วัฒนธรรมเป็นผลของการถ่ายทอดและเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการดังกล่าวย่อมอาศัยการสื่อสาร โดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Communication) ได้แก่ การที่มนุษย์มีภาษาใช้ที่แน่นอน ซึ่งมีส่วนให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นก่อนๆ ดำเนินสืบต่อเนื่องกันมิขาดสาย ดังนั้น วัฒนธรรมจึงมีลักษณะเป็น “มรดกสังคม” (Social Heritage)
5. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็น Super Organic หมายถึง สิ่งที่ปรากฏการณ์อย่างเดียวกันในทางกายภาพหรือชีวภาพนั้น อาจเป็นปรากฏการณ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม คือของ สิ่งหนึ่งอาจนำเอามาใช้ในความหมายแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคม
6. วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิต (Way of Life) หรือแผนดำเนินชีวิต (Design for Living) ของมนุษย์
7. วัฒนธรรมเป็นผลจากการช่วยกันสร้างสรรค์ของมนุษย์ และได้มีการปรับปรุง ดัดแปลงสิ่งใดที่ไม่ดีหรือล้าสมัยก็เลิกใช้ไป สิ่งใดที่ดีก็ยังคงเอาไว้ใช้ต่อไป เช่น การเพาะปลูก เดิมใช้แรงสัตว์ ต่อมาเห็นว่าเป็นวิธีที่ล่าช้าและล้าสมัย จึงประดิษฐ์หรือซื้อเครื่องมือ เครื่องจักรมาใช้งานเพาะปลูก ทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้น

8. วัฒนธรรมมิใช่เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นของส่วนรวม สิ่งที่จะถือเป็นวัฒนธรรมได้จะต้องเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับถือปฏิบัติมิใช่เฉพาะคนใดคนหนึ่งยอมรับถือปฏิบัติเท่านั้น

จำนง อติวัฒนสิทธิ, เฉลียว ฤกษ์จุฬิมล ประพีร์ วิริยะสมบุญ เสาวคนธ์ สุดสวาท สุดา ภิรมย์แก้ว และสุรพันธ์ เพชรภา (2543) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญและหน้าที่ของวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นแบบพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ (Pattern of Learned Behavior) คือ ได้เรียนรู้อย่างมีจิตสำนึก โดยผ่านตัวแทนต่างๆ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน โรงเรียน บ้าน สถาบันต่างๆ อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ก่อให้เกิดอิทธิพลโดยตรง และโดยทางอ้อมต่อบุคคลในสังคมเกิดแนวความคิดที่เป็นผลจากการเรียนรู้ที่พัฒนาจากประสบการณ์ในอดีต ที่ทำให้บุคคลมีความสามารถเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ มีการแก้ไขพฤติกรรมของตนโดยอาศัยประสบการณ์เป็นเครื่องช่วย พฤติกรรมของมนุษย์จึงเป็นผลของการเรียนรู้ซึ่งแยกออกได้ คือ ด้านทัศนคติ ความรู้ และรูปของวัตถุที่ได้สร้างอยู่รอบตัวเรา

2. เป็นสิ่งที่มีอยู่ร่วมกัน (Shared by Members of Society) พฤติกรรมของการเรียนรู้และผลของการเรียนรู้ไม่ได้เป็นสมบัติของคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นของสมาชิกของสังคม และมีการยึดถือปฏิบัติร่วมกัน การรับนำมาปฏิบัติจะมีระดับไม่เท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับการเลือกหรือโดยสภาพการบังคับ ถ้าในกลุ่มสังคมใด การบังคับให้ประพฤติปฏิบัติ วัฒนธรรมที่เห็นว่าเหมาะสมอยู่ในขั้นที่รุนแรงบุคคลในสังคมจะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แต่ในทางกลับกันถ้ากฎข้อบังคับของสังคมหย่อนยาน บุคคลก็จะเลือกปฏิบัติตามความมากน้อย แตกต่างกันไป

3. เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา (Transmitted Among The Members of Society) พฤติกรรมการเรียนรู้เป็นการสืบทอดจากช่วงอายุหนึ่งไปยังช่วงอายุหนึ่ง และแพร่กระจายระหว่างสมาชิกของสังคม โดยสัญลักษณ์ คือ ภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะแสดงออกในรูปของคำพูด การเขียน การสลักหรือจารึกไว้ในที่ต่างๆ ตามความเหมาะสมในเวลานั้นๆ สัญลักษณ์ดังกล่าวช่วยให้มนุษย์สามารถถ่ายทอดความรู้สึก ทัศนคติ ความคิดเห็น เพื่อความเข้าใจระหว่างกันของสมาชิกในสังคม

4. สร้างความพอใจให้แก่มนุษย์ได้ (Culture is Gratifying) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์คิดสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์ อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่

อาศัย เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น แต่ความต้องการดังกล่าวยังไม่เป็นที่เพียงพอ ความพอใจที่ได้รับจะรวมถึงความต้องการทางสังคม และวัฒนธรรมด้วย การพัฒนาวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความต้องการขั้นมูลฐานแต่เดิมอยู่ในรูปแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนหรือสวยงามมาก มาอยู่ในรูปที่ประณีต สวยงาม และซับซ้อนมากขึ้น

5. เป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยนได้ (Culture is Adaptive) วัฒนธรรมมิใช่เป็นสิ่งที่คงที่แต่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะมนุษย์ได้ปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ความเจริญทางวิทยาการ เทคโนโลยีต่างๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย และกว้างขวางตลอดทั้งความเจริญก้าวหน้าทางด้านการติดต่อสื่อสาร ทำให้วิถีการดำเนินชีวิต พฤติกรรมของคนในสังคมหนึ่งได้รับการปรับเปลี่ยนไปตามการแพร่กระจายวัฒนธรรมและอยู่ในอัตราที่เร็วขึ้น

6. เป็นผลรวมหรือการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Culture is Integrative) วัฒนธรรมของชาติหนึ่งหรือสังคมหนึ่งเป็นผลรวมของแบบแผนหรือแนวทางดำเนินชีวิต โดยการนำองค์ประกอบย่อยๆ ของวัฒนธรรมหลายๆ อย่างประสานเข้าด้วยกัน แม้ว่าวัฒนธรรมที่มีลักษณะแตกต่างกันจะตั้งกันไปคนละทิศละทาง แต่มีแนวโน้มที่มีความแน่นอนและประสานกันเพื่อให้สังคมอยู่

7. เป็นรูปแบบพฤติกรรมในอุดมคติที่ต้องยึดถือปฏิบัติตาม (Ideal form of Behavior) รูปแบบพฤติกรรมในอุดมคติเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินชีวิต สิ่งใดที่สมาชิกของสังคมเห็นว่าดี มีความเหมาะสม สิ่งนั้นจะกลายเป็นรูปแบบที่ทุกคนจะยึดและปฏิบัติตาม ในทางกลับกัน สิ่งใดที่สมาชิกของสังคมเห็นว่าไม่ควร ไม่เหมาะสมก็จะไม่ถือปฏิบัติ ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นเหมือนหนึ่งสิ่งที่สังคมคาดหวังหรือเป็นแบบในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม สังคมแต่ละสังคมต่างก็มีลักษณะวิถีชีวิตที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง หรือมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มีความคิดและมองโลกแตกต่างกัน รวมทั้งการอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน การใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมตลอดจนการมีพฤติกรรมเพื่อควบคุมสิ่งแวดล้อมจึงไม่เหมือนกัน

8. เป็นลักษณะเหนืออินทรีย์ (Super Organic) คือ อยู่เหนือจากสภาพธรรมชาติ หรือสัญชาตญาณของเอกัตตบุคคล ลักษณะดังกล่าวช่วยให้มนุษย์จัดการเรียนรู้ และทำให้มีชีวิตรอดได้ทางกายภาพ และทางสังคม

ดังนั้นจะเห็นว่า ทุกสังคมต้องมีวัฒนธรรมและวัฒนธรรมของแต่ละสังคมย่อมมีลักษณะเฉพาะที่แสดงออกให้ปรากฏเด่นชัด หรืออาจจะมีวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับสังคมที่อยู่นั้นปฏิบัติกันอย่างไร

หน้าที่ของวัฒนธรรมที่สำคัญ

สุพัตรา สุภาพ (2543) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของวัฒนธรรมที่สำคัญ ไว้ว่า

1. เป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบัน มนุษย์สามารถแก้ปัญหาต่างๆ โดยอาศัยการก่อตั้งสถาบันต่างๆ ขึ้นมา สถาบันต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้มนุษย์จัดระเบียบพฤติกรรมของตนเองและแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมโดยมีวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบัน ตัวอย่างเช่น รูปแบบของครอบครัว
2. เป็นตัวกำหนดบทบาทความสัมพันธ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์ ทั้งนี้โดยผ่านกระบวนการอบรมให้รู้ระเบียบสังคม ซึ่งกลุ่มสังคมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มครอบครัวซึ่งได้ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมเกี่ยวกับบทบาทตามฐานะตำแหน่งของสัมพันธ์ทางสังคม อาทิ แบบการมีครอบครัว แบบของการเลี้ยงดูบุตรหลาน และแบบของการแต่งงาน วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดแบบของความสัมพันธ์ พฤติกรรมของมนุษย์จะเป็นเครื่องชี้ทางและแนะนำ รวมทั้งการกำหนดบทลงโทษและให้รางวัลแก่สมาชิกด้วย
3. ทำหน้าที่ควบคุมสังคม การควบคุมทางสังคมเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการใช้ชีวิตการแสดงออกของบุคคล และสิ่งที่จะเกิดขึ้นหากไม่ปฏิบัติหรือประพฤติตามมาตรฐานที่ตั้งเอาไว้โดยสังคมหรือกลุ่มของคน การควบคุมทางสังคมนี้อาจอยู่ในรูปที่เป็นทางการที่อาศัยกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่วางไว้ หรือตราเป็นกฎหมาย สามารถอ้างอิงและยึดถือเป็นหลักฐานยืนยันได้ตลอดเวลา และการควบคุมที่ไม่เป็นทางการ อันได้แก่ขนบธรรมเนียมและกุศโลบาย เป็นต้น
4. ทำหน้าที่เป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่แสดงว่าสังคมหนึ่งแตกต่างไปจากอีกสังคมหนึ่ง เป็นสัญลักษณ์ของสังคมเช่นเดียวกับบุคลิกภาพของบุคคลแต่ละคน
5. ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม เกิดความเป็นปึกแผ่น ความจงรักภักดีและอุทิศตนให้กับสังคม ทำให้สังคมอยู่รอด เนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกัน มีจิตสำนึกของการเป็นเจ้าของร่วมกัน ก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน และพร้อมที่จะปกป้องเพื่อให้วัฒนธรรมอันเป็นส่วนร่วมของตนให้ดำรงอยู่ตลอดไป
6. เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างหล่อหลอม บุคลิกภาพทางสังคมให้กับสมาชิก

7. ทำให้สมาชิกแต่ละสังคมตระหนักถึงความหมาย และวัตถุประสงค์การมีชีวิตของตนอันเป็นความหมายของสถานการณ์ และที่เกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม และจุดมุ่งหมายปลายทาง คือบุคคลย่อมอยู่ในภาวะที่มีแนวโน้มที่จะรู้สึกและปฏิบัติด้วยวิธีการบางอย่าง โดยมีวัฒนธรรมเป็นตัวแบบที่กำหนดว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นสิ่งที่น่าปรารถนา ซึ่งกลายมาเป็นจุดหมายหรือสิ่งที่บุคคลจะพึงบรรลุถึงและเป็นสิ่งที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต

4.4 ความสำคัญของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมมีความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล คือเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย พฤติกรรมต่างๆ ที่มนุษย์กระทำล้วนแต่เป็นเรื่องของวัฒนธรรมทั้งสิ้น และมีความสำคัญต่อการจัดระเบียบทางสังคม ปัจเจกชนที่มาปฏิสัมพันธ์กัน สามารถเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความเห็นสอดคล้องกัน มีความคิดเกี่ยวกับความเป็นไปของโลกร่วมกัน รวมทั้งวิธีการที่จะทำงานด้วยกันในโลกดังกล่าว บุคคลสามารถเรียนรู้ความคาดหวังซึ่งกันและกันเพราะการมีวัฒนธรรมร่วมกัน จะทำให้คุ้นเคยต่อการกระทำซึ่งกันและกันและแนวทางในการคิด เป็นผลให้เกิดความร่วมมือกัน ในการแก้ปัญหา และการทำงานให้ลุล่วงไปได้ (จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์, 2543)

4.5 ประเภทของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของกลุ่มคนในสังคม จึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมอย่างกว้างขวาง ได้มีผู้แบ่งประเภทหรือเนื้อหาของวัฒนธรรมออกเป็นหลายประการด้วยกัน ซึ่งแล้วแต่เหตุผลและความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความรู้พื้นฐานทางวัฒนธรรม ดังนี้

งามพิศ สัตย์สงวน (2543) ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมเป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non – Material Culture)

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ คือ ส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสได้ เพราะมันเป็นคือสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่เกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ เพื่อให้ได้อยู่ดี กินดี มีความสะดวกสบายในการครองชีพ

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ คือ ส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสไม่ได้รวมถึงสิ่งที่ทำให้ปัญญาและจิตใจมีความเจริญงอกงาม ซึ่งอาณนัท อากาศิกรม (2525) กล่าวว่า วัฒนธรรมประเภทนี้มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์มาก เช่น แบบแผนแห่งพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อ ภาษา ศิลปกรรม ปรัชญา และกฎหมาย วัฒนธรรมประเภทนี้แบ่งออกเป็น 5 ประเภทย่อย คือ

2.1 สถาบันสังคม คือ ส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรมที่เข้าจัดการกับปัญญาพื้นฐานของสังคม สถาบันแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ คือ สถาบันครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ศาสนาการศึกษา เป็นต้น สถาบันสังคมคือหัวใจของวัฒนธรรม

2.2 วัฒนธรรมประเภทที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม คือวัฒนธรรมที่ช่วยทำให้เกิดระเบียบในสังคม ซึ่งบางอย่างจะเป็นการควบคุมอย่างเป็นทางการและบางอย่างไม่เป็นทางการวัฒนธรรมประเภทนี้มี 2 ประเภท คือ

1. ศาสนา ซึ่งในหลักศาสนามีทั้งสิ่งห้ามและข้อให้ปฏิบัติ

2. ความเชื่อทางสังคม คือ ระบบความคิดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่เป็นของคนจำนวนมากในสังคม เช่น เชื่อเรื่องบุญ บาป กรรม

2.3 ศิลปะ หมายถึง การสร้างสรรค์ผลงานในด้านต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ และวรรณกรรม เป็นต้น

2.4 ภาษา คือ สัญลักษณ์ที่ใช้สื่อสารติดต่อกัน ซึ่งมีทั้งภาษาพูด ภาษาเขียนและกิริยา ท่าทาง

2.5 พิธีกรรม เป็นพิธีที่จะต้องทำในแต่ละขั้นตอนของประเพณีต่างๆ

3. ค่านิยม คือ มาตรฐานใช้วัดว่าสิ่งใดมีค่าในสังคม เมื่อสิ่งใดมีค่า คนก็อยากมี อยากเป็น อยากได้ ความเชื่อนั้นทำให้เกิดระเบียบในสังคม

4. ประเพณีต่างๆ เป็นสิ่งที่ปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นเวลานาน เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง

5. กฎหมาย คือ การควบคุมสังคมโดยตรง ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข และบุคคลมีความเสมอภาค ทำให้สังคมมีระเบียบเรียบร้อย

การแบ่งแยกประเภทของวัฒนธรรมออกไปต่างๆ กันสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึงได้จัดหมวดหมู่วัฒนธรรมตามหลักขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ โดยจำแนกวัฒนธรรมตามหลักสากลได้ 5 สาขา คือ

1. สาขามนุษยศาสตร์ (Humanities) ได้แก่ วัฒนธรรมที่ว่าด้วยขนบธรรมเนียม ประเพณี คุณธรรม ศีลธรรม ค่านิยม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทไทยในสังคม การปกครอง กฎหมาย เป็นต้น

2. สาขาศิลปะ (Arts) ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่อง ภาษา วรรณคดี ดนตรี วิจิตรศิลป์ สถาปัตยกรรม การละครและปฏิมากรรม เป็นต้น

3. สาขาช่างฝีมือ (Practical Craft) ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องการเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การประดิษฐ์ การทอผ้า จักสาน การทำเครื่องปั้นดินเผา

4. สาขาคหกรรมศิลป์ (Domestic Arts) ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องอาหาร การแต่งกาย การตกแต่งบ้าน ยารักษาโรค ครอบครั้ว มารยาท การกินอยู่ การประกอบอาชีพ

5. สาขาการกีฬาและนันทนาการ (Sports and Recreation) ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องการเล่นของไทยต่างๆ เช่น มวยไทย ตะกร้อ ฟันดาบสองมือ กีฬาพื้นบ้าน เป็นต้น

4.6 องค์ประกอบของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นวิถีทางการดำรงชีวิตของกลุ่มชนซึ่งแสดงออกในหลายๆ รูปแบบ ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สุพัตรา สุภาพ (2534) ได้แบ่งองค์ประกอบของวัฒนธรรมไว้ 4 ประการ

1. องค์คติหรือมโนทัศน์ (Concept) คือความเชื่อ แนวคิดอุดมการณ์ต่างๆ ซึ่งในกลุ่มชนจะมีมาตรฐานในการคิดและการตัดสินใจแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม

2. องค์พิธีการ (Usage) คือ ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งแสดงออกในรูปของพิธีกรรมต่างๆ และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในแต่ละวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสภาพของสังคม

3. องค์การ (Association or Organization) คือ กลุ่มหรือสมาคม สโมสร สถาบันต่างๆ ที่ก่อตั้งขึ้นอย่างมีระเบียบแบบแผนมีวัตถุประสงค์ กฎเกณฑ์และวิธีดำเนินงานที่แน่นอน

4. องค์วัตถุ (Instrumental and Symbolic Object) คือ วัฒนธรรมทางวัตถุทั้งหลายที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ เช่น แก้ว ใบบัตร เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ และส่วนที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ภาษา ตัวเลข มาตราชั่งตวงวัด อันเป็นสัญลักษณ์ในการติดต่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม คือ วิถีทางการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่ร่วมกันสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองความต้องการ ให้เกิดความสุข ความสำเร็จในชีวิต ซึ่งเป็นการสร้างความเจริญอกงามในสังคมมนุษย์และให้สังคมอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข วัฒนธรรมมีทั้งประเภทวัตถุที่สามารถจับต้องได้ และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางด้านจิตใจ วัฒนธรรมจึงตีความครอบคลุมทางสังคมและแสดงเอกลักษณ์ทางสังคม เป็นการรับรู้ การยอมรับของคนในสังคมที่ยึดถือปฏิบัติ

4.7 การอนุรักษ์วัฒนธรรม

วิชัย ภูโยธิน (2547) การอนุรักษ์วัฒนธรรมนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือกัน ของคนทุกคนมีวิธีการ ดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า และการวิจัยวัฒนธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งที่มีการรวบรวมไว้แล้วและยังไม่ได้ศึกษา เพื่อทราบความหมาย และความสำคัญของวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นมรดกของอย่างถ่องแท้ ซึ่งความรู้ดังกล่าวถือเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิต เพื่อให้เห็นคุณค่าทำให้เกิดการยอมรับ และนำไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ต่อไป

2. ส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า ร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ และของท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่ประชาชนในการปรับเปลี่ยนและตอบสนองกระแสวัฒนธรรมอื่นๆ อย่างเหมาะสม

3. รณรงค์ให้ประชาชนและภาคเอกชน ตระหนักในความสำคัญ ของวัฒนธรรมว่าเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องให้การรับผิดชอบร่วมกันในการส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานการบริการความรู้ วิชาการ และทุนทรัพย์สำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม

4. ส่งเสริมและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยการใช้ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน

5. สร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจว่าทุกคนมีหน้าที่เสริมสร้าง พื้นฟู และการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมที่เป็นสมบัติของชาติ และมีผลโดยตรงของความเป็นอยู่ของทุกคน

6. จัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรมเพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานเพื่อให้ประชาชนเข้าใจ สามารถเลือกสรร ตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตทั้งนี้สื่อมวลชนควรมีบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นด้วย

ตอนที่ 5 ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem)

การรับรู้เกี่ยวกับตนเองของบุคคลมักอ้างถึงในรูปของอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง อัตมโนทัศน์ นั้นมีความหมายกว้างกว่าความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง เพราะอัตมโนทัศน์ มีลักษณะเป็นหน่วยรวมของความคิดที่มีระบบ ประกอบด้วยการรับรู้คุณลักษณะของสิ่งที่ตนเป็น และความสัมพันธ์ที่ตนมีกับผู้อื่นและสิ่งอื่น ตลอดจนการประเมินคุณลักษณะ

เหล่านั้น แต่ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการเน้นที่การประเมินคุณค่าของอัตมโนทัศน์ และเก็บรักษาผลการประเมินนั้นไว้

5.1 ความหมายของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

การมีอัตมโนทัศน์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะมีผลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งจะมีผลมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับการประเมินและความสำคัญในเรื่องนั้น ความหมายของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

นวลละออ สุภาผล (2527) ได้ให้คำจำกัดความของการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ว่าเป็นความต้องการได้รับนับถือยกย่องแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ ความต้องการนับถือตนเอง ความแข็งแรง ความต้องการมีอำนาจ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในตนเองมีผลสัมฤทธิ์และความอิสระ ทุกคนต้องการที่รู้สึกว่าคุณค่า มีความสามารถในตนเอง มีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในงานภารกิจต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ลักษณะที่ 2 คือ ความต้องการได้รับยกย่องนับถือจากผู้อื่น ความต้องการเกียรติยศ มีความต้องการที่จะได้รับการยกย่องชมเชยในสิ่งที่เขากระทำซึ่งมีผลทำให้เกิดความรู้สึกว่าคุณค่า มีความสามารถได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

ศรีนวล วิวัฒน์คุณูปการ (2535) กล่าวว่าความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในด้านต่างๆ เพื่อบุคคลกระทำกิจกรรมได้สำเร็จมีความพึงพอใจ และเห็นคุณค่าในการกระทำนั้นๆ ของตน รู้สึกว่าตัวเองมีความสำคัญได้รับการยกย่องและมีคุณค่า

สถิต วงศ์สุวรรณ (2540) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นความนึกคิดเกี่ยวกับตนหรืออัครมโนภาพ โดยคนเราจะประเมินผลตัวเองอยู่ตลอดเวลา เช่น คนที่คิดว่าเขาเก่งไม่มีใครสู้ หรือคิดว่าตนเองสวยไม่มีใครเปรียบ แต่ในขณะที่บางคนคิดว่าตนเองไม่เก่ง สู้คนอื่นไม่ได้ ทั้งนี้ก็แล้วแต่ว่าแต่ละคนจะมีความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างไร

ประสิทธิ์ ทองอุ่นและคณะ (2542) ได้สรุปว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลพิจารณาประเมินคุณค่าตนเอง ในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ ยอมรับตนเอง และบุคคลอื่นยอมรับตน มีความเชื่อมั่นในตนเอง นับถือตนเอง ซึ่งเป็นเรื่องอัตวิสัยของแต่ละบุคคล

Weiten (1989) แสดงความเห็นเรื่อง ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองว่า เป็นเรื่องของการประเมิน ส่วนประกอบของอัตมโนทัศน์ส่วนรวมของความสามารถส่วนบุคคลหรือคุณค่าของบุคคลในทุกๆ ด้าน ซึ่งจะผสมผสานลักษณะเฉพาะที่มีอยู่หลากหลายในตัวบุคคล

จากการศึกษาเอกสารที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยพอจะอธิบายได้ว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินคุณค่าของตนเองในเรื่องของการประสบความสำเร็จ การยอมรับตนเอง การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น การมีความสามารถเพียงพอในการกระทำสิ่งต่างๆ การมีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคม

5.2 ลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเอง

ลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้มีผู้อธิบายไว้หลายท่าน ดังนี้

นารา วีเรนทร (2528) ได้กล่าวว่า ลักษณะของเด็กที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงไว้ว่า สามารถเป็นตัวของตัวเอง มีพฤติกรรมชอบสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว เป็นคนช่างพูดคุย และเป็นผู้ที่คำนึงถึงสิทธิตน ส่วนเด็กที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำนั้น จะมีลักษณะเป็นคนชอบเคารพบนอบ ชอบช่วยเหลือคน เก็บตัวอยู่กับบ้าน เชื้อพังและยอมจำนนง่าย และยังได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงไว้ว่า มักจะเป็นผู้ที่มองตนเองมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแข่งขันในการทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งตรงกันข้ามกับลักษณะของผู้ที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จะมีความรู้สึกว่าช่วยตัวเองไม่ได้ดี มีประสิทธิภาพการทำงานต่ำ มักชอบทำลายมากกว่าที่จะเห็นคุณค่าและมีลักษณะของความวิตกกังวลสูง

ศรีเรื่อน แก้วกังวาล (2530) ได้อธิบายถึงลักษณะของวัยรุ่นว่าจะเริ่มมีลักษณะค้นหาตนเอง เพื่อที่ต้องทำตามบทบาทแห่งเพศหญิงหรือชาย แต่กว่าเด็กจะค้นพบ “ตน” อาจต้องประสบปัญหาทางอารมณ์ไม่น้อย ต้องพบภาวะการถ่วงตัวเอง (ประเมินตัวเองสูงเกินจริง) หรือ การดูถูกตนเอง (ประเมินตนเองต่ำเกินจริง) กลายเป็นผู้ที่ไม่เข้าใจตนเอง ไม่สามารถมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับใครได้

มณูญ ตนะวัฒนา (2539) ได้อธิบายว่า ลักษณะของคนที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง จะประกอบด้วยความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง มีความสามารถที่จะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลถึงการปรับตัวได้เป็นอย่างดี ไม่รู้สึกว่าตนเองมีปมด้วยหรือขาดความเชื่อมั่น ไม่ตำหนิ เกลียด หรือลงโทษตัวเอง แต่มีความรู้สึกที่สมบูรณ์ รวมทั้งสามารถเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือจะมีความรู้สึก

นึกคิดเกี่ยวกับตนเอง คือ มีความสามารถที่จะประเมินคุณสมบัติและความสามารถของตนได้ตรงตามความเป็นจริง ไม่ตั้งระดับแรงบันดาลใจไว้สูงเกินกว่าความสามารถที่แท้จริงซึ่งอาจทำให้เขาประสบความล้มเหลวในบั้นปลาย หรือตั้งความหวังที่จะใช้ความสามารถต่ำกว่า ความสามารถที่แท้จริงของตน

ประสิทธิ์ ทองอุ่นและคณะ (2542) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองพอสรุปได้ว่า ผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองจะสามารถพัฒนาตนเองจนบรรลุไปสู่เป้าหมายที่ใฝ่หาได้ และจะต้องประกอบไปด้วยลักษณะความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้องตามที่เป็นจริง สามารถวิเคราะห์ทิวทัศน์ตนเอง ตลอดจนยอมรับคำวิจารณ์ของคนอื่นได้ โดยไม่หลอกตนเองและไม่เข้าข้างตนเอง นอกจากนี้ยังทำให้เป็นผู้ที่มีลักษณะมั่นใจ ซึ่งถือว่าเป็นความเจริญงอกงามที่เกิดขึ้นภายใน “ตน” และจะทำให้ช่วยส่งเสริมให้เกิดการแสวงหาการเปลี่ยนแปลง

ลักษณะปัญหาที่เกิดกับวัยรุ่นเกี่ยวกับการค้นหา “ตน” ได้แก่ ไม่ทราบว่าจะค้นหาตัวเอง เพื่อจะเข้าใจตนเองได้อย่างไร ค้นหาตัวเองไม่พบ ตนเองที่พบไม่ใช่ตนเองที่แท้จริง มีภาพพจน์เกี่ยวกับตัวเองที่สับสน ภาพของตัวเองที่พบคือเป็นภาพที่ด้อยศักดิ์ศรี และเต็มไปด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจ ค้นหาภาพพจน์ของตนเองอย่างผิดวิธี สิ่งแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และครอบครัว ไม่ช่วยให้เด็กวัยรุ่นค้นหาตนเองและพบ “ตน” ของตนเอง ที่มั่นคงและมั่นใจในตัวเองในชีวิตและอนาคต

เด็กวัยรุ่นที่ไม่อยากค้นหาตนเอง และผู้ที่ค้นหาตนเองไม่พบ คือ วัยรุ่นผู้มี “ตน” อันสับสนมองตนเองไร้ค่า และสร้างปัญหาของบ้าน ของสถาบันการศึกษาและสังคม ในรายที่ร้ายแรงก็อาจกลายเป็นอาชญากร อันธพาล กลายเป็นเด็กเหลือขอ ก่อความสงบสุขของสังคม

ดังนั้น เด็กวัยรุ่นที่กำลังค้นหาตัวเองอยู่ ควรที่จะมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง จะทำให้บุคคลมีความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกหรือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อันจะช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพของตน ซึ่งจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและได้รับการไว้วางใจจากคนอื่น ๆ อีกด้วย คนที่ไม่เข้าใจในตนเอง ไม่ยอมรับตนเอง มองไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ย่อมมีชีวิตอยู่ด้วยการหลอกหลวงผู้อื่น ปิดบัง ซ่อนเร้นในสิ่งที่ตัวเองเป็นอยู่ ซึ่งจะเป็นการหลอกหลวงตัวเองตลอดเวลา

ตอนที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับเยาวชน

6.1 ความหมายของเยาวชน

คำว่า เยาวชน ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายด้วยกัน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุป และรวบรวมความหมายของคำว่าเยาวชนไว้ ดังนี้

1. นโยบายเยาวชนแห่งชาติ เริ่มประกาศใช้ครั้งแรกอย่างเป็นทางการทางกฤษฎีกาเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2516 ซึ่งกำหนดไว้ว่า เยาวชน คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 25 ปี บริบูรณ์
2. นโยบายส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนแห่งชาติ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2520 ได้กำหนดไว้ว่า เยาวชน คือ ผู้ที่มีอายุแรกเกิดถึง 24 ปี บริบูรณ์
3. ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2521 มาตรา 5 ได้กำหนดไว้ว่า เยาวชน หมายถึง บุคคลซึ่งอายุไม่เกิน 25 ปี
4. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ได้กำหนดไว้ว่า เยาวชน หมายถึงบุคคลที่มีอายุเกินกว่า 14 ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่หมายความรวมถึงบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส
5. สำนักสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีน ซึ่งมีหน้าที่ในการทำสำมะโนครัวและสำรวจข้อมูลต่างๆ รวมทั้งข้อมูลเด็กและเยาวชนในทางตรงและทางอ้อม กำหนดช่วงอายุเด็กและเยาวชนไว้ คือ 0-24 ปี
6. กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิเยาวชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ให้ความหมาย “เยาวชน” หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไปถึง 25 ปี แต่ไม่รวมถึงผู้ที่พ้นสภาพการเป็นเยาวชน ด้วยการสมรส

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สรุป โดยยึดถือความหมายของเยาวชนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิเยาวชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 “เยาวชน” หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไปถึง 25 ปี แต่ไม่รวมถึงผู้ที่พ้นสภาพการเป็นเยาวชน ด้วยการสมรส

6.2 พัฒนาการของเยาวชนในแต่ละช่วงวัย

Bernstein (1999) ได้แบ่งพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยตั้งแต่วัยแรกจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ไว้ดังนี้

1. วัยแรกรุ่น (Puberty)

บุคคลอายุอยู่ในช่วง 12-25 ปี ซึ่งถือว่าอยู่ในช่วงวัยรุ่น ช่วงเวลาดังกล่าวมีเวลายาวนานหลายปีและในระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างแตกต่างกันมากทั้งทางกายและพฤติกรรม จึงมีการแบ่งช่วงเวลาให้สั้นเข้า คือ ช่วงอายุประมาณ 12 ถึง 15 ปี เป็นช่วงวัยแรกรุ่น มีพฤติกรรมค่อนข้างเป็นลักษณะทางเด็ก ช่วงอายุประมาณ 16 ถึง 18 ปี เป็นระยะวัยรุ่นตอนกลาง มีพฤติกรรมก้ำกึ่งระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ ช่วงอายุประมาณ 19 ถึง 25 ปี เป็นระยะวัยรุ่นตอนปลาย มีพฤติกรรมค่อนข้างเป็นผู้ใหญ่

ช่วงเวลาในระยะวัยแรกรุ่น เป็นช่วงเวลาที่เด็กเริ่มเติบโตเป็นหนุ่มเป็นสาวอย่างแท้จริง ร่างกายเติบโตเกือบเต็มที่ทุกส่วน ลักษณะหูดิถีภูมิทางเพศซึ่งยังไม่เติบโตเต็มที่ในวัยที่ผ่านมา ก็เจริญสมบูรณ์และทำหน้าที่ของมันได้ตั้งแต่นี้เป็นต้นไป ลักษณะพัฒนาการที่สำคัญในระยะนี้มีดังนี้ คือ

1.1 พัฒนาการทางกาย

พัฒนาการทางกายเป็นไปในด้านความเจริญงอกงาม เจริญเติบโตถึงขีดสมบูรณ์ (Maturation) เพื่อทำหน้าที่อย่างเต็มที่ ความเจริญเติบโตมีทั้งส่วนนอกที่มองเห็นได้ง่าย เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง การเปลี่ยนแปลงรูปร่าง สัดส่วนของร่างกาย และความเจริญส่วนภายในร่างกาย เช่น การทำงานของต่อมบางชนิด โครงกระดูกแข็งแรงขึ้น การผลิตเซลล์สืบพันธุ์ในเด็กชาย การมีประจำเดือนของเด็กหญิง ตอนต้นๆ ของเด็กวัยนี้ร่างกายของเด็กไม่ได้สัดส่วน เด็กรู้สึกอึดอัด หนักอึ้ง รู้สึกวิตกกังวลเกี่ยวกับส่วนต่างๆ ของร่างกาย สุขภาพโดยทั่วไปของเด็กในวัยนี้ดีกว่าวัยที่ผ่านมา

1.2 พัฒนาการทางสังคม

เด็กให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมวัยมากกว่าในระยะเด็กตอนปลาย เด็กจะจับกลุ่มกันได้นานแน่นแฟ้น และผูกพันกับเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น กลุ่มของเด็กไม่มีเฉพาะเพื่อนเพศเดียวกันเท่านั้น แต่เริ่มมีเพื่อนต่างเพศเข้ามาสมทบด้วย เด็กที่สามารถเข้ากลุ่มได้และมีกลุ่มในระยะวัยเด็กตอนปลาย จะเข้ากับกลุ่มและมีชีวิตทางสังคมที่สนุกสนานได้ดีกว่าเด็กที่ไม่มีความสามารถดังกล่าว ในช่วงวัยที่ผ่านมาเด็กเริ่มลดความเอาใจใส่กับบุคคลต่างวัยไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ หรือเด็กที่มีอายุน้อยกว่า ระยะนี้จึงเริ่มต้นชีวิตกลุ่มที่แท้จริง (Gang Age) การรวมกลุ่มของเด็กเป็นไปโดยธรรมชาติ เด็กเลือกเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตามหลักเกณฑ์ต่างๆ เช่น เป็นกลุ่มที่เข้าได้กับแนวโน้ม บุคลิกภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว ตลอดจนความสนใจ ค่านิยม สติปัญญา ความมุ่งหวังในชีวิต และอื่นๆ การรวมกลุ่มช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยน

ปัญหาและความรู้สึกที่คับอกคับใจ ช่วยสนองความต้องการทางสังคม เช่น การเป็นบุคคลสำคัญ การต่อต้านผู้มีอำนาจ การหนีสภาพน่าเบื่อของบ้าน

ส่วนสัมพันธ์ภาพระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง เปลี่ยนไปจากวัยเด็กตอนปลาย เด็กชายและเด็กหญิงเริ่มสนใจซึ่งกันและกันและมีความพอใจในการพบปะสังสรรค์กัน ร่วมเล่น เรียน ทำงาน พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เมื่อเด็กชายและเด็กหญิงเริ่มสนใจกันและกันแล้ว ทั้ง 2 ฝ่าย เริ่มให้ความสำคัญต่อการประพฤติปฏิบัติตามบทบาททางเพศของตน (Sex Role) ซึ่งการกระทำเช่นนี้ไม่เป็นการลำบากมากนักสำหรับเด็กหญิงและเด็กชายที่มีพัฒนาการทางด้านนี้ปกติ ในวัยที่ผ่านมา คือมีบุคคลให้เด็กได้เลียนแบบบทบาททางเพศ การเลียนแบบบทบาททางเพศของเด็ก ในระยะนี้ ไม่จำกัดว่าเลือกเลียนแบบเฉพาะบุคคลที่เด็กรักและพบเห็นในบ้านที่เป็นเพศเดียวกับตน แต่ขยายวงมาเป็นเพื่อนร่วมวัย บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ ในวงการบันเทิง ธุรกิจ ในหนังสืออ่านเล่น และบุคคลอื่นๆ ที่เด็กได้รู้จักและพบเห็น เด็กจะเลือกใครมาเลียนแบบนั้น ขึ้นอยู่กับรากฐานบุคลิกภาพดั้งเดิมของเด็ก และเป็นเช่นนี้ไปจนถึงสิ้นสุดวัยรุ่น ละทิ้งการเลียนแบบบทบาททางเพศจากบิดามารดาหรือบุคคลในครอบครัว เป็นระยะที่เรียกว่า พ่อกันที่สำหรับการเลียนแบบบทบาททางเพศจากพ่อแม่

กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญต่ออนาคตและชีวิตจิตใจของเด็กเป็นอย่างมาก ครอบครัวเริ่มมีอิทธิพลน้อยลง ฉะนั้นลักษณะชีวิตของกลุ่มจึงเป็นเครื่องชี้ชะตาชีวิตของเด็กในระยะวัยรุ่นและระยะผู้ใหญ่ ประเด็นเดียวกับครอบครัวมีความสำคัญต่อกระบวนการของชีวิตแต่ละคน ในระยะวัยทารกและวัยเด็ก

ส่วนการเล่นยังคงมีความสำคัญสำหรับเด็กวัยแรกวัย เพราะเป็นเครื่องมือสนองความต้องการทางสังคม อารมณ์และสติปัญญา เด็กชอบเล่นกับทั้งเพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศ โดยเฉพาะการเล่นกับเพื่อนต่างเพศ ซึ่งทำให้การเล่นสนุกสนานเข้มข้นยิ่งขึ้น และเด็กผู้ชายมักจะชอบเล่นกีฬาที่หักโหมรุนแรงมากกว่าเด็กผู้หญิง

1.3 พัฒนาการทางอารมณ์

การเปลี่ยนแปลงความเจริญเติบโตทางร่างกาย ทั้งภายในและภายนอก กระทบกระเทือนต่อแบบแผนอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น เด็กมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย สับสน อ่อนไหว มีความเข้มของอารมณ์สูง อารมณ์ของเด็กวัยรุ่นมีทุกประเภท เช่น เบื่อหน่าย เงา อิจฉา กังวล โกรธ อาฆาต ตีอวด ต่อต้านอำนาจ ฯลฯ เด็กแต่ละคนเริ่มแสดงบุคลิกอารมณ์ประจำตัวออกมาให้ผู้อื่นทราบได้บ้างแล้ว เช่น อารมณ์ร้อน อารมณ์ชีวิตกั้ววล อารมณ์อ่อนไหวง่าย เจ้าอารมณ์

ซึ่งอีก ๗๗% เด็กสามารถรับรู้ลักษณะเด่นและลักษณะด้อยเกี่ยวกับตนเองและจะยิ่งทวีขึ้นใน ระยะเวลาวัยรุ่น

1.4 พัฒนาการทางความคิด

พัฒนาการทางความคิดของเด็กอายุประมาณ 11 ขวบขึ้นไป มีชื่อเรียกรวมว่า รั้ว คณิตศาสตร์ (Formal Operation) เด็กพยายามคิดให้เหมือนผู้ใหญ่ แต่ว่าด้อยกว่าผู้ใหญ่ในเชิง ประสบการณ์และความชำนาญในการรู้คิด ตัวอย่างความคิดบางแบบที่ได้พบมากได้แก่ รั้ว จัก คิดเป็นเหตุเป็นผลไม่เชื่ออะไรง่ายๆ ต้องการคิดนี้ด้วยตัวเอง รั้ว นี้เด็กจึงรู้สึกขงขงคำสั่งบังคับ คำสั่งให้เชื่อและต้องคล้อยตาม รั้ว คิดด้วยภาพความคิดในใจ (Mental Images) ทำให้สามารถคิด เรื่องนามธรรมยากๆ ได้ เด็กวัยแรกวัยรุ่นชอบวิพากวิจารณ์ ชอบทนายปัญหา เด็กที่มีสมองดีสามารถมี สมรรถภาพในการทำงานมากขึ้นและดีขึ้นกว่าเดิม เด็กสมองไม่ค่อยดีช่วงความสนใจงานเฉพาะหน้าใน สิ่งนั้นๆ จะมักสั้น และทำงานยากๆ ไม่ค่อยได้ แนวฉลาดของเด็กเริ่มปรากฏให้เห็นชัดแล้ว

2. วัยรุ่น (Adolescence)

วัยรุ่น ในทางจิตวิทยา หมายถึง ภาวะบุคคลอายุประมาณ 16-25 ปี ซึ่งได้อธิบาย เอาไว้ดังนี้

2.1 ลักษณะอารมณ์

ลักษณะอารมณ์สับสนเนื่องมาจากอารมณ์ของเด็กวัยแรกวัยรุ่น จึงคล้ายคลึงกันอยู่ มาก ในบางรายความเข้มข้นของอารมณ์อาจจะรุนแรงขึ้นกว่าวัยแรกวัยรุ่น อารมณ์ดังกล่าวบางที่ เรียกว่าเป็นแบบพายุบูแคม (Storm and Stress) อารมณ์ รัก ชอบ โกรธ เกลียด อิจฉา ริษยา ๗๗% จะเป็นไปอย่างรุนแรง บุคคลต่างวัยจึงต้องใช้ความอดทนมากเพื่อจะเข้าใจและสร้าง ความสัมพันธ์กับพวกเขา

สาเหตุของความสับสนทางอารมณ์

1. เป็นช่วงเปลี่ยนวัย ร่างกายเปลี่ยนแปลงไม่ทราบเวลาที่ถูกต้องในการ ปฏิบัติต่อบุคคลอื่นนั้น ควรปฏิบัติอย่างไร

2. เด็กจะต้องเลือกอาชีพ การเลือกอาชีพเป็นเรื่องที่สำคัญต่อชีวิตจิตใจ อารมณ์ ความต้องการของเด็กและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความสับสนใจเกิดขึ้นง่าย เพราะเด็กอยู่ ภายใต้ความกดดัน และข้อจำกัดของระบบการศึกษา สถิติปัญญา ฐานทางเศรษฐกิจ และยังไม่ แน่ใจในความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และบุคลิกภาพของตนเอง

3. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้เด็กปรับตัวไม่ทัน

2.2 พฤติกรรมสังคม

สังคมวัยรุ่นเป็นกลุ่มของเพื่อนร่วมวัย ประกอบด้วยเพื่อนทั้ง 2 เพศ เด็กวัยรุ่นปลอดภัย สบายใจ ในการทำกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนร่วมวัยมากกว่ากับเพื่อนต่างวัย สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมวัยถึงความเข้มข้นสูงสุดประมาณระยะตอนกลางของวัยรุ่น

การคบเพื่อนร่วมวัยเป็นพฤติกรรมสังคมที่มีความสำคัญต่อจิตใจของวัยรุ่น แต่การคบเพื่อนก็ยังมีทั้งคุณและโทษ เพื่อนอาจเป็นผู้ประคับประคองจิตใจของวัยรุ่นในยามทุกข์ร้อนแต่ในยามกลับกัน เพื่อนก็อาจชักนำวัยรุ่นไปในทางเสื่อมถอย ผู้เป็นอาชญากรวัยรุ่นมากมายในแทบทุกประเทศ เมื่อค้นหาสาเหตุก็มักจะพบว่า ถูกเพื่อนชักจูง ประวัติเด็กวัยรุ่นตามสถานศึกษาที่เสียคน เสียเด็กไปโดยประการต่างๆ เช่น เกเร ดิถยาเสฟติด ล้วนมีสาเหตุสำคัญจากการถูกเพื่อนชักจูง เพราะการมีกลุ่มทำให้รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า กลุ่มจึงมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นถ้าคบเพื่อนไม่ดีก็อาจนำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้

การเข้ากลุ่มนอกจากเป็นช่องทางให้เด็กได้รับการตอบสนองของความต้องการขั้นพื้นฐานทางสังคมในแง่ต่างๆ เช่น ฐานะ ตำแหน่ง ค่ายกย่อง มีเพื่อนเข้าใจและร่วมทุกข์ร่วมสุขแล้วยังเปิดโอกาสให้ชายหญิงได้รู้จักกันและอาจนำไปสู่ความรัก (Puppy Love) ตามปกติเด็กหญิงมักนิยมเพื่อนชายที่มีอายุมากกว่าตน เพราะผู้หญิงมีกระบวนการพัฒนาการเร็วกว่าผู้ชายในวัยเดียวกันประมาณ 2 ปี กลุ่มในระยะนี้มีลักษณะมั่นคงมากกว่าในวัยเด็ก เพราะเด็กวัยรุ่นใช้เหตุผลและความนึกคิดในการเข้ากลุ่มมากกว่าความสัมพันธ์ในกลุ่มค่อนข้างยั่งยืน อาจยั่งยืนไปจนเป็นผู้ใหญ่

2.3 การเลือกอาชีพ

เด็กโตพอที่จะรู้ถึงความสำคัญของอาชีพ เช่น อาชีพนำมาซึ่งสถานทางเศรษฐกิจสังคม เป็นตัวบ่งชี้ถึงการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่แต่เด็กยังสับสนวุ่นวายใจเนื่องจากยังไม่รู้จักตัวเองดีพอในด้านบุคลิกภาพ ความถนัด ความสนใจ

2.4 ความต้องการทางจิตใจ

ความต้องการที่เด่นๆ และมีความเข้มข้นได้แก่

1. ความต้องการอิสระเป็นตัวของตัวเอง เด็กวัยรุ่นเชื่อว่าลักษณะความเป็นอิสระเป็นเครื่องหมายความเป็นผู้ใหญ่
2. ต้องการมีตำแหน่งหน้าที่ ต้องการคำยกย่องทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยเฉพาะจากเพื่อนในกลุ่ม

3. ต้องการมีประสบการณ์แปลกๆ ใหม่ๆ ฝ่าฝืนกฎระเบียบ ความต้องการ เช่นนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กเสพยาเสพติด ประพฤติผิดทางเพศ และต่อต้านกฎเกณฑ์ของสังคม

4. ความต้องการรวมพวกพ้อง มีกลุ่มก้อน เป็นความต้องการค่อนข้างสูง ซึ่งมีผลต่อความอบอุ่นและความมั่นคงทางจิตใจ

5. ความต้องการความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เพราะเด็กมีอารมณ์อ่อนไหวง่าย เด็กจึงมีความต้องการเช่นนี้สูง

6. ต้องการความถูกต้องและยุติธรรม

7. ต้องการความงดงามทางร่างกายเพราะทำให้เข้ากลุ่มง่ายและดึงดูดเพศตรงข้าม วัยรุ่นจึงพิถีพิถันในเรื่องอาหาร เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ สุขภาพอนามัย เด็กวัยรุ่นที่มีความสุขคือ ผู้ที่ได้รับสิ่งสนองสมความต้องการของเขาการตั้งเป้าระดับของความต้อการ ลักษณะของความต้อการ จึงเป็นเรื่องที่เด็กต้องคำนึงให้อยู่ในขอบเขตที่จะทำได้สำเร็จ เพื่อประกันความไม่สมปรารถนา เพราะถ้าไม่สมปรารถนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งรุนแรงแล้ว ย่อมมีความรู้สึกผิดหวังลึกซึ่งยาวนาน

2.5 ความสนใจ

ความสนใจมีขอบข่ายกว้างขวาง เด็กมีความสนใจหลายอย่างแต่ไม่ลึกซึ้งมาก เพราะเด็กยังไม่เข้าใจเรื่องตัวเอง ยังเป็นระยะลองผิดลองถูก ความสนใจของเด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ได้แก่

1. ความสนใจการศึกษา สภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันกระตุ้นให้เด็กเข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษา

2. สนใจช่วยเหลือบุคคลอื่นที่เห็นว่าเขาได้รับความลำบากและไม่ได้ความยุติธรรม

3. สนใจกิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมที่เห็นว่าเป็นของใหม่และมีประโยชน์ ได้พบปะกับเพื่อนต่างเพศและระบายความเคร่งเครียดของอารมณ์

4. สนใจวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา อุดมคติ สนใจมีเพื่อนสนิทต่างเพศ

2.6 การนับถือวีรบุรุษ

ความต้องการเลียนแบบผู้ที่ตนนิยมชมชอบมีมาก่อนแล้วตั้งแต่วันเด็กก่อนวัยรุ่น แต่ความต้องการประเภทนี้มีความแรงมากขึ้นในระยะวัยรุ่นเพราะ

1. ความต้องการรู้จักตนเอง การยกบุคคลมาเป็นแบบให้นับถือและเรียนแบบช่วยลดความไม่รู้จักหรือความไม่เข้าใจตนเอง

2. แสวงหาแบบอย่างเพื่อดำเนินรอยตามแนวทางที่ถูกที่ควร เพื่อดำเนินชีวิตอย่างผู้ใหญ่ผู้ที่นับถือว่าเป็นวีรบุรุษ (Heroes) หรือเป็นแบบ (Models) นั้นมีได้มากกว่าหนึ่งคน อาจเป็นเพศเดียวกับเด็กหรือต่างเพศ วัยเดียวกันหรือต่างวัย ร่วมสมัยหรือต่างสมัย อาจเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ ดาราภาพยนตร์ นักกีฬาที่มีชื่อเสียง ฯลฯ การเลือกบุคคลที่น่านิยมมาเลียนแบบนั้นในระยะวัยรุ่นผุดจากในระยะวัยเด็ก ที่ต้องอาศัยความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นแรงจูงใจสำหรับเด็กวัยรุ่นใช้เหตุผลและขึ้นกับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ดังนั้นผู้ที่เด็กเลือกมาเป็นแบบ จึงอาจเป็นบุคคลที่เด็กไม่เคยพบเห็นมาก่อนก็ได้ การเลือกตัวอย่างให้เด็กเลียนแบบโดยการชักจูง การแสดงแบบอย่าง การอ่านหนังสือประวัติบุคคลสำคัญจากวงกว้างต่างๆ จึงเป็นเรื่องที่ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพราะวีรบุรุษมีอิทธิพลต่อ บุคลิกภาพ ความมุ่งหวังในชีวิต การเลือกอุดมคติ ปรัชญา ค่านิยมต่างๆ เป็นกระบวนการสืบเนื่องกับการนับถือวีรบุรุษ

2.7 การค้นหาตัวเอง การเข้าใจตนเอง

เด็กวัยรุ่นต้องพบการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและรวดเร็วในทางร่างกาย และในทางพฤติกรรมที่ต้องทำตามบทบาทแห่งเพศหญิงหรือชาย ความสำคัญที่ต้องทำตนให้พ้นความเป็นเด็ก ความจำเป็นต้องเลือกอาชีพ บัณฑิตเหล่านี้และอื่นๆ ทำให้เด็กวัยรุ่นอยากรู้ว่าตนเองจะต้องประพฤติปฏิบัติตนตามรูปแบบอย่างไร ซึ่งเป็นการพัฒนาการทางความคิดที่สำคัญที่สุดประจำวัย เรียกพัฒนาการนี้ว่า “การค้นหาตัวเอง”กว่าเด็กวัยรุ่นจะพบตนเอง คือเข้าใจตนเองแจ่มแจ้ง อาจต้องประสบภาวะสับสนทางอารมณ์ไม่น้อย บางคนหลงตัวเองในลักษณะตีราคาตัวเองสูงเกินจริง บางคนดูถูกตนเองในลักษณะตีราคาตนเองต่ำเกินจริง การค้นหาตนเองเริ่มต้นมาแล้วตั้งแต่วัยทารกตอนปลาย แต่จะต้องมีโครงร่างของตนสมบูรณ์ในระยะวัยรุ่น จึงจะเป็นบุคคลที่มีความมั่นคงในชีวิตและจิตใจไม่ได้ คนที่ค้นพบตัวเองจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเองมีหลักการและแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเองเมื่อเป็นผู้ใหญ่ ส่วนเด็กที่ยังไม่พบตัวเองจะสับสนและอาจก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมได้ เราสามารถช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้โดย

1. ในการอบรมเลี้ยงดูพ่อแม่ต้องปฏิบัติต่อกันให้สอดคล้องกัน
2. หาตัวแบบที่เหมาะสมให้เด็กเรียนแบบ
3. สื่อมวลชนควรเสนอข่าวสารข้อมูลที่เหมาะสมกับวัยรุ่นไม่ควรเสนอแต่เรื่องรุนแรงหรือกระตุ้นความรู้สึกทางเพศ

2.8 ความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับผู้ปกครอง

ลักษณะความขัดแย้งเกิดจากเด็กวัยรุ่นสำคัญคิดว่าพ้นจากความเป็นเด็ก เกิดความต้องการประพฤติตนตามพฤติกรรมที่ตนเห็นชอบ แต่ผู้ปกครองถือว่าตนเป็นผู้รับผิดชอบ ควบคุมดูแลความประพฤติของเด็ก ประสงค์ให้เขาประพฤติตามพฤติกรรมอย่างอื่น เมื่อวัยรุ่นไม่ปฏิบัติตามก็เกิดความขัดแย้งขึ้น ตัวอย่างความขัดแย้ง เช่น

1. ความขัดแย้งทางการแต่งกาย
2. ความขัดแย้งในการคบเพื่อนต่างเพศ
3. ความขัดแย้งในการต้องการความเป็นอิสระในการไปไหนมาไหน

การบรรเทาความขัดแย้ง ผู้ปกครองควรให้ความเห็นอกเห็นใจให้ความรัก ความอบอุ่นและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดในช่วงวัยรุ่น ให้วัยรุ่นได้มีอิสระและความรับผิดชอบ ต่อตัวเองบ้างตามสมควรเพื่อช่วยลดความเครียดและความกดดันทางอารมณ์ในส่วน ของวัยรุ่น วัยรุ่นควรเปิดใจกว้าง รับฟังทัศนะผู้อื่น คิดอย่างมีเหตุผล มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รู้จักแต่งกายให้เหมาะสมกับวัยและวัฒนธรรม ตลอดจนควรให้ความสำคัญกับการศึกษาหาความรู้ในเรื่องราวต่างๆ

3. วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early adulthood)

วัยผู้ใหญ่ เป็นเวลายาวนานโดยเฉลี่ยราวๆ 50 ถึง 65 ปี นักจิตวิทยาพัฒนาการบางท่าน จึงแบ่งช่วงวัยผู้ใหญ่ออกเป็น 3 ช่วงคือ วัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง และวัยชรา วัยผู้ใหญ่ตอนต้นประมาณอายุตั้งแต่ 25 ถึง 40 ปี แบบแผนพัฒนาการที่น่าสนใจในระยะวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่น่าสนใจ ได้แก่ เรื่องการประกอบอาชีพ การเลือกคู่ครอง การปรับตัวในชีวิตสมรส การปรับตัวเพื่อทำหน้าที่บิดามารดา และการปรับตัวในชีวิตโสด

วัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นระยะที่ความเจริญเติบโตทางการพัฒนาเต็มที่สมบูรณ์ อวัยวะทุกส่วนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปบุคคลมักมีกายแข็งแรง ในด้านอารมณ์นั้นผู้ที่ จะเข้าถึงภาวะอารมณ์แบบผู้ใหญ่ มีความคับข้องใจน้อย ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น มีความแน่ใจและมีความมั่นคงทางจิตใจดีกว่าในระยะวัยรุ่น ส่วนด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือลักษณะพัฒนาการทางสังคมนั้น ระยะนี้การให้ความสัมพันธ์กับกลุ่ม (Peer Group) เริ่มลดน้อยลงเปลี่ยนมาสู่การมีสัมพันธภาพและผูกพันกับเพื่อนต่างเพศแบบคู่ชีวิต จุดศูนย์กลางของสัมพันธภาพคือครอบครัว ส่วนผู้ใหญ่ที่ยังไม่มีคู่ครองและครอบครัว ยังคงให้ความสำคัญต่อกลุ่มเพื่อนร่วมวัย แต่ความเข้ม ของความผูกพันและความภักดีเริ่มลดน้อยลง จำนวนสมาชิกของกลุ่มมักจะน้อยลงด้วย

3.1 การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพ เป็นพฤติกรรมที่จำเป็นและสำคัญประจำวัย เพราะเป็นเครื่องชี้ความเป็นผู้ใหญ่ นอกจากทำให้มีความรู้สึกว่ามีฐานะทางการเงินแล้ว ยังทำให้เกิดความรู้สึกมีอิสระเสรี ความมีหน้ามีตา ความมั่นคงทางจิตใจ การตั้งตัวได้เป็นหลักเป็นฐาน การยอมรับในสังคมและความสำเร็จในชีวิตด้านต่างๆ

ใครเลือกอาชีพอะไร และมีความก้าวหน้าในด้านอาชีพมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมหลายประการ เช่น เพศ การเตรียมตัว การศึกษาอบรมในวิชานั้นๆ ความต้องการทางสังคม สภาพเศรษฐกิจ สถานภาพทางครอบครัว โอกาส เพื่อนร่วมอาชีพ เป็นต้น ชายกับหญิงมีความแตกต่างกันในเชิงจิตวิทยาบางประการดังนี้

1. ชายมีความมักใหญ่ใฝ่สูง มุ่งความสำเร็จของชีวิตจากผลการทำงานมากกว่าหญิง ไม่ชอบทำงานจำเจ ต้องการเป็นหัวหน้างานของงานท้าทาย มีสมรรถภาพมากกว่าผู้หญิง

2. หญิงชอบทำงานคล้อยตามวิสัยแห่งเพศ เช่น งานเกี่ยวกับเด็กเล็ก คนป่วย คนชรา งานที่ต้องระมัดระวังถี่ถ้วนในรายละเอียด งานซ้ำๆ ไม่ต้องใช้การตัดสินใจมากๆ ไม่ชอบงานรับผิดชอบสูงๆ และทำงานเป็นหมู่คณะได้ไม่ดีเท่าชาย

3. หญิงแต่งงานแล้วจะประกอบอาชีพด้วย และเอาจริงเอาจังในการงานน้อยกว่าหญิงที่เป็นโสด อาจเป็นเพราะว่าต้องให้ความสนใจและเวลากับครอบครัว

ความสำเร็จมากน้อยในการประกอบอาชีพมีอิทธิพลต่อความสุข ความทุกข์ ความเจริญก้าวหน้าของชีวิต ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจส่วนบุคคล ทั้งยังมีผลต่อความสงบราบรื่นในครอบครัวและพัฒนาการของบุคคลวัยต่างๆ ในบ้านด้วย ความไม่ผาสุกในการประกอบอาชีพอาจเกิดจากหลายสาเหตุผสมผสานกัน เช่น สถานที่ทำงานอยู่ห่างไกลถิ่นที่อยู่ ลักษณะงานไม่ตรงตามบุคลิกภาพนิสัย ความสามารถของตน ขาดการเตรียมตัวในการประกอบอาชีพนั้นๆ หรือเข้ากับเพื่อนร่วมงานและนายจ้างไม่ได้

3.2 การเลือกคู่ครอง (Selecting a Mate)

การแสวงหาคู่ครองเป็นพฤติกรรมปกติของคนในวัยนี้ อาจมีการกระทำมาตั้งแต่วัยอยู่ในช่วงวัยรุ่น แต่สำหรับบางรายก็จะเริ่มตั้งแต่วัยเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น ชนิดของการเลือกคู่ครองเป็นแบบเอาจริงเอาจัง และเลือกเฟ้นมากกว่าเดิม

หลักเกณฑ์สำหรับการเลือกคู่ครองที่จะนำไปสู่ชีวิตสมรสที่ผาสุก ได้มีข้อเสนอแนะไว้หลายประการด้วยกัน ดังนี้

1. มีความคล้ายคลึงกันใน รสนิยม ค่านิยม ระดับการศึกษา ความสนใจ การใช้เวลาว่าง ศาสนา ความเชื่อ จากฐานทางวัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ ลักษณะครอบครัว เชื้อชาติ
2. มีบุคลิกภาพที่ไปด้วยกันได้ ทั้งในแง่ที่คล้ายกันและไม่เหมือนกัน หรือที่เป็นไปในแบบตรงกันข้าม เช่น คนอารมณ์ร้อนกับคนอารมณ์เย็น ทั้งนี้เพื่อความสมดุลของชีวิต
3. ชายและหญิงมีอายุใกล้เคียงกัน ควรมีอายุห่างกันไม่เกิน 10 ปี และตามปกติชายควรมีอายุมากกว่าหญิง
4. มีอาชีพเลี้ยงตัวพอที่จะสร้างครอบครัวให้มีความสุขได้
5. มีความรักใคร่ผูกพัน มีความนับถือและนิยมชมชอบซึ่งกันและกัน มีรสนิยมทางเพศที่ไปด้วยกันได้ และมีความพยายามเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน

โดยกว้างๆ ผู้หญิงมักมองผู้ชายในแง่ของความสามารถ ความเป็นคนเด่นในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น กีฬา ดนตรี ความเป็นผู้นำ ความสามารถทางด้านวิชาการ ความเข้าอกเข้าใจ การให้ความคุ้มครอง การมีลักษณะสมชาย รูปร่างหน้าตาของชายมีความสำคัญน้อย แต่ฝ่ายชายมักมองฝ่ายหญิงในด้านรูปร่างหน้าตา ลักษณะสมหญิง ความเป็นแม่บ้านแม่เรือน ความสามารถในการเข้าสังคม

3.3 การปรับตัวในชีวิตสมรส

เมื่อหญิงและชายแต่งงานและมาอยู่ร่วมกันแล้ว จะต้องปรับตัวให้ไปด้วยกันได้ แม้ว่าการแต่งงานนั้นได้มีการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ตามปกติหญิงปรับตัวให้เข้ากับชาย ง่ายกว่าชายปรับตัวให้เข้ากับหญิง อย่างไรก็ตามก็ต้องมีการปรับตัวทั้ง 2 ฝ่าย หญิงและชายจะต้องปรับตัวในบทบาทใหม่คือ บทบาทสามีและภรรยา ความยากลำบากในการปรับตัวอาจเกิดขึ้นได้ ถ้าหญิงและชายยังไม่มีวุฒิภาวะทางจิตใจ ไม่มีการเตรียมตัวทางเศรษฐกิจและทางสังคมเพื่อใช้ชีวิตคู่ การที่ไม่รู้จักกันดีพอ หรือวัยของคู่สมรสต่างกันมาก

3.4 การปรับตัวเพื่อทำหน้าที่บิดามารดา

การปรับตัวเพื่อทำหน้าที่บิดามารดา ถ้าคู่สมรสประสงค์มีชีวิตครอบครัวที่มีความสุขและประสบความสำเร็จควรสนใจหาความรู้และปฏิบัติตามวิธีการวางแผนครอบครัว

การเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่เล็กจนเป็นหนุ่มสาวที่มีความมั่นคงทางจิตใจ และเลี้ยงตัวเองได้นั้น บิดามารดาจะต้องเข้าใจพัฒนาการตาข่ายของเด็กกว่ามีความต้องการทางร่างกายและจิตใจอย่างไร การเตรียมตัวทางเศรษฐกิจเพื่อลูกและการให้ลูกเข้าโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญไม่น้อย

สำหรับการเป็นบิดามารดา แต่การให้ความรักความอบอุ่น ความสนใจและเข้าใจเด็ก มีความสำคัญมาก เด็กที่เป็นอาชญากร มักมีพื้นฐานมาจากครอบครัวที่แตกแยกและไม่มีความสุข

3.5 การอยู่เป็นโสด

เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ คนส่วนมากแต่งงานมีครอบครัวมีบุตรธิดา แต่มีคนบางกลุ่มไม่เข้าอยู่ในภาวะเช่นนี้ ซึ่งอาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น อูทิสชีวิตเพื่องาน เพื่ออุดมการณ์ มีความรับผิดชอบกับครอบครัวเดิมของตนจนไม่มีเวลาเอาใจใส่ในเรื่องการมีครอบครัวอย่างจริงจัง โรคภัยไข้เจ็บ สิ่งแวดล้อมไม่อำนวย มีประสบการณ์ไม่ดีเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว ญาติพี่น้องไม่สนับสนุน หรือเป็นความประสงค์ของผู้นั่นเองเพราะชอบชีวิตโสด

สรุปได้ว่า พัฒนาการของแต่ละช่วงวัยของเยาวชนจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น นั้นจะไม่ชอบถูกบังคับ หรือคำสั่งให้เชื่อ และต้องคล้อยตาม ชอบแสวงหาแบบอย่างเพื่อดำเนินรอยตามแนวทางที่ถูกที่ควร เพื่อดำเนินชีวิตอย่างผู้ใหญ่ผู้ที่นับถือว่าเป็นวีรบุรุษ (Heroes) หรือเป็นแบบ (Models)

ตอนที่ 7 ความรู้เกี่ยวกับชาวไทใหญ่

7.1 ต้นกำเนิดของชาวไทใหญ่

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2551) ได้ศึกษาประวัติศาสตร์ไทใหญ่พบว่า ตั้งแต่ชาวตะวันตกเริ่มมีการศึกษาประวัติศาสตร์และเรื่องราวของชาวไทใหญ่เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา มีผลงาน การค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องถิ่นกำเนิดของชาวไทใหญ่ไว้จำนวนไม่น้อย เช่น ผลงานของลาคูเปอริคอคเรน อีเลียส และคนอื่นๆ ในยุคนั้นมักจะสรุปว่า ถิ่นกำเนิดดั้งเดิมของชาวไทใหญ่อยู่บริเวณมณฑลเสฉวน และทางตอนกลางของประเทศจีน ไทใหญ่ต้องอพยพตนเองลงมาอันเนื่องมาจากการรุกรานของจีน หากเชื่อตามแนวความคิดนี้ ย่อมหมายความว่า ชาวไทใหญ่ คือกลุ่มคนไทยที่ยังตกค้างอยู่ในประเทศจีน คืออพยพไปได้ไม่ไกลเท่ากับคนไทยในประเทศไทยที่อพยพหนีหลดพ้นเงื้อมมือของจีนไปได้ และสามารถไปสร้างอาณาจักรเป็นประเทศอิสระได้

อีกแนวความคิดหนึ่งเชื่อว่าคนไทใหญ่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในเขตตอนใต้ของประเทศจีน คือเขตมณฑลกวางสี กวางตุ้ง และตอนเหนือของประเทศเวียดนาม หากเป็นดังนั้นย่อมแสดงว่าชาวไทใหญ่ต้องอพยพมาไกลมาก ต้องข้ามแม่น้ำ ข้ามภูเขาเดินทางมุ่งตะวันตกจนมาหยุดยังอาศัยตั้งรกรากทำมาหากินอยู่ในถิ่นที่อยู่ปัจจุบัน

ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งซึ่งมีชาวไทใหญ่ (ไต) ที่ได้อพยพเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทย เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับการต่อต้านรัฐบาลพม่า และการเมืองในพม่า มีการสู้รบกันตลอด รัฐบาลทหารพม่ามีนโยบายบังคับให้ย้ายหมู่บ้านมาอยู่ใกล้ฐานทหาร เพราะกลัวว่าพวกชาวไทใหญ่(ไต) จะไปช่วยสนับสนุนกลุ่มผู้ต่อต้าน และทหารพม่ายังมีการเก็บภาษี ทุกระอบครัวจะต้องถูกเกณฑ์คน 1 คน ไปเป็นแรงงาน ไปสร้างถนน ไปปลูกข้าว ปัญหาเกี่ยวกับการต่อต้านรัฐบาลพม่าของชนกลุ่มน้อยจึงเรื้อรังสืบเนื่องมาจนทุกวันนี้และก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตลอดแนวชายแดนไทย-พม่าโดยอาณาเขตของรัฐฉานนั้นติดกับแนวชายแดนไทยตั้งแต่บริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอนมาจนถึงจังหวัดเชียงใหม่ในอำเภอเวียงแหง อำเภอฝาง และอำเภอเชียงดาว และสิ้นสุดที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ชาวไทใหญ่ คือ คนไทยเผ่าหนึ่งซึ่งรักภูมิลำเนาเดิม และตกไปเป็นเมืองขึ้นของพม่า ซึ่งเดิมพม่าขึ้นกับอังกฤษ ทางพม่ายกให้เป็นรัฐอิสระอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของเจ้าฟ้าเชียงตุง แต่อำนาจการทหารและสิทธิบางประการยังคงอยู่กับพม่า แรกที่พม่าเป็นประเทศอิสระภายหลังสงครามเอเซียบูรพา อังกฤษได้ถามความสมัครใจของบรรดาเจ้านายฝ่ายบริหารของสหรัฐไทใหญ่ว่าจะขึ้นกับพม่าหรือขึ้นกับไทย มีเสียงเข้าข้างฝ่ายไทยเป็นจำนวนน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากผลของการส่งทหารไทยเข้าไปยึดสหรัฐไทใหญ่ครั้งนั้นมิได้ให้ความเอื้ออาทร ก่อความหวาดเกรงต่อบรรดาชาวไทใหญ่ถ้ามาขึ้นกับไทยเราจะได้รับการข่มเหงเบียดเบียนในที่สุดประเทศไทยจึงพลาดโอกาสการได้มาซึ่งแผ่นดินสหรัฐไทใหญ่ด้วยความไม่เป็นระเบียบวินัยและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของคนไทยบางเหล่า

ด้วยความไม่สงบในพม่า การปกครองที่ไม่เรียบร้อย และการสู้รบ ทำให้ชาวไทใหญ่จำนวนไม่น้อยอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย ตามจังหวัดต่างๆ เช่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงราย และเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เพิ่งอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานได้ไม่มากนัก ประเทศอินเดีย ในรัฐอัสสัม มีชาวไทใหญ่ที่อพยพจากประเทศพม่าเข้าไปตั้ง รกรากทำมาหากินเป็นระยะเวลามากกว่า 600 ปีขึ้นไป และประเทศลาว ในภาคเหนือก็มีชาวไทใหญ่ที่เรียกตนเองว่าไทใหญ่เหนืออาศัยอยู่จำนวนหนึ่งด้วยเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่าปัจจุบันชาวไทใหญ่มีถิ่นที่อยู่อาศัยกระจายเป็นอาณาบริเวณกว้างขวาง ตั้งแต่บริเวณรัฐอัสสัมของอินเดียทางตอนเหนือของ พม่า ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีนทางเหนือของไทใหญ่และลาว เขตนี้อาจถือได้ว่าเป็นเขตตะเข็บชายแดนของอำนาจรัฐหรืออาณาจักรใหญ่มาแต่เดิมไม่ว่า จะเป็น อาณาจักรปยู อาณาจักรจีน อาณาจักรเวียดนาม อาณาจักรมอญ และแม้ในปัจจุบันก็ยังถือได้ว่าเป็นเมืองชายขอบชายแดนของอินเดีย พม่า จีน และ ลาว ด้วยเหตุที่ว่าเขตนี้เป็นพื้นที่เขตป่าใหญ่เขาสูง ทุ่งราบแคบและไม่มีทางออกทะเล

7.2 วิถีชีวิตของชาวไทใหญ่

จากการที่ชาวไทใหญ่ได้อาศัยอยู่ตามพื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ ตามหุบเขา แต่ละหุบเขามักจะตั้งชื่อเป็นชุมชนระดับหมู่บ้าน หากเป็นที่ราบในหุบเขาที่กว้างใหญ่ก็อาจมีชุมชน ขนาดใหญ่ที่ก่อตั้งเป็นเมือง หมู่บ้าน หรือที่ชาวไทใหญ่เรียกว่า ม่าน หรือ วาน (บ้าน) มีขนาดตั้งแต่ 20 หลังคาเรือน และมีขนาดใหญ่จนถึงขนาด 700-1,000 หลังคาเรือน เมืองมักจะตั้งอยู่ในบริเวณที่มีหมู่บ้านหลายๆ หมู่บ้าน อยู่ใกล้เคียงกันและด้านหลังของเมืองมักจะเป็นเชิงเขาหันหน้าเข้าสู่ทุ่งนา ชีวิตของไทใหญ่ใหญ่ผูกพันอยู่กับทุ่งนา ปลูกข้าว ปลูกผัก ถั่ว ไบยาสูบ แดงโมและพืชล้มลุกอื่นๆ ชีวิตถูกกำหนดด้วยฤดูกาลที่จะเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตการทำงาน การประกอบ พิธีกรรม และประเพณีทางศาสนาต่างๆ ตลอดปี เมืองไทใหญ่แต่ละเมืองเดิมนั้นมักจะมีดินเสื้อเมือง อันเป็นต้นไม้ใหญ่ประจำเมือง อาจอยู่ห่างเมืองออกไป แต่ไม่ไกลนัก ทุกปีจะมีการไหว้เสื้อเมือง โดยมีเจ้าฟ้าขุนนางอำมาตย์ต่างๆ และ ปู่กั้ง ปู่เหง ปู่สิ่ง และปู่กาบ ของทุกเขตทุกกิ่งและทุกหมู่บ้านมาร่วมพิธีหมู่บ้าน ทุกแห่งจะมีเสื้อบ้านและหอเสื้อบ้านเพื่อให้ชาวบ้านทุกคนมาประกอบพิธีกรรม เพื่อความเป็นสิริมงคลของหมู่บ้าน และเพื่อความอยู่ดีกินดี พี่ขพันธ์ุเจริญงอกงาม วัว ควาย สัตว์เลี้ยงทั้งหลายเติบโต ปราศจากโรคภัย

จากการที่ชาวไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคเดิมนั้น มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนจากเดิมไปเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง คือมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของชาวไทใหญ่ในรัฐฉาน ส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจขึ้นภายในหมู่บ้าน เกิดปัญหาเรื่องที่ดินทำกินไม่เพียงพอ ถูกจำกัดสิทธิในการใช้ทรัพยากร การศึกษาต่ำ และเพื่อเป็นการหลบหนีความวุ่นวายทางการเมือง การสงคราม การถูกกดขี่และการถูกล่วงละเมิดทางเสรีภาพ ประกอบกับการเกิดภัยธรรมชาติต่างๆ จึงได้เกิดการอพยพโยกย้ายเข้ามาในจังหวัดเชียงราย และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งส่งผลให้เขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายมีชาวไทใหญ่อพยพเข้ามาอาศัยและทำงานในจังหวัดเชียงรายเป็นจำนวนมาก ผู้อพยพชาวไทใหญ่ประกอบอาชีพภาคนอกระบบ (Informal Sector) เช่น เป็นลูกจ้างในสวนผัก ผลไม้ ทำงานก่อสร้าง การขายของบนท้องถนน รับจ้างตามปั้มน้ำมัน หรือร้านอาหาร และทำงานตามสถานบริการต่างๆ ซึ่งแรงงานเหล่านี้จะได้รับค่าจ้างในอัตราที่ต่ำกว่าที่กฎหมายระบุ และมีคุณภาพชีวิตที่ตกต่ำโดยเฉพาะแหล่งที่พักอาศัยที่จะสร้างที่พักรั่วครวญเป็นเพิงตามแคมป์ก่อสร้าง หรือพักตามหอพักราคาถูกที่ไม่ถูกสุขลักษณะ และมักจะถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง บ่อยครั้งที่ชาวไทใหญ่ทะเลาะวิวาทและก่ออาชญากรรมอันเนื่องมาจากการที่ชาวไทใหญ่ได้อยู่ภายใต้ความกดดันต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น และการกระทำ

ดังกล่าวจึงทำให้ชาวไทใหญ่ถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนที่สร้างปัญหาให้กับประเทศไทย นอกจากนั้น ชาวไทใหญ่ยังถูกจำกัดสิทธิในการใช้ทรัพยากร เนื่องจากเป็นคนพลัดถิ่นและการที่พวกเขาไม่มี บัตรประชาชนจึงถูกจำกัดสิทธิต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การรักษาพยาบาลและการเข้ามามี ส่วนร่วมทางการเมืองและทางสังคมอื่นๆ และเมื่อชาวไทใหญ่ได้อพยพเข้ามาก็เกิดการสร้าง กิจกรรมต่างๆ ขึ้นเพื่อสานสัมพันธ์กันในกลุ่มคนชาวไทใหญ่ด้วยกัน ทั้งระหว่างคนที่อยู่ในเมืองไทย มาแต่เดิมและคนที่อพยพเข้ามาใหม่ แต่ในด้านวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่กับเลือนหายไปเพราะ ไม่ได้ให้ความสำคัญ ส่วนใหญ่แล้วเมื่ออพยพเข้ามาในไทย และมีความตั้งใจจะทำงานในไทย ทุกคน ก็มุ่งจะทำงานอย่างเดียว เพื่อให้ได้เงิน โดยไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัย หรือการดูแลตัวเอง หรือ แม้แต่วิถีชีวิตเดิม และวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ก็ได้เลือนหายไปด้วย (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2551)

7.3 ไทใหญ่ ความสัมพันธ์กับสยาม

“ไทใหญ่” คือ คำที่คนไทยใช้เรียกชื่อชนชาติหนึ่งในเขตตอนเหนือของประเทศไทย คน ไทยภาคกลางในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยารู้จักไทใหญ่มาอย่างน้อยตั้งแต่สมัยอยุธยา เพราะ ปรากฏคำๆ นี้อยู่ใน กฎหมายตราสามดวง ในพระราชกำหนดเก่า พ.ศ.2042 โดยคนไทย หรือ “คนสยาม” สามารถรับรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างพวกตนกับพวกไทใหญ่ได้ดี และสามารถบอกเล่าเรื่องราวของพวกไทใหญ่ให้แก่ชาวตะวันตกที่เข้ามาเยือนกรุงศรีอยุธยาในขณะนั้น ได้รับรู้ด้วย ในบันทึกของ เดอ ลา ลูร์แบร์ ราชทูตฝรั่งเศสจากราชสำนักพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ซึ่งมา เยือนกรุงศรีอยุธยาระหว่างปี พ.ศ. 2229-2231 ได้ระบุว่า

“อนึ่ง ชาวสยามที่ข้าพเจ้ากล่าวถึงนี้ เรียกตนว่าไทน้อยคือเข็มเล็ก ตามที่ข้าพเจ้าได้ รับคำบอกเล่า ยังมีคนอีกพวกหนึ่งซึ่งป่าเถื่อนที่สุดเรียกกันว่าไทใหญ่ คือ เข็มใหญ่ อันเป็นพวกที่ อาศัยอยู่ทางเขตเขาภาคเหนือ”

ต่อมาคนไทยหรือคนสยาม ตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์นิยมเรียกพวกไทใหญ่ว่า “เงี้ยว” ตามคำที่ชาวล้านนาใช้เรียกพวกไทใหญ่ กลุ่มชนที่มีถิ่นอาศัยร่วมกับชาวไทเขิน ไทลื้อ อยู่ทาง ตอนเหนือของประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีภูมิลำเนาอยู่ทางตะวันตกของแม่น้ำสาละวิน และ บริเวณที่ราบสูงฉานมาแต่ดั้งเดิม ในอดีต พรมแดนระหว่างรัฐฉานกับล้านนาไม่มีความแน่ชัด จึงมี การเดินทางไปมาระหว่างสองฟากฝั่งแม่น้ำเมยและแม่น้ำสาละวิน เมื่ออังกฤษปกครองพม่า รัฐ ไทใหญ่ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของพม่าในชื่อว่า รัฐฉาน

ในส่วนของกลุ่มชนที่ถูกเรียกว่า ไทใหญ่ เจี้ยว หรือ ชาน (ฉาน) นั้น พวกเขากลับไม่ได้เรียกตัวเองด้วยคำเหล่านี้เลย พวกเขาเรียกตัวเองว่า “คนไท” (คนไต) และจากข้อสังเกตของผู้ที่ได้รับการนับถือว่าเป็นผู้ที่รู้เรื่องไทใหญ่ดีกว่าคนอื่นๆ อาทิ ดร.คุชชิง นั้น ได้กล่าวว่า

“พวกเขาเป็นคนมัธยัสถ์ มีภูมิลำเนาอยู่แถบภูเขา สิ่งที่สำคัญในการครองชีพจึงไม่ค่อยและน่าอยู่ยิ่งกว่าพวกพม่าชั้นเดียวกัน โดยเหตุที่พวกเขารักเสรีภาพมาก แต่ชอบอภิฉาวิชาและพยายาม จึงทำให้เกิดความแตกแยกกันเอง ทั้งในทางการเมืองและการสมาคมในเวลารบก็มักโหดร้ายทารุณ ไม่ฆ่าเฉพาะผู้ชาย แต่ฆ่าผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นเชลยด้วย ในสยามสงบเป็นคนร่าเริง เป็นเจ้าบ้านที่ดี โอบอ้อมอารี พร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ ด้วยอุปนิสัยไม่ชอบอยู่ว่างของพวกไทตะวันตกนี้แหละได้ทำให้บ้านช่องเคหะสถานต่างๆ ในดินแดนของเขา ต้องเปลี่ยนแปลงโยกย้ายกันอยู่เสมอมิได้ขาด ฉะนั้น พลเมืองในเขตหนึ่งๆ จึงมีมากที่ไม่ใช่พวกที่เกิดในเขตนั้นเอง...”

7.4 ไทใหญ่ความสัมพันธ์กับล้านนา

ตลอดช่วงเวลาที่ชาวไทใหญ่ต้องติดต่อกับชาวต่างชาติต่างภาษา เช่น จีนกับพม่า ที่ลักษณะความสัมพันธ์ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์ทางการเมือง โดยชาวไทใหญ่ต้องถูกกดขี่จากชาติมหาอำนาจทั้ง 2 อยู่เป็นประจำแล้ว การติดต่อสัมพันธ์กับล้านนาจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันมิตรมากกว่า ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากความคล้ายคลึงกันทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมบางประการที่ทำให้คน 2 กลุ่มนี้มีความรู้สึกไม่แยกจากกัน จากการสังเกตของบาทหลวงชาวตะวันตกท่านหนึ่งที่มีโอกาสเรียนรู้ภาษาของชาวล้านนาและชาวไทใหญ่แล้ว พบว่า “...ถ้อยคำในภาษาทั้งสองมีเหมือนกันหลายเปอร์เซ็นต์ แต่ก็ผิดเพี้ยนกันบ้างเล็กน้อย ส่วนที่ต่างกันทีเดียวนั้นมีประมาณครึ่งหนึ่ง แต่ตัวอักษรที่ใช้ใช้นั้นต่างกันมากทีเดียว...”

หากวิเคราะห์ตามข้อสังเกตดังกล่าวนี้ แสดงว่าชาวล้านนาและชาวไทใหญ่มีความใกล้เคียงสนิทสนมกันมาก กระทั่งมีการผสมผสานหรือหยิบยืมถ้อยคำทางภาษามาใช้ ความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรมของชาวล้านนาและชาวไทใหญ่นี้ ชาวพม่าซึ่งได้รู้จักและมีการติดต่อกับคนทั้ง 2 กลุ่มนี้ เรียกคนสองกลุ่มนี้ว่า ชาน (ฉาน) และชานยูน แต่ในขณะเดียวกันชาวพม่าก็สำนึกถึงความแตกต่างที่มีอยู่ในระหว่างคนทั้ง 2 กลุ่มนี้ด้วย ฉะนั้น สำหรับชาวไทใหญ่ พม่าจะเรียก ชาน (ฉาน) แต่ถ้าหากเป็นคนล้านนา พม่าจะเรียก ชานยูน ที่หมายถึงไทยวน

ชาวล้านนามีการติดต่อสัมพันธ์กับชาวไทใหญ่ในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม นับตั้งแต่พระยามังรายสามารถสถาปนาอำนาจเหนือเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงได้แล้วในปี พ.ศ.1824 ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้บางลักษณะก็ยังสามารถดำรง

ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน แต่ในบางลักษณะก็ได้แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธุ์, 2544)

7.5 การศึกษาของชาวไทใหญ่

แต่เดิมผู้ชายชาวไทใหญ่ศึกษาเล่าเรียนตามวัด เด็กชายที่มีอายุระหว่าง 7-10 ขวบ จะถูกส่งไปอยู่วัดเพื่อคอยรับใช้พระสงฆ์สัก 1-2 ปี ก่อนจะไปอยู่วัด เด็กชายจะต้องเรียนรู้จากพ่อแม่ เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตนเมื่อไปอยู่วัด เช่น การถอดรองเท้าก่อนเข้าวัด การพูดกับพระสงฆ์ การนั่ง การกราบพระ และเรียนรู้จากการให้มากกว่าการรับ พอมีอายุ 10-15 ปี จึงบวชเป็นเณร เรียนหนังสือกับเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัด

วิชาที่ต้องเรียน คือ คณิตศาสตร์เบื้องต้น ภาษาไต ภาษาพม่า ภาษาบาลี ภูมิศาสตร์ (กำเนิดโลกและจักรวาล) ศึกษาพระไตรปิฎก ฝึกเทศน์

สมัยที่อยู่ภายใต้การปกครองของพม่า ไม่มีโรงเรียนตามหัวเมืองในรัฐฉานเลย ครั้นตกอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษจึงเกิดมีโรงเรียนของหมอสอนศาสนา และชาวอังกฤษได้เปิดโรงเรียนให้แก่โอรสธิดาของเจ้าฟ้าและเชื้อพระวงศ์ขึ้นที่ตองจี เรียกว่า Shan Chief's School โอรสเจ้าฟ้าบางองค์ก็ถูกส่งไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยในร่างกุ้ง หรือไม่กี่ที่ประเทศอังกฤษ

นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา รัฐบาลพม่าก็ตั้งโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น ผลการสำรวจโรงเรียนในปี 1985 มีจำนวนโรงเรียนระดับประถมต้น 1, 714 โรงเรียน ระดับมัธยมต้น 150 โรงเรียน ระดับมัธยม 55 โรงเรียน ระดับวิทยาลัย 2 โรงเรียน ภาษาที่ใช้สอนในสถานศึกษาทุกระดับ คือ ภาษาพม่า และภาษาอังกฤษ เท่านั้น ภาษาของเผ่าพันธุ์อื่นถูกห้ามสอน นอกจากในวัด

7.6 วัฒนธรรม และประเพณี ของชาวไทใหญ่

บริบททางวัฒนธรรมไทใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานดังที่กล่าวไว้ข้างต้นก่อนที่จะปักหลักอาศัยอยู่ในดินแดนปัจจุบัน การอพยพโยกย้ายเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนหรือผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนขึ้น แม้กระทั่งในปัจจุบัน อาณาเขตหรือดินแดนของชาวไทใหญ่ในรัฐฉานประเทศพม่าก็ยังมีสภาพภูมิศาสตร์ติดต่อกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ อีกหลายชาติพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็นพม่า กะเหรี่ยง (Karen) กะฉิ่น (Kachin) คะยาห์ (คะเรนนี่) ก็ตาม ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมได้โดยง่าย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานและลักษณะภูมิศาสตร์ในปัจจุบันจะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชน วัฒนธรรมไทใหญ่ก็ยังคงมีความแข็งแกร่งและมั่นคงพอที่จะยืนหยัดและดำรงวัฒนธรรมของตนเองอยู่ได้ โดยไม่ถูกวัฒนธรรมอื่นกลืนหรือครอบงำไปจนหมดสิ้น นอกจากนี้ วัฒนธรรมไทใหญ่ยังมี

ความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทใหญ่ได้อย่างดี วัฒนธรรมไทใหญ่นอกจากจะแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของไทใหญ่แล้ว ยังแสดงให้เห็นรากเหง้าแห่งอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองมายาวนานของไทใหญ่ได้อย่างดีอีกด้วย (กัญญา ลีลาชัย, 2544)

วัฒนธรรมและประเพณี ของชาวไทใหญ่ซึ่งบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2551) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

บ้านชาวไทใหญ่คล้ายคลึงกับบ้านชาวลื้อ คือ มีหลังคาหน้าจั่วสูง ฝาผนังเตี้ย ยกพื้นสูง บางบ้านผูกวัวควายไว้ใต้ถุนเรือน มีรั้วล้อมรอบบริเวณบ้าน มียุ้งข้าว การอาชีพมีการทำนาทำสวน ส้มจุก(คล้ายส้มจีนหรือส้มแมนดาริน) สวนมะยาว (ใช้ทำน้ำมันทั้ง) ทำสวนถั่วเหลือง ยาสูบ ถั่วลิสง ผัก ฯลฯ นอกจากนี้มีการค้าขาย สินค้าขาออกที่สำคัญของแคว้นไทใหญ่เข้าสู่ประเทศไทย คือ ฝิ่น ส้มจุก ตะกั่ว(มาจากยูนาน) หนังสัตว์ ฯลฯ สินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ในสหรัฐไทใหญ่อาศัยนำไปจากจังหวัดเชียงราย เพราะการติดต่อกับพม่าไม่สะดวก และราคาสินค้าแพงกว่านำไปจากประเทศไทย

ชาวไทใหญ่เดิมนิยมสักหมึกตามตัวด้วยสีดำและแดง ถือว่าเป็นที่สวยงาม น่าเกรงขาม ชายใดไม่มีรอยสักแล้วหาใช่ชายไม่ แม้แต่ผู้หญิงบางคนก็สักหมึกแต่น้อยกว่าผู้ชาย ลายสักเป็นตัวอักษรไทใหญ่ลงเลขยันต์และรูปลายสัตว์ต่างๆ เพราะเขาเลื่อมใสในลัทธิไสยศาสตร์ แต่เป็นสิ่งที่น่ามหัศจรรย์ บางคนมีดดาบและลูกปืนหาทำอันตรายแก่เขาได้ไม่

การแต่งกาย ผู้ชายชอบไว้ผมมวยผมอย่างผู้หญิง เอาผ้าสีขาว ดำ หรือสีเขี้ยวอ่อนปนเหลือง สีชมพู พันศีรษะ ถ้าอยู่ในบริเวณบ้านมักใช้ผ้าโพกศีรษะเก่า ต่อเมื่อเดินทางเข้าเมืองหรือมีงานพิธีอะไรจึงได้โพกศีรษะใหม่สีสดสวยโพกเป็นพิเศษ สวมหมวกปีกใหญ่อย่างโคบาลทับผ้าโพกศีรษะอีกชั้นหนึ่ง เสื้อกุดเย็บยาวแขนกว้าง มีผ้าทำเป็นเชือกผูกแทนกระดุม กางเกงขากว้าง กั้นหย่อนสีขาวหรือดำ ทุกคนสะพายดาบเวลาออกจากบ้าน ส่วนผู้หญิงสวมเสื้อทรงกระบอกแขนยาว รัดตัว ผ่าอกป้ายข้างมาทางใต้รักแร้ ใช้สีอ่อนๆ ผ้านุ่งยาวถึงข้อเท้า เหตุที่สวมเสื้อแขนยาวและรัดตัว เพราะป้องกัน รัน ยุง แมลงต่างๆ ที่รบกวน ผู้หญิงไว้ผมมวยผมโพกศีรษะ ออกจากบ้านมีร่มกระดาษถือติดมือไปด้วยเสมอ สวมรองเท้าแตะทำขึ้นใช้เอง มีหัวหงอนและใหญ่

ชาวไทใหญ่แทบทุกคนมีนิสัยใจคอโอบอ้อมอารี แม้จะสะพาดดาบออกจากบ้านเป็นประจำ ก็หาเคยชักดาบออกทำร้ายผู้ใดไม่ เขาว่าถ้าผู้ใดโกรธเคืองชักดาบออกจากฝักเพียงแค่ฝ่ามือ มีการปรับไหมกันเป็นเงินหลายเหรียญรูป ถ้ามีแขกไปบ้าน เขาจะออกมาต้อนรับสนทนาต้อนรับขับสู้เป็นอย่างดี ทุกคนนับถือศาสนาออกจะต่างไปบ้าง เช่น พระภิกษุสามเณรสะพายดาบ ฉันทอาหารไม่เป็นเวลา แต่เป็นที่น่าสรรเสริญที่ชาวไทใหญ่มีวัฒนธรรมทางจิตใจสูง การสักขโมยไม่มี เพราะ

เจ้าฟ้าและผู้ปกครองเข้มแข็ง ทางบริหารปกครองราษฎรอย่างบิดากับบุตร ผู้กระทำผิดไม่มีการไต่หน้า จัดการลงโทษแม้แต่ข้าราชการภายใต้ความบังคับบัญชาของตนด้วยจิตใจอันเป็นธรรม สหรัฐไทใหญ่จึงอยู่ภายใต้ความสงบเรียบร้อยและราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข

ชาวไทใหญ่มีตัวหนังสือคล้ายอักษรพม่าและชาวเหนือ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับอักษรก่อนที่พ่อขุนรามคำแหงได้แปลงมาเป็นอักษรไทยปัจจุบัน ภาษาไทยผิดจากภาษาชาวเหนือบ้างเล็กน้อย เช่นคำว่า “กว่ากะเล่า” แปลว่า “ไปที่ไหน” คำว่า “อะไร” ชาวเหนือว่า “อาหยัง” ชาวไทใหญ่ว่า “อะสัง” “แรว” แปลว่า “ดาบ” “โห้” แปลว่า “หัว” “เฮ็ด” แปลว่า “ทำ” “เฮ็ดสัง” แปลว่า “ทำอะไร” “เม่าจ่ากว่ากะเล่า” แปลว่า “ท่านจะไปที่ไหน” ฯลฯ ชาวไทใหญ่ฟังภาษาไทยภาคกลางออก ส่วนมากมีคำตรงกันกับภาษาไทยกลาง ผิดกันบ้างเป็นบางคำ

แม้ภาษาไทใหญ่รัฐฉานที่อนุญาตให้สอนในอดีตนั้น ภาษาไทใหญ่เป็นเพียงวิชาเลือก มีการเรียนแต่ไม่มีการสอบ ถึงมีการสอบก็ไม่มีการเอาคะแนนไปสะสม แต่ชาวไทใหญ่ก็จะเดือดร้อนมาก เพราะใช้ภาษาของตนเองไม่ได้เต็มที่ การเรียนหนังสือก็เรียนภาษาพม่าซึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งซึ่งไม่คล้ายคลึงกันมาก การเรียนรู้ให้ทั้งสองภาษาจึงเป็นไปได้ยาก และเพราะเหตุที่ชาวไทใหญ่ละเลยภาษาของตนเองมานานนี้เอง การดำรงความเป็นปึกแผ่นในชาติไทใหญ่จึงเป็นไปได้ยาก (เสมอชัย พูลสุวรรณ, 2552)

งานรื่นเริงประจำปีมีเกือบทุกเดือน มีงานเข้าพรรษา ปอยหลวงคะป่าในเดือนธันวาคม ปอยเดือน 4 ราวมีนาคม งานปีใหม่ งานบวชนาค งานทำบุญต่างๆ แต่ทุกครั้งมีการเล่นการพนัน จะเรียกว่างานพนันก็ได้ เพราะมีงานที่ไหนต้องมีการพนันเป็นประจำเสมอไป การเล่นต่างๆ เช่น ฟ้อนเงี้ยว แห่เครื่องไทยทาน เครื่องดนตรีมีกลอง ซ้อง ฉิ่ง ฯลฯ เวลาตีจะดังเสียง “มองซิงมอง” หรือ “มองแฉ่มอง” มีการรำดาบ ฟ้อนรำประกอบกับร้องเพลง เนื้อเพลง เช่น ว่า

“มะเขือแจ้ล่อแล ลูกมันไ้แวว แม่มันกว่าจอมบ่าว” แปลว่า “มะเขือแจ้ผสม (เป็นสร้อยร้อยให้เข้ากัน) ลูกมันร้องให้เสียงแวว แม่ของมันไปตามหนุ่ม”

“สุนางมีผิวเฮ้อ เขาอ่าได้สังเมอหว่างมีปิ่นกั้งเสแลหมากแลวยาว เขาก็สู้อ้าป้ออันยุ่มๆ เหมือนผึ้งก้อยไม้ยอดสูงใหญ่ เขาอ่าได้สูจาติไ้ เขาอ่าเอาไผ่น้ำ เขาติเมอแหวนตกเกลาน้ำ ตังใส่ออยเจ็ก ฐืออยู่รองตางไ้มันเม็ก ฐือเปลอเป็นตังหมู” แปลว่า “นางผู้เป็นที่รักได้ทำการวิวาทกับชายอื่น ข้าไม่รู้จะหาอะไรให้เป็นของขวัญ นอกจากมองดวงใจที่ยังมันต่อความรักแห่งนางนั้นอย่างเดียว เปรียบเหมือนแมลงผึ้งที่อาศัยติดต้นไม้ใหญ่ ถึงจากไปก็ยังไม่เลิกละทิ้งติดไว้ ถ้ามันในชาตินี้ข้าไม่มีวาสนาได้นางแล้วข้าก็ไม่ปรารถนารักหญิงอื่น จะขอไปกระโดดลงแม่น้ำใหญ่ให้เป็นเหยื่อแก่พญาเงือกเพราะขึ้นมีชีวิตอยู่ต่อไปก็มีแต่ความทุกข์ระทมใจ”

เนื้อเพลงของเขาค่อนข้างแปลกพิสดารทำนองนี้ เมื่อร้องแล้วก็ให้ ดีฮ่องกลอง “มองซิมอง” หรือ “มองแฉ่มอง” ฟ้อนรำไปมารอบๆ แล้วร้องเพลงใหม่ต่ออีกเรื่อยไป

วัฒนธรรมระหว่างชาวไทยใหญ่ด้วยกันมีความสัมพันธ์อยู่ค่อนข้างสูง ในงานพิธีต่างๆ ที่มีงานรื่นเริง พวกผู้ชายไม่ว่าหนุ่มแก่หรือเด็ก ร่วมร้องรำทำเพลงไม่ถือตัว ขณะฟ้อนรำอยู่นั้น มีการเหยียบเท้าก็ไม่ถือโกรธเคือง อย่างมากจะว่า “อะโล อ่ายไน้ กำเก่าตีบังโหมมาน่า” ซึ่งเป็นคำอุทานหยาบๆ แต่ไม่มีการถือสา กัน ไม่เอาเป็นเหตุทะเลาะวิวาท บางทีมีการหยอกล้ออย่างแรงๆ เช่นจุดเอาเด็กหนุ่มไปร้องอย่างลากถูคู่กัน

งานพิธีขึ้นปีใหม่มีการแห่บ เล่นลูกสะบ้า บ่ากอน (เป็นถุงผ้าบรรจุเมล็ดมะขามเย็บอย่างหมอนขนาดจี๋ไซ้โยนให้แกกัน) ม้าจกคอก ฯลฯ โดยเฉพาะม้าจกคอกพอใกล้ถึงวันขึ้นปีใหม่เป็นได้ยินเสียงเล่นกันก่อนคล้ายจะแจ้งให้ชาวบ้านทราบว่ปีใหม่เป็นได้ยินเสียงเล่นกันก่อนคล้ายจะแจ้งให้ชาวบ้านทราบว่ปีใหม่มาถึงแล้ว การเล่นดังกล่าวนี้ เล่นทั้งชายหนุ่มหญิงสาวรวมกันโดยไม่มีการแบ่งพวกหรือถือเนื้อถือตัวกันแต่อย่างใดเลย ขนบธรรมเนียมการรดน้ำเช่นเดียวกับชาวเหนือ แต่แปลกไป คือ รดน้ำทั้งบ้านเรือนเครื่องใช้ที่นอนหมอนมุ้ง เจ้าของบ้านต้องหากุญแจใส่ประตูห้องนอน มิฉะนั้นกลางคืนไม่ได้นอนที่นอน หญิงสาวและแม่เรือนจับกลุ่มกันถือกระป๋องน้ำเทยรดน้ำเป็นพวกๆ หากระหว่างทางพบชายหนุ่มสองสามคน นับว่าเขาออกเคราะห์ร้ายอยู่มาก เพราะจะถูกพวกแม่สาวเหล่านี้จับมัดติดกับต้นไม้ข้างบ่อน้ำ พวกนี้ตักน้ำรดจนเปียกแล้วเปียกอีก นอกจากรดน้ำแล้วยังถือพัดคนละอัน พัดให้หนาวสั่นไปเลยทีเดียว ประเพณีการรดน้ำถือว่ เป็นการอวยพรให้มีความสุขความเจริญ สมานความรักความสามัคคีทำความรู้จักให้แก่หนุ่มสาว มีการนำเครื่องใช้สิ่งของผลไม้เสื้อผ้าไปดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีอาวุโส และเป็นเจ้าบุญนายคุณหรือเป็นญาติผู้ใหญ่ของตน

7.7 อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทใหญ่

อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ก็คือความคิดที่ว่ชุมชนจะมีปรากฏที่ตั้งมั่นและการจะมีพลังต่อรองต่อการต้านทานกระแสโลก ชุมชนต้องรู้จักเนื้อในของชุมชนหรืออัตลักษณ์ของชุมชนที่ผลิตและเลือกสรรให้ชุมชนของเขาสามารถปรับตัวเข้ากับบริบทที่เป็นพลวัตรและสร้างความวิกฤตในสังคม ประวัติศาสตร์ที่แท้จริงไม่ใช่ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์แต่เป็นจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในสังคม ประวัติศาสตร์ที่แท้จริงไม่ใช่ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์แต่เป็นจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ในสังคม ประวัติศาสตร์ที่แท้จริงไม่ใช่ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ แต่เป็นจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นมาอธิบายกับชนเผ่าอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นประวัติศาสตร์ที่แท้จริงจึง

เป็นประวัติศาสตร์ที่เคลื่อนไหว เช่น ความเป็นไทใหญ่ในอดีตที่อยู่ในรัฐชานกับปัจจุบันมีความแตกต่างกัน แม้ว่าจะมีลักษณะร่วมกันของวัฒนธรรมบางอย่างก็ตาม คนแต่ละเผ่าจะสามารถสืบสานความเป็นชาติพันธุ์ของตนเองเอาไว้ได้โดยการสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ หรือมีวิธีการสร้างระบบคิดขึ้นมาตีความหมายของประวัติศาสตร์ของตนเองว่ามีความพ้องหรือความแตกต่างกับกลุ่มอื่นๆ อย่างไร การแสดงตนว่าตนเป็นใคร และเป็นคนกลุ่มใดนั้น จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์แต่ละช่วงของประวัติศาสตร์ (ทวิช จตุรพฤษ, 2538) ดังข้อสรุปของยศ สันติสมบัติ (2542) ในหนังสือเรื่อง “หลักข้างการสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทได้คง” ว่า ความเป็นไท มิใช่อัตลักษณ์สำเร็จรูป และแน่นอนตายตัว หากแต่เป็นการเลือกที่จะบ่งชี้ตนเอง และการสร้างสำนึกทางประวัติศาสตร์ขึ้นมาชุดหนึ่ง เนื่องเพราะการกระทำดังกล่าวให้ผลประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองในเงื่อนไขปัจจุบัน หลักข้างมิได้ให้แต่แนวคิดการสร้างอัตลักษณ์ชุมชนเท่านั้น หากยังมีบอกถึงรูปธรรมที่เกิดขึ้นกับชนเผ่าไทได้คงอันเป็นเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมบางส่วนกับไทใหญ่ในประเทศไทย

ประเด็นที่ว่าคนไทพบว่าตนเองได้ประโยชน์มากกว่าหากแยกตนเองออกจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ด้วยการนิยามความเป็นไทขึ้นมาใหม่ ผ่านกระบวนการสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ การปรับเปลี่ยนประเพณีและสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่างๆ ในบางด้านก็มีการตอกย้ำอุดมการณ์ที่เขาต้องการจะสืบทอด เช่น อธิบายบทบาทของตำนานพญานาคที่เป็นเรื่องของ การต่อสู้ตามการศึกษาของเรณู อรรฐาเมศร์ (2544) พบว่าพวกเขาตีความสัญลักษณ์จากลายผ้าเป็นตำนานการต่อสู้ เช่น การอธิบายว่าผ้าไทใหญ่มีลวดลายเป็นตำนานการต่อสู้กับพญานาค บอกถึงการต่อสู้การเอาชนะศัตรูด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่รุนแรง เช่น แลเนื้อเถื่อนหนังพญานาคา เอามาประดับเครื่องแต่งกายสตรีเพื่อให้ศัตรูเกรงกลัว และเอาเนื้อมาหมักเป็นเนื้อส้มเพื่อส่งส่วยเจ้าฟ้ารวมไปถึง การเกล้าผมของหญิงชาวไทใหญ่ก็เป็นการข่มพญานาคาให้สยบ ซึ่งวิธีเกล้าผม มีอยู่ 3 แบบ คือนาคาเปี้ยะหงอน นาคาซ่อนหงอน นาคาเสียหงอน ตำนานนี้สะท้อนว่าถึงแม้เขาจะพ่ายแพ้ในชีวิตจริง แต่ไทใหญ่ยังมีอาณาจักรของวิญญานและอาณาจักรไทใหญ่ในจิตสำนึกซ้อนทับอยู่บนพื้นดินเดียวกับอาณาจักรของพม่า และจีนนั่นเอง ตามคำบอกเล่าที่ว่าเมืองม่าว คือ อาณาจักรของไทใหญ่ จึงขอสรุปตามวรรณกรรมของยศ (หลักข้าง) ที่ว่าความเป็นไทเป็นชุมชนจินตนาการที่ซับซ้อน เป็นกระบวนการที่เคลื่อนไหวปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง ในบริบทและเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและความคาดหวังในอนาคต ขึ้นอยู่กับว่าเขาอยู่ที่ไหนกับใครสถานการณ์อย่างไร

งานศึกษาของเรณู อรรฐาเมศร์ (2536) ได้ศึกษาผ้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ จากเมืองม่าวหลวงสู่อาณาจักรล้านนา ซึ่งมีเป้าหมายข้อหนึ่งที่มี

แนวทางของการศึกษาความเปลี่ยนแปลง โดยมองผ่านกระบวนการใช้ผ้า ดังนี้ โดยการศึกษาผ้าไทใหญ่ในมิติทางสังคมวัฒนธรรม เพื่อสะท้อนความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ จากบทบาทผู้สืบทอด ผู้ใช้ผ้า ผู้ผลิต และศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงของผ้าในวิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ในเชิงสังคมวัฒนธรรมซึ่งมีประเด็นศึกษานี้พบว่าผ้าไทใหญ่บอกถึงขบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การต่อสู้ การเอาตัวรอดของไทใหญ่ การอพยพเข้าสู่ประเทศไทย บทบาทหน้าที่ของผ้ามีความหมายต่อการดำรงอัตลักษณ์ของชาติแต่ต้องเก็บงำซ่อนเร้น ผ้าในพิธีกรรมสะท้อนคุณค่าของศาสนาต่อการปกป้องคุ้มครองภัยและเป็นสื่อในการถ่ายทอดและแพร่กระจายวัฒนธรรมอย่างแนบเนียนบริบททางการเมืองของไทใหญ่ในเมืองมาวหลวง (โกสัมปี) มีหลายประการที่บีบคั้น ได้แก่ การละเมิดสิทธิสัญญาปางโหลงของพม่าต่อชนกลุ่มน้อยและการปราบปรามชนชาติส่วนน้อยของพม่า การเกณฑ์ผู้ชายเข้าไปเป็นลูกหาบเพื่อแบกกระสุนในการรบ การปฏิวัติวัฒนธรรมในประเทศจีน คนไทต้องปรับตัวในการเป็นชนส่วนน้อยทั้งทางเขตของพม่าและจีน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนไทใหญ่ คือ ชาวไทใหญ่บางกลุ่ม บางพวกได้รวมตัวกันต่อสู้กับพม่าหลายหัวเมือง ทางพม่าก็ปราบปรามอย่างเข้มงวด ชาวไทใหญ่ที่ทนความเดือดร้อนไม่ไหวต่างก็หนีทะลักเข้ามาในเขตประเทศไทย โดยอพยพเข้ามาอยู่กับญาติพี่น้องบ้าง บ้างก็ออกสู้รบเป็นทหารป่า

สังคมไทใหญ่ในประเทศจีนถูกทำลายศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ในปี พ.ศ.2506-2516 วัดในเมืองมาว ตลอดถึงรูปแบบพิธีกรรมทุกอย่างถูกกวาดล้าง แม้จะกล่าวคำสวดในพิธีกรรมก็ไม่เผยแพร่ ชาวไทใหญ่โดยเฉพาะนักบวชต้องเข้าหลบซ่อนตัวอยู่ในวัดหรือกับญาติพี่น้องในเมืองมาวเขตพม่า และปกปิดซ่อนเร้นวัฒนธรรมของตนเองและปรับเปลี่ยนรูปแบบการแต่งกาย ไทมาวต้องปรับการแต่งกายอย่างพม่าและซ่อนสัญลักษณ์อันเป็นเอกลักษณ์ไว้ในผ้าถุงผืนในจนกลายเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายของไทยมายุคใหม่ ชาวไทใหญ่ที่สามารถคงรูปแบบลักษณะการแต่งกายไว้ได้ คือผู้ที่อาศัยอยู่ห่างเขตเมืองมาวหลวงออกไป เช่น เมืองซอน ยังคงแต่งกายแบบดั้งเดิม แต่กระนั้นก็มีลักษณะการผสมกับวัฒนธรรมจีน การทอผ้าพื้นเมืองอันเป็นเอกลักษณ์ลดบทบาทหน้าที่และปกปิดจนลึบเลือน

กล่าวได้ว่าชาวไทใหญ่ (ไต) ที่ได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย เนื่องจากปัญหาความไม่สงบในพม่า ซึ่งไทใหญ่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนจากเดิมไปเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีการติดต่อสัมพันธ์กับสยามและล้านนาซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ฉันมิตรเนื่องมาจากความคล้ายคลึงกันในทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม อาจมีการผสมผสานหรือหยิบบ่มถ้อยคำทางภาษามาใช้ ด้วยความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรมนั่นเอง

ตอนที่ 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้าเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลต่างๆ พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีไม่มากนักเกี่ยวกับเรื่องกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี และการใช้กระบวนการกลุ่มในการดำเนินกิจกรรม เพื่อพัฒนาทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ผู้วิจัยจึงขอนำเสนองานวิจัยที่ใกล้เคียงดังต่อไปนี้

งานวิจัยในประเทศ

พจน ราชวีรรัตน์ (2530) ได้ทำการวิจัยศึกษาเรื่อง ปัญหาความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาอาชีพ หลักสูตรระยะสั้น ในศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนนั้น นักศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ด้านตัวผู้เรียน ด้านหลักสูตร และด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ส่วนด้านครูผู้สอน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และต้องการหลักสูตรที่มีเนื้อหา สาระ การนำไปใช้ ต้องการเรียนภาคทฤษฎีน้อย แต่มีภาคปฏิบัติมากและมีหลายลักษณะรูปแบบการเรียนการสอน ต้องการเรียนแบบต่อเนื่อง จนจบหลักสูตร ส่วนเทคนิคการสอน ต้องการให้ครูสาธิตและมีการอธิบาย พร้อมใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ต้องการให้เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาสอนด้วย ต้องการให้ครูสอนด้วยวิธีที่เข้าใจง่าย ส่วนการวัดและประเมินผล ต้องการวิธีแบบสังเกตการ ปฏิบัติงาน ปฏิบัติชิ้นงาน ตามที่ครูได้มอบหมาย แล้วนำมาส่งให้ครูตรวจ ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ ต้องการให้จัดอย่างเพียงพอและมีสัดส่วนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

พงศ์ดี ไชยประสิทธิ์ (2535) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียนตัดเย็บเสื้อผ้าในโรงเรียนเอกชน อาชีวศึกษานอกระบบ เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความต้องการด้านหลักสูตร ผู้สอน และวิธีสอน เครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนการสอน และการจัดชั้นเรียน การประเมินผล และความช่วยเหลือจากโรงเรียน

บุปผา กุมภีพงษ์ (2538) ได้วิจัยสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมด้านภาษา วรรณกรรม มารยาท พิธีกรรมทางศาสนาและการแสดง การละเล่นพื้นบ้าน

สมศรี สง่าศิลป์ (2538) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ของโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ศาลเยาวชนกลางและครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนสายอาชีพมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพด้านหลักสูตร ครูผู้สอน ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับดี แต่ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนครูผู้สอนมีความเห็นว่า โรงเรียนใช้หลักสูตรได้ครอบคลุม และสนองความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน ครูสอนได้ตรงสาขาวิชาชีพที่ถนัด และเห็นว่าผู้เรียนส่วนน้อยมีความตั้งใจจริง การสอนใช้วิธีบรรยายและสาธิต มีการใช้สื่อในการเรียนการสอน การวัดผลจะเน้นจากการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ผู้เรียนสายอาชีพและครูผู้สอนสายอาชีพ มีความเห็นต่อปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบสายอาชีพว่ามีปัญหาในด้านหลักสูตร ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน วิธีสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

दनัย เทียนพุ่ม (2541) ได้กล่าวถึงปัญหาการพัฒนาทักษะการจัดการว่า การฝึกอบรมไม่ได้เป็น เพนินซิลิน (ยาครอบจักรวาล) ที่จะแก้ไขได้ทุกเรื่อง การพัฒนาทักษะ การจัดการที่ยกมา เช่น การบังคับบัญชา การสั่งการ การสื่อข้อความ จะต้องรู้ก่อนว่าการฝึกอบรมเพียง 1-3 วัน แล้วจะได้ผลในระยะยาวนั้นเป็นไปได้ ตรงกันข้ามจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบในการฝึกอบรมนั้น จะต้องประกอบด้วยวิธีการฝึกอบรม วิทยากร ผู้เข้าอบรม ระยะเวลา และเนื้อหาวิชา หน่วยงานฝึกอบรมต้องมุ่งถึงปัญหาของธุรกิจ แล้วดำเนินการพัฒนาแผนการฝึกอบรมนั้นในการพัฒนาคนต้องทำอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่สุด

ธีระพงศ์ บุศราวกุล (2544) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานสำหรับเยาวชนนอกระบบโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาชายหญิงที่ลงทะเบียนในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวิธีการเรียนแบบชั้นเรียน ปีการศึกษา 2543 ที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี โดยใช้วิธีแบบเจาะจง จำนวน 30 คน เข้าร่วมกิจกรรมเป็นเวลา 2 วัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานมีผลต่อการเพิ่มระดับความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติต่อการอนุรักษ์สถานสูงขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรประเสริฐ เสือสี (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจีเพื่อเพิ่มความเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคกรุงเทพมหานคร ซึ่งวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจีของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้สูงอายุจำนวน 68 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 34 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจี มีคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จักรี อรชุน (2550) ได้วิจัยผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเยาวชนในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลของความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของเยาวชนในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการพบว่า ความพึงพอใจโดยภาพรวมทั้งด้านผู้สอน สถานที่ อุปกรณ์ ระยะเวลา ลักษณะของกิจกรรม เนื้อหาหลักสูตร อยู่ในระดับมาก

มัทนียา ค่อมทอง (2552) ได้วิจัยการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติ และทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการของกิจกรรม ได้แก่ 1) การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน 2) จัดกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 5-7 คน 3) ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วินิจฉัย สร้างเป้าหมาย และกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ 4) ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพตามความต้องการ 5) ประเมินความก้าวหน้า 6) ดำเนินการฝึกทักษะ 7) จัดทำเอกสารสรุปเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ผลการทดลองกิจกรรมพบว่า กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยความรู้ เจตคติสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีทักษะเกี่ยวกับอาชีพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก และ กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

ชูพงษ์ จุฑะวิริยะสกุล (2553) ได้วิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการความวิตกกังวลของเยาวชนในศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร พบว่า กิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการความวิตกกังวลของเยาวชนในศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้เยาวชนมาสามารถจัดการกับความวิตกกังวลได้ ผลการทดลองใช้กิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน คือ 1) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความรู้ในการจัดการความวิตกกังวลสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะในการจัดการความวิตกกังวลสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยทัศนคติในการจัดการความวิตก

กังวลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความวิตกกังวลหลังการทดลองต่ำกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการความวิตกกังวลของเยาวชนในศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมากที่สุด

จากงานวิจัยในประเทศ พบว่างานวิจัยเพื่อการพัฒนา ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งตรงต่อความต้องการและเหมาะสมสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม สามารถพัฒนาผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพิ่มมากขึ้น

งานวิจัยในต่างประเทศ

Quiana and Foulds (1970 อ้างถึงใน ฤทัยรัตน์ ธรเสนา 2535) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ต่อการรับรู้ความเข้าใจของตนเองของผู้เข้ารับการฝึกกิจกรรม โดยการฝึกกิจกรรมแบบกลุ่มทันทาน ซึ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกทุกคนแสดงกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแสดงบทบาทการสื่อสารด้วยคำพูด และการอภิปรายตนเอง ซึ่งใช้เวลาในการฝึก 30 ชั่วโมง ติดต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึก มีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในตนเองในทางที่ดีขึ้น ในด้านคุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง และด้านความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพการควบคุมความรู้สึกของตนเอง

Treppa and Frike (1972) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของกลุ่มมาราธินที่มีต่อความเข้าใจในตนเอง โดยการแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความเข้าใจตนเองดีขึ้น มีความสามารถในการควบคุมตนเองมากขึ้น เห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ ยอมรับตนเอง มีความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ มีความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ และมีความคิดเกี่ยวกับตนเองในอุดมคติ

Cross and Valley (1982) ได้ศึกษาเหตุผลของการเข้าศึกษาต่อของผู้ใหญ่ที่กำลังเรียนอยู่ ผลการศึกษาพบว่า อายุ เพศ และสภาพทางสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าเรียนต่อของผู้ใหญ่ ผู้มีอายุมากจะสนใจในความรู้ ส่วนผู้ที่มีอายุน้อยจะสนใจเรื่องส่วนตัว

Richter (1982) ได้ศึกษาอุปสรรคที่คาดหวังและประสบจริงต่อการเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาผู้ใหญ่ ที่ลงทะเบียนเรียนระดับปริญญา และประกาศนียบัตร ในเขตชาร์ลสตัน เอส ซี พบว่า ปัญหาทั้งก่อนและหลังการลงทะเบียน ได้แก่ ไม่มีเวลา ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายสูง

ระยะเวลาเรียนนานไป มีภาระต้องรับผิดชอบครอบครัว รับผิดชอบภาระงานอาชีพ ไม่สะดวกเรียนตามตารางเวลาเรียน ทั้งนี้ได้สัมผัสตัวอย่างจากตัวแปรในด้านเพศ อายุ เชื้อชาติ สถานภาพ การสมรส อาชีพ รายได้ และพื้นฐานการศึกษา ที่มีต่อเป้าหมายในการศึกษาต่อ

Bukhauser (1985) ได้ศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา โดยการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนักเรียนเกรด 3, 4, 5 จำนวน 77 คน ซึ่งมีส่วนร่วมอยู่ในชั้นเรียนตามปกติ และนักเรียน จำนวน 75 คน ซึ่งอยู่ในชั้นเรียนไม่เกิน 6 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีอัตมโนทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยในต่างประเทศ พบว่าในการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่นั้น เพศ อายุ เวลา และกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นสำคัญอย่างยิ่ง การใช้กระบวนการกลุ่มในการดำเนินกิจกรรม สามารถทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลง และความเข้าใจในตนเอง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ (Knowles, 1980) 7 ขั้นตอน และแนวคิดกระบวนการกลุ่ม 4 ขั้นตอน ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ (Knowles) 7 ขั้นตอน ได้แก่

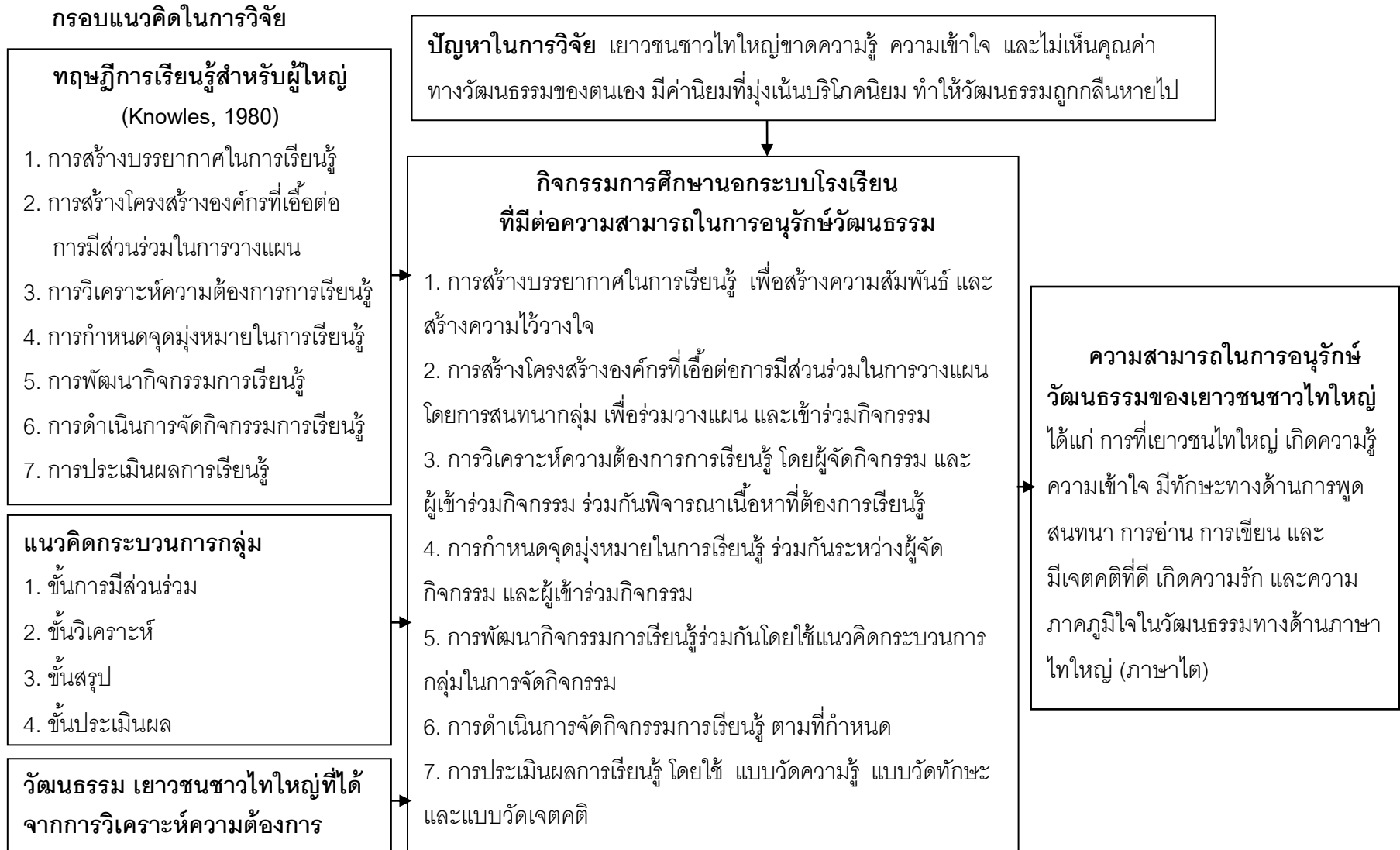
1. การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้
2. การสร้างโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน
3. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
4. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้
5. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้
6. การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
7. การประเมินผลการเรียนรู้

แนวคิดกระบวนการกลุ่ม 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

2. ^๕ขั้นวิเคราะห์
3. ^๕ขั้นสรุป
4. ^๕ขั้นประเมินผล

ซึ่งเป็นแนวคิดและเทคนิคที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน
สำหรับกลุ่มเป้าหมายเยาวชนไทใหญ่ดังแสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ เป็นการศึกษาเชิงทดลองซึ่งผู้วิจัยได้นำกระบวนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดแอนดราโกจี ของ Knowles (1980) และแนวคิดกระบวนการกลุ่ม มาใช้ในกระบวนการวิจัย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ระยะที่ 2 ขั้นเตรียมการจัดกิจกรรม

ระยะที่ 3 การพัฒนากิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

ระยะที่ 4 การดำเนินการทดลอง

ระยะที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ดังนี้

- 1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาจากระบบโรงเรียน
- 1.2 ศึกษาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
- 1.3 ศึกษากระบวนการกลุ่ม
- 1.4 ศึกษาการอนุรักษ์วัฒนธรรม
- 1.5 ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของเยาวชน
- 1.6 ศึกษาเกี่ยวกับชาวไทใหญ่
- 1.7 ศึกษาหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดแอนดราโกจี (Andragogy) ของ Knowles(1980) 7 ขั้นตอน และหลักการของการจัดการศึกษาจากระบบโรงเรียน มาจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ที่มีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่ในครั้งนี้

ระยะที่ 2 ขั้นเตรียมการจัดกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิดแอนดราโกจี (Andragogy) 7 ขั้นตอน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี

ขั้นตอน	กระบวนการจัดกิจกรรม	กิจกรรมที่ใช้จริง
1. สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้	สร้างความสัมพันธ์ ความเป็นกันเอง เป็นความรู้สึกไว้วางใจซึ่งกันและกัน	ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการแนะนำตัว ทำความรู้จักซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างบรรยากาศและความสัมพันธ์ สร้างความไว้วางใจ
2. การสร้างโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน	เพื่อเอื้อต่อการสื่อสารมุ่งกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสะสมติดตัว	การสนทนากลุ่ม โดยการเชิญกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมมาร่วมวางแผน และเข้าร่วมกิจกรรม
3. การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้	ความต้องการของตนเอง ตามความเชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผู้ระบุความต้องการของตนเอง	ผู้จัดกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันพิจารณาเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ โดยพิจารณาจาก ข้อมูล การสนทนากลุ่ม
4. การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้	ช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นจริง วิเคราะห์ความต้องการผูกพัน มุ่งมั่นและการยอมรับใน สิ่งที่ตนเองระบุ	ผู้จัดกิจกรรม และผู้เข้าร่วมกิจกรรมตั้งจุดมุ่งหมายร่วมกันในการเรียนรู้
5. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้	เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเลือกวิธีการเรียนรู้ เลือกกิจกรรมสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมมาใช้	ผู้จัดกิจกรรมและผู้ร่วมกิจกรรมร่วมกันคิดลักษณะกิจกรรม ในเรื่องเนื้อหา เวลา และสถานที่ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ และผู้จัดกิจกรรมพัฒนา กิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามความต้องการ
6. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้	ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความมั่นใจ	ดำเนินตามกิจกรรมที่กำหนด

ตารางที่ 1 (ต่อ) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี

ขั้นตอน	กระบวนการจัดกิจกรรม	กิจกรรมที่ใช้จริง
7. การประเมินผล การเรียนรู้	ความก้าวหน้าของการเรียนรู้ด้วย ตนเองเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตัดสินใจในการกระทำของตนเอง ตามกิจกรรมการเรียนรู้ออกมาจาก ประสบการณ์	- แบบวัดความรู้ - แบบวัดทักษะ - แบบวัดเจตคติ

ส่วนขั้นเตรียมการจัดกิจกรรม ได้ดำเนินการ 4 ขั้นตอนแรกตามแนวคิดแอนดราโกจี ดังนี้

2.1 การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้

ก่อนการจัดกิจกรรมนั้น ได้มีการแนะนำตัว ทำความรู้จักซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างบรรยากาศและความสัมพันธ์ สร้างความไว้วางใจ โดยใช้สถานที่ตรงตามความต้องการของเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ สถานที่บริเวณวัดบ้านป่าเหมือด หมู่ที่ 5 ซึ่งเป็นสถานที่กว้างขวาง เย็นสบาย และสะดวกต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

2.2 การสร้างโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน

การสร้างโครงสร้างองค์กรให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนครั้งนี้ ดำเนินการโดยจัดสนทนากลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ปรานุชชาวบ้าน (ไทใหญ่) คณะกรรมการเครือข่ายไทใหญ่ ผู้นำเยาวชนไทใหญ่ ผู้นำชุมชนด้านวัฒนธรรมไทใหญ่ และกลุ่มเยาวชนไทใหญ่ ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรม

2.3 การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้

การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ ได้เชิญกลุ่มผู้เกี่ยวข้องมาสนทนากลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ปรานุชชาวบ้าน (ไทใหญ่) คณะกรรมการเครือข่ายไทใหญ่ ผู้นำเยาวชนไทใหญ่ ผู้นำชุมชนด้านวัฒนธรรมไทใหญ่ และกลุ่มเยาวชนไทใหญ่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมาร่วมวางแผน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปในด้านวัฒนธรรมไทใหญ่ เพื่อการวิเคราะห์หาความต้องการของเยาวชนไทใหญ่ หลังจากนั้น นำแบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่มให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้าน

การศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรม จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 1 คน ตรวจสอบความถูกต้อง และแก้ไข แล้วนำไปใช้ประกอบการสนทนากลุ่ม ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ จึงทราบว่า (รายละเอียดภาคผนวก จ)

1. ชาวไทใหญ่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่สำคัญของชาวไทใหญ่ และที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น ได้แก่ 1) งานประเพณีปอยส่างลอง(บวชลูกแก้ว) 2) ประเพณีทานต้นเกี๊ยะหลวง 3) ด้านอาหาร คือ ถั่วเน่า และข้าวแรมพีน 4) ด้านการแต่งกาย และ 5) ด้านภาษา

2. วัฒนธรรมที่ชาวไทใหญ่ให้ความสำคัญมากและคิดว่ากำลังจะสูญหาย หรือถูกลืม คือ วัฒนธรรมทางด้านภาษา เนื่องจากไม่มีการเรียนการสอนและภาษาเขียนแบบไทใหญ่ไม่สะดวกต่อการใช้สื่อความหมาย คนรุ่นใหม่จึงไม่นิยมศึกษาเล่าเรียนสืบทอดมรดกของภาษานี้อีกต่อไป เพราะเมื่อย้ายถิ่นฐานมาอยู่เมืองไทยก็จะหยุดพูดภาษาไทย ส่วนลูกหลานที่มาเรียนหนังสือในเมืองไทย คุณครูก็มีบทบาททางด้านภาษาเป็นอย่างมาก เพราะคุณครูจะให้นักเรียนพูดภาษาไทยเมื่ออยู่ในโรงเรียน รวมถึงเมื่อกลับบ้านก็ให้พูดภาษาไทยกับพ่อแม่ด้วย อีกทั้งเมื่อพูดภาษาไทยในประเทศไทย จะมีความรู้สึกอาย หรือกลัวถูกล้อเลียน หรือถูกเรียกว่า “เงี้ยว”

3. ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ ยังมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนอยู่ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ แต่ลูกหลาน และวัยรุ่น ชาวไทใหญ่จะมีความรู้สึกเขินอาย ยังไม่มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง เพราะติดอยู่กับค่านิยมใหม่ๆ เช่น วัฒนธรรมไทย หรือเกาหลี เป็นต้น

4. ด้านการรักษาวัฒนธรรมของไทใหญ่ ชาวไทใหญ่ส่วนใหญ่ยังมีความต้องการรักษาวัฒนธรรมของตนเองไว้ เพราะยังให้ความสำคัญ ไม่อยากให้วัฒนธรรมของตนสูญหายไป และยากจะถ่ายทอดความรู้ ประเพณีวัฒนธรรมให้ลูกหลานสืบไป แต่มีปัญหาอุปสรรคตรงที่ลูกหลานยังไม่ให้ความสำคัญ และไม่อยากปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีไทใหญ่สักเท่าไร

5. วัฒนธรรมของไทใหญ่ที่ชาวไทใหญ่ให้ความสำคัญ และต้องการฟื้นฟู อนุรักษ์ไว้สืบไป มากที่สุด ได้แก่ วัฒนธรรมทางด้านภาษา และมีความต้องการในการเรียนรู้มากที่สุดในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

2.4 การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้

การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ ผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนไทใหญ่ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้แก่ เพศชาย อายุ 18-19 ปี จำนวน 5 คน และ อายุ

20 - 25 ปี ช่วงปีละ 2 คน รวมเพศชาย จำนวน 15 คน ส่วนเพศหญิง อายุ 18-22 ช่วงปีละ 3 คน อายุ 23-24 ช่วงปีละ 2 คน และอายุ 25 ปี 1 คน รวมเพศหญิง จำนวน 20 คน เพื่อให้ได้กลุ่มทดลอง ทั้งเพศชาย และเพศหญิง จำนวนใกล้เคียงกัน รวมทั้งสิ้นจำนวน 35 คน ได้ร่วมกันพิจารณาเนื้อหา ที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในวัฒนธรรมด้านภาษาของ ตนเอง โดยพิจารณาจากข้อมูลการสนทนากลุ่ม ซึ่งเยาวชนไทใหญ่ได้สรุปความต้องการการจัด กิจกรรมในครั้งนี้ว่า มีความต้องการเรียนรู้ในด้านภาษาไทใหญ่ ได้แก่ พยัญชนะไต พยัญชนะเสริม เลขไต สระ สระประสม วรรณยุกต์ อักษร ควบกกล้า การสะกดคำ รวมถึงประโยคสั้นๆ และคำ ทักทายภาษาไทใหญ่ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

ระยะที่ 3 การพัฒนากิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อความสามารถในการ อนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

ผู้วิจัยได้ให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมกันคิดวิเคราะห์ และสรุปลักษณะ กิจกรรมที่จะนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาไทใหญ่ที่ต้องการเรียนรู้ โดย ใช้ระยะเวลา ทั้งหมด 7 วัน รวมทั้งสิ้น 54 ชั่วโมง และสถานที่สะดวกและเหมาะสมในการจัด กิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนในครั้งนี้ คือ บริเวณวัดภายในหมู่บ้าน และผู้วิจัยพัฒนา กิจกรรมที่ให้สอดคล้องกับที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนไทใหญ่ต้องการ โดยใช้แนวคิดแอนดราโกจี ของ Knowles ขั้นตอนที่ 5 ได้แก่ การพัฒนากิจกรรม โดยนำข้อมูลสนทนากลุ่มมาสร้างเป็นกิจกรรม ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาไทใหญ่ โดยได้นำกระบวนการกลุ่ม 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรม และหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ขั้นวิเคราะห์ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ทันทีหลังจากที่ลงมือกระทำกิจกรรม 3) ขั้นสรุป จะเป็น การรวบรวมแนวคิดที่ค้นพบในการดำเนินกิจกรรมที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเองซึ่งเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเองได้ และ 4) ขั้นประเมินผล โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มจากการอภิปราย ให้ ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ด้วย เพื่อพัฒนา ในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดมี 7 กิจกรรม ดัง ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

กิจกรรม	จุดประสงค์การเรียนรู้	การประเมินผล	ระยะเวลา
กิจกรรมที่ 1 ภาษาไตของหมู่เฮา	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่ รับรู้ เข้าใจ และเห็นความสำคัญใน วัฒนธรรมด้านภาษาของตนเอง 2. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่คุณค่าในตนเอง และทางด้านวัฒนธรรม 3. เพื่อให้เยาวชนกล้าแสดงออก และได้ฝึกการใช้ภาษาไทใหญ่ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจใน การเข้าร่วมกิจกรรม 2. ประเมินผลงานจากใบงาน และการ นำเสนอ 	8 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 2 พยัญชนะไต	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่เกิดความรักในภาษาของตน 2. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่ อ่าน และเขียน พยัญชนะไทใหญ่ ทั้ง 19 ตัว ได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจใน การเข้าร่วมกิจกรรม 2. ประเมินผลงานจากใบงาน และการ นำเสนอ 	8 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 3 พยัญชนะเสริม และเลขไต	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้เยาวชนเกิดความรัก และสนุกสนานในการใช้ภาษา ไทใหญ่ของตนเอง 2. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่รู้ และสามารถ อ่าน เขียน อักษร เสริม และเลขไทใหญ่ ได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจใน การเข้าร่วมกิจกรรม 2. ประเมินผลงานจากใบงาน และการ นำเสนอ 	8 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 4 สระ สระประสม และ วรรณยุกต์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่เกิดความรักในภาษาไทใหญ่ 2. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่สามารถประสมคำ และวรรณยุกต์ ไทใหญ่ ได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจใน การเข้าร่วมกิจกรรม 2. ประเมินผลงานจากใบงาน และการ นำเสนอ 3. แบบประเมินทักษะ 	8 ชั่วโมง

ตารางที่ 2 (ต่อ) กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

กิจกรรม	จุดประสงค์การเรียนรู้	การประเมินผล	ระยะเวลา
กิจกรรมที่ 5 อักษรควบกล้า และสะกดคำ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่เกิดความรัก และเห็นคุณค่าในภาษาไทใหญ่ 2. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่รู้ อักษรควบกล้าในภาษาไทใหญ่ และสามารถเขียนอักษรควบกล้า และสะกดคำได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. ประเมินผลงานจากใบงาน และการนำเสนอ 	8 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 6 ภาษาไตใช้ได้ทุกที่	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่เห็นความสำคัญของภาษาไทใหญ่ 2. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่ สามารถนำความรู้ในภาษาไทใหญ่ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. ประเมินผลงานจากใบงาน และการนำเสนอ 3. จากการสนทนา 	8 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 7 ทักทายกันหน่อย	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่เกิดความรักในภาษาและภาคภูมิใจในความเป็นไทใหญ่ 2. เพื่อให้เยาวชนพูดสนทนา ทักทาย เป็นภาษาไทใหญ่ได้ และสามารถนำความรู้ในภาษาไตไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. ประเมินผลงานจากใบงาน และการนำเสนอ 3. จากการสนทนา 	6 ชั่วโมง
รวม 7 กิจกรรม			รวม 54 ชั่วโมง

ระยะที่ 4 การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมโดยใช้แนวคิด แอนดราโกจี (Andragogy) ของ Knowles ในขั้นตอนที่ 5 การพัฒนากิจกรรม และขั้นตอนที่ 6 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มาใช้จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

4.1 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. กลุ่มประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เยาวชนไทใหญ่ ที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี ทั้งเพศชายและหญิง 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี เชียงใหม่ เชียงราย แพร่ และแม่ฮ่องสอน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนไทใหญ่ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) จาก 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี เชียงใหม่ เชียงราย แพร่ และแม่ฮ่องสอน สุ่มตัวแทนจังหวัดได้จังหวัดเชียงราย จากนั้นทำการสุ่มตัวแทนอำเภอ จำนวน 1 อำเภอ โดยการจับสลากได้อำเภอแม่สาย แล้วทำการสุ่มตัวแทนตำบล จำนวน 1 ตำบล ได้ตำบลเวียงพางคำ และสุ่มตัวแทนหมู่บ้านได้ 2 หมู่บ้าน คือ บ้านป่ายางผาแตก หมู่ที่ 10 และบ้านป่าเหมือดหมู่ที่ 5 รวมเยาวชนทั้งสิ้น จำนวน 93 คน หลังจากนั้นเลือกตัวแทนแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การเลือกดังนี้ เพศชาย อายุ 18-19 ปี จำนวน 5 คน และ อายุ 20 - 25 ปี ช่วงปีละ 2 คน รวมเพศชาย จำนวน 15 คน ส่วนเพศหญิง อายุ 18-22 ช่วงปีละ 3 คน อายุ 23-24 ช่วงปีละ 2 คน และอายุ 25 ปี 1 คน รวมเพศหญิง จำนวน 20 คน เพื่อให้ได้กลุ่มทดลองทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวนใกล้เคียงกัน รวมทั้งสิ้นจำนวน 35 คน โดยเยาวชนจำนวน 35 คน ที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจะร่วมกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ และสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ร่วมกันวางแผน วิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ ร่วมกันพิจารณาเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ และกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ร่วมกัน

4.2 การออกแบบทดลอง

การออกแบบทดลอง ผู้วิจัยใช้รูปแบบการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design ซึ่งในการวิจัยมีรูปแบบการทดลอง (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ, 2551) ตามภาพที่ 2 ดังนี้

กลุ่ม	Pre-test	Treatment	Post-test
กลุ่มประชากร	O ₁	X	O ₂

ภาพที่ 2 รูปแบบการทดลอง

- X แทน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่
- O₁ แทน การวัดผลก่อนการทดลอง (Pre-test)
- O₂ แทน การวัดผลหลังการทดลอง (Post-test)

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 แบบ คือ

1. แบบวัดความรู้วัฒนธรรมในด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่ (ภาคผนวก ค)
 - ขั้นตอนการสร้างแบบวัดความรู้วัฒนธรรมในด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่
 - 1.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการวัดความรู้ด้านวัฒนธรรมด้านการใช้ภาษา
 - 1.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและรูปแบบของการสร้างแบบวัดความรู้ด้านวัฒนธรรม จากหนังสือระเบียบการวิจัย
 - 1.3 ร่างแบบวัดความรู้วัฒนธรรมในด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่จำนวน 35 ข้อ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องเนื้อหากับคำถาม ซึ่งเป็นแบบวัดความรู้แบบข้อสอบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ประกอบด้วยเนื้อหา ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของภาษาไทย ทักษะการอ่าน พูด และการเขียนพยัญชนะ สระ การสะกดคำ ตัวเลข ประโยคสั้นๆ และการทักทาย
 - 1.4 ตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบวัดความรู้วัฒนธรรมในด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาระบบโรงเรียน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรม จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 1 คน (ภาคผนวก ก) ผลการตรวจสอบ พบว่าทุกข้อคำถามมีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruency Index : IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งถือว่ามีค่าความสอดคล้องกับเนื้อหา (ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 2550) จากนั้นนำวัดความรู้วัฒนธรรมในด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่ ซึ่งเป็นแบบวัดความรู้แบบข้อสอบ

ปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 35 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try-out) กับเยาวชนไทใหญ่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างภายใต้กลุ่มประชากรเดียวกัน จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้เทคนิค 27% ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20) ผลการตรวจสอบพบว่า ทุกข้อมีค่าความยากง่าย ตั้งแต่ .20-.80 ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .02 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 หมายความว่ามีการแก้ไขปรับปรุงแบบวัดความรู้ทางด้านภาษา ในข้อคำถาม บางข้อที่ไม่ชัดเจน โดยผู้วิจัยได้แก้ไขให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถนำแบบวัดความรู้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

2. แบบวัดทักษะวัฒนธรรมในด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่ (ภาคผนวก ค)

2.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการวัดทักษะด้านวัฒนธรรมภาษาของเยาวชนไทใหญ่

2.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและรูปแบบของการสร้างแบบวัดทักษะด้านวัฒนธรรมภาษาของเยาวชนไทใหญ่ จากหนังสือระเบียบการวิจัย

2.3 ร่างแบบวัดทักษะวัฒนธรรมในด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพูดสนทนา จำนวน 10 ข้อ 90 คะแนน ด้านการอ่านออกเสียง จำนวน 10 ข้อ 90 คะแนน และด้านการเขียน จำนวน 10 ข้อ 90 คะแนน จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (Item-Objective Congruency Index: IOC) จำนวน 6 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรม จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 1 คน (ภาคผนวก ก) ผลการตรวจสอบ พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruency Index: IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหา (ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 2550) จากนั้นนำแบบวัดทักษะวัฒนธรรมในด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่ไปทดลองใช้ (Try-out) กับเยาวชนไทใหญ่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างภายใต้กลุ่มประชากรเดียวกัน จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการตรวจสอบ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 หมายความว่ามีการแก้ไขปรับปรุงแบบวัดทักษะวัฒนธรรมในด้านภาษา บางข้อใช้คำถามไม่ชัดเจน โดยผู้วิจัยได้แก้ไขให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถนำแบบวัดทักษะวัฒนธรรมในด้านภาษา ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3. แบบวัดเจตคติวัฒนธรรมด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่ (ภาคผนวก ค)

3.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างแบบวัดเจตคติในวัฒนธรรมด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่

3.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและรูปแบบของการสร้างแบบวัดเจตคติวัฒนธรรมด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่ จากหนังสือระเบียบการวิจัย

3.3 ร่างแบบวัดเจตคติ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ จำนวน เป็นแบบวัดมาตราประเมินค่าแบบ Likert (Likert -type or Summated Rating Scales) 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับ 1 ถึงระดับ 5 จำนวน 30 ข้อ เป็นข้อความที่มีความหมายด้านบวก 12 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3, 7, 9, 10, 15, 22, 23, 25, 29 และข้อ 30 ส่วนข้อความที่มีความหมายด้านลบ จำนวน 18 ข้อ ได้แก่ 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 26, 27 และข้อ 28

มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

คะแนนคำตอบจะมีค่าดังนี้ (สมพร ศิลป์สุวรรณ, 2551)

คะแนนคำตอบ	เจตคติเชิงบวก	เจตคติเชิงลบ
5	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยน้อยที่สุด
4	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยน้อย
3	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยปานกลาง
2	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยมาก
1	เห็นด้วยน้อยที่สุด	เห็นด้วยมากที่สุด

เกณฑ์การจัดระดับค่าเฉลี่ยของเจตคติ แปลความหมายดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2546)

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง เจตคติของเยาวชนไทใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง เจตคติของเยาวชนไทใหญ่เห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง เจตคติของเยาวชนไทใหญ่เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง เจตคติของเยาวชนไทใหญ่เห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง เจตคติของเยาวชนไทใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (Item-Objective Congruency Index: IOC) จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรม จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม จำนวน 1 คน และ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 1 คน (ภาคผนวก ก) ผลการตรวจสอบ พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruency Index: IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหา (ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 2550) จากนั้นนำแบบวัดเจตคติวัฒนธรรมด้านภาษาของเยาวชนไทใหญ่ไปทดลองใช้ (Try-out) กับเยาวชนไทใหญ่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างภายใต้ประชากรเดียวกัน จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการตรวจสอบ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89 หมายความว่ามีการแก้ไขปรับปรุงแบบวัดเจตคติวัฒนธรรมในด้านภาษา บางข้อใช้คำถามไม่ชัดเจน โดยผู้วิจัยได้แก้ไขให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถนำแบบวัดเจตคติวัฒนธรรมในด้านภาษา ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

4.4 ดำเนินการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีขั้นตอนการดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. ผู้วิจัยให้เยาวชนไทใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทำแบบทดสอบ (Pre-test) ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ เพื่อประเมินความรู้ ทักษะ และเจตคติที่มีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทใหญ่
2. ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่โดยใช้แนวคิดแอนดราโกจี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ 2. การสร้างโครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ 4. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ 5. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 6. การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7. การประเมินผลการเรียนรู้ และในการดำเนินกิจกรรมใช้กระบวนการกลุ่ม 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการมีส่วนร่วม 2) ขั้นวิเคราะห์ 3) ขั้นสรุป และ 4) ขั้นประเมินผล
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมทั้งหมด 7 กิจกรรม ใช้เวลา 54 ชั่วโมง โดยทำการทดลองทั้งสิ้น 7 วัน (ภาคผนวก ข)
4. การประเมินผล โดยขั้นตอนการประเมินผลการจัดกิจกรรมมีดังนี้

การประเมินผลความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมหลังการทดลอง โดยประเมินผลกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบประเมิน จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ประเมินผลงานจากใบงาน และการนำเสนอ แบบประเมินทักษะ และจากการสนทนา

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยช่วยคำนวณ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูล แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่
2. หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากแบบวัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ของกลุ่มตัวอย่าง
3. เปรียบเทียบความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางด้านภาษา ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และหลังเข้าร่วมกิจกรรม ของเยาวชนไทใหญ่ด้วยค่าสถิติ (t-test) ที่ระดับ 0.5

4.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณได้จากสูตร (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2549)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

2. หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) (Arithmetic Mean) (บุญชม ศรีสะอาด, 2546)

$$(\bar{X}) = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

3. การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร (วรรณิ์ แกมเกตุ, 2551)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	กำลังสองของคะแนนผลรวม
	n	แทน	จำนวนกลุ่มประชากร

4. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}} \quad df = N-1$$

$\sum D$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนทดสอบก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของผลต่างของคะแนนทดสอบก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
N	แทน	จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบสมมติฐานโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5. การหาความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหาใช้สูตร IOC (สมนึก ภัททิยธนี, 2546)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา หรือระหว่างข้อทดสอบกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล ความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

ตอนที่ 2 ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรม

การเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบ t-test
df	แทน	ชั้นองศาแห่งความเป็นอิสระ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

ตารางที่ 3 สถานภาพทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	15	42.46
หญิง	20	57.14
รวม	35	100.00

จากตารางที่ 3 สถานภาพทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 และเป็นเพศชายจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 42.46 มีเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 100.00

ตอนที่ 2 ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มี
ต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบด้านความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

คนที่	คะแนนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (35 คะแนน)	คะแนนหลังเข้าร่วมกิจกรรม (35 คะแนน)
1	19	29
2	17	26
3	21	25
4	22	29
5	19	31
6	21	30
7	23	30
8	21	29
9	20	28
10	20	29
11	25	28
12	22	31
13	20	31
14	18	27
15	21	29
16	24	31
17	20	30
18	24	30
19	21	29
20	20	29
21	21	30
22	26	31

ตารางที่ 4 (ต่อ) แสดงผลการทดสอบด้านความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมและหลังเข้าร่วมกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

คนที่	คะแนนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (35 คะแนน)	คะแนนหลังเข้าร่วมกิจกรรม (35 คะแนน)
23	24	30
24	19	28
25	21	28
26	18	29
27	19	27
28	20	29
29	23	31
30	19	29
31	21	28
32	20	31
33	17	28
34	21	30
35	22	31
\bar{X}	20.83	29.17
S.D	2.13	1.50

จากตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบด้านความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ พบว่า คะแนนผลการทดสอบด้านความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 20.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.13 และหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 29.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.50 ดังนั้นจึงหมายความว่าหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม เยาวชนไทใหญ่มีความรู้ทางด้านภาษาไทใหญ่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 5 คะแนนทักษะการพูดสนทนาของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

คนที่	คะแนนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (90 คะแนน)	คะแนนหลังเข้าร่วมกิจกรรม (90 คะแนน)
1	71	83
2	82	88
3	80	86
4	75	83
5	73	81
6	70	80
7	84	90
8	85	90
9	72	83
10	73	82
11	74	86
12	72	87
13	80	88
14	81	84
15	75	80
16	84	87
17	85	90
18	83	89
19	71	80
20	75	84
21	77	85
22	78	85

ตารางที่ 5 (ต่อ) คะแนนทักษะการพูดสนทนาของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

คนที่	คะแนนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (90 คะแนน)	คะแนนหลังเข้าร่วมกิจกรรม (90 คะแนน)
23	80	87
24	76	86
25	79	88
26	79	86
27	84	90
28	73	81
29	72	82
30	77	87
31	83	88
32	76	82
33	70	80
34	84	89
35	85	90
\bar{X}	77.66	85.34
S.D	4.96	3.35

จากตารางที่ 5 แสดงคะแนนทักษะการพูดสนทนาของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า คะแนนทักษะการพูดสนทนา ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 77.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.96 และหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 85.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.35 ดังนั้นจึงหมายความว่า หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม เยาวชนไทใหญ่มีทักษะการพูดสนทนาทางด้านภาษาไทใหญ่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 6 คะแนนทักษะการอ่านออกเสียงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

คนที่	คะแนนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (90 คะแนน)	คะแนนหลังเข้าร่วมกิจกรรม (90 คะแนน)
1	64	75
2	65	78
3	67	77
4	70	76
5	67	77
6	75	80
7	68	75
8	70	75
9	73	78
10	64	76
11	72	76
12	75	79
13	65	75
14	60	75
15	69	77
16	72	78
17	71	76
18	68	75
19	74	80
20	70	78
21	67	75
22	65	75

ตารางที่ 6 (ต่อ) คะแนนทักษะการอ่านออกเสียงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

คนที่	คะแนนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (90 คะแนน)	คะแนนหลังเข้าร่วมกิจกรรม (90 คะแนน)
23	68	76
24	69	76
25	60	75
26	74	79
27	75	80
28	69	78
29	73	78
30	65	76
31	72	78
32	68	77
33	70	79
34	74	80
35	69	76
\bar{X}	69.06	76.97
S.D	3.99	1.71

จากตารางที่ 6 แสดงคะแนนทักษะการอ่านออกเสียงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า คะแนนทักษะการอ่านออกเสียงก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 69.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.99 และหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 76.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.71 ดังนั้นจึงหมายความว่าหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม เยาวชนไทใหญ่มีทักษะการอ่านออกเสียงทางด้านภาษาไทยใหญ่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 7 คะแนนทักษะการเขียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิด แอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วม กิจกรรม

คนที่	คะแนนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (90 คะแนน)	คะแนนหลังเข้าร่วมกิจกรรม (90 คะแนน)
1	52	69
2	53	70
3	57	73
4	59	74
5	54	70
6	59	72
7	55	71
8	49	64
9	47	63
10	58	66
11	60	68
12	55	60
13	49	65
14	50	67
15	46	65
16	49	68
17	58	70
18	43	65
19	42	66
20	60	75
21	48	69
22	57	73

ตารางที่ 7 (ต่อ) คะแนนทักษะการเขียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

คนที่	คะแนนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (90 คะแนน)	คะแนนหลังเข้าร่วมกิจกรรม (90 คะแนน)
23	53	72
24	44	68
25	49	67
26	56	72
27	57	74
28	49	70
29	43	66
30	55	70
31	56	75
32	58	74
33	46	69
34	48	67
35	60	74
\bar{X}	52.40	69.17
S.D	5.52	3.72

จากตารางที่ 7 แสดงคะแนนทักษะการเขียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า คะแนนทักษะการเขียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 52.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.52 และหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 69.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.72 ดังนั้นจึงหมายความว่าหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม เยาวชนไทใหญ่มีทักษะการเขียนทางด้านภาษาไทยเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเจตคติของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ที่	รายการ	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม			หลังเข้าร่วมกิจกรรม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจในภาษา ของข้าพเจ้า	2.71	0.46	ปานกลาง	4.34	0.54	มาก
2	ข้าพเจ้าชอบพูดภาษาไทใหญ่ในการ ทักทาย พูดคุยกับเพื่อนอยู่เสมอ	2.69	0.47	ปานกลาง	4.23	0.55	มาก
3	ภาษาไทใหญ่มีความสำคัญกับการ สื่อสารในชีวิตประจำวันของข้าพเจ้า เป็นอย่างมาก	2.54	0.56	ปานกลาง	4.29	0.57	มาก
4	ภาษาไทใหญ่ เป็นภาษาที่ถูกกำหนดขึ้น โดยประเทศพม่า	2.63	0.65	ปานกลาง	4.60	0.50	มากที่สุด
5	ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจที่จะพูดภาษา ไทใหญ่ กับผู้อื่น	2.54	0.61	ปานกลาง	4.54	0.51	มากที่สุด
6	ภาษาไทใหญ่ไม่เป็นที่ยอมรับของคน ไทใหญ่	2.60	0.60	ปานกลาง	4.14	0.88	มาก
7	ภาษาไทใหญ่เป็นภาษาที่สวยงาม และ ไพเราะ	2.63	0.55	ปานกลาง	4.34	0.64	มาก
8	ถ้าให้เรียนใหม่ข้าพเจ้าจะเลือกเรียน ภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทใหญ่	2.63	0.60	ปานกลาง	4.49	0.56	มาก
9	ภาษาไทใหญ่เป็นภาษาที่เรียนสนุก	2.54	0.66	ปานกลาง	4.34	0.73	มาก
10	ข้าพเจ้าต้องการศึกษา และเรียนรู้ภาษา ไทใหญ่ อยู่ตลอดเวลาเมื่อมีโอกาส	2.69	0.68	ปานกลาง	4.23	0.60	มาก
11	ข้าพเจ้าชอบภาษาไทใหญ่น้อยกว่า ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ	2.77	0.69	ปานกลาง	4.09	1.29	มาก
12	หากข้าพเจ้าสามารถเลือกได้ ข้าพเจ้าขอ เลือกใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาไทใหญ่	2.71	0.46	ปานกลาง	4.06	1.28	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเจตคติของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของ
เยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ที่	รายการ	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม			หลังเข้าร่วมกิจกรรม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
13	การไม่พูดภาษาไทยในประเทศไทย จะทำให้ข้าพเจ้าได้อยู่ในเมืองไทย	2.69	0.47	ปานกลาง	3.77	1.21	มาก
14	การฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทใหญ่ เป็นเรื่องที่ยากสำหรับข้าพเจ้า	2.66	0.48	ปานกลาง	4.23	1.00	มาก
15	ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีเมื่อให้พูดภาษาไทย ในงานเทศกาลต่างๆ	2.66	0.54	ปานกลาง	4.14	0.65	มาก
17	การใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน ไม่น่าสนใจ	2.66	0.64	ปานกลาง	4.83	0.38	มากที่สุด
18	ภาษาไทยไม่มีความจำเป็นในการ ประกอบอาชีพของข้าพเจ้า	2.60	0.55	ปานกลาง	4.46	0.51	มาก
19	ในชุมชนไม่มีการส่งเสริมเกี่ยวกับการใช้ ภาษาไทย	2.71	0.62	ปานกลาง	4.83	0.38	มากที่สุด
20	การไม่พูดภาษาไทยทำให้ข้าพเจ้า ได้สัญชาติไทยง่ายขึ้น	2.66	0.73	ปานกลาง	4.11	0.93	มาก
21	ทุกคนในครอบครัวไม่มีใครพูดภาษา ไทใหญ่ด้วยกัน	2.49	0.66	ปานกลาง	4.57	0.50	มากที่สุด
22	ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือไทใหญ่เป็น ประจำ	2.49	0.56	ปานกลาง	4.26	0.61	มาก
23	ข้าพเจ้ารู้สึกรักในภาษาไทย มากกว่าภาษาอื่นๆ เพราะเป็นภาษา ประจำชาติ	2.57	0.56	ปานกลาง	4.23	0.69	มาก
24	ในชีวิตประจำวันข้าพเจ้าไม่เคยพูดภาษา ไทใหญ่เลย	2.66	0.59	ปานกลาง	4.29	0.71	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเจตคติของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของ
เยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ที่	รายการ	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม			หลังเข้าร่วมกิจกรรม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
25	ข้าพเจ้าชอบจดบันทึก หรือเขียน จดหมายเป็นภาษาไทยใหญ่	2.66	0.68	ปานกลาง	4.26	0.66	มาก
26	ข้าพเจ้ามีความชื่นชมาย เมื่อพูดภาษา ไทใหญ่	2.71	0.62	ปานกลาง	4.63	0.49	มากที่สุด
27	เมื่อมีใครพูดภาษาไทยใหญ่กับข้าพเจ้า จะรู้สึกอึดอัด และไม่อยากจะคุยด้วย	2.57	0.56	ปานกลาง	4.71	0.46	มากที่สุด
28	ข้าพเจ้าไม่อยากจะพูดภาษาไทยใหญ่ เพราะกลัวผู้อื่นเรียกตนเองว่า “เงี้ยว”	2.57	0.65	ปานกลาง	4.63	0.49	มากที่สุด
29	ข้าพเจ้ามีความมั่นใจ และกล้า แสดงออกในการพูดภาษาไทยใหญ่ต่อที่ สาธารณะ	2.74	0.51	ปานกลาง	4.34	0.54	มาก
30	ข้าพเจ้า อยากจะเผยแพร่วัฒนธรรม ด้านภาษาไทยใหญ่ให้เป็นที่ยอมรับของ สังคม	2.77	0.55	ปานกลาง	4.43	0.50	มาก
	รวม	2.64	0.12	ปานกลาง	4.36	0.17	มาก

จากตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเจตคติของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
การศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนไทใหญ่มีเจต
คติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.64$, S.D.=0.12) โดยข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 11.
ข้าพเจ้าชอบภาษาไทใหญ่น้อยกว่าภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 2.77$, S.D.=0.69) มีเจตคติ
ในระดับปานกลาง และ ข้อ 30. ข้าพเจ้า อยากจะเผยแพร่วัฒนธรรมด้านภาษาไทยใหญ่ให้เป็นที่
ยอมรับของสังคม ($\bar{X} = 2.77$, S.D.=0.55) มีเจตคติในระดับปานกลาง และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ย
น้อยที่สุด คือ ข้อ 21. ทุกคนในครอบครัวไม่มีใครพูดภาษาไทยใหญ่ด้วยกัน ($\bar{X} = 2.49$, S.D.=0.66)

มีเจตคติ ในระดับปานกลาง และข้อ 22. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือไทใหญ่เป็นประจำ ($\bar{X} = 2.49$, S.D.=0.56) มีเจตคติในระดับปานกลาง

ส่วนหลังเข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนไทใหญ่มีเจตคติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.17) โดยข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 17. การใช้ภาษาไทใหญ่ในปัจจุบันไม่น่าสนใจ ($\bar{X} = 4.83$, S.D.=0.38) มีเจตคติในระดับมากที่สุด และ ข้อ 19. ในชุมชนไม่มีการส่งเสริมเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทใหญ่ ($\bar{X} = 4.83$, S.D.=0.38) มีเจตคติในระดับมากที่สุด และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 13. การไม่พูดภาษาไทใหญ่ในประเทศไทยจะทำให้ข้าพเจ้าได้อยู่ในเมืองไทย ($\bar{X} = 3.77$, S.D.=1.21) มีเจตคติในระดับมาก

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิด แอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบความรู้ ทักษะการพูดสนทนา ทักษะการอ่านออกเสียง ทักษะการเขียน และเจตคติของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

การเปรียบเทียบ	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม		หลังเข้าร่วมกิจกรรม		t-test	Sig
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	ความรู้	20.83	2.13	29.17		
ทักษะการพูดสนทนา	77.66	4.96	85.34	3.35	-17.059*	.00
ทักษะการอ่านออกเสียง	69.06	3.99	76.97	1.71	-15.902*	.00
ทักษะการเขียน	52.40	5.52	69.17	3.72	-23.120*	.00
เจตคติ	2.64	0.12	4.36	0.17	-10.035*	.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 แสดงการเปรียบเทียบความรู้ ทักษะการพูดสนทนา ทักษะการอ่านออกเสียง ทักษะการเขียน และเจตคติของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ พบว่า เยาวชนไทใหญ่หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ ทักษะการพูดสนทนา ทักษะการอ่านออกเสียง ทักษะการเขียน และเจตคติเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ในครั้งนี้ ได้นำทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ (Knowles) 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ 2. การสร้างโครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม 4. การกำหนดจุดมุ่งหมาย ในการเรียนรู้ 5. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 6. การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7. การประเมินผลการเรียนรู้ และแนวคิดกระบวนการกลุ่ม 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นการมีส่วนร่วม 2. ขั้นวิเคราะห์ 3. ขั้นสรุป 4. ขั้นประเมินผล มาใช้ในการจัดกิจกรรม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรม และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนไทใหญ่ ที่ได้มากจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) คือ บ้านป่ายางผาแตก หมู่ที่ 10 และบ้านป่าเหมือด หมู่ที่ 5 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ

สรุปผลการวิจัย

ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 และเป็นเพศชายจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 42.46 มีเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 100.00

2. ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

ผลการทดสอบด้านความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 20.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.13 และหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 29.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.50 แสดงว่ากิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่สามารถสร้างความรู้และเพิ่มประสบการณ์แก่เยาวชนไทใหญ่ได้

ผลด้านทักษะการพูดสนทนาของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะการพูดสนทนาหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงขึ้น ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีทักษะการพูดสนทนาอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 77.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.96 และหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 85.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.35 จากผลค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสามารถพูดสนทนาได้ดี มีการพูดได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว และการแสดงท่าทางน้ำเสียงประกอบการพูดได้ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีพื้นฐานทางด้านการพูดภาษาไทย

ผลด้านทักษะการอ่านออกเสียงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะการอ่านออกเสียงหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงขึ้นก่อนเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีคะแนนทักษะการอ่านออกเสียงก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 69.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.99 และหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 76.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.71 จากผลค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงว่าเยาวชนไทใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความสามารถในการอ่าน มีน้ำเสียง การเว้นวรรคตอนและมีความมั่นใจในการใช้ภาษาได้ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมที่จัดให้กับเยาวชนมีความเหมาะสมกับความต้องการจึงส่งผลให้ความสามารถด้านทักษะการอ่านของเยาวชนไทใหญ่เพิ่มมากขึ้น

ผลด้านทักษะการเขียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะการอ่านออกเสียงหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงขึ้นก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีคะแนนทักษะการเขียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 52.40 ส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.52 และหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 69.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.72 จากผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสามารถในการสะกดคำ การเว้นวรรคตอนและความสะอาดสวยงาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมมีความเหมาะสมกับความต้องการจึงส่งผลให้ความสามารถด้านทักษะการเขียนของเยาวชนไทใหญ่เพิ่มมากขึ้น

ผลด้านเจตคติของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนไทใหญ่มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.64$, S.D.=0.12) โดยข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 11. ข้าพเจ้าชอบภาษาไทยใหญ่น้อยกว่าภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 2.77$, S.D.=0.69) มีเจตคติในระดับปานกลาง และ ข้อ 30. ข้าพเจ้าอยากเผยแพร่วัฒนธรรมด้านภาษาไทยใหญ่ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ($\bar{X} = 2.77$, S.D.=0.55) มีเจตคติในระดับปานกลาง และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 21. ทุกคนในครอบครัวไม่มีใครพูดภาษาไทยใหญ่ด้วยกัน ($\bar{X} = 2.49$, S.D.=0.66) มีเจตคติในระดับปานกลาง และข้อ 22. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือไทใหญ่เป็นประจำ ($\bar{X} = 2.49$, S.D.=0.56) มีเจตคติในระดับปานกลาง ส่วนหลังเข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนไทใหญ่มีเจตคติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.17) โดยข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 17. การใช้ภาษาไทยใหญ่ในปัจจุบันไม่น่าสนใจ ($\bar{X} = 4.83$, S.D.=0.38) มีเจตคติในระดับมากที่สุด และ ข้อ 19. ในชุมชนไม่มีการส่งเสริมเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยใหญ่ ($\bar{X} = 4.83$, S.D.=0.38) มีเจตคติในระดับมากที่สุด และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 13. การไม่พูดภาษาไทยใหญ่ในประเทศไทยจะทำให้ข้าพเจ้าได้อยู่ในเมืองไทย ($\bar{X} = 3.77$, S.D.=1.21) มีเจตคติในระดับมาก จากผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผลค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงว่าหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนไทใหญ่มีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทยใหญ่เพิ่มมากขึ้น

3. ผลของการเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยเปรียบเทียบทางด้านความรู้ ทักษะการพูดสนทนา ทักษะการอ่านออกเสียง ทักษะการเขียน และเจตคติของเยาวชนไทใหญ่ พบว่า เยาวชนไทใหญ่หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ ทักษะการพูดสนทนา ทักษะการอ่านออกเสียง ทักษะการเขียน และเจตคติเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวในระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกยีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ในครั้งนี้อย่างไร สามารถอภิปรายผลได้ว่า

1. การพัฒนากิจกรรมการศึกษาครอบครัวในระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกยีทำให้ความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางด้านภาษาไทใหญ่ของเยาวชนไทใหญ่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมทั้งทางด้านความรู้ ด้านทักษะการพูดสนทนา ทักษะการอ่านออกเสียง ทักษะการเขียน และเจตคติ แสดงว่ากิจกรรมการศึกษาครอบครัวในระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกยีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่สามารถสร้างความรู้ และเพิ่มประสบการณ์แก่เยาวชนไทใหญ่ได้เป็นอย่างดี และแนวคิดแอนดราโกยีเป็นฐานการสร้างกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นเยาวชนไทใหญ่ สามารถพัฒนาให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาเยาวชนนั้นจำเป็นต้องมีหลักการแนวคิดในการพัฒนาตามความต้องการ และกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นจากความต้องการของเยาวชนไทใหญ่ที่ต้องการเรียนรู้ภาษาของตนเอง ทำให้การเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ไม่เกิดความเครียดหรือความเบื่อหน่ายในการเรียน เยาวชนไทใหญ่สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองผ่านกระบวนการกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการคิดและวางแผนกิจกรรมตามความต้องการของตนเองมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งกันและกันเป็นการประสานและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี ดังนั้นกิจกรรมจึงทำให้เยาวชนไทใหญ่เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมทางด้านภาษาไทใหญ่ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Knowle (1980) ว่าการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ เป็นศาสตร์และศิลป์ที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ ยึดปัญหาของผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยเนื้อหาเน้นการพัฒนาศักยภาพระดับบุคคลและกลุ่ม เทคนิคการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้ใหญ่ได้สำรวจความต้องการของตนเอง วางเป้าหมายของตนเองมีส่วนรับผิดชอบจัดประสบการณ์รวมทั้งประเมินการเรียนรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนรากฐานหลักการและความเชื่อ 4 ประการ ที่ต่างจากการศึกษาของเด็ก คือ 1. ผู้ใหญ่มีมโนทัศน์รับรู้ต่อตนเองจากพึ่งพาผู้อื่นเป็นผู้ชี้แนะตนเอง 2. ผู้ใหญ่จะสะสมประสบการณ์ความรู้ นับเป็นแหล่งวิทยาการที่มีคุณค่า เปิดกว้างที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เป็นประสบการณ์ที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 3. มีความพร้อมที่จะเรียน เมื่อมีความต้องการนำไปแก้ปัญหาในชีวิตจริง ทั้งในครอบครัวและการทำงาน 4. มีแนวโน้มต่อการเรียนรู้ เพื่อนำความรู้ไปใช้ทันทีโดยเร็ว มองเห็นคุณค่าของเวลา ยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นผลที่เกิดจากทฤษฎีและมโนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เน้นการสอนซึ่งใช้กับเด็ก มาเป็นจุดเน้นที่การเรียนรู้ให้เห็นว่า ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การจัดการศึกษาในผู้ใหญ่เน้นให้ผู้ใหญ่เกิด

การเรียนรู้แทนที่จะมุ่งไปที่วิธีการสอนเหมือนเด็กๆ โดยคำนึงถึงความพร้อมไม่ว่าเป็นด้านร่างกาย อารมณ์สังคม สติปัญญาของผู้ใหญ่ หลักความต้องการในขั้นพื้นฐานในแต่ละคน หลักของการเสริมแรงทั้งทางด้านบวก เช่น การให้รางวัล การชมเชย ส่วนด้านลบ เช่น การลงโทษ เป็นต้น และหลักในการรับรู้โดยผ่านอวัยวะสัมผัสโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้ใหญ่ในการแปลความหมายสิ่งที่สัมผัสและรับรู้ออกมาได้ว่าเป็นสิ่งใด มีความหมายอย่างไร และ Knowles ยังให้ความหมายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ว่าความต้องการ และ ความสนใจ (Needs And Interests) ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมา เขาก็จะเกิดความพึงพอใจเพราะฉะนั้นควรจะมีการเริ่มต้นในสิ่งเหล่านี้ อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมทั้งหลายเพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ที่นั่นต้องคำนึงถึงสิ่งนี้ ด้วยเสมอ นอกจากนี้สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life Situation) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะ ได้ผลดีถ้าหากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน (Life-Centered) ดังนั้น การจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรจะยึดถือเอาสถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญ มิใช่ยึดที่ตัวเนื้อหาวิชาทั้งหลายรวมถึงการวิเคราะห์ ประสบการณ์ (Analysis of Experience) ซึ่งแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้น วิธีการหลักสำคัญของการศึกษาผู้ใหญ่ก็คือ การวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคน อย่างละเอียดว่ามีส่วนไหนของประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้บ้าง แล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป อีกทั้งผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง (Self-Directing) ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ก็คือ การมีความรู้สึกต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เพราะฉะนั้น บทบาทของครูจึงอยู่ในกระบวนการสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกันกับผู้เรียน (Mutual Inquiry) มากกว่าการทำหน้าที่ส่งผ่านหรือเป็นสื่อสำหรับความรู้ แล้วทำหน้าที่ประเมินผลว่าเขาคล้อยตามหรือไม่เพียงเท่านั้น และต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) เพราะความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละบุคคลเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องจัดเตรียมการในด้านนี้อย่างดีพอ เช่น รูปแบบของการเรียนการสอน (Style) เวลาที่ได้ทำการสอน สถานที่สอน และประการสำคัญ คือความสามารถในการเรียนรู้ในแต่ละขั้นของผู้ใหญ่ ย่อมเป็นไปตามความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคน (Pace of Learning) ซึ่งสอดคล้องกับอาชัญญา รัตนอุบล (2542) ที่ว่าหลักการศึกษานักผู้ใหญ่เป็น “ ศิลป์และศาสตร์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ ” ซึ่งประกอบด้วย 1) มโนทัศน์ของผู้เรียน (Self - Concept) ผู้ใหญ่จะมีลักษณะที่เติบโต ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีวุฒิภาวะสูง มโนทัศน์ต่อตนเอง จะพัฒนาจากการพึ่งพาผู้อื่นไปเป็นการนำตนเอง เป็นตัวของตัวเอง 2) ประสบการณ์ของผู้เรียน

(Experience) ผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะมากขึ้น มีประสบการณ์อย่างกว้างขวางที่จะเป็นแหล่งทรัพยากร อันมีค่าของการเรียนรู้ ขณะเดียวกันก็มีพื้นฐานเปิดกว้างที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ 3) ความพร้อมที่จะเรียน (Readiness) ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียน เมื่อรู้สึกว่สิ่งนั้น “จำเป็น” ต่อบทบาทและสถานภาพทางสังคมของตน และ 4) แนวทางการเรียนรู้ (Orientation to learning) ผู้ใหญ่จะยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มุ่งนำความรู้ไปใช้ทันที และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประพนอม เดชชัย (2531) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้ 1. เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมกลุ่มได้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ คือ ความเข้าใจตัวเองและเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้บุคคลปรับตัวเองให้เข้ากับบุคคลในกลุ่มได้ เกิดการเรียนรู้เรื่องของตนได้ดีขึ้น เช่น รู้ข้อบกพร่องของตนเอง หรือรู้ว่าตนเป็นคนอย่างไร เมื่อเทียบกับบุคคลในกลุ่ม เกิดความเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่ม โดยที่สมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกันยอมทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ดี ทราบถึงข้อดีข้อเสีย ข้อบกพร่องทั้งของตนเองและคนอื่น อันจะเป็นแนวทางให้เกิดความรู้สึกรู้เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน คิดช่วยเหลือกันตลอดจนการปรับตัวเข้าหากัน 2. เพื่อให้ผู้ร่วมกลุ่มเข้าใจกระบวนการทำงาน หรือแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกันประสบการณ์ที่จัดในกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน เพราะไม่มีมนุษย์คนใดอยู่คนเดียวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้นการฝึกกิจกรรมกลุ่มจะช่วยฝึกให้บุคคลเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานและร่วมมือกันในการแก้ปัญหา 3. เพื่อให้ผู้ร่วมกลุ่มฝึกความรู้สึกทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม ในระหว่างการร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความหมายคล้ายกันกับ Button (1974) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโตและพัฒนา โดยเฉพาะทักษะด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้นการจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะพยายามช่วยกลุ่มและช่วยบุคคลแต่ละคนเพื่อทำงานไปสู่จุดหมาย และยังคงสอดคล้องกับคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546) ได้กล่าวถึงปรัชญาพื้นฐานของกลุ่มไว้ว่า 1. บุคคลแต่ละคนมีความสามารถพิเศษในตนเองที่แตกต่างกัน ตามหลักจิตวิทยามนุษย์ที่ว่าแต่ละคนมีความแตกต่างกัน (Individual Difference) และด้วยความแตกต่างกันนี้เอง ทำให้เขาสามารถช่วยกลุ่มได้มาก เพราะแต่ละคนจะได้นำเอาความสามารถ หรือพรสวรรค์ของตนออกมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกัน เพราะหากไม่มีการรวมกลุ่มแล้ว บางครั้งความสามารถเหล่านั้นก็อาจไม่มีโอกาสนำออกมาใช้อย่างเต็มที่ 2. ประสบการณ์ที่ได้รับจากกลุ่ม ส่งเสริมให้สมาชิกได้พัฒนาความรู้ ความสามารถพิเศษขึ้นมา แล้วนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่มได้ การที่บุคคลมาอยู่รวมกันทำให้เขาได้เรียนรู้จักตนเอง และ

จำเป็นต้องทำอะไรบางอย่างเพื่อกลุ่มและเมื่อเขามีโอกาสพบกับบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการทำงานร่วมมือกับบุคคลอื่นๆ ได้ 3. บุคคลแต่ละคนจะมีอิทธิพลต่อกัน และในขณะเดียวกัน กลุ่มก็จะมีอิทธิพลต่อบุคคล แต่ละคนเช่นเดียวกัน เมื่อบุคคลแต่ละคนมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม สิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในกลุ่มคือ การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างบุคคลแต่ละคน ทุกคนมีโอกาสแสดงและรับฟัง ความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่นๆ ทำให้ได้ความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นผลดีต่อการดำเนินงานจากกระบวนการในกลุ่มนี้ ทำให้สมาชิกทั้ง หลายเรียนรู้การรู้จักให้ (Give) และการรู้จักรับ (Take) 4. กลุ่มจะช่วยส่งเสริมสมาชิกแต่ละคนให้มีการพัฒนาเจตคติทางด้านสังคมในทางที่ดี บุคคลเรียนรู้ว่าตนไม่สามารถอยู่คนเดียวได้โดยลำพังโดยไม่เข้ากลุ่ม จำเป็นที่เขาต้องเรียนรู้จากสังคม โดยอาศัยการอยู่ด้วยกัน การทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้บุคคลมีโอกาสนในการเรียนรู้ที่จะพัฒนาเจตคติของตนไปในทางที่ถูกต้องดีงาม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีระพงศ์ บุศราภูล (2544) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน สำหรับเยาวชนนอกระบบโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาชายหญิงที่ลงทะเบียนในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวิธีการเรียนแบบชั้นเรียน ปีการศึกษา 2543 ที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี โดยใช้วิธีแบบเจาะจง จำนวน 30 คน เข้าร่วมกิจกรรมเป็นเวลา 2 วัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานมีผลต่อการเพิ่มระดับความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติต่อการอนุรักษ์สถานสูงขึ้นไปก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การวิจัยของพรประเสริฐ เสือสี (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจีเพื่อเพิ่มความเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจีของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้สูงอายุจำนวน 68 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 34 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจีมีคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และผลการวิจัยของรัตนา ชัยเศรษฐศิริ (2542) ได้วิจัยบทบาทของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยตามการรับรู้ของตนเอง ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาเจตคติและค่านิยมให้ผู้เรียนมีค่านิยมรักและภาคภูมิใจและหวงแหน

วัฒนธรรม ด้านการร่วมกิจกรรมกับชุมชน ครูสอนสังคมศึกษาส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ในด้านกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม ด้านการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี และนอกจากนี้ การที่เยาวชนไทใหญ่มีเจตคติที่ดี ต่อการจัดกิจกรรมและการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยจัดขึ้นอาจเป็นเพราะ กิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสร้างตามความต้องการของเยาวชนดังเช่น วิชัย ภูโยธิน (2547) กล่าวว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนมีวิธีการ โดย 1) ต้องศึกษาค้นคว้า และการวิจัยวัฒนธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งที่มีการรวบรวมไว้แล้วและยังไม่ได้ศึกษา เพื่อทราบความหมาย และความสำคัญของวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นมรดกของอย่างถ่องแท้ ซึ่งความรู้ดังกล่าวถือเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิต เพื่อให้เห็นคุณค่า ทำให้เกิดการยอมรับ และนำไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อไป 2) ส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า ร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติและของท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่ประชาชนในการปรับเปลี่ยนและตอบสนองกระแสวัฒนธรรมอื่นๆ อย่างเหมาะสม 3) รณรงค์ให้ประชาชน และภาคเอกชนตระหนักในความสำคัญ ของวัฒนธรรมว่าเป็นเรื่อง que ทุกคนต้องให้การรับผิดชอบ ร่วมกันในการส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานการบริการความรู้ วิชาการ และทุนทรัพย์สำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม 4) ส่งเสริมและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยการใช้ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน 5) สร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจว่าทุกคนมีหน้าที่เสริมสร้าง พื้นฟู และการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมที่เป็นสมบัติของชาติ และมีผลโดยตรงของความเป็นอยู่ของทุกคน

2. ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ผลการทดสอบความรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้น จาก 20.83 เป็น 29.17 นอกจากนี้ผลการเปรียบเทียบทักษะของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่มีทักษะการพูดสนทนา การอ่านออกเสียง และการเขียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้น ส่วนด้านเจตคติ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน แสดงว่าเนื้อหาที่เกี่ยวกับความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ และกิจกรรมที่จัดให้กับเยาวชนไทใหญ่มีประสิทธิภาพทั้งนี้อาจเป็นเพราะเยาวชนไทใหญ่เห็นความจำเป็น ของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองต้องการสืบทอดต่อกับบรรพบุรุษสืบไป รวมถึงกิจกรรมหรือเนื้อหา กระบวนการสอดแทรกความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการที่

สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของเยาวชนให้มีรู้สึกถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของไทใหญ่ อีกทั้งกระบวนการกลุ่มยังสามารถหลอมรวมความคิดให้เป็นหนึ่งเดียวของเยาวชนไทใหญ่ให้เกิดความรัก เกิดความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าความสำคัญของการใช้ภาษาไทใหญ่ และต้องการรักษาภาษาของตนไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชูพงษ์ จุฑะวิริยะสกุล (2553) ได้วิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการความวิตกกังวลของเยาวชนในศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร พบว่า กิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการความวิตกกังวลของเยาวชนในศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้เยาวชนมาสามารถจัดการกับความวิตกกังวลได้ ผลการทดลองใช้กิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน คือ 1) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความรู้ในการจัดการความวิตกกังวลสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะในการจัดการความวิตกกังวลสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยทัศนคติในการจัดการความวิตกกังวลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความวิตกกังวลหลังการทดลองต่ำกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการความวิตกกังวลของเยาวชนในศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยของมัทนียา ค้อมทอง (2552) ได้วิจัยการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติ และทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการของกิจกรรม ได้แก่ 1) การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน 2) จัดกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 5-7 คน 3) ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผน วิจัยจัด สร้างเป้าหมาย และกำหนดประเด็นที่จะต้องเรียนรู้แลปฏิบัติ 4) ดำเนินการฝึกทักษะอาชีพตามความต้องการ 5) ประเมินความก้าวหน้า 6) ดำเนินการฝึกทักษะ 7) จัดทำเอกสารสรุปเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ผลการทดลองกิจกรรม พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความรู้ เจตคติสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีทักษะเกี่ยวกับอาชีพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก และกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรประเสริฐ เสือสี (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจีเพื่อเพิ่มความเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคกรุงเทพมหานคร ซึ่งวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจีของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้สูงอายุ

จำนวน 68 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 34 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจี มีคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ จักรี อรชุน (2550) ได้วิจัยผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเยาวชนในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลของความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของเยาวชนในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการพบว่า ความพึงพอใจโดยภาพรวมทั้งด้านผู้สอน สถานที่ อุปกรณ์ ระยะเวลา ลักษณะของกิจกรรม เนื้อหาหลักสูตร อยู่ในระดับมากสอดคล้องกับ Quiana and Foulds (1970 อ้างถึงใน ฤทัยรัตน์ ธรเสนา 2535) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ต่อการรับรู้ความเข้าใจของตนเองของผู้เข้ารับการฝึกกิจกรรม โดยการฝึกกิจกรรมแบบกลุ่มทันทาน ซึ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกทุกคนแสดงกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแสดงบทบาท การสื่อสารด้วยคำพูด และการอภิปรายตนเอง ซึ่งใช้เวลาในการฝึก 30 ชั่วโมง ติดต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึก มีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในตนเองในทางที่ดีขึ้น ในด้านคุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง และด้านความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพการควบคุมความรู้สึกของตนเอง และ Treppa and Frike (1972) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของกลุ่มมาราธินที่มีต่อความเข้าใจในตนเอง โดยการแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความเข้าใจตนเองดีขึ้น มีความสามารถในการควบคุมตนเองมากขึ้น เห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ ยอมรับตนเอง มีความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ มีความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ และมีความคิดเกี่ยวกับตนเองในอุดมคติ ส่วน Bukhauser (1985) ได้ศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา โดยการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนักเรียนเกรด 3, 4, 5 จำนวน 77 คน ซึ่งมีส่วนร่วมอยู่ในชั้นเรียนตามปกติ และนักเรียน จำนวน 75 คน ซึ่งอยู่ในชั้นเรียนไม่เกิน 6 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีอัตมโนทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ Cross and Valley (1982) ได้ศึกษาเหตุผลการเข้าศึกษาต่อของผู้ใหญ่ที่กำลังเรียนอยู่ ผลการศึกษาพบว่า อายุ เพศ และสภาพทางสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าเรียนต่อของผู้ใหญ่ ผู้มีอายุมากจะสนใจในความรู้ ส่วนผู้ที่มีอายุน้อยจะสนใจเรื่องส่วนตัว และทางด้าน Richter (1982) ได้ศึกษาอุปสรรคที่คาดหวังและประสบจริงต่อการศึกษาต่อของนักศึกษาผู้ใหญ่ ที่ลงทะเบียนเรียนระดับปริญญา และ

ประกาศนียบัตร ในเซตชาร์ลสตัน เอส ซี พบว่า ปัญหาทั้งก่อนและหลังการลงทะเบียนเรียน ได้แก่ ไม่มีเวลา ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายสูง ระยะเวลาเรียนนานไป มีภาระต้องรับผิดชอบครอบครัว รับผิดชอบภาระงานอาชีพ ไม่สะดวกเรียนตามตารางเวลาเรียน ทั้งนี้ได้สุ่มตัวอย่างจากตัวแปรในด้านเพศ อายุ เชื้อชาติ สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ และพื้นฐานการศึกษา ที่มีต่อเป้าหมายในการศึกษาต่อ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำกิจกรรมไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ควรศึกษาแนวคิดแอนดราโกจีที่เป็นการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ให้เข้าใจ เพื่อให้กิจกรรมนั้นสอดคล้อง เหมาะสม และสนองต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ เนื่องด้วยกลุ่มประชากรเป็นกลุ่มชนชาติพันธุ์ ควรศึกษาภาษาไทใหญ่ให้เข้าใจ วิทยากรควรมีความรู้ในเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรมทางด้านภาษาเป็นอย่างดี
3. ควรคำนึงถึงสิทธิ และความแตกต่างทางด้านชนชาติของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่
4. กำหนดสถานที่ ระยะเวลา สื่อ อุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรม ให้ตรงกับความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความพึงพอใจ และต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัย โดยการติดตามผลของเยาวชนไทใหญ่ ภายหลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นระยะ เพื่อศึกษาว่าความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด

2. ควรมีการพัฒนาการกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ในกลุ่มอื่น นอกจากกลุ่มเยาวชน เช่น กลุ่มเด็ก หรือ กลุ่มผู้ใหญ่ เพราะการอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านภาษาไทใหญ่ควรได้รับความร่วมมือจากหลายๆ กลุ่ม

3. ควรมีการพัฒนาการกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ในด้านอื่นด้วย เช่น วัฒนธรรมด้านอาหาร การแต่งกาย การแสดง การครองเรือน และประเพณี เป็นต้น เพื่อครอบคลุมในเรื่องของวัฒนธรรม

4. ควรมีการนำกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ ไปประยุกต์ใช้ในชนชาติพันธุ์ อื่นได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. การศึกษาตลอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2538.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, และองค์การ
ทุนสำหรับเด็กแห่งสหประชาชาติ. ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย,
พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง, 2546.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2550 - 2559)
กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม,
2552.
- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2542.
- กัญญา ลีลาชัย. ประวัติศาสตร์ชนชาติไท. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจิตรศิลป์, 2544.
- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.
- กฤตยา อาชวนิจกุล. สถานะความรู้เรื่องแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย และทิศทางการวิจัยที่พึง
พิจารณา. สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล: สถาบันวิจัยประชากร
และสังคม, 2546.
- กาญจนา ไชยพันธ์. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2549.
- ขจิตต์ภัย บุรุษพัฒน์. ชนกลุ่มน้อยกับความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา, 2546.
- งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: รามการพิมพ์,
2543.
- งามพิศ สัตย์สงวน. สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาครอบครัว
ญวน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2545.
- จักรี อรชุน. ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์
ของเยาวชนในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2550.

- จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์. การจัดองค์การทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.
- จำมตอง. ตามรอยฝัน, ผู้ลี้ภัย, สตรี, สิทธิมนุษยชน, ไทใหญ่, ฉบับที่ 23 (พ.ศ. - 30 มี.ย. 48), [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://salweennews.org/home/?p=1095>. [2554, มิถุนายน 9]
- จำนง อติวัฒน์สิทธิ์, เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล, ประไพร์ วิริยะสมบูรณ์, เสาวคนธ์ สุดสวาท, สุดา ภิรมย์แก้ว และสุรพันธ์ เพชรภาภา. สังคมวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ. การศึกษาผู้ใหญ่: ปรัชญาตะวันตกและการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.
- ชูพงษ์ จูตะวิริยะสกุล. ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการความวิตกกังวลของเยาวชนในศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- เชียรศรี วิวิธสิริ. จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2541.
- ณรงค์ เส็งประชา. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทักษิณอักษร, 2539.
- दनัย เทียนพุด. การบริหารทรัพยากรบุคคลในศตวรรษหน้า. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ทวิช จุตพรฤกษ์. พิธีกรรมเพื่อสืบทอดความเป็นชาติพันธุ์ของชาวเขายากจน: การศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าลีซอในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.
- ทีศนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ธวัชชัย ราชคม. นวัตกรรมและการสืบสานประเพณีไทใหญ่ของเยาวชนบ้านแม่ลาน้อย [Online]. 2554. แหล่งที่มา: <http://b0m2006.wordpress.com/category> [10 มกราคม 2554].
- ธีระพงศ์ บุศราภูล. ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานสำหรับเยาวชนนอกระบบโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

- นวลละออง สุภาพผล. จิตวิทยาอภิปกติ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2527.
- นันทนา แรงจริง. การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความตระหนักในคุณค่าทางวัฒนธรรม และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2546.
- นารา ธีรเนตร. การรู้คุณค่าตนเองและครอบครัวบำบัด. วารสารคหเศรษฐศาสตร์, 29 (2), 2528.
- นิคม มูสิกะคามะ. วัฒนธรรม บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2545.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. กลุ่มสัมพันธ์สำหรับการฝึกอบรม. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สงขลา: เทมการพิมพ์. 2544
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สิริวิยาสาน์, 2546.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. 30 ชาติในเชียงราย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: พิษณุเศส พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์, 2551.
- บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์, 2551.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. สถิติวิจัย 1 (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.
- บุปผา กุมภีพงษ์. สภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรการสอน. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ปฐุม นิคมานนท์. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2528.
- ประนอม เดชชัย. นวัตกรรมการเรียนการสอน และแนวปฏิบัติสังคมศึกษา. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2531.
- ประสิทธิ์ ทองอุ่นและคณะ. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน. กรุงเทพมหานคร: เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น, 2542.
- พจน์ ราศรีรัตน์. ปัญหาและความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาหลักสูตรระยะสั้นในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530.

พรประเสริฐ เสือสี. ผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจีเพื่อเพิ่มความคิดเห็น
คุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2547.

พระครูบรรพตรัตนชัย (ประทับ จันทร์แสง). การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของกลุ่ม
ชาติพันธุ์ชาวอาข่าที่เฝ้าต่อเยาวชนอาข่า: กรณีศึกษาเยาวชนอาข่า หมู่บ้านอาเโอะใหม่
ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2551.

พระยาอนุমানราชชน. ความรู้เรื่องวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2531.

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551. ราชกิจจา-
นุเบกษา 125, (มีนาคม 2551).

มณีมัย ทองอยู่. ยุทธศาสตร์เพื่อการอยู่รอดและทุนทางสังคมของชาวนาอีสาน. มนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.

มนัสวาน์ โกวิทยา. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ
แบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้เยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

มัญญ ตนะวัฒนา. จิตวิทยาพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพมหานคร: ธีรพงษ์การพิมพ์, 2539.

มัทนียา ค้อมทอง. ผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติ และ
ทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2552.

ยศ สันตสมบัติ. หลักข้างการสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทในได้คง. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิภูมิ
ปัญญา, 2542.

รัตนา พุ่มไพศาล. หลักการจัดและบริหารการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

รัตนา พุ่มไพศาล. หลักการสอนสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร:
ภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพมหานคร:
บริษัทอักษรทัศน์, 2538.
- เรณู อรรถาเมศร์. โครงการประวัติศาสตร์ชุมชนไทใหญ่ ท้องถิ่นภาคเหนือของประเทศไทยลุ่มน้ำ
แม่กก แม่สายและแม่มาว อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่, 2544.
- เรณู อรรถาเมศร์. ผ้าไทใหญ่จากมาวไหลงสู่ล้านนาในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
วัฒนธรรม. เชียงใหม่, 2544.
- ฤทัยรัตน์ ธรเสนา. การพัฒนาอัตมโนทัศน์หลายมิติของนักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพ
แตกต่างกันโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชา
จิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณภา จันทนาคม. ลักษณะของภาษาไทยใหญ่ (ไต้อ้อ) ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2526.
- วรรณณี แกมเกต. วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- วรรัตน์ อภินันท์กุล. การศึกษานอกระบบโรงเรียนเปรียบเทียบ. ในเอกสารประกอบการสอนวิชา
2711675. กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์,
2549.
- วรรัตน์ อภินันท์กุล. แนวคิดทฤษฎีที่นำสู่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- วราภรณ์ อยู่วัฒนา. การศึกษาการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนของศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา
วิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- วิชัย ภูโยธิน และคณะ. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ม.4-ม.6.
(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, 2547.
- วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ชัตรศุภกุล. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2522.
- วิรัตน์ คำศรีจันทร์. จิตสำนึกพลเมืองในบริบทประชาสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
บัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2554.

- ศตริินทร์ ยุวนาท. ผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ปรกาศฟ้า ฟ้าวันดี, 2537.
- ศรีนวล วิวัฒน์คุณูปการ. โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมเหมาะสมในการแสดงออกและความรู้สึก เห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญผล, 2530.
- ศุภวดี บุญญวงค์. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2527.
- สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ไทใหญ่ ความเป็นใหญ่ในชาติพันธุ์. โครงการ พิพิธภัณฑวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ล้านนา, 2551.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. การพัฒนาบุคลิกภาพ. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น, 2540.
- สมนึก ภัททิยธนี. การวัดผลการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กทม: ประสานการพิมพ์, 2546.
- สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธุ์. ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมไทใหญ่. โครงการประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมชนชาติไท สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2542.
- สมพร ศิลป์สุวรรณ. ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์: กรณีศึกษาพนักงานสถาบันระบบใหม่ [Online] Available from: <http://econ1.nida.ac.th/sompon/17032551.pdf> [2012, January 10]
- สมศรี สง่าศิลป์. สภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพของโรงเรียนผู้ใหญ่ ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- สร้อยดี อ่องสกุล และโยชิยุกิ มาซุฮารุ. การศึกษาประวัติศาสตร์และวรรณกรรมของกลุ่ม ชาติพันธุ์ไท. เชียงใหม่: ภาควิชามนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, กระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบ การดำเนินงาน กศน.: คัมภีร์ กศน.. กรุงเทพมหานคร: เอ็น.เอ.รัตนะเทรตดี, 2552.
- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550. ม.ป.ท : ม.ป.พ.

- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, สำนักงานปลัดกระทรวงทางวัฒนธรรม. แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ(พ.ศ. 2550-2559). กรุงเทพมหานคร, 2550.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- สุมาลี สังข์ศรี. การศึกษานอกโรงเรียน สำหรับแรงงานด้อยโอกาส โดยประยุกต์ใช้วิธีการศึกษาทางไกล. กรุงเทพมหานคร: เทคนิคพรินติ้ง, 2540.
- สุมาลี สังข์ศรี. รายงานการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์, 2545.
- สุมาลี สังข์ศรี. การศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. แนวคิดและทฤษฎีนำรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน, 2551.
- สุรางค์ คุ้มตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- เสมอชัย พูลสุวรรณ. รัฐฐาน (เมืองไต):พลวัติของชาติพันธุ์ในบริบทประวัติศาสตร์และการเมืองร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2552
- อมรา พงศาพิชญ์. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (กระบวนการทัศน์และบทบาทในประชาสังคม), กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- อัญชลี ดำรงไชย. ผลของกิจกรรมกลุ่มต่อการเห็นคุณค่าในตนเองทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจและการปฏิเสธ ของวัยรุ่นชายที่เสพยาบ้าและเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- อาชัญญา รัตนอุบล. กระบวนการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์, 2540.
- อาชัญญา รัตนอุบล. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- อาชัญญา รัตนอุบล. การเรียนรู้และพัฒนาการของผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษา นอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

- อาชัญญา รัตนอุบล. พัฒนาการ การเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- อานนท์ อาภาภิรมย์. สังคมวัฒนธรรมและประเพณีไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คลังวิทยา, 2525.
- อุดม เขยกีวงศ์. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์ดวงกลม, 2534.
- อุดม เขยกีวงศ์. ปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2541.
- อุดม เขยกีวงศ์. แนวทางการบริหารและการจัดการ: การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ (1991), 2544.
- อุดม เขยกีวงศ์. หลักสูตรท้องถิ่น: ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ 1991, 2545.
- อุทัย ปัญญาโกณ, การนำเสนอรูปแบบการศึกษาเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมอาข่า. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- อุ้นตา นพคุณ. การเรียนการสอนผู้ใหญ่เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2527.
- อุ้นตา นพคุณ. กรอบแนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์, 2546.

ภาษาอังกฤษ

- Bernstein. D. A. Essentials of Psychology. Boston: Houghton Mifflin Company, 1999.
- Brembeck, C. S. and Thompson, T. J. New Strategies for Education Development. Lexington, MA: Lexington Books, 1973.
- Brookfield, S.D. Understanding and Facilitating Adult Learning. San Francisco: Jossey-Bass, 1986.
- Brundage, F. Adult Learning Principles and Their Application to Program Planning. Ministry of Education: Ontario, 1980.
- Bukhauser, J. C. The Effects of Group Dynamic of Self-Conception the Elementary School Classroom. Dissertation Abstracts International 46: 103-A, 1985.
- Buttun. Development Group Work with Adolescents. London: University of London Press, 1974.

- Combs, A. W. Some Basic Concepts in Perception Psychology. Curriculum Planning: A New Approach, 2nd ed, Boston, Allyn and Bacon, Inc. 1974.
- Hilgard, Ernest R. Introduction to Psychology. New York: Harcourt, Brace, 1962.
- Knowles, M. S. Informal adult Education. New York: Association Press, 1950.
- Knowles, M. S. The Modern Practice of Adult Education: Andragogy versus Pedagogy. New York: Associated Press, 1970.
- Knowles, M.S. The Adult Learner a Neglected Species. (2nd ed). Houston: Gulf Publishing Co., 1978.
- Knowles, M. S. The Modern Practice of Adult Education. New York: The Adult Education, 1980.
- Knowles, M. S. The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy. Chicago: Follet Publishing Company, 1984.
- Bernard, L. R.. Adult Learning. London; New York: Croom Helm, 1980.
- Merriam, S. B., and Brockett, R. G.. The Profession and practice of adult education: An Introduction. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1997.
- Ottaway, A.K.G. Learning Through Group Experiences. London: Routledge and Kegan Paul, 1970.
- Bergevin, P., & McKinley, J.. Participation Training for Adult Education: The Bethany Press, 1965.
- Shaw, M.E. Group Dynamic : The Psychology of Small Group Behavior. New York: McGraw-Hill, 1981.
- Sheffield, J.R., and Victor P. D. Non-Formal Education in African Development. New York: African-American Institute, 1972.
- Treppa, J. A. and Lawrence, F. Effects of Marathon Group Experience. Journal of Counseling Psychology 1972: 466-468, 1976.
- Trump, J. L. and D. F. Miller. Secondary School Curriculum Improvement: Challenges, Humanism, Accountability. Boston: Allyn and Bacon, 1973.
- Tylor, E. B. Primitive Culture. London : John Murrey, 1871.
- Weiten, W. Understanding and Enhancing Self-Esteem in Psychology Themes and Variation. California: Brook/Cole, 1989.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

**รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**

1. รศ. ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล	อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาดลอดชีวิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อ.ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล	อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาดลอดชีวิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รศ. ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ	ตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ดร.วิเลชา ลีสุวรรณ	ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงราย
5. นายอัศววัฒน์ ชูดีพัฒน์วรังกูร	เลขาธิการมูลนิธิพระธรรมแสง กรุงเทพมหานคร
6. นายมนต์ทิพย์ ศิริไทคงชื่น	ประธานที่ปรึกษาโครงการค้นคว้าประวัติศาสตร์
วัฒนธรรมไทใหญ่ จังหวัดเชียงใหม่

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานหลักสูตรและการจัดการเรียนฯ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.82681-2 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/55- 2649

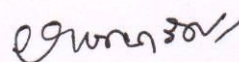
วันที่ 12 พฤษภาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล

ด้วย นายบรมัตต์ ท้าวแก่นสาร นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาดลชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนตามแนวคิดแอนดรา โกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานหลักสูตรและการจัดการเรียนฯ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.82681-2 ต่อ 612
 ที่ ศธ 0512.6(2771)/55- **2650** วันที่ 12 พฤษภาคม 2555
 เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล

ด้วย นายบรมรัตน์ ท้าวแก่นสาร นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ
 โรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกยีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่” โดยมี
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
 ตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และ
 ขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานหลักสูตรและการจัดการเรียนฯ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.82681-2 ต่อ 612
ที่ ศธ 0512.6(2771)/55- 2651 วันที่ 12 พฤษภาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

ด้วย นายบรมฉัตร ท้าวแก่นสาร นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนตามแนวคิดแอนดรา โกจิที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ที่ ศธ 0512.6(2771)/ 55- 2648

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

12 พฤษภาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.วิเลขา สีสุวรรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายบรมัตต์ ท้าวแก่นสาร นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/ 55-2646

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

12 พฤษภาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณอัครวัฒน์ ชุติพัฒน์วารังกูร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายบรมัตต์ ท้าวแก่นสาร นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน
ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกยีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่” โดยมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และ
ขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/ 55-2647

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

12 พฤษภาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณมนตรีพิชัย ศิริไททองชื่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายบรมมัตต์ ท้าวแก่นสาร นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียนภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกิจการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 612

ภาคผนวก ข

- กิจกรรมการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

กิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน
ตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อความสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

กิจกรรมที่ 1 “ภาษาไตของหมู่เฮา”

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่ รับรู้ เข้าใจ และเห็นความสำคัญในวัฒนธรรมด้านภาษาของตนเอง
2. เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่คุณค่าในตนเอง และทางด้านวัฒนธรรม
3. เพื่อให้เยาวชนกล้าแสดงออก และได้ฝึกการใช้ภาษาไทใหญ่

สื่อ/อุปกรณ์

- เครื่องเล่นซีดี วีซี / ซีดี ชุด วัฒนธรรมไทใหญ่ และเพลงไทใหญ่
- กระดาษ A4 ดินสอ ปากกา
- เกม “ฉันเอง”
- ใบความรู้ “ประวัติความเป็นมาของภาษาไทใหญ่”
- ใบงาน

เวลาที่ใช้ 7 ชั่วโมง

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้นำกิจกรรม แนะนำตัว ร่วมสนทนา และทักทาย กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม และนำไหว้พระ
- 1.2 ผู้นำกิจกรรมเปิดซีดีเพลงไทใหญ่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมชม และร่วมกันร้องเพลง 3 รอบ
- 1.3 ผู้นำกิจกรรมเปิดซีดี ชุด วัฒนธรรมไทใหญ่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมชม
- 1.4 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็น โดยใช้คำถามดังนี้
 - จากการรับชมซีดี ชุด วัฒนธรรมไทใหญ่แล้วท่านมีความคิดเห็นอย่างไร
 - ได้แง่คิดอะไรบ้าง
 - ท่านคิดอย่างไรกับความยิ่งใหญ่ของชนชาติไทใหญ่
 - ภาษาไทใหญ่ที่อยู่ในปัจจุบันกำลังจะสูญหายและไม่มีคนสืบทอดแล้วท่านจะทำอย่างไร

1.5 ให้สมาชิกเยาวชนทุกคนร่วมเล่นเกม “ฉันเอง” โดยให้แต่ละคนเขียนข้อความบอก ชื่อจริง ชื่อเล่น และนิสัย เป็นภาษาไทยใหญ่ ลงบนกระดาษ A4 นำกระดาษมาติดเทปกาวไว้บนหน้าอก (หากเขียนภาษาไทยใหญ่ไม่ได้ สามารถพูดเป็นภาษาไทยใหญ่ได้) แล้วเดินไปหาเพื่อนสมาชิก เพื่อนแนะนำตัวเองโดยให้ต่างฝ่ายต่างอ่านข้อความที่เขียนไว้ หรือพูดให้ฟัง แล้วจดบันทึกหรือจดจำให้ได้มากที่สุด โดยกำหนดเวลา 15 นาที ผู้นำบอกหยุดเวลา ใครสามารถจดบันทึกหรือจดจำได้มากที่สุดเป็นผู้ชนะ (จะได้รับรางวัล)

2. ขั้นคิดวิเคราะห์

2.1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่ม 5 กลุ่มๆ ละ 7 คน ให้ช่วยกันวิเคราะห์เกี่ยวกับกิจกรรมเกม “ฉันเอง” โดยผู้นำใช้คำถามดังนี้

- ท่านเห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาไทยอย่างไร
- เมื่อท่านได้ใช้ภาษาไทยกับเพื่อนไทยใหญ่ด้วยกันแล้วมีความรู้สึกอย่างไร
- ท่านมีแนวทางอะไรบ้างที่ทำให้เรากล้าแสดงออก และกล้าพูดภาษาไทย

2.2 ผู้นำกิจกรรมนำเสนอประวัติภาษาไทย

2.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่ม 5 กลุ่มๆ ละ 7 คน โดยไม่ซ้ำกลุ่มเดิม เพื่อทำกิจกรรมจากใบงาน จากนั้น ให้เขียนลง flow chat และนำเสนอหน้าห้อง

3. ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

3.1 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในครั้งนี้ได้อะไรบ้าง สามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมทางด้านภาษาของไทใหญ่ได้อย่างไร

3.2 ผู้นำให้ผู้ร่วมกิจกรรมไปสอบถามประวัติความเป็นมาของภาษาไทยจากปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้เฒ่าผู้แก่ภายในหมู่บ้าน หรือจากแหล่งอื่นๆ (เป็นการบ้าน)

4. ขั้นประเมินผล

4.1 จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

4.2 ประเมินผลงานจากใบงาน และการนำเสนอ

ใบความรู้

ประวัติความเป็นมาของภาษาไทยใหญ่

อักษรไทใหญ่พัฒนามาจากอักษรไทใต้คงเก่า ซึ่งเป็นอักษรที่ใช้ในหมู่ชาวไทใหญ่ทั้งหมด โดยยังคงมีลักษณะกลม เนื่องจากไม่ได้เปลี่ยนไปเขียนด้วยพู่กันเหมือนอักษรไทใต้คง เมื่อรัฐฉานตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษเมื่อ พ.ศ. 2428 ทางอังกฤษได้ส่งเสริมให้ชาวไทใหญ่พัฒนาอักษรของตนขึ้นใหม่ และจัดให้มีการพิมพ์ ทำให้รูปอักษรที่เกิดจากการหล่อตัวพิมพ์มีลักษณะป้อม กลมคล้ายอักษรพม่ามากขึ้น แต่การใช้ภาษาและสำเนียงการพูด มีลักษณะที่คล้ายคลึง หรือใกล้เคียงกันกับไทยภาคเหนือล้านนา

ชาวไทใหญ่มีอักษรใช้ 2 ชนิด คือ ลีกล้วยงอกใช้เขียนเอกสารทั่วไปกับลิกยวน ใช้เขียนเอกสารทางศาสนา อักษรไทใหญ่ที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้พยัญชนะในภาษาไทยใหญ่มีทั้งหมด 19 ตัว แต่มีการเพิ่มอีก 4 ตัว เพื่อใช้เขียนคำที่มาจากภาษาอื่น สระสามารถเขียนได้ทั้งข้างหน้า ข้างหลัง ข้างบน และข้างใต้พยัญชนะ มีสระพื้นฐาน 10 ตัว แต่หากผสมกับตัวสะกดด้วย รูปสระบางรูปอาจลดรูปหรือเปลี่ยนรูปไปได้ ส่วนรูปวรรณยุกต์มี 5 รูป 6 เสียง ใช้เขียนข้างหลังพยางค์ โดยพื้นเสียงของพยางค์เป็นเสียงจัตวา ไม่มีรูปวรรณยุกต์

ความสำคัญของภาษา

ภาษา เป็นสื่อเสียงและสื่อสัญลักษณ์ของมนุษยชาติที่เกิดจากการสร้างสรรค์ และสั่งสมของบรรพบุรุษสืบทอดสู่ลูกหลาน ภาษาเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่ายิ่งของชนชาตินั้นๆ เราควรรักษาไว้

คำชี้แจง ให้บอกความเป็นมา ความสำคัญของภาษาไทยใหญ่ พร้อมแสดงความภาคภูมิใจ และวิธีการอนุรักษ์ภาษาไทยใหญ่ไว้ได้อย่างไร (ใช้เวลา 20 นาที)

ความเป็นมาของภาษาไต คือ

.....

.....

.....

ความสำคัญของภาษาไต

.....

.....

.....

ความภาคภูมิใจ

.....

.....

.....

วิธีการอนุรักษ์ภาษาไทยใหญ่

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 “พยัญชนะไต”

จุดประสงค์การเรียนรู้

- เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่เกิดความรักในภาษาของตน
- เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่ อ่าน และเขียน พยัญชนะไต ทั้ง 19 ตัว ได้

สื่อ/อุปกรณ์

- โทรทัศน์ และเครื่องเล่นซีดี / แผ่นซีดี ชุด พยัญชนะไต และเพลงไต
- ใบความรู้ “พยัญชนะไต”
- เกม “ร้อยคำไต” ประกอบด้วย บัตรพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ อักษรไต และเชือก
- กระดาษ A4 ดินสอ ปากกา
- ใบงาน 1, 2, และ 3

เวลาที่ใช้ 7 ชั่วโมง

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้นำกิจกรรมทบทวนประวัติชาติไทใหญ่อีกครั้งหนึ่ง และสุ่มให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เล่าประวัติพอสังเขป และความภาคภูมิใจ และความสำคัญในภาษาไทใหญ่ (จากการบ้านในกิจกรรมที่ 1)

1.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมร้องเพลงไต 2 รอบ

1.3 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมชมซีดีชุด พยัญชนะไต

1.4 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศึกษาใบความรู้เรื่องพยัญชนะ และทำใบงาน 1 โดยเขียนพยัญชนะเหล่านั้นให้ถูกต้องตามหลักการเขียน

1.5 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มๆ ละ 7 คน เพื่อฝึกอ่านพยัญชนะและให้ช่วยกันจับคู่พยัญชนะกับภาพให้ถูกต้องและให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกมาเขียนพยัญชนะบนกระดานคนละ 1 ตัวอักษร พร้อมอ่านให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดฟัง

1.6 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม ให้ฝึกจับคู่พยัญชนะกับภาพ จากใบงานที่ 2 กลุ่มที่เสร็จก่อนเป็นผู้ชนะ(ทำเป็น 2 ชุด)

1.7 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอ่านโดยอ่านเป็นกลุ่มๆ ละ 7 คน จับคู่อ่าน และอ่านเดี่ยว โดยสุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมอ่านให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดฟัง

1.8 ให้สมาชิกเยาวชนแต่ละกลุ่มเล่นเกม “ร้อยคำไต” โดยแจกบัตรคำให้แต่ละกลุ่ม พร้อมบอกประโยคคำไต 3 ประโยค และให้ทุกกลุ่มร้อยเรียงอักษรไตตามประโยค กลุ่มที่ร้อยเรียงคำไตเสร็จก่อน และถูกต้องเป็นกลุ่มที่ชนะ (จะได้รับรางวัล)

2. ชั้นคิดวิเคราะห์

2.1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำใบงานที่ 3

2.2 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันเสนอ และสรุปวิธีการอ่านและการเขียนพยัญชนะที่สามารถทำให้เราจดจำได้ง่ายขึ้น

2.3 ภาษาไทใหญ่เรียนให้สนุกอย่างไร

2.4 ให้ทุกคนวิเคราะห์ว่าภาษาไทใหญ่เหมือนหรือแตกต่างจากภาษาอื่นอย่างไร

3. ชั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในครั้งนี้ว่าได้อะไรบ้าง

3.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำแบบฝึกหัด จากใบงานที่ 3

3.3 แจกใบงานที่ 4 ชุด แบบฝึกอ่านคำคล้องจอง พยัญชนะไต (เป็นการบ้าน)

4. ชั้นประเมินผล

1. จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

2. ประเมินผลงานจากคำตอบในใบงาน และการนำเสนอ

รูปอักษรไทใหญ่	ชื่ออักษร ในภาษาไทย ใหญ่	เทียบรูป อักษรไทย	หมายเหตุ
 	นะ หนู	น, ณ	
 	ป๊ะ ป่า	ป	ป่า ในที่นี้คือคำว่า <u>ปลา</u> ในภาษาไทย
 	ผ๊ะ ผิ่ง	ผ, พ	
 	ฟะ ฟ้า	ฟ	
 	ม๊ะ ม๊ะ	ม	ม๊ะ แปลว่า <u>น้ำ</u>
 	ย๊ะ ยุง	ย, ญ	ยุง แปลว่า <u>ยุง</u>
 	ระ ระฮ้าน	ร, ฤ	ระฮ้าน แปลว่า <u>พระสงฆ์</u>
 	ล๊ะ ลิ่ง	ล, ฤ, ฬ	ลิ่ง แปลว่า <u>ลิง</u>
 	วะ แหวน	ว	แหวน แปลว่า <u>กำไล</u>
 	ห๊ะ หิ่ง	ห, ฮ	หิ่งแปลว่า <u>ระฆัง</u>
 	อ๊ะ อ่าง	อ	

ใบงานที่ 1

คำชี้แจง ให้เขียนพยัญชนะภาษาไทยใหญ่ทั้ง 19 ตัว (ใช้เวลา 20 นาที)

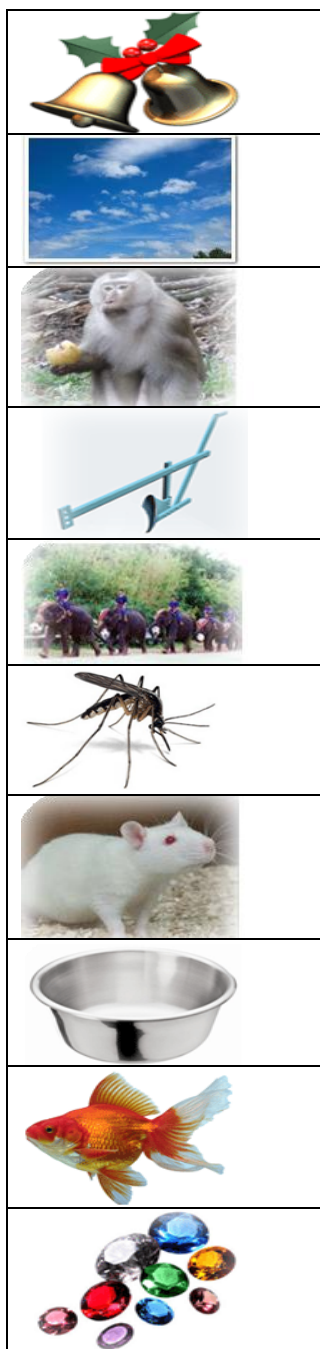
พยัญชนะ **ᨧᩢ᩠ᨦᩉ᩠ᩅᩢᩃᨦᩈᩢ᩠ᨦ** (๑๑; ๑๒; ๑๓; ๑๔; ๑๕; ๑๖; ๑๗; ๑๘; ๑๙; ๒๐; ๒๑; ๒๒; ๒๓; ๒๔; ๒๕)

รูปอักษรไทใหญ่		ชื่ออักษรในภาษาไทยใหญ่
	ᨧᩢ᩠ᨦ	ก๊ะ ไก่
		
		
		
		
		
		
		

รูปอักษรไทใหญ่		ชื่ออักษรในภาษาไทย
		
		
		
		
		
		
		
		
		
		
		

ใบงานที่ 2

คำชี้แจง ให้โยงเส้นจับคู่พยัญชนะให้ตรงกับภาพ (ใช้เวลา 10 นาที)

๐
 ๐
 ๕
 ๐
 ๑
 ๘
 ๐
 ๓
 ๖
 ๖

คำชี้แจง ให้เติมพยัญชนะที่ขาดหายไป (ใช้เวลา 20 นาที)

..... ๗ ๘

..... ๘

๘ ๘

๘ ๙

ใบงานที่ 4

(การบ้าน)

คำชี้แจง แบบฝึกอ่านคำคล้องจอง พยัญชนะไต

พยัญชนะ ฑูร์๑๑;ลิร์;๑: (๑๑;๑ร์๑; 1๑ ฑูร์)

รูปอักษรไทใหญ่			
ก	 ก ๑ ๑ ๑ ๑ 	ก๊ะ วา ไก่	ก้อปไตไม่เหนอก็อน
ข	 ข ๑ ๑ ๑ ๑ 	ข๊ะ วา ไช้	แม่มนั้ไปม้าง้อม
ค	 ค ๑ ๑ 	ง๊ะ วา งู	เลื้อนม้ำจู้ไตเซ็ด
ด	 ด ๑ ๑ ๑ ๑ 	จ๊ะ วา จ้าง	ไปอั้งอ้างจ้อมต้าง
ด	 ด ๑ ๑ ๑ ๑ 	ส๊ะ วา แสง	เง้าสีแหลงมาบเฮอ
ด	 ด ๑ ๑ ๑ ๑ 	ญ๊ะ วา หนอง	มีผ่ายห่งก้องมู้
ด	 ด ๑ ๑ ๑ ๑ 	ต๊ะ วา เต่า	ตื้อยู่เก่าฮิมค้าย
ด	 ด ๑ ๑ ๑ ๑ 	ถ๊ะ วา ไถ	ตำใหญ่ไ่ว่สามหมาก

กิจกรรมที่ 3 “พยัญชนะเสริม และเลขไต ”

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้เยาวชนเกิดความรัก และสนุกสนานในการใช้ภาษาไทยใหญ่ของตนเอง
2. เพื่อให้เยาวชนไทยใหญ่รู้ และสามารถ อ่าน เขียน อักษรเสริม และเลขไตใหญ่ ได้

สื่อ/อุปกรณ์

- ซีดี ชุด เพลงไต
- ใบความรู้ “พยัญชนะเสริมและเลขไต”
- เกม “ฉันท้องได้” และ เกม “แม่ปั่นไต”
- กระดาษ A4 ดินสอ ปากกา
- ใบงาน 1, และ 2

เวลาที่ใช้ 7 ชั่วโมง

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้นำกิจกรรมทบทวนพยัญชนะไทยใหญ่อีกครั้งหนึ่ง พร้อมให้ทุกคนร่วมอ่านคำคล้องจอง พยัญชนะไตจากการบ้านกิจกรรมที่ 2 และสอบถามพยัญชนะกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม
- 1.2 ทุกคนร่วมกันร้องเพลงไต โดยผู้นำกิจกรรมเป็นผู้นำร้อง
- 1.3 ผู้ร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มๆ ละ 7 คน เพื่อเล่นเกม “ฉันท้องได้” โดยผู้นำเป็นผู้นำเกม โดย ให้แต่ละกลุ่มจับฉลากอันดับ 1 เป็นกลุ่มที่เริ่มต้นร้องเพลงไตก่อน 1 ท่อน กลุ่มที่ 2 ร้องต่ออีก 1 ท่อน และ 3, 4, 5 ไปตามลำดับ กลุ่มไหนร้องไม่ได้หรือร้องผิด จะถูกทำโทษ โดยการให้ทำท่า พยัญชนะไต พร้อมพูดซ้ำ 10 ครั้ง เช่น พยัญชนะ “๑” ทำท่าไก่ แล้วพูดคำว่า ก๊ะ ไก่ ก๊ะ ไก่ ให้ครบ 10 ครั้ง โดยผู้นำกิจกรรมจะเป็นผู้กำหนดพยัญชนะให้
- 1.4 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศึกษาใบความรู้ เรื่องพยัญชนะเสริม และเลขไตใหญ่
- 1.5 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอ่าน เขียนอักษรเสริมและตัวเลขไตใหญ่ โดยให้ทุกคนอ่านตามผู้นำ กิจกรรม อ่านพร้อมกัน อ่านเป็นกลุ่ม จับคู่อ่าน และอ่านเป็นรายบุคคล
- 1.6 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มๆ ละ 7 คน โดยไม่ให้ซ้ำกลุ่มเดิมที่แล้ว เพื่อเล่นเกม “แม่ปั่นไต”

1.7 ผู้นำกิจกรรมชี้แจงกติกาว่าจะทำการแข่งขันระหว่าง 2 ทีม เพื่อหาแมนปีนไต่โดยผู้นำกิจกรรมจะเป็นผู้ขึ้นนับ(ภาษาไทยใหญ่) 1-2-3-4 ไปง 6ใครที่นับ 5, 10, 15, 20ให้นับไปงแทน และคนถัดไปจะนับเลขลำดับต่อไป ถ้าใครนับผิดก็จะต้องออกจากทีม ทีมไหนหมดก่อนจะแพ้

1.8 ผู้นำกิจกรรมเริ่มต้นนับโดยเริ่มจากทีมที่ 1 ไปต่อทีมที่ 2 และถ้าใครนับผิดก็จะออกไปเรื่อยๆ จนเหลือทีมชนะ

2. ขั้นคิดวิเคราะห์

2.1 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันบอกความหมายจากเพลงไต่ ว่าสื่อถึงสิ่งใด และเรารู้สึกอย่างไรหลังจากได้ฟังเพลงไต่นี้แล้ว

2.2 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมช่วยกันหาวิธีในการอ่านและเขียนตัวเลข พยัญชนะเสริมว่ามีวิธีการอย่างไรในการอ่านและเขียนที่สามารถจดจำง่ายและคล่องแคล่ว

2.3 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำแบบฝึกจากใบงานที่ 1

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในครั้งนี้ว่าได้อะไรบ้าง

3.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปข้อควรปฏิบัติ และวิธีการรักษาภาษาของเราไว้ได้อย่างไร

3.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำแบบฝึกหัด จากใบงานที่ 2

4. ขั้นประเมินผล

4.1 จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

4.2 ประเมินผลงานจากใบงาน และการนำเสนอ

ใบความรู้

อักษรเสริม 4 ตัว สำหรับเขียนคำที่มาจากภาษาอื่น
๑๖;๑๑๑๑๑๑ ๔ ทูร์

จ	ฉ	ช	ช
กะ	ฉะ	ชะ	ชะ
ก	ฉ,ช	ช,ฉ	ช

เลขไทยใหญ่
๑๑๑๑๑๑๑๑

1	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	10
หนึ่ง	สอง	สาม	สี่	ห้ะ	หก	เจ็ด	แปด	เก้า	สิบ

11	๒0	๓0	๔0	๕0	๖0	๗0	๘0	๙0
สิบเอ็ด	ชาว	สามสิบ	สี่สิบ	ห้ะสิบ	หกสิบ	เจ็ดสิบ	แปดสิบ	เก้าสิบ

100	1,000	10,000	100,000	1,000,000
ปาก / ล้อย	เหิง	หมื่น	แสน	ล้าน

คำชี้แจง ให้เติมตัวเลขไทใหญ่ในช่อง “ข้อ” และเขียนตัวเลขดังต่อไปนี้ เป็นตัวหนังสือไทใหญ่
(ใช้เวลา 20 นาที)

ข้อ	ตัวเลขไทใหญ่	ตัวหนังสือไทใหญ่
1	1	นึ่ง
	၂	
	၄	
	၇	
	၉	
	၁၀	
	၁၁	
	၁၄	
	၁၈	
	၂၇	
	၃၇	
	၄၈	
	၄၇	
	၈၉	
	၁၀၀	
	၁,၀၀၀	
	၁၀,၀၀၀	
	၁၀၀,၀၀၀	
	၁,၀၀၀,၀၀၀	

ใบงานที่ 2

คำชี้แจง ให้เติมตัวเลขไทใหญ่ในช่อง “ข้อ” และเขียนตัวเลขให้ตรงกับภาษาไทใหญ่ที่กำหนดให้
(ใช้เวลา 20 นาที)

ข้อ	ตัวหนังสือไทใหญ่	ตัวเลขไทใหญ่
1	ห๊ะ	၄
	ชิปเจ็ด	
	ชาว	
	สิชิปสาม	
	ฮกชิปห๊ะ	
	เจ็ดชิปเจ็ด	
	ห๊ะชิปสอง	
	สามชิปแปด	
	เก้าชิปสิ	
	ชาวเก้า	
	นึ่งล้อยแปดชิป	
	สามล้อยชิปห๊ะ	
	ห๊ะล้อย	
	นึ่งเห็ง	
	เห็งนึ่งล้อยสิชิป	
	นึ่งหมิ่นเก้าชิปสอง	
	แสน	
	ห๊ะแสน	
	ล้าน	
	นึ่งล้านแปดแสน	

ဝမ်းတံး ဝံင်တံး

ဝမ်းဆံ့ ဝံင်ဝမ်းယိင့်ယွံ,
ဝံင်တံးပဲင်ဝံင်တံး

ဝိးဆွင့်တံး တံးတံး လံးမုးတုတ်ထုတ်ဂခင်
ပီၤနွဲခါ ဝံင်တံး လဲၤမံးတံး

တံးတံးလံးတုတ်ထုတ်ဂခင်
ဝံင်တံးလဲၤမံးတံး

တုတ်မုးဝိးဆံ့ယွံ, ဝံင်တံးလံးတုတ်ထုတ်ဂခင်
ပီၤနွဲခါ မံးတံးလဲၤမံးတံး

ဝမ်းဆံ့ ဝံင်ဝမ်းယိင့်ယွံ,
ဝံင်တံးပဲင်ဝံင်တံး (ဟဲၤ)

ဝံင်တံး, တံးတံးလံးတုတ်ထုတ်ဂခင် တံးတံး တုတ်မုး, ဝံင်တံး ဝိးဆံ့ယွံ,
ဝံင်တံးပဲင်ဝံင်တံး ဝံင်တံး (ဟဲၤ) မံးတံး (ဟဲၤ) မံးတံး (ဟဲၤ) မံးတံး (ဟဲၤ)

ဝံင်တံး, တံးတံးလံးတုတ်ထုတ်ဂခင် တံးတံး ဝံင်တံး, တံးတံးလံးတုတ်ထုတ်ဂခင်
ဝံင်တံးပဲင်ဝံင်တံး (ဟဲၤ) မံးတံး (ဟဲၤ) မံးတံး (ဟဲၤ) မံးတံး (ဟဲၤ)

ဝံင်တံး ဝိးဆွင့်တံး တံးတံး
ဝံင်တံး ပီၤနွဲခါ ဝံင်တံး

[တံးတံး, တံးတံးလံးတုတ်ထုတ်ဂခင်, တံးတံးဝံင်တံး] 2 * မံးတံးမံးတံး
(တံးတံးမံးတံးဝံင်တံးပဲင်ဝံင်တံး) 2 * မံးတံးမံးတံး

กิจกรรมที่ 4

“สระ สระประสม และวรรณยุกต์”

จุดประสงค์การเรียนรู้

- เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่เกิดความรักในภาษาไทยใหญ่
- เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่สามารถประสมคำ และวรรณยุกต์ไทใหญ่ได้

สื่อ/อุปกรณ์

- หนังสือการ์ตูน เรื่อง เรียนสนุกกับภาษาไทยใหญ่ และเพลงไต
- ใบความรู้ “สระ สระประสม และวรรณยุกต์”
- เกม “วรรณยุกต์ไต” / บัตรคำวรรณยุกต์ไต จำนวน 6 คำ
- กระดาษ A4 ดินสอ ปากกา
- ใบงาน 1, และ 2

เวลาที่ใช้ 7 ชั่วโมง

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้นำทบทวนพยัญชนะและตัวเลข โดยหยิบพยัญชนะหรือตัวเลขแล้วให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งหมดอ่านพร้อมกัน
- 1.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฟังเพลงไทใหญ่ และร่วมกันร้องเพลงพร้อมกัน
- 1.3 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มๆ ละ 7 คน และแจกหนังสือการ์ตูน เรื่อง เรียนสนุกกับภาษาไทยใหญ่ ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกลุ่มอ่าน โดยผู้นำกิจกรรมอ่านนำ
- 1.4 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็น หลังจากอ่านหนังสือการ์ตูนเรื่อง เรียนสนุกกับภาษาไทยใหญ่ จบ โดยใช้คำถามดังนี้
 - จากการอ่านหนังสือแล้วท่านมีความคิดเห็นอย่างไร
 - ได้แก่งคิดอะไรบ้าง
 - ท่านคิดอย่างไรกับภาษาไทยใหญ่ของตน
 - เราจะปฏิบัติอย่างไรให้เรารู้ และสามารถพูด อ่าน เขียน ภาษาไทใหญ่ได้
- 1.5 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศึกษาใบความรู้ เรื่อง สระ สระประสม และวรรณยุกต์ไทใหญ่
- 1.6 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอ่าน สระ สระประสม และวรรณยุกต์
- 1.7 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มใหม่อีกครั้งหนึ่ง กลุ่มละ 7 คน เพื่อเล่นเกม “วรรณยุกต์ไต”

- ผู้นำบัตรคำ(วรรณยุกต์ไทใหญ่) จากใบงานที่ 2 แจกให้แต่ละกลุ่มๆ ละ 6 ใบ แล้วช่วยกันเขียนรูปวรรณยุกต์ และเสียงวรรณยุกต์ เสร็จแล้วร่วมกันอ่านอย่างพร้อมเพียงกัน กลุ่มไหนตอบถูกต้องมากที่สุดเป็นกลุ่มที่ชนะ (จะได้รับรางวัล)

2. ขั้นคิดวิเคราะห์

2.1 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มๆ ละ 7 คน ช่วยกันคิด วิเคราะห์ แยกคำผสมที่กำหนดให้ ว่าเป็นเสียงวรรณยุกต์ใดในภาษาไทยใหญ่(จากใบงานที่ 3)

2.2 แต่ละกลุ่มช่วยกันสรุป และเสนอผลงาน หน้าห้อง

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในครั้งนี่ว่าได้อะไรบ้าง และบอกการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3.2 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเสนอวิธีการเรียนรู้ภาษาไทยใหญ่ให้ได้ดี

3.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำแบบฝึกหัด จากใบงานที่ 4

4. ขั้นประเมินผล

4.1 จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

4.2 ประเมินผลงานจากใบงาน และการนำเสนอ

4.3 แบบประเมินทักษะ

ໃບຄວາມຮູ້

ສຣະ 23 ຕົວ ວາງ 2໗ ຫຼັກ

ສຣະພື້ນຖານ 10 ຕົວ
 ຂະນະຄວບຄູ່: 10 ຫຼັກ

-	ໄ	-	-	ເ-	ຂ-	-ົ	ເ-ໄ	-ົ	-ົ
ຂໍ້	ຂ້າ	ຂໍ້	ຂໍ້	ເຂ້	ແຂ້	ໂຂ້	ຂ້ອ	ຂໍ້ອ	ເຂ້ອ
ກ	ກໄ	ກີ	ກູ	ເກ	ຂກ	ກູ້	ຂກໄ	ກີ້	ກູ້

ສຣະປະສມ 13 ຕົວ
 ຂະນະຄວບຄູ່: 1໗ ຫຼັກ

-	-ໄ	-ຸ້	-ຸ້	-	-ຸ້	-ຸ້
ໄຂ້	ຂ້າຍ	ຂໍ້ຍ	ໂຂ້ຍ	ຂ້ອຍ	ຂໍ້ຍ	ເຂ້ຍ
ໄ	ກໄ	ກູ້	ກູ້	ກູ້	ກີ້	ກູ້

-ົ	-ົ	-ົ	-ົ	-ົ	-
ເຂ້າ	ຂ້າວ	ຂໍ້ວ	ເຂ້ວ	ແຂ້ວ	ຂໍ້ຂໍ້
/ົ	ກາົ	ກີົ	ກີົ	ກີົ	ກູ້

วรรณยุกต์

วรรณยุกต์ในภาษาไทยใหญ่ 5 รูป 6 เสียง

တူဆဲးသီဝ် ၄ သီဝ်; ၄ သီဝ်

รูปวรรณยุกต์	ชื่อวรรณยุกต์ในภาษาไทยใหญ่	เสียงวรรณยุกต์
-	เป่า	เสียงจัตวา
-,	ยัก	เสียงเอก
-;	ยักจ้ำ	เสียงสามัญท้ายโท
-:	จ้ำหน้า	เสียงสามัญท้ายตรี
-.	จ้ำใต้ (จ้ำต่ำ-อี)	เสียงโทสั้น
-๕	ยักขึ้น	เสียงสามัญ

ใบงานที่ 1

คำชี้แจง ให้ฝึกอ่านสระ สระประสม และ วรรณยุกต์ จากใบความรู้

เรามาร่วมกันอ่านสระ สระประสม
และ วรรณยุกต์ ไทใหญ่หน่อยนะครับ

ใบงานที่ 2

คำชี้แจง ให้เติมรูปวรรณยุกต์ และเสียงวรรณยุกต์ แล้วร่วมกันอ่าน (ใช้เวลา 20 นาที)

ไต	รูปวรรณยุกต์	เสียงวรรณยุกต์
กั		
กั๋		
กั๊		
กั้		
กัเ		
กัอ		

ใบงานที่ 3

คำชี้แจง ให้เติมรูปวรรณยุกต์ และเสียงวรรณยุกต์ แล้วร่วมกันอ่าน (ใช้เวลา 20 นาที)

ลำดับ	ไต	รูปวรรณยุกต์	เสียงวรรณยุกต์
1	๑		
๒	๑		
๓	๑ ;		
๔	๑ :		
๕	๑ °		
๖	๑ ;		
๗	๑ :		
๘	๑ ;		
๙	๑ °		
10	๑ ;		
11	๑ :		

ใบงานที่ 4

คำชี้แจง ให้เขียน สระ สระประสม และวรรณยุกต์ที่ขาดหายไป (ใช้เวลา 20 นาที)

ลำดับ	ไต	เสียงอ่านในภาษา ไทใหญ่	ไทย
1	ล	หลี่	ดี
2	ล	ใจ (จะ-อี)	ใจ
3	ต.....	ต้า	ตา
4	ม...ม...	มาหา	มาหา
5	ม...ม...	หย้าหยยา	ยา
6	ม...ม...	หมี่ปี่	หมี่อ้วน
7	ม... ล	ห्यूหลี่	สบายดี
8	ม...ม...	ม่าแม่	ม้าตัวเมีย
9	ม...ม...	สี่ตัว	สี่ตัว
10	อ...อ...	ก้าหือ	เท่าไหร่

กิจกรรมที่ 5 “อักษรควบกล้า กับสะกดคำ”

จุดประสงค์การเรียนรู้

- เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่เกิดความรัก และเห็นคุณค่าในภาษาไทยใหญ่
- เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่รู้ อักษรควบกล้า ในภาษาไทยใหญ่ และสามารถเขียนอักษรควบกล้า และสะกดคำได้

สื่อ/อุปกรณ์

- ซีดี การ์ตูนไทใหญ่ ชุด ภาษาไทใหญ่ และเพลงไต
- หนังสือนิทานพื้นบ้าน เรื่อง “ขุนสามลอ นางอูเป่ม”
- ใบความรู้ เรื่อง อักษรควบกล้า และสะกดคำ
- เกม “ใครแน่”
- กระดาษ A4 ดินสอ ปากกา
- ใบงาน 1, และ 2

เวลาที่ใช้ 7 ชั่วโมง

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้นำบททวนสระ สระประสม และวรรณยุกต์ ไทใหญ่ โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งหมดอ่านพร้อมกัน

1.2 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มๆ ละ 7 คน และแจกหนังสือนิทานพื้นบ้าน เรื่อง ขุนสามลอ นางอูเป่ม ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกลุ่มอ่าน โดยผู้นำกิจกรรมอ่านนำ

1.3 ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันกำหนดตัวละคร และแสดงบทบาทสมมติ ตามนิทานพื้นบ้าน เรื่อง ขุนสามลอ นางอูเป่ม ที่ได้อ่าน

1.4 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็น หลังจากทุกกลุ่มได้แสดงจบ ให้ช่วยกันตอบ เรื่องจากนิทานที่ได้แสดง โดยใช้คำถามดังนี้

- ได้แกงคิดอะไรบ้าง
- เหตุใดเราต้องรักษาวัฒนธรรมของเราไว้
- ภาษาไทใหญ่สำคัญอย่างไร
- ถ้าหากเราหลงลืมวัฒนธรรม หรือหากไทใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้จะเกิดอะไรขึ้น

- 1.5 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศึกษาใบความรู้ เรื่อง อักษรควบกล้ำ ไทใหญ่ และ สะกดคำ
- 1.6 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอ่าน และเขียนคำควบกล้ำ และสะกดคำ โดยฝึกให้ทั้งหมดอ่านพร้อมกัน แบ่งกลุ่มอ่าน และจับคู่กันอ่านคำควบกล้ำ และสะกดคำ
- 1.7 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม เพื่อเล่นเกม “ใครแน่” โดยให้ทั้ง 2 กลุ่ม เขียนคำควบกล้ำพร้อมกับสะกดคำทีละคำ แล้วทายกลุ่มตรงข้าม โดยให้ตอบว่าควบกล้ำด้วยอักษรใด และสะกดอย่างไร ให้ครบ 10 คำ ฝ่ายไหนตอบถูกมากกว่าเป็นฝ่ายชนะ (ผู้นำกิจกรรมมอบรางวัล)

2. ขั้นคิดวิเคราะห์

- 2.1 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มๆ ละ 7 คน ช่วยกันคิด วิเคราะห์ คำควบกล้ำ และสะกดคำที่กำหนดให้ จากใบงานที่ 1 2 3 และ 4
- 2.2 แต่ละกลุ่มช่วยกันเสนอวิธีจดจำ การเขียนคำควบกล้ำ และสะกดคำ
- 2.3 ให้ทุกคนร่วมกันเสนอคำควบกล้ำ และสะกดคำ มาคนละคำ พร้อมบอกความหมาย

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

- 3.1 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในครั้งนี้ว่าได้อะไรบ้าง
- 3.2 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเสนอวิธีการนำภาษาไทยใหญ่ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง
- 3.3 เรามีวิธีใดบ้างที่จะให้ชาวไทใหญ่รัก และเห็นความสำคัญของภาษาไทยใหญ่

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 4.2 ประเมินผลงานจากใบงาน และการนำเสนอ

ใบความรู้

การออกเสียงอักษรกล้ำ

သွတ် “ ဝ ” သွတ် “ ဂ ” လေးသွတ် “ ဝ ”
 เสียงอักษรกล้ำในภาษาไตมี 3 ตัว
 กล้ำกับอักษร “ ย ” อักษร “ ร ” และอักษร “ ว ”

อักษรควบกล้ำ

၁၆၃၃၃

(ဝ) သွတ် ຍະစ່ဝ်	เมื่อควบกันจะมีรูปเป็น - ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “หอบ” หมายถึงอุ้มไว้ ตัวอย่างเช่น ဂျ หรือ ဂျဝ် (กยะ)၊ ဝျ หรือ ဝျဝ် (ปยะ)၊ မျ หรือ မျဝ် (มยะ) ဂျဝ်း (กยอง)
(ဂ) သွတ် ရဲးစ່ဝ်	เมื่อควบกันจะมีรูปเป็น [- ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “เล่น” หมายถึงโค้งรอบตัวอักษร ตัวอย่างเช่น ဗြဝ်း (พรา) ဝြဝ်း (ตรา) ဝြဝ်း (สระ)
(ဝ) သွတ် ဝဲးစ່ဝ်	เมื่อควบกันจะมีรูปเป็น - ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “ก้วยไต” หมายถึงการเขียนรูปทรงกลม ไม่เต็มวงอยู่ที่อักษร ตัวอย่างเช่น ဂျဝ် (กัว) ဂျ (ขวา) ဂျဝ်း (กวม) ဂျဝ်း (กว้าง)

กล้ำกับอักษร “ ย ”	กล้ำกับอักษร “ ร ”	กล้ำกับอักษร “ ว ”
ဝ + ဝ	ဃ + ဂ	ဝ + ဝ
ဂျ	ဗြ	ဂွ
ဂ + ย	พ + ร	ก + ว
kya	Pra	kwa
การเรียกสัญลักษณ์	การเรียกสัญลักษณ์	การเรียกสัญลักษณ์
-	[-	-
หอบ	เล่น	ก้วยไต
ဂွဝ်း	ဝြဝ်း	ဂွဝ်း
hawp	Lep	kwaai- taue

ใบความรู้

ตัวสะกด ทูล์ฉีว:

ตัวสะกด 6 แม่

ทูล์ฉีว: 4 ทูล์

ก	ฉีว:	เรียกว่า	กะแพ็ด	เท่ากับ	แม่	กก	ในภาษาไทย
ค	ฉีว:	เรียกว่า	งะแพ็ด	เท่ากับ	แม่	กค	ในภาษาไทย
ด	ฉีว:	เรียกว่า	ต๊ะแพ็ด	เท่ากับ	แม่	กค	ในภาษาไทย
จ	ฉีว:	เรียกว่า	นะแพ็ด	เท่ากับ	แม่	กน	ในภาษาไทย
ช	ฉีว:	เรียกว่า	ปะแพ็ด	เท่ากับ	แม่	กบ	ในภาษาไทย
ฉ	ฉีว:	เรียกว่า	มะแพ็ด	เท่ากับ	แม่	กม	ในภาษาไทย

ยังมีตัวสะกดอีก 2 ตัว แต่ใช้เป็นสระคือ ตัว ฅ ฉีว: (ญะแพ็ด เท่ากับแม่ เกย) กับ ๐ ฉีว: (วะแพ็ด เท่ากับแม่ เกว) เวลาสะกดคำทำเหมือนตัวสะกดทั้ง 6 แม่

เช่น

สระ	ทูล์	=	ท + ุ + ุ	(อ๊ะ ตี้ด ญะแพ็ด)	=	อู่ย
ตัวสะกด	ทูล์ฉีว	=	ท + ุ + ฉีว	(อ๊ะ ตี้ด นะแพ็ด)	=	อู่ฉ

ตัวสะกดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ทูล์ ๗๕ ทูล์, ๖๖ ๗ ๘ ทูล์:

คือ ตัวสะกดเสียงก้อง 3 แม่ ได้แก่ ทูล์ฉีว: ๖๖ ๗๖ ๗ ทูล์ ๖๖

ค ฉีว:	จ ฉีว:	ฉ ฉีว:
งะแพ็ด	นะแพ็ด	มะแพ็ด

ตัวสะกดเสียงไม่ก้อง 3 แม่ ได้แก่ ทูล์: ๖๖ ๖๖ ๗๖, ๗ ทูล์

ก ฉีว:	ด ฉีว:	ช ฉีว:
กะแพ็ด	ต๊ะแพ็ด	ปะแพ็ด

(แบบฝึกอ่านอักษรควบกล้ำ -|, [- , -)

ไต	คำอ่าน	Phonetic	ไทย	meaning
/ฉ	ไกวอู่	kwai-u	แกว่งเปล	swing a cradle
เม๓๓๓	หมอตรอ	maw-traw	นักไวโอลิน	Violinist
๓๓๓๓	พราตรา	praa-traa	พระเจ้า พระธรรม	God, Dhamma
ลื๓๓๓	หลื๓๓๓	li-kya-kya	ดีมาก ๆ	very good
๓๓๓๓	ขวาน	Khwaan	ขวาน	ax

แบบฝึกอ่าน

(แบบฝึกอ่านตัวสะกด)

ตัวสะกด คำเป็น 3 ตัว ตัวเพ็ดเสียงหลัง 3 ตัว

ตัวเพ็ดเสียงหลัง “มะ” เพ็ด To phaet seng lang “ma” phaet									
ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ
อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋
อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋
am	amm	im	em	aem	um	om	owm	uem	oem

ตัวเพ็ดเสียงหลัง “นะ” เพ็ด To phaet seng lang “na” phaet									
ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ
อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋
อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋
an	aan	in	en	aen	un	on	awn	auen	oen

ตัวเพ็ดเสียงหลัง “งะ” เพ็ด To phaet seng lang “nga” phaet									
ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ	ฅ
อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋
อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋	อ๋
ang	aang	ing	eng	aeng	ung	ong	awng	ueng	oeng

ตัวสะกด คำตาย 3 ตัว ตัวแปดเสียงขาด 3 ตัว

ตัวแปดเสียงขาด “ตะ” แปด To phaet seng khat “ta” phaet

ตတ်	ทတ်	ถတ်	ถတ်	ถတ်	ตุတ်	ตุတ်	ตุတ်	ตุ๋น	ตุ๋น
ตັด	ทັด	ถັด	ถัด	ถัด	ตุัด	โถัด	ถัด	ตุัด	ถัด
at	aat	it	et	aet	ut	ot	awt	uet	oet

ตัวแปดเสียงขาด “ปะ” แปด to phaet seng khat “pa” phaet

ตပ်	ทပ်	ถပ်	ถပ်	ถပ်	ตุပ်	ตุပ်	ตุပ်	ตุ๋น	ตุ๋น
ตັบ	ทັบ	ถັบ	ถับ	ถับ	ตุับ	โถับ	ถับ	ตุับ	ถับ
ap	aap	ip	ep	aep	up	op	awp	uep	oep

ตัวแปดเสียงขาด “กะ” แปด to phaet seng khat “ka” phaet

ตัก	ทัก	ถัก	ถัก	ถัก	ตุัก	ตุัก	ตุัก	ตุ๋น	ตุ๋น
ตັก	ทັก	ถັก	ถัก	ถัก	ตุัก	โถัก	ถัก	ตุัก	ถัก
ak	aak	ik	ek	aek	uk	ok	awk	uek	oek

คำชี้แจง ให้ขีดเส้นใต้คำควบกล้ำจากประโยคต่อไปนี้ (ใช้เวลา 20 นาที)

ဝမ်းဆုံ ပိမ်ဝမ်းပိတ်ယွှ်,

ပီးဆွင့်ရှမ်း လတ်းတံး လံးမးရှပ်ထူပ်းဂဆ

လတ်းတံးလံးရှပ်မိုင်းတံး

ရှ်းမာ်းမီးခိုမ်းယွှ်, ယးရှ်းလံးတူဂ်းဗေဆ

သိုင်းတိုင်းတံးရှမ်း လတ်းတံး ရှ်းမို,သုင် ခိုမ်းယွှ်,

ဂျေ,သိုင်းလှ်ပီးဆွင့်တံး ယးဝံလှ်တံးရှ်းတံးရှံလံ

ရှိုင်းတံး ပီးဆွင့်ရှမ်း လတ်းတံး

တေရှ်းရှ်းသိုင်းတိုင်းတံးပိမ်တံး

ใบงานที่ 2

คำชี้แจง ให้ขีดเส้นใต้คำควบกล้ำจากข้อความต่อไปนี้ (ใช้เวลา 20 นาที)

ศรี่ง;ตุ่ง;ท่ง;มิ่ง;ลิ่ง;ลิ่ง;ท่ง;มิ่ง
 ฟิง ทุง เฮา มี ลิก ลาย เฮา มี

อ๋ิม;กุง,ว้ด;ตุ่ง;มิ่ง;มิ่ง;มิ่ง
 แต้ม ออก เสียง ตีน เป็น ไตย เยา

ท่ง;มิ่ง;มิ่ง;มิ่ง
 เฮา มี ภา ษา

มิ่ง;มิ่ง;มิ่ง;มิ่ง;มิ่ง;มิ่ง
 ศาสนา เฮา ก็ เมิน เคอ เป็น อยู่

มิ่ง;มิ่ง;มิ่ง;มิ่ง;มิ่ง
 หยื่น แง เฮา ก็ มี เจ็ง เป็น

กิจกรรมที่ 6 “ภาษาไทย ใช้ได้ทุกที่”

จุดประสงค์การเรียนรู้

- เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่เห็นความสำคัญของภาษาไทย
- เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่ สามารถนำความรู้ในภาษาไทยไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้

สื่อ/อุปกรณ์

- ซีดี เพลงคาราโอเกะ ชื่อ ประเพณีเรา(ไทใหญ่)
- ภาพผู้มีชื่อเสียง ศิลปิน ดารา นักแสดง ดีเจ นักร้อง นักข่าว นักการเมือง
- ใบความรู้ เรื่อง การทักทาย, ใบงาน 1, และ 2
- เกม “จดหมายเสียงรัก”
- กระดาษ A4 ดินสอ ปากกา

เวลาที่ใช้ 7 ชั่วโมง

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้นำทบทวนสิ่งที่เรียนมาในครั้งก่อนๆ ดังนี้
พยัญชนะไทใหญ่มีทั้งหมดกี่ตัว มีอักษรเสริมกี่ตัว วรรณยุกต์กี่ตัว สระและสระประสมกี่ตัว และมีอักษรควบกล้ำกี่ตัว
- 1.2 ผู้นำกิจกรรมแจกกระดาษเปล่า คนละ 1 แผ่น ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนสิ่งที่เรียนมาให้ได้มากที่สุด โดยกำหนดเวลา 30 นาที
- 1.3 สุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม 3-5 คน แล้วนำเสนอสิ่งที่ตนเองเขียนให้ทั้งห้องฟัง
- 1.4 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศึกษาใบความรู้ เรื่อง การทักทาย และให้ฝึกอ่าน หลังจากนั้นให้ทำใบงานที่ 1 และ 2
- 1.5 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนเล่นเกม “จดหมายเสียงรัก” โดยให้แต่ละคนเขียนจดหมายเป็นภาษาไทยซึ่งมีข้อความสื่อถึงคนรัก โดยไม่ต้องระบุชื่อผู้เขียน แล้วนำไปใส่กล่องรวมกัน เมื่อครบ ให้ทุกคนมาหยิบไปอ่านให้เพื่อนฟัง (1 คน/ 1 ฉบับ) จนครบทุกคน และให้ทายว่าจดหมายที่ตนอ่านนั้นเป็นของใคร
- 1.6 ผู้นำเปิดเพลงคาราโอเกะ ชื่อเพลง ประเพณีเรา (ไทใหญ่) ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมชมพร้อมกัน หลังจากนั้นร่วมกันร้อง 3- 4 รอบ

1.7 แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็น 2 กลุ่ม โดยการแบ่ง เป็นชาย 1 กลุ่ม และหญิง 1 กลุ่ม แล้วร้องเพลง “ประเพณีเรา” ตามแบบคาราโอเกะ (ร้อง 2 รอบ)

1.8 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็น หลังจากร้องเพลง “ประเพณีเรา” จบ โดยใช้คำถามดังนี้

- เพลงนี้สื่อถึงอะไร
- เมื่อได้ฟังเพลงนี้มีความรู้สึกอย่างไรกับภาษาของเรา
- เราจะมีความรู้สึกอย่างไร เมื่อชาวไทใหญ่เองไม่พูดภาษาของตน
- เราจะมีวิธีรักษาวัฒนธรรมทางด้านภาษาของเราไม่ให้สูญหาย และเผยแพร่เป็นที่รู้จักได้อย่างไร

1.9 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มๆ ละ 7 คน เพื่อแสดงละคร เรื่อง “สมมติว่า”

1.10 ให้แต่ละกลุ่มจับฉลากเลือกกลุ่มตัวละคร จากโจทย์ที่กำหนดให้ ได้แก่ ครอบครัว (พ่อ แม่ พี่ น้อง) ครู และนักเรียน (สนทนาในห้องเรียน) นักข่าว (สัมภาษณ์ดารานักแสดง) ดีเจ (พูดคุยกับผู้ฟัง) คู่รัก (พูดสนทนาภาษาคู่รักกัน)

1.11 หลังจากทุกกลุ่มได้กลุ่มตัวละครแล้ว ร่วมกันกำหนดตัวละคร และแสดงบทบาทสมมติ ตามกลุ่มตัวละครนั้นๆ

2. ขั้นคิดวิเคราะห์

ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับคนที่มีชื่อเสียง ชาวไทใหญ่ว่าเพราะเหตุใดคนเหล่านั้นจึงมีหน้าที่การงานที่ดี และยังสามารถพูดภาษาไทยใหญ่ได้โดยที่ไม่อายใคร พร้อมตอบคำถามดังนี้

- ทุกท่านคิดว่าภาษาเป็นอุปสรรคสำหรับผู้มีชื่อเสียงเหล่านั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ผู้มีชื่อเสียงเหล่านั้น สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเราในด้านการใช้ภาษาไทย

ในการประกอบอาชีพได้อย่างไรบ้าง (พร้อมยกตัวอย่างอาชีพที่ใช้ภาษาไทยมาให้ได้มากที่สุด)

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในครั้งนี้ว่าได้อะไรบ้าง

3.2 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเสนอวิธีการนำภาษาไทยไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

3.3 เรามีวิธีใดบ้างที่จะให้ชาวไทใหญ่รัก และเห็นความสำคัญของภาษาไทย

4. **ชั้นประเมินผล**

- 4.1 จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 4.2 ประเมินผลงานจากใบงาน และการนำเสนอ
- 4.3 จากการสนทนา

ใบความรู้

การทักทาย Greetings ล่องโต้งตัก Lawng Tong Tak

- **ฮื๋,ดู๋** ไหม่สูง Mai soong
Hi, Hello สวัสดี (sawat-dee)
- **ฮู๋ฮู๋ฮู๋** มอน มอน mawn-mawn
Goodbye ลาก่อน (la-kon)
- **จู๋ฮื๋ดู๋ฮู๋,ฮื๋ฮู๋** จั่งก้อยโทบกั้นแท่ง Jang kawi top kan thaeng
See you again แล้วเจอกัน (laeo joe kan)
- **ดู๋ลื** โช้กหลี่/ไห่มีฮุ่นมีหมา น sok lee/ hai mee sun mee maan
Good luck โชคดี (chok dee)
- **ฮู๋,เต๋** กั้นตอ kan taw
Excuse me ขอโทษ (khaw thot)
- **ฮื๋,ดู๋** ฮ่าฮื๋ฮู๋. ไหม่สูง ยามเจ้า
Good morning สวัสดี ตอนเช้า
- **ฮื๋,ดู๋** ฮ่าฮู๋ฮู๋. ไหม่สูง ยามก่างวัน
Good afternoon สวัสดี ตอนกลางวัน
- **ฮื๋,ดู๋** ฮ่าฮู๋ฮู๋. ไหม่สูง ยามเย็น/ค้ำ
Good evening สวัสดี ตอนเย็น/ค้ำ

ฝึกอ่านจากใบความรู้อีกรอบ
และลองจับคู่กันฝึกพูดทักทายกันนะครับ

ใบงานที่ 1

คำชี้แจง ให้เติมคำเป็นภาษาไทยใหญ่จากภาษาไทยที่ให้มาดังต่อไปนี้ และฝึกอ่าน(ใช้เวลา 20 นาที)

ภาษาไทย	ภาษาไทยใหญ่	อ่านว่า
สวัสดี		
สบายดี		
ยินดีที่ได้รู้จัก		
ขอโทษ		
ไม่เป็นไร		
ขอบใจ		
ฉันรักเธอ		
โชคดี		
ลาก่อน		
แล้วเจอกันใหม่		

ใบงานที่ 2

คำชี้แจง ให้จับคู่จากภาพด้านซ้ายมือให้ตรงกับภาษาไทยใหญ่ทางด้านขวามือ

ອຸວຣະ

ຕູ້ລື້

ຍູ້ຣະ

ດີວຣະວຣະ

ຮູ້, ດູ້ຣະ

ຮູ້, ຮູ້ຣະ

ຮູ້, ຮູ້ຣະ

กิจกรรมที่ 7 “ทักทายกันหน่อย”

จุดประสงค์การเรียนรู้

- เพื่อให้เยาวชนไทใหญ่เกิดความรักในภาษาและภาคภูมิใจในความเป็นไทใหญ่
- เพื่อให้เยาวชนพูดสนทนา ทักทาย เป็นภาษาไทยใหญ่ได้ และสามารถนำความรู้ในภาษาไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้

สื่อ/อุปกรณ์

- ซีดี เพลงคาราโอเกะ ชื่อ ประเพณีเรา(ไทใหญ่)
- ซีดีเพลงไทใหญ่ในครั้งกิจกรรม 1 - 6
- หนังสือการ์ตูน เรื่อง “ขุนสามลอ นางอุเปม”
- แบบฝึกอ่าน และใบงานที่ 1
- กระดาษ A4 ดินสอ ปากกา

เวลาที่ใช้ 7 ชั่วโมง

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้นำกิจกรรมเปิดคาราโอเกะ เพลง “ประเพณีเรา” และร่วมกันร้อง 2 รอบ
- 1.2 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มๆ ละ 7 คน แล้วร้องเพลง “ประเพณีของเรา” กลุ่มละ 1 รอบ
- 1.3 ผู้นำกิจกรรมแจกหนังสือการ์ตูน เรื่อง “ขุนสามลอ นางอุเปม” ให้แต่ละกลุ่มอ่าน
- 1.4 หลังจากอ่านหนังสือการ์ตูน เรื่อง “ขุนสามลอ นางอุเปม” แล้วให้ทุกกลุ่มช่วยกันสรุป และนำเสนอหน้าห้องให้เพื่อนๆ ฟัง
- 1.5 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอ่านคำทักทาย และจับคู่ และกลุ่ม สนทนาโต้ตอบกันเป็นภาษาไทยใหญ่
- 1.6 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนทำใบงานที่ 1 เพื่อสรุปรวมยอดความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านภาษาไทยใหญ่
- 1.7 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ประเมินความรู้ทักษะ และทัศนคติในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่หลังเข้าร่วมกิจกรรม

2. **ขั้นคิดวิเคราะห์**

- 2.1 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปความสำคัญของภาษาไทยใหญ่
- 2.2 ร่วมกันหาวิธีการทำให้ชาวไทใหญ่เกิดความรัก และเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมไทใหญ่

3. **ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ**

- 3.1 ผู้นำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปกิจกรรมทั้งหมดที่ได้เรียนมาได้ประโยชน์อะไรบ้าง
- 3.2 ในฐานะที่เราเป็นเยาวชนไทใหญ่เราจะส่งเสริมและนำภาษาไทยใหญ่ไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันของเราอย่างไร
- 3.3 ช่วยกันเสนอแนวทางในการอนุรักษ์ภาษาของไทใหญ่ไว้ไม่ให้สูญหายได้อย่างไร

4. **ขั้นประเมินผล**

- 4.1 จากการสังเกตความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 4.2 ประเมินผลงานจากใบงาน และการนำเสนอ
- 4.3 จากการสนทนา

คำชี้แจง ให้สรุปรวมยอดความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านภาษาไทยใหญ่ดังต่อไปนี้(ใช้เวลา 20 นาที)

รวมยอดความคิด

วัฒนธรรมด้านภาษาของไทใหญ่มีความสำคัญอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

เราจะพูด อ่าน และเขียนภาษาไทยใหญ่ได้ ควรปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

เรามีวิธีใดบ้างที่จะช่วยกันรักษาภาษาไทยใหญ่เพื่อไม่ให้สูญหาย

.....

.....

.....

.....

.....

เราจะนำภาษาไทยใหญ่ไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

**ตารางการจัดกิจกรรมการศึกษาอบรมโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราไกจี
ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่**

วันที่ 1

เวลา	กิจกรรม
08.00-08.30	ลงทะเบียนเข้ารับการอบรม ปฐมนิเทศ
08.30-09.00	ไหว้พระ, สนทนา ทักทาย แนะนำตัว
09.00-09.45	ทำแบบทดสอบ (Pretest) ประเมินความรู้ ทักษะ และเจตคติในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
09.45-10.00	พัก 15 นาที
10.00-12.00	กิจกรรมที่ 1 ภาษาไตของหมู่บ้าน
12.00-13.00	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00-14.30	กิจกรรมที่ 1 ภาษาไตของหมู่บ้าน
14.30-14.45	พัก 15 นาที
14.45 -17.00	กิจกรรมที่ 1 ภาษาไตของหมู่บ้าน

วันที่ 2

เวลา	กิจกรรม
08.00-08.30	ลงทะเบียนเข้ารับการอบรม / ไหว้พระ
08.30-10.30	กิจกรรมที่ 2 พยัญชนะไต
10.30-10.45	พัก 15 นาที
10.00-12.00	กิจกรรมที่ 2 พยัญชนะไต
12.00-13.00	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00-14.30	กิจกรรมที่ 1 พยัญชนะไต
14.30-14.45	พัก 15 นาที
14.45 -17.00	กิจกรรมที่ 1 พยัญชนะไต

วันที่ 3

เวลา	กิจกรรม
08.00-08.30	ลงทะเบียนเข้ารับการอบรม / ไหว้พระ
08.30-10.30	กิจกรรมที่ 3 พยัญชนะเสริม และเลขไต
10.30-10.45	พัก 15 นาที
10.00-12.00	กิจกรรมที่ 3 พยัญชนะเสริม และเลขไต
12.00-13.00	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00-15.00	กิจกรรมที่ 3 พยัญชนะเสริม และเลขไต
15.00-15.15	พัก 15 นาที
15.15-17.00	กิจกรรมที่ 3 พยัญชนะเสริม และเลขไต

วันที่ 4

เวลา	กิจกรรม
08.00-08.30	ลงทะเบียนเข้ารับการอบรม / ไหว้พระ
08.30-10.30	กิจกรรมที่ 4 สระ สระประสม และวรรณยุกต์
10.30-10.45	พัก 15 นาที
10.00-12.00	กิจกรรมที่ 4 สระ สระประสม และวรรณยุกต์
12.00-13.00	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00-15.00	กิจกรรมที่ 4 สระ สระประสม และวรรณยุกต์
15.00-15.15	พัก 15 นาที
15.15-17.00	กิจกรรมที่ 4 สระ สระประสม และวรรณยุกต์

วันที่ 5

เวลา	กิจกรรม
08.00-08.30	ลงทะเบียนเข้ารับการอบรม / ไหว้พระ
08.30-10.30	กิจกรรมที่ 5 อักษรควบกล้า และสะกดคำ
10.30-10.45	พัก 15 นาที
10.00-12.00	กิจกรรมที่ 5 อักษรควบกล้า และสะกดคำ
12.00-13.00	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00-15.00	กิจกรรมที่ 5 อักษรควบกล้า และสะกดคำ
15.00-15.15	พัก 15 นาที
15.15-17.00	กิจกรรมที่ 5 อักษรควบกล้า และสะกดคำ

วันที่ 6

เวลา	กิจกรรม
08.00-08.30	ลงทะเบียนเข้ารับการอบรม / ไหว้พระ
08.30-10.30	กิจกรรมที่ 6 ภาษาโต ใช้ได้ทุกที่
10.30-10.45	พัก 15 นาที
10.00-12.00	กิจกรรมที่ 6 ภาษาโต ใช้ได้ทุกที่
12.00-13.00	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00-15.00	กิจกรรมที่ 6 ภาษาโต ใช้ได้ทุกที่
15.00-15.15	พัก 15 นาที
15.15-17.00	กิจกรรมที่ 6 ภาษาโต ใช้ได้ทุกที่

วันที่ 7

เวลา	กิจกรรม
08.00-08.30	ลงทะเบียนเข้ารับการอบรม / ไหว้พระ
08.30-10.30	กิจกรรมที่ 7 ทักทายกันหน่อย
10.30-10.45	พัก 15 นาที
10.00-12.00	กิจกรรมที่ 7 ทักทายกันหน่อย
12.00-13.00	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00-15.00	<ul style="list-style-type: none"> - ทำแบบทดสอบ (Posttest) ประเมินความรู้ ทักษะ และเจตคติในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่หลังเข้าร่วมกิจกรรม - กล่าว สรุปลง และมอบของที่ระลึกแก่วิทยากรและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบวัดความรู้วัฒนธรรมในด้านภาษา

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับ ก ข ค ง ข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ข้อที่	โจทย์ - ตัวเลือก
1.	<p>เหตุใดทุกชาติ ต้องมีภาษาเป็นของตนเอง</p> <p>ก. เพราะทุกชาติต้องใช้ภาษา</p> <p>ข. เพราะทุกชาติมีเอกลักษณ์ของตนเอง</p> <p>ค. เพราะทุกชาติมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง</p> <p>ง. ถูกทุกข้อ</p>
2.	<p>ไทใหญ่นิยมใช้ภาษาใดสื่อสารมากที่สุด</p> <p>ก. ภาษาพูด</p> <p>ข. ภาษามือ</p> <p>ค. ภาษาเขียน</p> <p>ง. ภาษาทางราชการ</p>
3.	<p>ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับภาษาไทใหญ่</p> <p>ก. ภาษาไทใหญ่ใช้แต่ภาษาพูด</p> <p>ข. อักษรภาษาไทใหญ่แยกเสียงสูง กลาง ต่ำ</p> <p>ค. ภาษาไทใหญ่คล้ายกับภาษาไทยล้านนา</p> <p>ง. รากฐานของภาษาไทใหญ่มาจากภาษาอังกฤษ</p>
4.	<p>อักษรไทใหญ่พัฒนามาจากอักษรอะไร</p> <p>ก. ไทลื้อ</p> <p>ข. ไทดำ</p> <p>ค. ไทเหนือ</p> <p>ง. ไทใต้คงเก่า</p>
5.	<p>วัฒนธรรมในการเรียนการสอนของไทใหญ่แต่ครั้ง ควรปฏิบัติอย่างไรก่อนเรียนเสมอ</p> <p>ก. ฟ้อนรำ</p> <p>ข. ไหว้พระ</p> <p>ค. เต็นแอโรบิก</p> <p>ง. ร้องเพลงชาติไทย</p>

(ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ - ตัวเลือก
6.	ชาวไทใหญ่มีอักษรใช้อยู่กี่ชนิด ก. 1 ชนิด คือ ลีเก๋ไต ข. 2 ชนิด คือ ลีเก๋ถ่วงอก และลีเก๋ยวน ค. 3 ชนิด คือ ลีเก๋ไต ลีเก๋ถ่วงอก และลีเก๋ยวน ง. ไม่มีข้อใดถูก
7.	แม่ลีเก๋ไต หมายถึงอะไร ก. เสียงสระ ข. พยัญชนะ ค. ตัวสะกด ง. เสียงวรรณยุกต์
8.	ตัวสะกด ภาษาไทใหญ่เรียกว่าอะไร ก. ตัวแพ็ด ข. แม่ลีเก๋ไต ค. แม่กั๊บเหง้า ง. แม่เส็งแก้ม
9.	พยัญชนะไทใหญ่ มีทั้งหมดกี่ตัว ก. 5 ตัว ข. 9 ตัว ค. 15 ตัว ง. 19 ตัว
10.	ตัวสะกด ของภาษาไทใหญ่มีทั้งหมดกี่ตัว ก. 3 ตัว ข. 6 ตัว ค. 9 ตัว ง. 11 ตัว

(ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ - ตัวเลือก
11.	<p>พยัญชนะเสริม ในภาษาไทยใหญ่มีทั้งหมดกี่ตัว</p> <p>ก. 1 ตัว</p> <p>ข. 2 ตัว</p> <p>ค. 3 ตัว</p> <p>ง. 4 ตัว</p>
12.	<p>เสียงสระ ในภาษาไทยใหญ่มีทั้งหมดกี่ตัว</p> <p>ก. 10 ตัว</p> <p>ข. 20 ตัว</p> <p>ค. 30 ตัว</p> <p>ง. 40 ตัว</p>
13.	<p>เสียงวรรณยุกต์ มีทั้งหมดกี่เสียง</p> <p>ก. 3 เสียง</p> <p>ข. 6 เสียง</p> <p>ค. 9 เสียง</p> <p>ง. 11 เสียง</p>
14.	<p>ก คือเสียงวรรณยุกต์ใดในภาษาไทยใหญ่</p> <p>ก. เสียงเอก</p> <p>ข. เสียงจัตวา</p> <p>ค. เสียงสามัญท้ายโท</p> <p>ง. เสียงสามัญท้ายตรี</p>
15.	<p>เสียงจัตวา ชื่อวรรณยุกต์ในภาษาไทยใหญ่ เรียกว่า</p> <p>ก. ยัก</p> <p>ข. จ้า</p> <p>ค. เป่า</p> <p>ง. ยักขึ้น</p>

(ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ - ตัวเลือก
16.	เสียงยัก เหมือนเสียงใดในภาษาไทยกลาง ก. เสียงตรี ข. เสียงเอก ค. เสียงสามัญ ง. เสียงสามัญท้ายโท
17.	มะ นะ วะ ในภาษาไทยใหญ่เรียกว่าอะไร ก. ตัวสะกด ข. โทนเสียง ค. เสียงอักษรกล้ำ ง. เสียงวรรณยุกต์
18.	ครู ได้แก่เสียงสระใดในภาษาไทยใหญ่ ก. เสียงสระ ไอ์ ข. เสียงสระ อ้อ ค. เสียงสระ อี้ ง. เสียงสระ เอ้อ
19.	๑- คือเสียงสระใดในภาษาไทยใหญ่ ก. เสียงสระ ไอ์ ข. เสียงสระ อ้อ ค. เสียงสระ อี้ ง. เสียงสระ เอ้อ
20.	ข้อใด ไม่ใช่ สระในภาษาไทยใหญ่ ก. ๓ ข. ๖ ค. ๑๓ ง. ๓

(ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ - ตัวเลือก
21.	<p>๘ ในภาษาไทยใหญ่อ่านว่าอะไร</p> <p>ก. ถ๊ะ ไถ</p> <p>ข. ต๊ะ เต่า</p> <p>ค. จ๊ะ จ้าง</p> <p>ง. ญะ หญ่อง</p>
22.	<p>๘ ในภาษาไทยใหญ่อ่านว่าอะไร</p> <p>ก. งะ งู</p> <p>ข. ช๊ะ ไช่</p> <p>ค. ส๊ะ แสง</p> <p>ง. ญะ หญ่อง</p>
23.	<p>๓ ตรงกับความหมายในข้อใด</p> <p>ก. </p> <p>ข. </p> <p>ค. </p> <p>ง. </p>
24.	<p>๐ ๐๕: อ่านว่า</p> <p>ก. ล๊ะ ลิง</p> <p>ข. ย๊ะ ยุง</p> <p>ค. วะ เวียง</p> <p>ง. ว๊ะ ระเซ</p>

(ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ - ตัวเลือก
25.	 (ลิง) ตรงกับอักษรใดในภาษาไทยใหญ่ ก. ๐ ข. ๐ ค. ๐ ง. ๐
26.	๔ ตัวเลขภาษาไทยใหญ่นี้ตรงกับเลขอะไร ก. 3 ข. 4 ค. 5 ง. 6
27.	ข้อใดไม่ใช่ตัวเลขภาษาไทยใหญ่ ก. ๗ ข. ๘ ค. ๙ ง. ๐
28.	1,000 ภาษาไทยใหญ่อ่านว่า ก. พัน ข. เห่ง ค. ปาก ง. หนึ่งพัน

(ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ - ตัวเลือก
30.	<p>๐ อี๋: อ่านว่า</p> <p>ก. ละ ลิง</p> <p>ข. ยะ ยุง</p> <p>ค. วะ เว็ง</p> <p>ง. รัะ ระเซ</p>
31.	<p>ข้อใดคือข้อแตกต่างระหว่างภาษาไทย กับภาษาไทยใหญ่</p> <p>ก. ภาษาไทยใหญ่ไม่มีสระ</p> <p>ข. ภาษาไทยใหญ่ไม่มีภาษาเขียน</p> <p>ค. ภาษาไทยใหญ่ไม่มีการนับเลข</p> <p>ง. ภาษาไทยใหญ่ไม่มีเสียงสูง กลาง ต่ำ</p>
32.	<p>อัณฺณณิ ในภาษาไทยใหญ่มีความหมายตรงกับข้อใด</p> <p>ก. แสง</p> <p>ข. เสียง</p> <p>ค. พระจันทร์</p> <p>ง. พระอาทิตย์</p>
33.	<p>“ล่องโค้งตัก” หมายถึงข้อใด</p> <p>ก. ฉันทักเธอ</p> <p>ข. การหักท่าย</p> <p>ค. ไปที่ไหนมา</p> <p>ง. กินข้าวหรือยัง</p>
34.	<p>คำว่า “สวัสตี” ตรงกับภาษาไทยใหญ่ข้อใด</p> <p>ก. ลีโก้</p> <p>ข. ความลาด</p> <p>ค. ใหม่สูงซ้ำ</p> <p>ง. มอน มอน</p>

(ต่อ)

ข้อที่	โจทย์ - ตัวเลือก
35.	คำว่า “ กั้นตอ ” ในภาษาไทยใหญ่หมายถึงข้อใด ก. สวัสดิ์ ข. ขอโทษ ค. ลาก่อน ง. ยามเช้า

ตอนที่ 2 แบบวัดทักษะวัฒนธรรมในด้านภาษา

แบบประเมินทักษะการพูดสนทนา

ชื่อ นามสกุล

คำชี้แจง: ให้พูดประโยคต่อไปนี้เป็นภาษาไทยใหญ่

ข้อที่	ภาษาไทย	พูดภาษาไทยใหญ่
1.	สวัสดี	
2.	สบายดี	
3.	ยินดีที่ได้รู้จัก	
4.	ขอโทษ	
5.	ไม่เป็นไร	
6.	ขอบใจ	
7.	ฉันรักเธอ	
8.	โชคดี	
9.	ลาก่อน	
10.	แล้วเจอกันใหม่	

เกณฑ์การประเมินทักษะการพูดสนทนา

ระดับ คะแนน ประเด็น การประเมิน	3	2	1
ความถูกต้อง	ออกเสียงคำศัพท์ และ ประโยคได้ถูกต้องตาม หลักการออกเสียง เน้นหนักในคำ/ประโยค บางอย่างสมบูรณ์	ออกเสียงคำศัพท์ และ ประโยคได้ถูกต้องตาม หลักการออกเสียง เน้นหนักในคำ/ประโยค เป็นส่วนใหญ่	ออกเสียงคำศัพท์ และ ประโยคได้ถูกต้องตามหลัก การออกเสียงเน้นหนัก ในคำ/ประโยค ไม่ถูกต้อง ทำให้สื่อสารไม่ได้
ความคล่องแคล่ว	พูดต่อเนื่องไม่ติดขัด พูดชัดเจนทำให้สื่อสาร ได้	พูดตะกุกตะกักบ้าง แต่ยังพอสื่อสารได้	พูดเป็นคำๆ หยุดเป็น ช่วงๆ ทำให้สื่อสารได้ ไม่ชัดเจน
การแสดงท่าทาง/ น้ำเสียงประกอบ การพูด	แสดงท่าทางและพูด ด้วยน้ำเสียงเหมาะสม กับบทบรรยาย	พูดด้วยน้ำเสียงเหมาะสม กับบทบรรยาย แต่ไม่มี ท่าทางประกอบ	พูดไม่เป็นธรรมชาติ ขาดความสนใจ

แบบประเมินทักษะการอ่าน

ชื่อ นามสกุล

คำชี้แจง: ให้อ่านประโยคต่อไปนี้เป็นภาษาไทยใหญ่

ข้อที่	ภาษาไทยใหญ่	อ่านว่า
1.	ᨧᩢ᩠ᨦᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁ	ข้าเฮาอยู่หลืออยู่ข้าอ้อ
2.	ᨧᩢ᩠ᨦᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁ	จ้อเจ้าฮ้องว่าสั่ง
3.	ᨧᩢ᩠ᨦᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁ	ยินหลือดีให้ลู้ฮู้จัก
4.	ᨧᩢ᩠ᨦᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁ	เหมินกันข้า
5.	ᨧᩢ᩠ᨦᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁ	โทบกั้นใหม่
6.	ᨧᩢ᩠ᨦᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁ	ข้าเฮาจ้อ
7.	ᨧᩢ᩠ᨦᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁ	มอน มอน
8.	ᨧᩢ᩠ᨦᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁ	อยู่หลืออยู่ข้านอ
9.	ᨧᩢ᩠ᨦᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁ	กว่าจ้อมกั้นหลายก้อ
10.	ᨧᩢ᩠ᨦᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁᩃ᩵ᩁ	เต้กว่าหลือดีละฮี้

เกณฑ์การประเมินทักษะการอ่าน

ระดับคะแนน ประเด็น การประเมิน	3	2	1
ความถูกต้องในการอ่าน	สามารถอ่านได้ถูกต้อง ทั้งหมด	สามารถอ่านได้เกือบ ถูกต้องทั้งหมด ผิดไม่เกิน 3 คำ	พยายามอ่านได้บ้าง ผิดมากกว่า 3 คำ
น้ำเสียง การเว้นวรรคตอน	สามารถอ่านได้ชัดเจน สื่อความรู้สึกของเรื่อง ที่อ่านได้ดี	สามารถอ่านได้ชัดเจน สื่อความรู้สึกของเรื่อง ที่อ่านได้พอใช้	สามารถอ่านได้ค่อนข้าง ชัดเจน แต่ค่อนข้างช้า ยังสื่อความรู้สึกของเรื่อง ได้ไม่ชัดเจน
มีความมั่นใจในการใช้ ภาษา	มีความมั่นใจในการ อ่านดี มีการเตรียม ตัวอย่างดี มั่นใจตนเอง	มีความมั่นใจในการ อ่านพอใช้ เตรียมตัว อย่างดี แต่ยังประหม่า	ยังไม่มี ความมั่นใจ เท่าที่ควร มีการเตรียมตัว มาบ้าง

แบบประเมินทักษะการเขียน

ชื่อ นามสกุล

คำชี้แจง: ให้เขียนประโยคต่อไปนี้เป็นภาษาไทยใหญ่

ข้อที่	อ่านว่า	เขียนภาษาไทยใหญ่
1.	ใหม่สูง	မိၵ်းသုၵ်
2.	มอน มอน	မုၵ်းမုၵ်း
3.	จั่งก้อยโทบกั้นແ່ງ	ၵိးမိးသုၵ်, မိးမာၵ်
4.	ไซ่กหลี	သုၵ်လိ
5.	กั้นตอ	ဂၵ်း, တေး
6.	ใหม่สูง ยามเจ้า	မိၵ်းသုၵ် ယာမိးဇာၵ်.
7.	อยู่ตีละอ	ယူ, တီးလိ
8.	อยู่หลืออยู่ช้านอ	ယူ, လိယူ, မးဆး
9.	เจ้าลู่	ဇာၵ်းလ
10.	เข้าเฮาຈိ	မးၵိးလိၵ်း

เกณฑ์การประเมินทักษะการเขียน

การสะกดคำ	3	เขียนคำถูกต้องทุกคำ
	2	เขียนผิดบ้าง 4-5 คำแต่รู้ความหมาย
	1	เขียนผิดมากกว่า 5 คำและเขียนผิดความหมาย
เว้นวรรคตอน	3	เขียนประโยคเว้นวรรคตอนได้ถูกต้องส่วนใหญ่
	2	เขียนติดกันโดยแบ่งวรรคตอนไม่ถูกต้องแต่อ่านแล้วเข้าใจ
	1	เขียนติดกันจนทำให้ไม่เข้าใจความหมายหรือความหมายเปลี่ยนไป
สะอาดสวยงาม	3	เขียนเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามและถูกต้อง
	2	เขียนเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามและถูกต้อง แต่มีรอยลบบ้าง
	1	เขียนไม่เป็นระเบียบ ไม่ถูกต้อง และมีรอยลบหลายที่

ภาคผนวก ง

แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาครอบครัวในระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี
ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ของเยาวชนชาวไทยใหญ่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปในด้านวัฒนธรรมชาวไทยใหญ่

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปในวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่

1. ท่านคิดว่าวัฒนธรรมสำคัญของชาวไทยใหญ่และมีอัตลักษณ์โดดเด่น ได้แก่อะไรบ้าง
2. วัฒนธรรมด้านใดบ้างที่กำลังจะสูญหาย หรือถูกลืม เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น
3. ท่านมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง หรือไม่ เพราะเหตุใด
4. ท่านมีมุมมองในด้านการรักษาวัฒนธรรมของตนไว้ได้อย่างไร
 - มีการรักษาวัฒนธรรมไว้ เพราะ
 - ไม่มีการรักษาวัฒนธรรมไว้ เพราะ
 - ต้องการฟื้นฟูวัฒนธรรม เพราะ
 - ไม่ต้องการฟื้นฟูวัฒนธรรม เพราะ
5. วัฒนธรรมด้านใดบ้างที่ท่านคิดว่าควรให้ความสำคัญ และฟื้นฟู อนุรักษ์ไว้สืบไป โดยลำดับ
ความสำคัญจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด
6. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

รายงานการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปในด้านวัฒนธรรมชาวไทยใหญ่

เรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาอนุรักษวัฒนธรรมโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจี

ที่มีต่อความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ของเยาวชนไทยใหญ่

วันเสาร์ ที่ 11 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

1. ท่านคิดว่าวัฒนธรรมสำคัญของชาวไทยใหญ่และที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น ได้แก่ อะไรบ้าง

ตอบ วัฒนธรรมที่สำคัญของไทยใหญ่มีหลากหลายที่สร้างความมีอัตลักษณ์ของชาวไทยใหญ่ คือ

1. **งานประเพณีปอยส่างลอง (บวชลูกแก้ว)** ผู้เฒ่าผู้แก่ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ถือว่าได้ทำบุญครั้งสำคัญในชีวิต เป็นประเพณีบวชเณรตามธรรมเนียมของชาวไทยใหญ่ เพื่อให้บุตรหลานได้มีโอกาสศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและมีความเชื่อว่าจะได้รับบุญกุศลจากการบวชสามเณร งานนี้จัดให้มีขึ้นช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน ช่วงปิดเทอมฤดูร้อน โดยชาวบ้านจะตกลงกันกำหนดวันนัดหมายให้ลูกหลานได้บวชเรียนพร้อมๆ กัน มีการประดับประดาผู้ที่จะบวชด้วยเครื่องประดับมีค่าอย่างสวยงาม มีชบวนแห่ปอยส่างลองด้วย มโหรีสพ กลอง ซ้อง ทั้งวันทั้งคืน มีชบวนแห่ที่ตระการตาและสวยงาม

2. **ประเพณีทานตันเกียะหลวง** เมื่อถึงเทศกาลออกพรรษา ชาวไทยใหญ่จะจัดงานที่ยิ่งใหญ่ ตามความเชื่อในตำนานของบรรพบุรุษที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา นั่นคืองาน **"ทานตันเกียะหลวง"** หรืองานประเพณี ทานตันเกียะหลวง ซึ่งสมัยก่อนๆ จะจัดงานขึ้นเฉพาะชุมชนของตนเองเท่านั้น ต่อมาได้ขยายออกไปจนเป็นงานระดับจังหวัด งานประเพณี "ทานตันเกียะหลวง" มาจากตำนานพระเจ้าเลียบโลกของชาวไทยใหญ่ กล่าวไว้ว่า...เมื่อถึงเทศกาลเข้าพรรษา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ขึ้นไปโปรดพระพุทธรูปรดา บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เมื่อครบกำหนด 3 เดือน จึงได้เสด็จลงมาโปรดมนุษย์และสัตว์บนพิภพ ในคืนที่เสด็จลงมาครั้งนั้น (วันออกพรรษา) ได้บังเกิดความอัศจรรย์และเป็นพุทธรูนิมิตที่ดิงาม บรรดาสิ่งสารพัดสัตว์ต่างออกมาจากป่าหิมพานต์ กรีดกรายรำยรำฟ่อนเป็นพุทธรูบูชา เช่น นกกินรี นกกิงกล้า และ นกหิ้งหลี ส่วนบรรดา บรรพบุรุษของพี่น้องชาวไทยใหญ่ต่างพากันเก็บดอกไม้ และจุดเทียนถวายเป็นพุทธรูบูชา

3. **ด้านอาหาร คือ 1) ถั่วเน่า** เอกลักษณะอีกอย่างหนึ่งของอาหารของคนไต หรือไทใหญ่ คือ ถั่วเน่าแผ่น หรือ ถั่วเหลืองแผ่น ทำมาจากถั่วเหลืองบดแล้ว นำมานวดแล้วตีเป็นแผ่น นำไปตากแห้ง ส่วนประกอบของอาหารคาว เกือบทุกชนิด จะผสมกับถั่วเน่าเค็ม คล้ายกับปลาร้าของคน

อีสาน 2) **ข้าวแรมพิน** หรือข้าวแรมคีน เมื่อพูดถึงข้าวแรมพินทุกคนจะกล่าวว่านี่คือไทใหญ่ เป็นอาหารชนิดหนึ่งที่มีรสเปรี้ยว เผ็ด หวาน เป็นทั้งอาหารว่างและอาหารหลัก เป็นได้ทั้งอาหารคาวและหวาน แต่ทุกอย่างเป็นมังสะวิรัต เป็นอาหารเจ ซึ่งเป็นที่นิยมของชาวไทใหญ่ คำว่า "ข้าวแรมพิน" คงเพี้ยนมาจาก ข้าวแรมคีน ซึ่งชื่อนี้ก็คงมาจากวิธีการทำนั่นเอง

4. **ด้านการแต่งกาย** มีเอกลักษณ์ที่เด่นชัด คือ ถ้าเป็นผู้ชายจะนุ่งกางเกงขาก๊วย หรือเป็นกางเกงเป๋ใหญ่ เรียกเป็นภาษาไทยว่า โกงนโง่งโย่ง และ สวมเสื้อแขนยาว คอกลมมีปก เล็กน้อยหรือบ้างก็ไม่มี ผ่ากลางอกตลอดแนวและมีกระดุมแบบถักด้วยมือตามแนวสาบเสื้อ เสื้อดังกล่าวมักจะใช้สวมเป็นเสื้อตัวนอก ส่วนเสื้อตัวในไม่จำกัดแบบ แต่ส่วนใหญ่เพื่อความเรียบร้อยจะนิยมใส่เสื้อเชิ้ตคอปกสีขาว ทั้งเสื้อและกางเกงทำมาจากผ้าฝ้ายทอมือ และจะโปกหัวด้วยผ้าสีชมพูอ่อนๆ ส่วนการแต่งกายของผู้หญิง สวมเสื้อแขนยาวหรือแขนสามส่วน นิยมตัดให้พอดีตัว นุ่งผ้าถุงยาวหรือ ชิ่น ถึงเรียตาตุ่ม นุ่งโดยวิธีป้ายผ้าแล้วบิดเกี่ยวม้วนลงให้กระชับและมีการโปกหัวคล้ายๆ ผู้ชายด้วยผ้าเช่นเดียวกัน แต่ไม่ได้กำหนดสีผ้า

5. **ด้านภาษา** มีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนที่เป็นเอกลักษณ์ ภาษาเขียนของคนไทใหญ่คล้ายกับอักษรของไทยล้านนา ตัวอักษรทั้งหมดมี 19 ตัวอักษร แต่มีการออกเสียงที่คล้ายคลึงกับภาษาไทย แต่จะเหมือนไปทางไทยล้านนามากกว่า

2. วัฒนธรรมด้านใดบ้างที่กำลังจะสูญหาย หรือถูกลืม เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

ตอบ ที่คิดว่ากำลังจะสูญหาย คือ ด้านภาษา มีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ปัจจุบันใช้มากเฉพาะพูดเท่านั้น สำหรับภาษาเขียนมีผู้ใช้ใช้น้อย เนื่องจากไม่มีการเรียนการสอน และภาษาเขียนแบบไทใหญ่ไม่สะดวกต่อการใช้สื่อความหมาย คนรุ่นใหม่จึงไม่นิยมศึกษาเล่าเรียนสืบทอดมรดกของภาษานี้อีกต่อไป เพราะเมื่อย้ายถิ่นฐานมาอยู่เมืองไทยก็จะหัดพูดภาษาไทย ส่วนลูกหลานที่มาเรียนหนังสือในเมืองไทย คุณครูก็มีบทบาททางด้านภาษาเป็นอย่างมาก เพราะคุณครูจะให้นักเรียนพูดภาษาไทยเมื่ออยู่ในโรงเรียน รวมถึงเมื่อกลับบ้านก็ให้พูดภาษาไทยกับพ่อแม่ด้วย อีกทั้งเมื่อพูดภาษาไทยใหญ่ในประเทศไทย จะมีความรู้สึกอาย หรือกลัวถูกล้อเลียน หรือถูกเรียกว่า "เงี้ยว" (ชาวไทใหญ่)

3. ท่านมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง หรือไม่ เพราะเหตุใด

ตอบ ส่วนใหญ่ยังมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนอยู่ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ เช่น ชุดแต่งกายชาวไทใหญ่ เมื่อถึงงานบุญ ประเพณี และวันพระ ยังมีการใส่ชุดประจำชาติอยู่ เพราะยังมีความเชื่อ และศรัทธาในประเพณีของตน แต่แตกต่างจากลูกหลาน และวัยรุ่น ชาวไทใหญ่จะมีความรู้สึกเงินอาย ไม่กล้าใส่ชุดประจำชาติของตน รวมถึงเหตุผลหลายประการ เช่น ได้รับวัฒนธรรมไทย เกาหลี เป็นต้น

4. ท่านมีมุมมองในด้านการรักษาวัฒนธรรมของชนไว้ได้อย่างไร

ต้องการรักษาวัฒนธรรมไว้ เพราะยังให้ความสำคัญ ไม่อยากให้วัฒนธรรมของตนสูญหายไป และยากจะถ่ายทอดความรู้ ประเพณีวัฒนธรรมให้ลูกหลานสืบไป แต่มีปัญหาอุปสรรคตรงที่ลูกหลานยังไม่ให้ความสำคัญ และไม่อยากปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีไทใหญ่สักเท่าไร

5. วัฒนธรรมด้านใดบ้างที่ท่านคิดว่าควรให้ความสำคัญ และฟื้นฟู อนุรักษ์ไว้สืบไป โดยลำดับความสำคัญจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

ตอบ วัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญ คือ

ด้านภาษา

ด้านอาหาร

ด้านการแต่งกาย

ด้านงานประเพณี

6. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ตอบ ทุกท่านให้ความสนับสนุนในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง และมีความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ ในการจัดกิจกรรม ชาวไทใหญ่อยากมีส่วนร่วมในการทำอาหารไทใหญ่ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ด้วย

ภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่มีต่อ
ความสามารถในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของเยาวชนไทใหญ่

ภาพประกอบการสนทนากลุ่ม

กิจกรรมที่ 1 ภาษาไตของหมู่เฮา

แนะนำตัว ร่วมสนทนา และทักทาย

ร่วมกันร้องเพลงไต “ประเพณีของเรา” นำโดยนักร้องเพลงไต จายหาญแลง

กิจกรรมที่ 2 พัยัญชนะไต

เล่าประวัติชาติไทใหญ่ ความสำคัญและความภาคภูมิใจ

ฝึกเขียนพัยัญชนะไต บนกระดาน

กิจกรรมที่ 3 พยัญชนะเสริม และเลขไต

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมเล่นเกม “ฉันท้องได้”

การฝึกพูด อ่าน เขียน พยัญชนะเสริม และเลขไต

กิจกรรมที่ 4 สระประสม และวรรณยุกต์

แบ่งกลุ่ม อ่านหนังสือการ์ตูน เรื่อง เรียนสนุกกับภาษาไทย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกเขียน และอ่านสระประสม และวรรณยุกต์ ไต

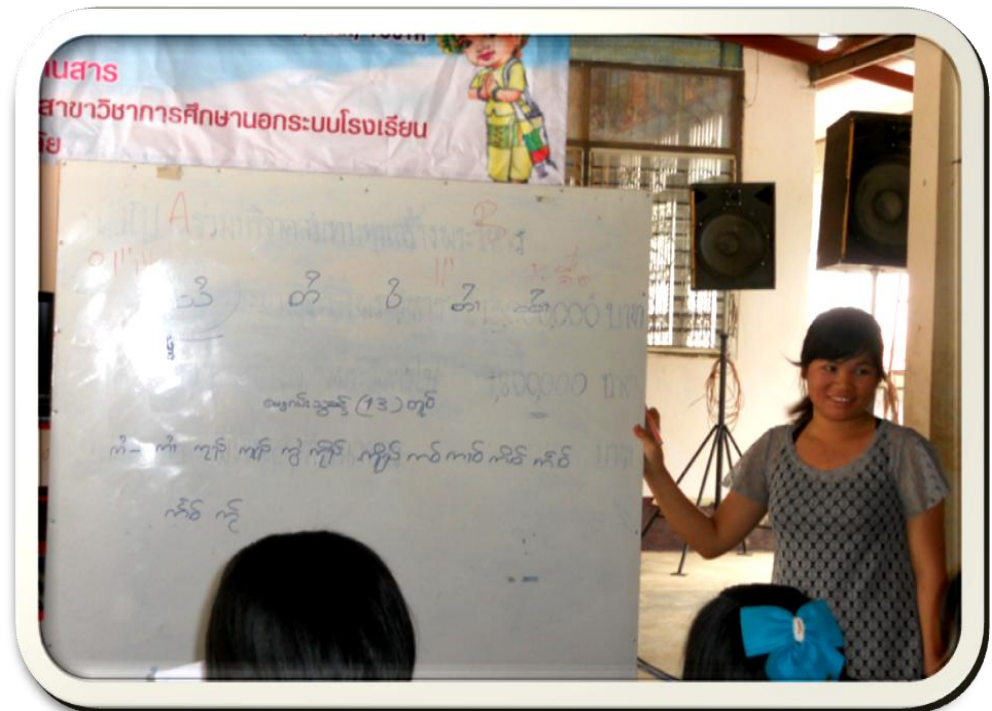

กิจกรรมที่ 5 อักษรควบกล้ำ กับสะกดคำ

ร่วมกิจกรรมศึกษาใบความรู้ อักษรควบกล้ำ กับสะกดคำ

ครูภาษาใต้ ช่วยสอนการพูด และเขียนคำควบกล้ำกับคำสะกดคำที่ถูกต้อง

กิจกรรมที่ 6 ภาษาไตใช้ได้ทุกที่

ฝึกเขียนประโยคภาษาไตในใบงาน

แบ่งกลุ่ม เพื่อแสดงละคร เรื่อง “สมมติว่า”

กิจกรรมที่ 7 ทักทายกันหน่อย

ร่วมกันร้องเพลงคาราโอเกะ “เพลงประเพณีเรา”

ร่วมกันสรุป เรื่อง วัฒนธรรมไทใหญ่ ด้านภาษาที่ได้เรียนมา

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายบรมัตต์ ท้าวแก่นสาร เกิดเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2516 ที่จังหวัดเชียงราย สำเร็จการศึกษาปริญญาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สำเร็จการศึกษาเมื่อปีการศึกษา 2545 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาในระบบโรงเรียน ภาควิชา การศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2552